

Дженні
КОЛГАН

Маленька
Книгарня
Щастя

Дженні КОЛГАН

*Нумо читати й танцювати; ці дві розваги ніколи
не зашкодять світу.*

Вольтер

Дженні КОЛГАН

Маленька Книгарня Щастя

Переклала з англійської
Олеся САНДИГА

УДК 821.111'06-31=161.2

К 60

Серію «Авторська серія» засновано 2020 року

JENNY COLGAN
THE BOOKSHOP ON THE CORNER

Copyright © Jenny Colgan, 2016

This edition is published by arrangement with
Conville & Walsh UK and Synopsis Literary Agency

Переклала з англійської *Олеся Сандига*

Дизайн обкладинки *Надії Ганіної*

Колган, Дженні.

К 60 Маленька книгарня щастя : роман / Дженні Колган;
пер. з англ. Олеся Сандига — Київ: РІДНА МОВА,
2020. — 344 с. — (Серія «Авторська серія»).

ISBN 978-966-917-597-7.

ISBN 978-966-917-485-7 (серія).

Бібліотеку, в якій багато років працювала Ніна, розформовують. Дівчина втрачає улюблену роботу, що є сенсом її життя — адже вона не уявляє себе без книжок. Що робити? Боротися за місце під сонцем, напитуючи вакансії бібліотекаря в натовпі таких самих шукачів? А може, набратися сміливості та нарешті спробувати втілити давню мрію — відкрити власну пересувну книгарню? І можливо, деś за рогом на Ніну чекають нова домівка, нові друзі та навіть кохання всього її життя...

Разом із героїнею роману Дженні Колган «Маленька книгарня щастя» читач порине в хвилюючу атмосферу щоденних змін, знайомств і свят, яких, здавалося, годі було сподіватися в маленькому шотландському містечку.

УДК 821.111(417)'06-31=161.2

ISBN 978-966-917-597-7

ISBN 978-966-917-485-7 (серія)

ISBN 978-075-155-393-2 (англ.)

© Сандига О. Ю., пер. з англ., 2020

© ПП «РІДНА МОВА», 2020

До читачів

У цій книжці немає присвят, тому що всю її присвячено тобі, мій читачу.

Усім моїм читачам.

Адже йдеться в ній про читання та книжки і про те, як ці речі змінюють наше життя, — і, в цьому я переконана, завжди на краще. А ще це книжка про те, як воно — переїжджати та починати все спочатку (мені довелося не раз робити і те, й друге), і про те, як місце проживання впливає на наше самопочуття, і чи схожа справжня закоханість на ту, що описана в книгах. А ще в ній є трохи про сир, тому що в місцевості, куди я перебралася, виробляють чудовий сир, і я тільки те й роблю, що його їм. І про собаку Петрушку.

Проте найбільше в цій книжці розповідається про книжки, тому що Ніна Редмонд, головна героїня, мріє відкрити власну книгарню.

Дбаючи про комфорт читачів, я, перш ніж перейти до власне роману, поділюся кількома ідеями про те, коли та де можна вповні віддатися своїй пристрасті до читання. Якщо ж якийсь очевидний спосіб пройшов повз мою увагу або ви це робите геть інакше, напишіть мені на фейсбук або у твіттер (я там @jennycolgan), бо я дотримуюся старомодного переконання, що таке хобі треба плекати та всіляко підтримувати. І хай де вміститься з цією книжкою, сподіваюся, ви читатимете її з не меншим задоволенням, ніж я писала.

У ванні

Щовечора о 9:45 настає мій чесно відвойований час на себе, коли я можу поніжитися в гарячій ванні. Чоловік від цього не в захваті, бо мусить гратися з термостатом, щоб вода була чітко визначеної температури (не настільки високої, як температура розжареного сонця, проте десь близько) і не вистигала завдяки порціям свіжого кип'ятку. Оце, я вам скажу, блаженство. Але тільки якщо без пахучих олійок. Терпіти їх не можу, липкі й бридкі. Тільки відкриєш — усе в тій олії. Ну, власне, не про них мова.

Книга у ванні... Найкраще підходять, звісно, паперові книжки: найгірше, що може статися, — доведеться сушити їх на батареї (усі книжки про Гаррі Поттера, які мені перепали від дітей, страшне які покорчені). Однак електронна книжка теж годиться. Я навіть винайшла власну технологію гортання сторінок: носом. Можливо, вам не перепав у спадок розкішний шотландсько-італійський носяра Пітера Капальді (не всім так щастить із генами), але трохи тренувань — і скоро ви зможете перегортати сторінки, бовтаючи вільною рукою у воді. Якщо у вас вдома хтось любить без попередження вдиратися у ванну кімнату, краще замкніть двері. З власного досвіду знаю, що людям тицяння носом у книжку видається вкрай кумедним.

А моя подруга Сез, наприклад, гортає сторінки мокрими руками, а електронну книжку перед цим пакує в целофан. Хитро.

У ліжку

Єдиним недоліком читання в ліжку є його нетривалість: дві-три сторінки — і ти вирубився, як електрика від короткого замикання. Якщо день був особливо втомливим, буває, ще покуняєш трохи над книжкою, перш ніж остаточно поринути в царство Морфея,

а наступного вечора намагаєшся пригадати, чи справді там щось було про рожевого єдинорога, якого ти ловив посеред навчальної аудиторії в одній піжамі? Мушу вас розчарувати: такого в книжці точно не було. Ви самі не помітили, як заснули, і сьогодні доведеться вертатися на кілька сторінок назад. Зате я всіх героїв назвала по-різному, ви маєте це оцінити. Немає гіршого, ніж читати на ніч про пригоди Кеті й Кейсі, а я не звір, щоб ускладнювати людям життя, яке й без того непросто.

На пляжі

Відпустка, пляж і ви на лежку з книжкою в руках — здавалося б, чим не ідеальний варіант? Та в реальному житті найвищою оцінкою захопливому сюжету буде ваш спечений бік. До того ж, як тримати книжку, коли засмагаєш? Якщо лежати на спині і тримати її над собою, руки швидко втомлюються, а на грудях після відпустки залишається біла пляма у формі книги (гадаю, цим тавром інтелігента в певних колах навіть можна було б пишатися). Якщо читати проти сонця, доводиться мружитися — а це передчасні зморшки. Якщо сісти по-турецьки і покласти книгу на рушник — поза буде ще та (принаймні мені ніяк не вдається при цьому не горбитися). Якщо лежати на животі, на книжку скрапує піт, а в тіло вгризаються пластмасові ребра лежка. Якщо натрапите на оті недолугі лежки з навісиками над головою, які зазвичай окуповують пенсіонерки, займайте не роздумуючи! На вигляд казна-що, зате ви собі лежите і з комфортом читаєте, а решта мучаться.

На променаді

Колись давно я полюбляла ходити вулицями, тримаючи перед носом книжку. Перехожі поблажливо усміхалися і чемно давали дорогу, бо, певно, добре знали, як часом припікає довідатися, що там далі (якось

у лондонському метро я була свідком, як молода дівчина, заплутавшись зап'ястком у петлі на поручні, мало без руки не лишилася, намагаючись вийти на Банковій і одночасно дочитати «Обранця»).

Проте нині всі ходять, втупившись у смартфон, — бо ж раптом хтось лайкнув фотку песика на фейсбуці, а ти цілих дві секунди не в курсі цієї видатної події, — тому тротуар перетворився на смугу перешкод, яку не кожен подолає без зіткнень, навіть не дивлячись у книжку. Тож вважайте.

Для гуртка книголюбів

Якщо ви читаете цю книжку як завдання від гуртка книголюбів, можу тільки поспівчувати та припустити, що зараз друга ночі, а ділитися прочитаним вам уже завтра. Коли тобі дають завдання прочитати книжку, почуваєшся школяриком, на якого чекає ненависна «домашка». Бо, якби тебе настільки замучила ностальгія за домашніми завданнями, ти б давно сховався на ті курси, на які обіцяв записатися, щойно видасться вільна хвилина. Якщо ж ти квапливо щось дочитуєш, тут і гадати нема чого. Певно, хтось тебе спитав: «Слухай, а як тобі той фінал?» А ти зробив розумний вигляд, сподіваючись, що то не такий фінал, де все перевертається з ніг на голову (мушу зізнатися, я колись так попалася). Я вас втішу: у цій книжці несподіваного фіналу немає. З другого боку, якби він був, я б нізащо не зізналася.

У гамаку

Колись у далекій юності кавалер подарував мені гамак і сам почепив на даху, де в нас було щось на зразок тераси. Я провела чимало чудових годин, гойдаючись у тому гамаку та читаючи книжки, поїдаючи чіпси та розмірковуючи про взаємини із симпатичним дарувальником.

А потім, читачу, я вийшла за того хлопця заміж, ми завели купу дітей і пса та переїхали туди, де постійно дощ, а гамак, думаю, досі жде свого часу десь серед лахів. Отакий хепі-енд, малята.

Викроєний на книжку час

Найсолодші хвилини! Я часто приїжджаю забрати малих з басейну на 10 хвилин раніше або даю собі 15 хвилин після закупівель у супермаркеті й проводжу цей час у машині наодинці з книжкою. І нехай увесь світ зачекає! Ми заслужили на хвилинку насолоди — і це наймиліше.

Дорогою на роботу або з роботи

Читати дорогою на роботу чи з роботи, або куди там ви щодня їдете, дуже зручно, якщо увійти в ритм. Мозок при цьому повністю вимикається, а вмикається автопілот — сотні людей с осклілим поглядом ідуть за вченим маршрутом, безпомилково визначаючи потрібний транспорт і умудряючись не зіштовхнутися з іншими пасажирами. Заховайте телефон — усі нагальні справи зачекають, поки ви доїдете на роботу. Це ваша винагорода за необхідність користуватися громадським транспортом.

Подорожування

Подорожувати — це далеко не те саме, що їхати електричкою на роботу. Я, як ви вже зрозуміли, категорично проти нашестя Wi-Fi у автобуси та літаки, хоча хто там мене питає. Забронюйте собі місце біля вікна, щоб можна було зручно вмотитися, вставити у вуха навушники, знайти на радіохвилях якусь легку музику і на кілька годин поринути в захопливий сюжет. І виринути, щойно стюардеси почнуть розвозити напої, бо, хоч вони й далеко, ти вже непокоїшся, що тебе, чого доб-

рого, оминуть, тому вовтузишся і ніяк не сконцентруєшся на прочитаному. Краще відкладіть у цей момент книжку і візьміть у руки барвистий журнал — з ним ви матимете невимушений і світський вигляд, ніби вам геть байдуже, перепаде вам щось із візка чи ні. Якось я намагалася одночасно їсти, пити, слухати музику і читати в кріслі економ-класу в літаку. Не робіть так, якщо не готові відвалити сусідам купу грошей за хімчистку.

А от поїзди просто створені для читання. Тільки майте на увазі, що з навушниками їхати буде значно комфортніше. Не доведеться відвойовувати собі шмат тиші в галасливих сусідів — а вони у вагоні точно будуть. Не те щоб я так уже мріяла побачити цих галасунів за ґратами... Але якщо їх туди запроторять, визволити не буду.

Біля вогню

Якщо у вас немає каміна, запаліть хоча б свічку. Коли ночі довшають, немає нічого кращого, ніж потріскування сухих дров у каміні та хороша книга — і що вона товстіша, то краще. Обожаю читати довгий роман, попиваючи гарячий чай із великої чашки або вино з бокала — залежно від того, понеділок сьогодні чи п'ятниця (або від того, наскільки мені заманулося розтягнути поняття «п'ятниця»). А довкола в цей час панують тиша і спокій. Собака теж буде дуже в тему. Собаки чудово демонструють, як можна насолоджуватися життям, не зиркаючи що дві секунди в телефон.

Лікарня

Через ті чи інші причини у лікарнях я провела чимало часу: в одній працювала, у другій народила купу дітей, а тоді лежала з тими дітьми, бо вони по черзі падали з дерев і ламали собі руки-ноги. Час у лікарні спливає геть по-іншому. Години тягнуться ду-у-уже довго.

І вночі час не спиняється. Тут постійно відчуваєш, що довкола, на кожному поверсі стерильного і добре опалюваного будинку, відбувається щось важливе: усі ті події, які не минуть жодного з нас, — втрата близьких і народження нового життя, щастя й горе, — і чіткі кроки персоналу по вимитому лінолеумові відлунюють зараз у чиємусь серці страхом, і болем, і радістю.

Мені завжди було важко читати в лікарні. Ти ніби на величезному кораблі, який торує шлях через буремні хвилі, а ззовні ходять люди, живуть звичним життям і навіть не підозрюють, як близько від них вирує океан.

А от вірші йдуть добре. Коротенькі тексти, які додають віри у свої сили, і ти вже не почуваєшся таким безпомічним, таким самотнім, бо ми тут усі були і всі будемо.

А ще це місце, де можна вголос неквапливо почитати комусь іншому.

Тому я не розумію пацієнтів, які обурюються, що в крамницях при лікарнях продають тістечка й морозиво. У лікарнях завжди мають бути тістечка. Як мінімум.

Під тінистим деревом у парку сонячного дня

І обов'язково з морозивом «*Mister Whippy*». До цього пасує тільки щось легке й ніжне.

Інше

Серед моїх найбільших досягнень — те, що я навчилася читати, поки годую дітей груддю (книжку ставте на подушечку під головою немовляти); сушу волосся (у мене жахливе волосся); чищу зуби (у мене хороші зуби, можливо, саме тому, що чищу я їх зазвичай довше, ніж треба); чекаючи на зелене світло на перехресті; у ванній кімнаті, де мене випадково замкнули на дуже нудному весіллі (не моєму); в ігровій кімнаті

(одного дощового вечора встигла прочитати цілий роман, поки мої малі вовтузилися в басейні з кульками — то був для нас усіх чи не найкращий день у житті); на педикюрі (на манікюр не ходжу, бо під час нього не почитаєш); у черзі; в машині без верху (було складно); у церкві (грішок, за який була справедливо покарана); у відрядженні, коли доводилося їсти на самоті в ресторані (а з книгою ти вже не один); і — власне, звідки все почалося, — на правому задньому сидінні татового старого зеленого «Саабу-99», де я провела мільйон годин, притуляючи до себе кучеряву голівку сонного братика і стискаючи в руці морозиво «*Fab*». Тож дайте знати, де ви читаєте. Тому що день, який ви провели з книжкою, завжди трішечки кращий за день без книжки, а я вам бажаю тільки найкращих днів.

А тепер нумо знайомитися з Ніною.

Розділ перший

Удача має кепську звичку попервах прикидатися бідою. Коли загруз у проблемах, дуже хочеться, щоб хтось поплескав по плечу і сказав: «Не переймайся, результат того вартий. Зараз усе, звісно, шкереберть, але незабаром розвидніється, обіцяю!»

А ти тоді: «От спасибі, чарівна феє!»

І, набравшись нахабства: «А оці шість кіло я теж скину?»

А тобі у відповідь: «Аякже, люба похреснице!»

Ото було б життя! Проте реальність зовсім інша, тому ми часто вперто тримаємося за те, що давно віджило, і занадто швидко зневірюємося там, де варто було б поборотися.

Жити, дивлячись уперед, часом не так уже й весело. Принаймні так думала цієї миті Ніна.

Двадцятидев'ятилітня Ніна Редмонд суворо наказувала собі не рюмсати на людях. Якщо вам колись доводилося себе вмовляти, ви маєте знати, що це рідко спрацьовує. Вона ж на роботі! На роботі не плачуть!

Ніна ніколи не бачила, щоб плакали. А тоді подумала, що, може, кожен плакав бодай раз, навіть тонкогуба білокоса Кеті Нісон з її намертво залакованою стрижкою та розрахунковими таблицями. Кеті саме стояла в кутку, схрестивши на грудях руки, і похмуро стежила за метушнею в кімнаті. Щедро пересипаючи

офіційну промову новомодним сленгом, вона щойно оголосила колективу бібліотеки, де працювала Ніна, що скрізь зараз скорочення, Бірмінгем не може фінансувати всі бібліотеки і треба просто змиритися.

Ні, така точно не плакатиме. Є люди, які просто не знають, що таке сльози.

(Де було Ніні знати, що Кеті Нісон плаче дорогою на роботу й дорогою додому, куди зазвичай рушає тільки після восьмої вечора; щоразу, коли каже комусь, що його послуги більше не потрібні; щоразу, коли її просять стежити ще кілька відсотків з бюджету, від якого й так один кістяк залишився; щоразу, коли їй наказують підготувати документи про показники; щоразу, коли начальство скидає на неї адміністративні обов'язки пообіді в п'ятницю, лаштуючись на лижний курорт, де відпочиватиме від трудів праведних, поки підлеглі розгрібать муть справи.

Час від часу їй хочеться плюнути на все і влаштуватися на роботу в магазин подарунків «*National Trust*». І хай вона там отримуватиме лише п'яту частину нинішньої зарплати, зате працюватиме вдвічі менше та не матиме жодних підстав для сліз. Але наша історія не про Кеті Нісон.)

«Просто... — думала Ніна, намагаючись проковтнути клубок у горлі, — просто ми дуже маленька бібліотека».

Вранці по вівторках і четвергах проводили читання для дітей. У середу зачинялися трохи раніше. Стара неремонтована будівля, витертий лінолеум на підлозі. І часом трохи плісняви по кутках, ніде правди діти. Великі радіатори, з яких вічно крапало, зранку не поспішали нагріватися, а тоді враз ставали аж надто гарячими, і в приміщенні ледь вчувався затхлий дух — зокрема, й від старого Чарлі Еванса, який заходив погрітися й неквапно почитати *Morning Star*, перебі-

гаючи очима шпальту за шпальтою. «Куди ж тепер заходитимуть отакі Чарлі Еванси?» — спитала себе дівчина.

Кеті Нісон пояснила, що вони об'єднують усі бібліотечні послуги в центрі міста, створивши своєрідний «інформаційний хаб» з «мультимедійною зоною», кав'ярнею та «інтермодальним сервісом», хай там що воно таке. І всім байдуже, що в центр треба їхати автобусом і старенькі та інваліди туди просто не доберуться.

А гарненький старий будиночок під похилим дахом продадуть під апартamenti, в які із зарплатнею бібліотекаря навіть потикатися не варто.

І двадцятидев'ятилітня Ніна Редмонд — цей сором'язливий книжковий червчик зі сплутаною каштановою гривною та блідим личком, подекуди розцяткованим веснянками, — що вічно нітилася й не до ладу червоніла або лила сльози, почувалася так, ніби її викинули за шкірку на мороз, на вулицю, яку враз заповнили натовпи безробітних бібліотекарів.

— Отож, — підсумувала Кеті Нісон, — можете починати пакувати книжки.

Кеті Нісон так вимовила «книжки», ніби вони ніяким боком не вписувалися в отой новий супер-пупер центр «Медіатек Сервізіс». Усі ці гидкі неоковирні книжки, фу-фу-фу.

Ніна з важким серцем і ледь почервонілими очима поплелася в підсобку. На щастя, своїм безрадісним виглядом вона геть не відрізнялася від колег. Літня бібліотекарка Рита О'Лірі, яка мала б піти на пенсію ще десять років тому, але так приязно спілкувалася з відвідувачами, що всі вдавали, ніби не помічають, що вона не годна вже роздивитися цифри в десятковій класифікації Дьюї та заповнює формуляри навмання, розплакалася вголос. І Ніні довелося втішати її, тамуючи в грудях власний смуток.

— А знаєш, хто ще так робив? — сердито прошепотів крізь скуйовджену бороду її колега Гріффін, коли дівчина проходила поруч. При цьому Гріффін свердлив поглядом Кеті Нісон, яка досі стовбичила в головній залі. — Нацисти. Вони позбирали всі книжки у великі купи та спалили їх!

— Вони не палитимуть книжки! — заперечила Ніна. — Вони не нацисти.

— Усі так думають. А тоді не встигнемо отямитися, а ми вже по вуха в нацистах.

Кілька днів тому оперативно організували розпродаж, під час якого відвідувачі тяглися до старих, зачитаних до дірок книг із коробки «По 10 пенсів» і цілковито ігнорували лискучі обкладинки новішого фонду.

Тепер залишалося зібрати решту книжок, які перевозять в центральну бібліотеку. Однак Гріффін, який ніколи не славився оптимізмом, сьогодні був ще похмуришим, ніж зазвичай. Він мав довгу негарну бороду в три волосини і зневажав усіх, хто не розділяв його любові до конкретних книг. Підстав для відточування цієї зневаги було вдосталь, оскільки любив Гріффін виключно заплутані оповіді про депресивних молодиків, які заливають печалі алкоголем у Фіцровії. Подібні книги публікувалися десь у 50-х роках і відтоді жодного разу не перевидавалися. Він продовжував бурмотіти собі під ніс про підступних паліїв книжок.

— Їх не сплять! Просто перевезуть у центр, у більше приміщення.

Ніна не могла примусити себе вимовити «Медіатек».

Гріффін пирхнув:

— Ти плани бачила? Кава, комп'ютери, DVD, вазони, адміністративні офіси, «менеджери», які займаються аналізом ефективності витрат і знущаються з безробітних — ах, пардон, навчають їх «жити у гармонії з собою». І в цілісній будівлі — жодної кімнати для книжок.

Він жестом вказав на коробки:

— Усе це піде на сміття. На будівництво доріг.

— Неправда!

— Правда! Списані книжки куди йдуть, не знаєш хіба? Їх настеляють під дороги. Щоб наша довбана еліта товкла колесами джипів мудрість поколінь, вкрай метафорично стираючи в порошок любов до знань. Мало їм того, що планету нищать!

— Щось ти не в гуморі сьогодні, еге ж, Гріффіне?

— Ви б там не могли поквапитися? — До кімнати вскочила Кеті Нісон.

Голос у неї був трохи напружений. Вантажівки найняли тільки на півдня — скільки вистачило бюджетних коштів. Якщо не встигнуть усе повантажити до вечора, у неї будуть проблеми.

— Йаволь, командант юбер-фюрер, — тихо буркнув Гріффін, щойно Кеті вискочила з кімнати.

Попри метушню, в її короткій стрижці не скуйовдилося ні волосини.

— Це не жінка, а якесь втілення зла! Страхіття!

Але Ніна вже не слухала. Вона з відчаєм дивилася на тисячі томів довкола — такі наївні й життєрадісні, з барвистими обкладинками й оптимістичними анотаціями. Серце краялося від думки, що їх прирекли на знищення: це ж не сміття, це книжки! Усе одно що закрити притулок для собак. І до вечора вони нізащо не впораються, хай там що собі думає та Кеті Нісон.

Отож, шість годин по тому, коли Нінин *Mini Metro* зупинився перед дверима її крихітного будиночка, він був під зав'язку набитий книжками.

— О ні! — відразу сказала Суріндер, підійшовши до дверей і склавши руки на пишних грудях.

Вигляд у неї був грізний. Ніна якось бачила її маму — суперінтенданта поліції, — тому питань, у кого Суріндер перейняла цей вираз обличчя, не ви-

никало. До Ніни вона його, до речі, застосовувала часто.

— Ти їх сюди не внесеш. Нізащо!

— Та вони... Вони новісінькі!

— Не про те мова, — хитнула головою Суріндер. — І не дивися так, ніби я сиріт з двору завертаю.

— Власне, майже так і є, — промурмотіла Ніна, намагаючись, щоб голос звучав не надто благально.

— Перекриття будинку не витримують, Ніно! Ми вже про це говорили.

Ніна й Суріндер уже чотири роки винаймали на двох маленький будиночок з терасою, відколи Ніна приїхала в Еджбастон через Честер. Дівчата жили у злагоді, хоча познайомилися, лише коли зїхалися, а вже потім заприятювалися. Тож їх минула незavidна доля добрих друзів, які вирішують жити разом і незабаром розбігаються, не витримавши випробування побутом.

Ніну трохи непокоїло, що Суріндер рано чи пізно знайде собі серйозно налаштованого хлопця і переїде до нього або перевезе його сюди. Одначе досі цього не сталося, хоча шанувальників у сусідки вистачало. От і добре! Суріндер могла б на це зауважити, що такої розв'язки можна чекати не тільки з її боку. Проте в глибині душі обидві дівчини були впевнені, що Суріндер пощастить першій. Нінина сором'язливість і відлюдкуватість (у вільний час вона тільки те й робила, що читала на самоті) не залишали їй жодного шансу. Ніна була тиха й відсторонена і спостерігала за життям ніби збоку, крізь призму прочитаних історій.

До того ж, думала дівчина після чергового не вельми вдалого спілкування з вайлуватими товаришами останнього кавалера Суріндер, вона досі не зустріла чоловіка, якого можна було б порівняти з героями улюблених романів. Містер Дарсі, Гіткліф, та бодай хоч Крістіан Грей, за відповідного настрою... Ні, не рівня їм оті нервові

хлопчаки з липкими долонями, від яких годі й сподіватися дотепного жарту. Вони не сновигали встеленими вересом йоркширськими пустопашами, грізно роззираючись довкола палахкими чорними очима. Вони не відмовлялися танцювати з тобою в бальному залі на мінеральних водах, потай кохаючи тебе навіки і до нестями. Вони просто напивалися на різдвяному корпоративі, як от Гріффін, і жалілися на останню дівчину, запевняючи, що нічого серйозного в них із нею не було, а в перервах намагалися запхати тобі язика аж у горло.

Хай там як, а зараз Суріндер була зла і, що найгірше, мала на те цілковите право. Для книжок у них просто не було місця. Яскравими палітурками була вщерть забита Нінина кімната, книжки стосиками стояли на сходах, у коридорі, на всіх полицях у вітальні та навіть у туалеті — про всяк випадок. Із томиком «Маленьких жінок» під боком Ніна навіть у стресовій ситуації почувалася впевненіше та спокійніше.

— Як же я їх на холоді залишу? — мало не плакала вона зараз.

— Ніно, це стос *паперу*! Вони не живі! А деякі ще й тхнуть!

— Проте...

Розжалобити Суріндер не вдавалося. Вона дивилася суворо і невблаганно.

— Ніно, це край. Це ненормально. Ти вже тиждень зводиш до нас свою бібліотеку. І далі буде тільки гірше.

Вона ступила крок уперед і вихопила зі стосу книжок товстий роман — Ніна його просто обожнювала.

— Ні, ну ти глянь! У тебе вже така є!

— Не така! Це перше видання у твердій обкладинці! Ти тільки подивись, яка краса! Її навіть не розгортав ніхто!

— І ти не розгорнеш. Бо стос книжок, які ти зібралася прочитати, уже вищий за мене!

Сердито насуваючись на товаришку, Суріндер ви-йшла з будиночку, і тепер дівчата стояли на вулиці.

— Ні! — повторила вона, підвищивши голос. — Ні. Цього разу я не піддамся.

Ніну почало трусити.

Вона бачила, що назріває серйозна сварка, а сперечатися дівчина абсолютно не вміла, до всього ще й панічно боялася конфліктів. І сусідка це добре знала.

— Будь ласка, — прошепотіла Ніна.

Суріндер рвучко підняла руки вгору.

— Господи, це як цуценя мучити. Ти не збираєшся шукати нову роботу, еге ж? Ти взагалі не збираєшся нічого робити. Просто складеш лапки і ляжеш помирати.

Вхідні двері за спиною Суріндер із клацанням зачинилися.

— А ще, — прошелестіла Ніна, втупившись в асфальт, — я зранку ключі забула вдома. Ми тепер не заїдемо.

Суріндер знову прибрала виразу грізного поліцейського і кілька довгих секунд спопеляла Ніну поглядом. А тоді несподівано розреготалася. Дівчата пройшлися до невеличкого симпатичного паба на розі їхньої вулички. Зазвичай там яблуку не було де впасти, але нині їм пощастило — зручний кутовий столик ніби на них і чекав.

Суріндер купила пляшку вина, і Ніна сторожко на неї косилася. Це був поганий знак. Після другого бокала зазвичай починалася терапевтична бесіда на тему «що не так із Ніною».

Врешті-решт, що в цьому поганого? Ніна любить книжки, любить свою роботу, любить отак собі жити. Без тривоги, без зайвих рухів. У неї тихе спокійне розмірене життя. Було.

— Ні, — зітхнула Суріндер і вихилила бокал (уже другий!).

Ніна прибрала смиренного виразу і приготувалася слухати. Суріндер працювала в компанії з імпорту ювелірних виробів: вела бухгалтерію та домовлялася з продавцями алмазів. І у своїй справі була неперевершена. Суріндер там усі до смерті боялися, а про її таланти — і розрулювати критичні ситуації одним поглядом, і ухилитися від роботи так, щоб комар носа не підточив, — легенди ходили.

— Чекаєш, поки рак на горі свисне, еге ж?

Ніна зосереджено роздивлялася бокал, мріючи, щоб уваги Суріндер удостоївся хтось інший.

— Що сказали в конторі з працевлаштування?

— Сказали... сказали, що в бібліотеках зараз мало вакансій. Після скорочень. І там будуть волонтери.

Суріндер пирхнула:

— Оті блаженні бабусі?

Ніна кивнула.

— Та вони ж нічого путнього не порадять! Вони хіба знають, що видати третьокласнику, який перечитав усього «Гаррі Поттера»?

— «Ніж, якого не відпустиш» Патріка Несса, — на автоматі відповіла Ніна.

— Отож! Теж мені, знавці! Вони зможуть розібратися із системою каталогів? Уміють працювати в архіві? Вести документацію?

Ніна похитала головою.

— Навряд.

— А тебе куди мають діти?

Дівчина здвигнула плечима.

— У новому медіахабі нібито є вакансії помічників. Але спершу треба пройти тренінг із командної роботи, а тоді ще раз подати заяву та резюме.

— Тренінг із командної роботи?

— Еге ж.

— Тобі? — розсміялася Суріндер. — Ти вже подала заяву?

Ніна знову похитала головою.

— Гріффін подав.

— І ти маєш.

Ніна тяжко зітхнула.

— Маю.

— Ти залишишся без роботи, Ніно! Без роботи! А сновигаючи домом із романом Джорджетт Гаєр, справі не зарадиш, ти це усвідомлюєш?

Ніна кивнула.

— Берися за розум!

— А якщо візьмуся, можна буде книжки в дім?..

— Ні!

Розділ другий

На тренінг з командної роботи Ніна прийшла вкрай знервована. Вона не знала, чого чекати. А машина досі була забита книжками. Гріффін уже був тут, сидів на стільці, зручно вмостившись і поклавши литку однієї ноги на коліно другої, ніби демонстрував, що більшого пофігіста ще треба пошукати. Виходило не дуже. Його зібране у хвіст волосся понуро звисало на сірувату футболку, очі блимали крізь замацані скельця окулярів.

— От придурки, понавигадують тренінгів!.. — прошепотів він Ніні, намагаючись її розвеселити.

Проте тільки погіршив справу. Ніна ще більше зніяковіла й заходилася нервово м'яти край квітчастої блузки. А за вікном буяла та бешкетувала весна, весь час кидаючись у крайнощі: то дощем усе залле, то сонячним промінням.

Суріндер мала слухність: настав час узяти життя в свої руки.

Але іноді Ніні здавалося, що в цьому світі немає місця для таких, як вона. Суріндер упевнена в собі, харизматична. Таким людям важко зрозуміти іншу поведінку. Якщо ти не екстраверт, якщо не тримаєшся на видноті, не лізеш на публіку, не виставляєш скрізь свої селфі, не робиш нічого, щоб привернути увагу, не балакаєш безперестану, тебе просто ніхто не помічає. Тебе ні для кого нема. Але Ніну це цілком влаштовувало.

Проте зараз дівчина раптом усвідомила, що ризикує прогавити саму себе. Хай там скільки книжок вона врятує, хай там що вона робитиме, а бібліотеку все одно закриють. Роботу вона втратила, а знайти нову таку нереально. Бібліотекарів звільняють пачками. І вони хапатимуться за будь-які вакансії. Це все одно, що спеціалізуватися на ремонті друкарських машинок або на виготовленні факсів. Життя виставляло планку, і Ніна у свої двадцять дев'ять відчувала, що їй близько до неї не дотягує.

У дверях з'явився незнайомий молодик і, не гаючи часу, скочив на невеликий поміст, що слугував своєрідною «сценою» в їхньому підсобному приміщенні. Саме тут вони всі зібралися разом із працівниками ще двох бібліотек, які закривали по сусідству. Зустрівшись, колишні колеги заходилися жалітися одне одному на кляту владу і всю цю безглузду ситуацію. Хіба ж там, нагорі, не розуміють, хіба не усвідомлюють, наскільки важливі бібліотеки на місцях?

«Розуміють, — подумки зітхнула Ніна. — Просто їм начхати».

Молодик бадьоро привітався з присутніми. На ньому були джинси та рожева сорочка з розстебнутим комірцем.

— Цікаво, скільки йому за це платять, — шепнув Гріффін. — Щось мені підказує, що набагато більше, аніж нам.

Ніна глипнула на нього. Гроші в роботі її цікавили найменше.

— Привіт усім! — звернувся хлопець до присутніх. У нього була чудернацька манера ледь підвищувати інтонацію наприкінці кожного речення, тож хай що він казав, усе звучало як запитання.

— Розумію, що привід зібратися тут у нас не найкращий?

— Бути не може?— передражнив його Гріффін.

— Але я певен, що до кінця дня настрій у всіх покращиться, коли ми тут трохи зазнайомимосся, навчимося взаємодіяти й довіряти одне одному?

Гріффін пирхнув. А Ніна трохи подалася вперед. Навчимося довіряти одне одному? Звучить не так уже й страшно.

За годину вони встигли пограти в кілька ігор на довіру, щоб відчутти себе єдиною командою, хоча незабаром будуть битися між собою за ті нещасні кілька вакансій. Ніна вже ходила кімнатою із зав'язаними очима, орієнтуючись на вказівки інших учасників, а тепер стояла на столі, знову ж таки наосліп, і готувалася падати спиною назад. Дівчина одночасно відчувала і страх, і роздратування. Вона не любила галасу й метушні та просто ненавиділа бути в центрі уваги.

Перед тим Мунго, ведучий тренінгу, уміло підбадьорював команду:

— Не думайте, що ви чогось не можете! Повірте, ви можете все!

— Та невже? — зітхнув Гріффін.

Ніна глянула в його бік одним оком. І чого це він розійшовся?

— Немає нічого неможливого, якщо не боїшся спробувати!

— О! Піду запишуся в олімпійську збірну зі стрибків у воду! — реготнув Гріффін.

Мунго його кепкування геть не зачепило. Із тією ж бадьорою усмішкою він підсмикнув холошу, і присутні вражено замовкли: з-під краю джинсів визирала гладенька пластмаса.

— Я б на твоєму місці таки спробував, — порадив ведучий. — Ну ж бо! Розкажи нам, чого ти насправді хочеш?

— Керувати відділом у «Медіатек», — не вагаючись, відказав Гріффін. Ну ясно, вважає ведучого підсадною качкою.

Мунго ледь помітно кивнув і скомандував:

— Ходімо станемо довкола стола. І поговоримо відверто. Не хвилюйтеся, все, що ви скажете, залишиться між нами.

Ніна втиснулася в спинку стільця. Публічні виступи були ще одним її кошмаром.

Із глибини залу раптом відгукнувся незнайомий Ніні похмурий дядько:

— Я завжди хотів працювати з тваринами. Тільки з дикими, на природі. Ну знаєте, ставити їм мітки, відстежувати за цифровим кодом...

— Звучить заманливо, — щиро сказав Мунго. — Молодець! Підходьте сюди!

Ніна аж зіщулилась, коли всі вони підійшли до столу, любитель тварин виліз на нього, а тоді впав спиною назад, і решта його підхопила.

— А я завжди мріяла бути гримером на кіностудії, — сказала дівчина-адміністратор із приймальні головного офісу. — Гримувати зірок і все таке.

Мунго кивнув, вона вийшла наперед і теж упала спиною на руки юрби. Ніна очам не вірила, як запросто у нього вийшло втягнути їх усіх у цю гру.

— Я просто хочу працювати з книжками, — озвалася Рита. — Завжди хотіла.

Тепер уже ділитися ідеями почали з усіх боків. Кожного промовця гурт підтримував схвальними кивками, а декого навіть аплодисментами. Риту стрибати зі столу не примушували: переламати шийку стегна в її віці було справою двох секунд. Навіть Гріффін змінив думку і зізнався, що насправді завжди мріяв малювати комікси.

Мовчала тільки Ніна. І напружено думала.

А коли підняла очі, виявила, що Мунго вже якийсь час дивиться просто на неї.

— Ну ж бо! Залишилася тільки ти. Скажи, де б ти хотіла працювати. Тільки щиро!

Ніна з великою неохотою підступила до стола.

— Я про це ще не думала.

— Звісно, думала, — не повірив Мунго. — Про це всі думають.

— Це прозвучить безглуздо... Особливо тепер.

— Безглуздох мрій не буває. Ми тебе підтримаємо. Всі падали, усіх підхоплювали.

Ніна вилізла на стіл. Решта групи вичікувально дивилася на неї. У горлі пересохло, а в голові враз стало зовсім порожньо.

— Ну, — сказала вона, відчуваючи, що червоніє, до того ж найогиднішим чином. Нервово ковтнула слину: — Ну... тобто... словом... Я завжди... Я завжди уявляла, як одного дня відкрию власну книгарню. Маленьку. Зовсім маленьку.

У відповідь запанувала тиша. А тоді всі навперебій заходилися коментувати: «Я теж!», «Точно!», «Та це ж круто!»

— Заплющ очі, — м'яко сказав Мунго.

Ніна міцно зажмурилася, подалася назад — і впала на руки колег, які її обережно притримали, а тоді поставили на підлогу.

А коли вона знову розплющила очі, то сама собі здивувалася.

— Книгарня? — звично пирхнув Гріффін. — Крамниця? Зовсім здуріла?

Ніна здвигнула плечима.

— Не знаю. Я б могла продавати в ній твої комікси.

І раптом відчула, що ця ідея їй справді подобається. Під час перерви Мунго відвів її вбік, щоб обговорити

перспективи. Дівчина, хвилюючись, пояснила, що не здатна буде впоратися з бухгалтерією, із закупівлями, з найнятими працівниками, з тим величезним навантаженням, яке на неї звалиться разом із крамницею, і вже сама думка про це паралізує, а що ж буде, коли дійде до справи? Здається, нічого в неї не вийде.

Хлопець м'яко кивав на її слова. Врешті Ніна зізналася, що в машині у неї зараз книжок більше, ніж у деяких книгарнях.

Мунго засміявся і змахнув рукою:

— А знаєш, бувають же й мобільні версії таких крамничок.

— Тобто?

— Не обов'язково брати в оренду приміщення під книгарню. Можна зробити хитріше.

Він відкрив на комп'ютері якийсь сайт і показав Ніні фотографію жінки, яка влаштувала книгарню на екскурсійному катері. Ніна заздро зітхнула. Вона вже читала цю історію.

— Це не обов'язково має бути катер, — сказав Мунго і відкрив ще кілька сайтів. — Одна моя знайома в Корнуолі облаштувала у фургончику пекарню та продає випічку.

— Цілу пекарню?

— Ага. Люди до неї з'їжджаються з усіх усюд.

Ніна глипнула на нього.

— Фургон?

— А хоч би й фургон? Права маєш?

— Маю.

— Можеш облаштувати його, як тобі треба.

Ніна вирішила не зізнаватися, що вписуватися у повороти на своїй крихітній автівочці вчилася мало не сто років. Мунго випромінював такий щирий ентузіазм, що, їй-богу, легше було просто в усьому з ним погоджуватися.

Дівчина підійшла до Гріффіна і тицьнула в оголошення з газети, яку вони разом із завзятим Мунго відшукали під час перерви.

— Як тобі?

— Що це?

— Фургон.

— Старий смердючий продуктовий фургон?

— Старий смердючий продуктовий фургон, — повагавшись, неохоче погодилася Ніна. — Гаразд, цей не підходить. Тоді оцей.

— Фургон як панацея від усіх бід? — вишкірився Гріффін. — Там повно тарганів.

— Я ж тобі сказала, що продуктивних фургонів не братиму!

Ніна трошки підвищила голос, і Гріффін так здивовано витріщився на неї, нібито до нього миша загавкала.

— Побудь хоч трохи серйозним. Глянь сюди.

— О, знову фургон, — сарказму в голосі Гріффіна було понад край. — Слухай, я не розумію, що ти хочеш від мене почути.

— Може, щось на зразок: вау, Ніно, так це ж здорово! Я такий радий, що ти нарешті вирішила взяти життя у свої руки і тобі на думку спала така чудова ідея!

— Ви тільки подивіться, що цей Мунго з дівчатами робить!

— Гріффіне, він ще зовсім малий. Але ідеї в нього те, що треба.

— Я геть нічого не второпав. Це фургон. А ти ніби казала, що хочеш книгарню?

— Так і є! Але оренду приміщення я навряд чи подужаю.

— Згоден. Жоден банк не дасть тобі грошей. Ти нічого не тямиш у бізнесі.

— Не тямлю. Зате тямлю у книжках!

Гріффін подивився на неї й неохоче кивнув.

— У книжках тямиш. Що-що, а в літературі розбираєшся.

— І мені виплатять компенсацію. І я продам свій *Mini Metro*. Гадаю... Гадаю, мені вистачить на фургончик... Якраз вистачить. І в мене вже є купа книжок із бібліотеки. І в мене є я. І можна скрізь... Тобто, думаю, можна почати з цього: облаштувати фургончик і подивитися, що вийде.

— Книжок у тебе навіть забагато, — підтвердив Гріффін. — Ніколи не думав, що комусь це скажу.

— Що ж, — підсумувала Ніна, — коли вже в мене є товар... І є фургон...

— То що?

— То я можу собі просто їздити скрізь і продавати книжки!

Ніна відчувала незвичне збудження, у грудях аж дзвеніло від нього. А чому б і ні? Чому всі довкола можуть собі мріяти, а їй зась?

— В Еджбастоні?

— Ні. Треба десь, де немає обмежень на паркування.

— Тобто ніде.

— Там, де не заборонено зупинятись. Там, де можна буде продавати книжки.

— Не думаю, що ти щось знайдеш.

— Щось на зразок фермерського ярмарку, коли раз на тиждень усі з'їжджаються і продають свій товар.

— Тобто ти працюватимеш раз на тиждень, а решту часу наглядатимеш, як колосяться твої лани з книгами?

— Не псуй мої плани своїм песимізмом!

— Я не песиміст, я реаліст. Оце б я був хорошим другом, якби сидів тут і підтакував: аякже, Ніно, покидай усе і вплутуйся в авантюру; нащо тобі та робота в «Медіатек», тобі скоро тридцятник, саме час бігати за журавлем у небі та не думати про насущне.

— М-м-м... — протягла Ніна, відчуваючи, як згасає її ентузіазм.

— І хай би в тобі хоч була та авантюриницька жилка. Але ж нема! Ти за ті шість років, що ми знайомі, жодного разу на роботу не спізнилася. Не затрималася на обіді. Не скористалася нагодою влаштувати собі перерву і попити кави, коли всіх виганяють надвір, бо спрацювала пожежна сигналізація. Ніколи ні на кого голосу не підвищила, ні на що не поскаржилася — нічогісінько! Мадам Взірцевий Офісний Працівник. Міс Ідеальна Бібліотекарка Всіх Часів і Народів. А тепер ти збираєшся купити фургон і податися у світи з торбою книжок? І заробляти цим на життя?

— Звучить так, ніби я з глузду з'їхала?

— Точно.

— М-м-м... — знову протягла Ніна. — А в тебе які плани? Спробуєш влаштуватися в магазин коміксів чи підеш на курси ілюстраторів?

Гріффін на секунду знітився.

— О... Та ну що ти, ні. Звісно, ні. Подам заяву на одну з цих вакансій у «Медіатек». А що, стабільна робота. Хоч би й консультантом.

Ніна сумно кивнула.

— І я...

— Якщо подасися ти, мене нізащо не візьмуть, — зажурився Гріффін.

— Не кажи дурниць, звісно, візьмуть. — Ніна від несподіваного компліменту зніяковіла й опустила очі на газету в руці.

Перечитала оголошення.

— Цей фургон, певно, за сто кілометрів звідси.

Гріффін перехилився через неї, щоб зазирнути в газету, а тоді затрясся від сміху:

— Ніно, забудь про фургон!

— Чого це? Я його вибрала! — Але відразу виправилася: — Я б його вибрала... Якби раптом що.

Це був білий приземкуватий старомодний фургон із великими передніми фарами. На одному боці, ближче до краю, він мав дверцята і маленьку висувну підніжку з металевими сходами. Справжній ретроавтомобіль, просто неможливо гарнющій, а всередині... всередині купа місця спеціально під стелажем, бо колись на ньому розвозили хліб. Він був просто шикарний.

— Хай щастить! — єхидно відгукнувся Гріффін і тицьнув у дрібний шрифт під оголошенням. — Ти ось це бачила? Він у Шотландії!

Розділ третій

Кеті Нісон особисто зустрілася з кожним кандидатом, щоб оцінити «рівень ключових компетенцій». Це була не співбесіда. О ні. Це було холоднокровне знущення, хоча обурюватися вголос ніхто не насмівся. Коли Ніна переступила поріг кабінету, її всю трусило від нервів.

Кеті звела на дівчину очі та якусь мить дивилася, мов намагалася зрозуміти, хто це до неї прийшов (насправді так і було — жінка до третьої ранку вколисувала малого, який мучився від надсадного кашлю, і тепер, щоб сконцентруватися, їй треба було докласти певних зусиль). Ніну ж цей погляд зовсім вибив із колії. Начальниця глянула у свої записи:

— А, Ніна. Рада вас бачити.

Вона знову зазирнула в папери і ледь помітно нахмурилась:

— Ну то як, вам подобалося працювати в бібліотеці?

Ніна кивнула:

— Так, дуже.

— Проте нововведення вам не до душі, еге ж?

— Тренінг з командної роботи був дуже корисним, — чемно відповіла Ніна.

По правді, відколи дівчина побувала на тренінгу, її думки були зайняті геть іншим. Перед очима стояв фургон — весь такий чепурний і лискучий, припаркований у затінку, із гостинно відчиненими дверцятами.

І дівчина все розмірковувала, як би вона облаштувала його всередині, скільки книжок слід би взяти, щоб були варіанти на всі смаки, і де потім брати товар, коли бібліотека повністю спорожніє, а ще...

Ніна раптом усвідомила, що з головою поринула в роздуми, а Кеті Нісон тим часом не зводить із неї погляду.

Кеті Нісон настільки ненавиділа відмовляти кандидатам, що вирішила зайти з другого боку. Якщо вона зможе переконати найбільш невідповідних не подавати резюме, то збереже собі час і нерви.

Насправді Кеті дуже не хотілося брати на роботу якесь малолітнє ледащо, яке пройшло сто п'ятдесят тренінгів і тільки й уміє, що вдавати із себе розумного. Стриманість і розсудливість, як на неї, — куди цінніші якості. Але на великих босів ці якості не справляли жодного враження. Їм подавай пафосні гасла про «місію» та хвалькуваті самопрезентації.

— То ви таки хочете на цю роботу?

— А що? — перелякано спитала Ніна. — А чому ні?

Зітхнувши, Кеті Нісон м'яко порадила:

— Просто подумайте, наскільки ваші вміння знадобляться на новому місці. І... хай щастить.

«Що це, в біса, означає?» — думала Ніна, невпевнено підводячись із крісла. Замість готуватися до співбесіди, дівчина мов навіжена переглядала оголошення про продаж фургонів. Марно. Жоден не міг зрівнятися з отим першим. Він був ідеальним — із таким кумедним кирпичним носиком і вигнутим дахом. Нема ради. Треба їхати в Шотландію.

Ззаду підійшов Гріффін і скопив очі на оголошення.

— О, ні! Ти знов за своє!

— Я просто дивлюся! — запротестувала дівчина. — Просто розмірковую собі.

— Часу нема розмірковувати, — grimнув Гріффін і раптом різко змінив тон: — Слухай, можна тебе попросити?

— Що? — насторожено озвалася Ніна.

— Я тут заяву на вакансію написав... Не подивишся? — знічено попросив він.

— Гріффіне, я ж подаюся на ту саму вакансію!

— Ну, так. Але ж ти набагато краще в цьому розбираєшся.

— Я ж можу порадити тобі все навпаки, щоб твоє резюме викинули ще до співбесіди!

— Ти так не вчиниш. Ти ж добра!

— А може, я тільки прикидаюся, щоб втертися в довіру?

— Чотири роки прикидалася?

— А хоч би й чотири!

— Не-е-е, — протягнув Гріффін із таким поблажливим і самовдоволенням виразом, що Ніні враз захотілося вилити йому на голову каву. — Ти надто хороша. Надто хороша, щоб мені відмовити, і надто хороша, щоб водити вантажівку.

— Упевнений?

— На всі сто.

Він вручив їй стос паперу:

— Ну можеш просто проглянути? Просто підказати, що треба виправити? Слухай, там все одно ще буде співбесіда. Ну будь ласочка! Будь другом! Підсоби безграмотному!

Ніна підняла на нього очі.

Бесіда з Кеті пройшла не дуже вдало, вона це розуміла. Допомагаючи Гріффінові, вона сама собі підставляла ніжку. З другого боку, йому потрібна була допомога...

Дівчина зітхнула, взяла заяву і загрузла в непролазних формулюваннях про мультимедійні засоби, новіт-

ній поступ і краудсорсинговий контент. Що далі вона читала, то в більший відчай впадала.

Оце таке зараз вимагається? Якщо так, Ніна не впевнена, що їй є що запропонувати. Вона допомагала Гріффіну правильніше сформулювати речення в кількох місцях, а сама постійно порівнювала всі ці потоки красномовства про парадигми, інновації та стратегії розвитку із власною коротенькою й акуратно оформленою заявою. У ній Ніна кількома абзацами написала про те, що бібліотеки служать осередком місцевих громад, а читання допомагає дітям реалізувати свій потенціал. Гріффінова заява видалася їй набагато перспективнішою.

Вона зітхнула і знову поглянула на оголошення.

Фургон мав старомодно оформлену кабінку та видовжений кузов — геть не такий, як у куцих розвізників морозива. Судячи з фотографій, усередині він був зовсім порожнім, але досить просторим, щоб розмістити попід стіною високі стелажі з купою полиць — Ніна навіть накидала на папірці приблизну схему. А в кутку можна облаштувати м'який куточок: диванчик і, може, різні дитячі книжки... кілька крісел-мішків... Отямившись, дівчина виявила, що вже якийсь час замріяно дивиться крізь відчинене вікно на шумні вулиці вечірнього Бірмінгема.

Надворі двоє чоловіків голосно обговорювали, як їх підставили з машиною. Далі по вулиці чувся вереск і регіт невгамовних підлітків. На перехресті чогось сигналізували чотири автобуси і фоном гуркотів транспорт на розташованій неподалік магістралі. Але Ніна геть нічого з того не чула.

У неї перед очима стояв фургон. Вона бачила його, мов наяву. Продумувала кожну деталь. Бензин, товар — більшість врятованих нею книжок були новісінькі, в ідеальному стані. І якщо повсюдно закриваються біб-

ліотеки... може, їй вдасться не тільки виборсатись із цієї жахливої ситуації, а й чогось досягти?

Знову подивилася на адресу. Кіррінфіф. Пошукала, як туди дістатися. Найшвидший спосіб був недешевим, а дешевий...

У неї був тиждень відпустки, якої вона ніколи не брала. Якщо на нову роботу візьмуть, відпустка ж усе одно пропаде. Чому б не скористатися останніми вільними деньками, які їй ще й оплатять?

Дівчина швидко дочитала пишномовну заяву Гріффіна і, сама не тямлячи як, купила квиток на автобус.

Розділ четвертий

Ніна опустила книжку на коліна, почуваячись не дуже добре. Здається, її захитало.

Цілий день у автобусі, і всього кілька коротких зупинок, щоб розім'яти ноги та побродити довкола придорожньої сервісної станції — не найкраще місце, щоб спочити й розслабитися. День уже добігав кінця, але сонце ще було високо в небі — тут воно заходило набагато пізніше, ніж у Бірмінгемі, — і яскраво сяяло крізь автобусне вікно, до якого притулилася дівчина. Вони саме проїжджали міст Форт-Роуд. Води тихої річки відблискували рожевим, і на мить Ніні здалося, що автобус летить крізь біле плетиво якоїсь фантастичної конструкції.

Ніна ніколи досі не була в Шотландії. Насправді, коли вона купила квиток за ціною скромної вечері в пабі, їй спало на думку, що у світі ціла купа місць, де вона у свої двадцять дев'ять ще жодного разу не була. Ні, звісно, вона була в Нарнії, у Маленькому будиночку в преріях і в Країні Див, але це ні в яке порівняння не йшло з тим, що вона відчувала зараз. Сірокам'яні вулиці Единбурга густо й пряно пахнули старовиною, сталевосіре небо відбивалося у вікнах височенних будинків — найдавніших хмарочосів у світі, а стародавньою бруківкою хотілося пройти пішки, щоб відчути кожний камінчик. Припавши до вікна, Ніна милувалася плети-

вом вуличок, що розбігалися навсібіч, подекуди перетинаючись із широкими проспектами. І раптом — величний замок на скелі, що ніби зависнув у повітрі посеред галасливого міста.

А вони прямували далі й далі на північ. Коли проїжджали величезний міст, навіть небо, здавалося, стало більшим. Праворуч промайнув залізничний міст, машин поменшало. Довкола, хоч куди глянь, лише фермерські угіддя, суворий кам'янистий рельєф і нескінченна вересова пустопаш під безкраїм захмареним небом.

Людей у автобусі теж поменшало. Багато пасажирів виходили й заходили в Ньюкаслі, Бервіку та Единбурзі, а зараз у салоні залишилися тільки Ніна, кілька літніх людей і група міцних похмурих чоловіків, що сиділи окремо, дивлячись поперед себе, та лише зрідка буркотіли щось один до одного. Схоже, місцеві нафтовики.

Відірвавши погляд від книжки, Ніна замилювалася крізь вікно на широку рівнину аж за обрій. Її густо вкривали золочені сонцем червонясті суцвіття вересу. Піднявши погляд удруге, дівчина побачила, як із височини стрімко падає в плесо озера хижий яструб, і просто не могла відірватись від цього видовища. Коли ж автобус виповз на наступну гору, з-за хмар визирнуло сонце, і Ніна остаточно відклала книгу.

Можливо, якби того весняного дня мрячив дощ, усе склалося б інакше.

Ніна сиділа б собі, загорнувшись у тепле пальто і втупившись у книжку, потім перекинулася б кількома словами з продавцем фургона, чемно подякувала б за інформацію та подалася б додому думати далі.

Якби вітер дув із моря... Якби міст перекрили для високобортного транспорту через буревій... Якби сталося ще мільйон різних речей.

Тому що життя непередбачуване, чи ж мені вам казати? Якщо замислитися про всі ті дрібнички, хороші й погані, через які твоя стежка завертає то праворуч, то ліворуч, починає здаватися, що від тебе нічого й не залежить. Деяких людей це так лякає, що вони вважають за краще нічого не вирішувати, ні за що не братися і в жодному разі не починати щось нове! Адже наслідки можуть бути непередбачуваними. Звісно, це теж своєрідне рішення. Торуюєш ти собі шлях чи пливеш за течію, а все одно кудись та впливеш. Та все ж таки починати щось нове настільки складно! І нічим тут не зарадиш.

Того вечора, коли Ніна вперше в житті ступила на шотландську землю, не було ні буревію, ні дощу, ні навіть хмар, які затягли б небо і нависали б так низько, що аж чіплялися б за верхівки дерев. Роззолочений променями краєвид розгорнувся, мов на долоні, та ніби аж похвалявся своєю красою перед гостею. Надвечір'я тут, на півночі, було незвичним і дуже красивим. Хоч куди кинь оком, скрізь височіли замки із сірого каменю, аж за обрій тяглися зелені пасовища, на яких скубли траву вівці, а лякливі олені, забачивши автобус, прудко ховалися в лісі. Двоє дідусів, які сіли в Единбурзі, завели тиху розмову гаельською, і їхня мова була така красива, що здавалося, вони не бесіднують, а співають. Ніна зачудовано прислухалася. Вона ж не за кордоном, вона досі в рідній країні, де прожила все життя, а довкола все таке незнайоме і незвичне.

Дорога піднімалася вгору і здавалася нескінченною серед цієї первозданної природи. Автобус ніби ширяв над вересовою пустопашню, і Ніна зловила себе на тому, що подумки підганяє його, аби швидше опинитися там, де немає ні будинків, ні машин, ні людей.

На мить дівчину кольнуло почуття провини. Здавалося, вона зраджує улюблений Бірмінгем з його кільцевими дорогами, завиванням поліцейських сирен, бага-

топоверхівками, тісними пабами, галасливими вечірками та купою машин. Усе це дівчина дуже любила. Ну гаразд, може, й не аж так уже любила. Ну добре, просто звикла.

Проте тут, на цій землі, зразу можна було зрозуміти, чому шотландці завжди трималися відокремлено та вважали, що вони геть інші. Ніна трохи поїздила Великою Британією: була в Лондоні, в Манчестері, на якісь вихідні навіть завітала до чепурних, доглянутих Дорсета й Девона. Але це... Це було геть інше. Довкола простягався дикий первозданний краєвид, такий незорий, що Ніні подих перехоплювало. Раз по раз на шляху автобуса вигулькували містечка й села з чудернацькими назвами — відлунням незвичної мови: Охтердаб, Белвері, Донібрістл. Дівчині було дивно і трохи навіть лячно.

Коли автобус нарешті прибув у Кіррінфіф, минула дев'ята вечора, а надворі, попри квітень, тільки ледь сутеніло.

На цій зупинці зійшла лише Ніна. Вона була спантеличена й розгублена, ніби оце вперше усвідомила, наскільки далеко від дому. Озирнулася. З пагорбів довкола містечка спускалися дві вузьенькі вулички. Крім того, був невеличкий паб, пофарбований сірим ресторан з чистенькими дерев'яними столиками, крамничка з усіляким дріб'язком, пекарня, крихітна пошта і ще одна крамниця з вудками. І ні душі навколо.

Ніна почала нервувати. У романах героя в такому антуражі зазвичай убивали, а тоді всім селом удавали перед поліцейськими, що нічого не сталося, або гуртом перетворювалися на вовкулаків. «Не дурій!» — подумки смикнула себе дівчина. Гріффін і Суріндер знають, куди вона поїхала. Вона просто подивиться на фургон, щоб мати запасний варіант, якщо на роботі не з'явиться просвітку. От і все. Просто ділова поїздка. Нормальні люди

так постійно їздять. Дівчина витягла телефон, глянула на екран і закусила губу. Зв'язку не було. «Не страшно!» — підбадьорила себе.

Паб із вивіскою «Роб Рой» ззовні прикрашали плетені кошики. За столиками надворі нікого не було. Сонце неквапно котилося за обрій, сутеніло, в повітрі розливалася прохолода. Ніна глибоко вдихнула та відчинила двері.

Всередині стояли відполіровані дерев'яні столики, великий кам'яний камін був заповнений сухими квітами та обкладений мідними бляхами, якими прикрашають кінську зброю. Тут теж було порожньо, лише двоє літніх чоловіків сиділи біля барної стійки. Вони розвернулися до дівчини й уважно її розглядали, сьорбаючи з кухлів пиво. Ніні знадобилася вся її мужність, щоб зобразити приязну усмішку та підійти ближче. Вибору в неї однак не було — автобус уже поїхав, а наступний буде тільки завтра.

— Е-е-е... привіт! — видавила вона, раптом усвідомлюючи, що розмовляє як правдива англійка, і це чомусь видалося недоречним. — А... е-е-е, господар є?

— Вінтутзара!

Ніна настільки розгубилася, аж шия почервоніла. Зі сказаного вона ні слова не второпала. Мимохіть піднесла руку до горла:

— Вибачте, що?

Дівчина боялася, що її не зрозуміють, але, чітко вимовляючи слова, говорила геть чисто, як Єлизавета II. І через це ще більше ніяковіла. Їй раптом захотілося бути дуже, дуже далеко звідси. Та хоч би й під землю провалитися, тільки не стовбичити тут.

Чоловіки почали підсміюватися, але тут, на щастя, відчинилися двері й до паба зайшов червонощокый дядько. У руках він ніс барильце з пивом — так, ніби воно нічого не важило.

— У нас гостя! — весело гукнув дядько. — Здоров, дівча! А я оце тільки думав, чи був уже автобус.

— Був, — кивнула Ніна, відчуваючи неймовірне полегшення. Якщо зосередитися, їх можна зрозуміти.

— Я Аласдер. Що вас привело в наші краї? Ще весна, і гори досі снігом вкриті.

Ніна усміхнулася:

— Так. Дуже гарно.

Обличчя господаря від цих слів пом'якшало. Очі в нього були блакитні, а чуприна жовта, як пісок.

— Ще б пак. Вип'єте чогось?

На краниках були позначені сорти пива — і жодної знайомої назви. Ніна попросила була мінеральної води, але, помітивши, як сумно чоловіки похитали на це головами, замовила пінту місцевого пива, що на смак було як шипуча меляса.

— Пий, дівча, не соромся, — озвався господар.

— А поїсти у вас можна? — спитала Ніна.

Усі троє засміялися.

— Трохи запізно для вечері, — пояснив Аласдер. А тоді глянув на дівчину і запропонував:

— Можу зробити сендвіч, якщо хочеш.

Ніна була голодна як вовк. Їжа на станціях мала підозрілий вигляд, а коштувала диких грошей. Витратитися не хотілося, але довго так вона не протягне. Дівчина сподівалася, що її пригостять чимось гарячим і ситним: м'ясом, картоплею, пирогами. А якщо вже зовсім відверто, уявляла, як гостинна дружина місцевого фермера підносить їй свіжоспечений пиріг із яблуками, густо политий сметаною. Однак то були радше спогади про роман Енід Блайтон, які не мали нічого спільного з реальністю.

— Буду дуже вдячна, — попросила Ніна, і чоловік зник за дверима, за якими, вочевидь, розташовувалась маленька кухня. Ніна тим часом втупилась у телефон,

марно сподіваючись, що зв'язок відновиться, і подумала, чи доречно буде витягти книжку.

Один із відвідувачів щось у неї запитав, Ніна не дуже зрозуміла, що саме, але здогадалася, що він цікавиться метою її поїздки. У відповідь пояснила, що хотіла подивитися на фургон.

Чоловіки вибухнули реготом і відразу потягли її надвір, перевели через невеличкий майдан із меморіалом загиблим воїнам (у приимерку можна було розібрати вибиті на камені прізвища: Мак-Айндра, Мак-Гхай, Мак-Інглісс) і зупинилися на бруківці перед боковою вуличкою, яку повністю перегородив той самий фургон.

Ніна заходилася його роздивлятися. Брудний, на передньому бампері трохи іржі. Проте й елегантно вигнутий дах, і добродушна морда з кірпатим носом — усе було на місці, точно як в оголошенні. Зате розмір... Фургон виявився набагато більшим, ніж Ніна собі уявляла. Страх який великий. Вона з ним, узагалі, впорається?

Побачивши предмет своїх мрій наживо, дівчина захвилювалася. Ось він — стоїть перед нею, реальний і досяжний. І разом із фургоном реальних обрисів набувала ідея відмовитися від роботи зі стабільною зарплатнею, оплачуваною відпусткою та лікарняними і взятися до чогось нового: вирішувати, планувати, організовувати... Якщо цим мріям і судилося здійснитися, то тільки тут, на цьому вимощеному сірим каменем майданчику, під останніми слабкими променями сонця, що котилося за пагорби, у кришталєво-прозорому повітрі із терпким запахом соснової хвої та ялівцю, під тихим вітерцем, який наганяв у долину вечірньої прохолоди.

— Нарешті позбудемося цього страховидла! — засміявся один із її супроводу. Ніна, здається, вже трохи призвичаїлася до місцевої говірки та почала розбирати слова. Другий чоловік зміряв її поглядом і недовіжливо перепитав:

— Ти що, справді купиш фургон Фіндгорна? Він уже бозна-скільки тут іржавіє.

— Щось я сумніваюся, що така лялька з ним упорається, — підтакнув перший, висловивши цим сумнів, який Ніна і сама вже вкотре прокручувала в голові.

Фургон мав звичайнісінький вигляд на фотографії, а наживо був величезний, старомодний і страхітливий.

— А для чого він тобі? — поцікавився один із дідусів.

— Ну... я ще не певна... — пробурмотіла Ніна.

Тепер, коли вона нарешті сюди доїхала, все видавалося дуже реальним, і це лякало. Проте й відмовлятися так різко від планів, якщо вже впряглася, не хотілося.

Чоловіки презирнулися.

— Що ж, Вуллі має скоро надійти.

На цьому компанія рушила назад до паба. Дорогою Ніна нервово озиралася. Він справді нереально великий. Душу краями сумніви. Врешті, вся ця авантюра була геть не в її стилі. Тепер Ніна це розуміла.

У що вона, взагалі, влізла? Коли повернеться, складе резюме, узявши за зразок Гріффінове, і пообіцяє Кеті Нісон гори звернути, стрибнути вище голови, пожертвувати всім на світі, тільки хай її залишать на роботі. Саме так вона й учинить. І здрастуй звичне життя! Весь день працюєш, потім до ночі сидиш із книжкою, іноді виповзаєш у паб із Суріндер. Не так уже й погано. Та просто чудово. Нормально. А оце все — казна-що. Кому б сказати — покрутили б пальцем біля скроні. Це ж треба, мало життя собі не поламала! Ні-ні, вертаймося додому і забудьмо все як страшний сон. Ніхто й не помітить нічого.

Господар паба зустрів її широкою усмішкою:

— А, ось де ти!

І виклав на стійку тарілку з величезним бутербродом. Кусні свіжого білого хліба з хрумкою скоринкою були щедро намащені маслом, а між ними виднівся якийсь незнайомий Ніні твердий сир місцевого вироб-

ництва та мариновані огірочки. Збоку на тарілці лежала хрумка маринована цибуля. Дівчина й собі радісно усміхнулася: їсти хотілося нестерпно, а Аласдер дивився приязно та доброзичливо.

Із пивом сендвіч смакував просто неймовірно. Ніна наминала його, сидячи за барною стійкою, на яку таки встигла викласти книжку.

Аласдер схвально за цим спостерігав.

— От люблю, коли в дівчат хороший апетит. Це наш місцевий сир, щоб ти знала. Довкола досить паші для кіз.

— Дуже смачно, — похвалила Ніна.

За спиною закрипіли двері, і дівчина повернула голову. До паба зайшов ще один кремезний немолодий чоловік у старому капелюсі та з глибокими зморшками довкола блакитних очей.

— Був уже автобус? — хрипким голосом запитав він.

— Гей, Вуллі! — гукнув до нього один із відвідувачів. — Ми тобі тут покупця на фургон привели!

Вуллі глипнув на Ніну, різко спохмурнів і сердито буркнув веселим дядькам:

— Дуже смішно!

— Е-е-е... здрастуйте! — трохи нервово привіталася Ніна. — Ви містер Фіндгорн?

Вуллі щось мугикнув і кивнув.

— Так, це я.

— Я з вами зв'язувалась щодо оголошення.

— Було таке. Але ж я не знав, що ти дівчисько.

Ніна сердито прикусила губу.

— Дівчисько з водійським посвідченням.

— Та мови нема, просто... — Дідуган насупив брови. — Я не... Просто я думав, приїде хтось старший. Ну там, компанія з вантажних перевезень когось пришле...

— А може, мене й прислали?

У пабі вмиль запанувала тиша. Десь знадвору почулося гарчання. «Напевно, на задньому дворі собака», — подумала Ніна. Вуллі якусь хвилину міркував, а тоді уточнив:

— То тебе прислала компанія-перевізник?

— Ні, — відказала Ніна. — Я бібліотекарка.

Перші два дідугани захихотіли, як Стетлер і Волдорф із «Маппет-шоу», і втихомирилися, тільки коли Ніна зиркнула на них роками відпрацьованим поглядом «Тиша в бібліотеці!». Вона втрачала терпець. Десять хвилин тому дівчина готова була кинути все і мчати додому. А тепер їй хотілося довести дурним дядькам, що вона легко з усім впорається, хай що вони там собі думають.

— То ви продаєте фургон чи ні? — поцікавилася Ніна, підвищивши голос.

Вуллі зняв капелюха, кивнув Аласдеру, який відразу налив йому пінту чогось із назвою «80 шилінгів», і неохоче буркнув:

— Продаю. Завтра дам вам на ньому проїхатися.

Аласдер провів Ніну в кімнатку з побіленими стінами та голою дощатою підлогою. Маленька, без особливих наворотів, зате чистенька й акуратна. Лише залишившись на самоті, дівчина зрозуміла, наскільки втомилася за сьогодні. З вікна було видно задній двір паба та мальовничі пагорби, за які сідало сонце.

Було чути щебет птахів і більш нічого. Хіба десь удалині проїде транспорт. Проте ні безперервного руху машин, ні сирен, ні гуркоту сміттевозів, ні людського вереску, ні гучної музики від сусідів.

Ніна втягнула носом повітря. Таке свіже та чисте, аж у голові запаморочилося. Випила склянку смачної крижаної води з-під крана й залізла в ліжко з білими простирадлами. Здавалося, вона всю ніч буде зважувати за

і проти й обмірковуватиме кожну дрібницю, щоб прийняти правильне рішення. А натомість заснула, щойно голова торкнулася подушки. І навіть пташиний гамір за вікном нітрохи не заважав.

— Які тобі ковбаски посмажити?

Ніна здвигнула плечима — хтозна, який тут у них асортимент:

— Мені найсмачніші.

Господар паба усміхнувся.

— Гаразд. Тоді будуть лорнські ковбаски зі свинини, яку нам Вуллі постачає. Мають сподобатися.

Ніна спала всю ніч як убита, а рівно о сьомій ранку прокинулася, мов будильник розбудив. Сонно глипнула у вікно. Будильник там справді був — півень. Дівчина вдяглася та спустилася сходами. Хай там що, а на фургоні вона проїдеться. А тоді на автобус — і прощай, Шотландіє, прощайте, дурні мрії. На світі купа книгарень, де потрібні продавці. Можна влаштуватися туди. Платитимуть менше, ніж зараз, але продавці в книгарнях, з Ніниного досвіду, — дуже приємні люди, з начальством буде легко знайти спільну мову. До того ж вона буде серед книжок, а це головне.

Сніданок виявився просто королівським. До нього треба було братися із усією відповідальністю. Ніна сіла за столик із полірованою стільницею біля вікна. Звідси було видно все, що робилося на вулиці: пробігали безтурботні школярики в червоних светрах, сюди-туди їздили у своїх справах численні «лендровери», трактори волочили за собою якесь чудернацьке приладдя, на ранковий променад вивели коней.

Аласдер поставив перед дівчиною величезну миску вівсянки, политої медом і густими свіжими вершками. Далі була тарілка з лорнськими ковбасками, квадратними, хрумкими й смачнішими, яйця з жовтого-

рячими жовтками — таких Ніна ще не куштувала, їх, певно, знесли кури, яких вона бачила на задньому дворі, — хрусткий бекон, традиційний чорний пудинг і ще якийсь трикутник, який на вигляд здавався підсмаженим хлібцем, а на смак виявився тонким картопляним млинцем. Оскільки вчора на вечерю був тільки сендвіч, Ніна до ранку добряче зголодніла і змела весь сніданок. Усе було смачним і свіжим.

— Їж-їж, — підбадьорював її господар паба, наливаючи каву. — Вуллі на фермі й звільниться не раніше одинадцятої. У нас є час.

— Дуже смачно! — Ніна подарувала господарю щасливу усмішку.

— Трохи домашньої їжі тобі не завадить, — добродушно відповів Аласдер. — Їжі та свіжого повітря.

Ніні з самого дитинства радили частіше бувати на свіжому повітрі. Вона брала книжку, залазила на стару яблуню в глибині їхнього маленького занедбаного саду — подалі від татової машини, яку той постійно лагодив, але жодного разу нею не їздив. Ніна й досі не знала, що там було з тією автівкою. Вона сиділа на гілляці, спершись на стовбур та дригаючи ногами, і запоем читала романи Енід Блайтон та Роалда Дала, аж поки батьки гукали її назад до хати. До всього іншого, на яблуні було добре ховатися: коли тебе скрізь шукають, вгору зазвичай не дивляться. Тож можна було не потрапити на очі братам, які вічно гралися «у війну» і конче хотіли, щоб Ніна гралася з ними. А варто відмовити, відразу починали дражнити або навіть ще гірше — видирали в неї книжку з рук і не віддавали, перекидаючи один одному, аж поки Ніна починала рюмсати. Тож дівчина просто чемно усміхнулася Аласдеру.

Вона більше любила дощову холодну зиму. Можна було затишно вмотитися біля радіатора, слухати, як у шибу б'ють важкі краплі та вітер, мов намагаються

розбити скло, насолоджуватися тим, що до самого вечора можна байдикувати, а на кухні чекає м'який сир, який смачно намащувати на підсмажені тости. Можна тихенько ввімкнути музику, закутатися в плед і поринути в таємниці вікторіанського Лондона, або в небезпеку зомбі-апокаліпсису, або ще кудись, де їй заманеться побувати саме зараз. Якраз у книжках вона й ховалася від зовнішнього світу, який їй постійно нав'язували.

Тепер Ніна стояла на порозі паба. Повітря було свіжим і цілющим, в небі яскраво сяяло сонце, віяло прохолодою. Дівчина глибоко вдихнула. А тоді зробила те, чого від неї годі було сподіватися.

— Можна це тут залишити? — запитала господаря і, коли він кивнув, поклала на стіл товсту книжку в твердій обкладинці.

— Я ненадовго, — усміхнулася, коли чоловік помахав їй на прощання рукою, і вийшла надвір. Чи не вперше в житті — без книги.

Розділ п'ятий

Попри Нініні очікування, день видався пречудовий. Небо розкинулося над нею свіжовипраним простирадлом — неонове-синє, наче заставка в телевізорі. Лиш подекуди пропливали пухнасті хмарки.

І чому вона вічно стирчить у місті, якщо в Британії стільки чудових місцин? Під її ногами завжди бетон та асфальт, а над головою — ліхтарі й багатоповерхівки, яких у центрі Бірмінгема, здається, щотижня більше.

Озирнулася. Сонячні промені пробивалися крізь віття дерев і заливали ріллю. За дорогою золотилися озера квітучого рапсу. Полею весело котив трактор, над ним кружляли зграї птахів — чисто як у дитячих книжечках про життя на фермі. Ягнята, що здавалися віддзеркаленням пухнастих хмаринок, брикали веселим табунцем, смикали одне одного за хвостики і скубли травичку — таку яскраво-зелену, аж ніби несправжню. Спостерігаючи за малими бешкетниками, важко було втриматися від усмішки.

Ніна зробила селфі на тлі пагорба з овечками і надіслала Гріффіну та Суріндер. Це було геть на неї не схоже. Суріндер відповіла відразу, поцікавившись, чи не викрали Ніну, бува, інопланетяни, може, пора їхати її визволяти? Через дві секунди відписався і Гріффін. Запитав, чи не знає вона, що таке «інтерактивна методологія у структурі бібліотечних мереж». Ніна його пові-

домлення проігнорувала і навіть змогла загасити в душі спалах занепокоєння.

Поблукавши селом, дівчина виявила, що бібліотеки тут немає. Піднялася на пагорб, звідки видно море, — воно, виявляється, було набагато ближче, ніж здавалося, — знайшла невелику печерку в скелі, куди за бажання можна було залізти. Похитала головою. Це ж справжнісінький рай. Чому тут нікого немає? Чому вони всі товпляться в одному закутку Англії, сигналять одне одному в заторах, дихають задушливим повітрям і не вилазять із пабів і клубів? На обрії клубочилася величезна грозова хмара. Невже буде дощ?

Навкруги стояла первозданна тиша, тільки чулося здаля дирчання трактора. Ніні раптом здалося, що досі вона й не дихала до пуття ніколи. Ніби все тіло раптом видихнуло і розслабилося. Стоячи на вершині пагорба, дівчина озирала довкілля. Краєвид лежав, мов на долоні. Сіруватими плямами виділялися сусідські села зі старовинними кам'яними будиночками, а просто перед нею розкинулася зелено-жовто-брунатна долина, яка тягнулася аж до моря з білими баранцями піни.

Відчуття було неймовірне. Ніна вдихнула на повні груди і відчула, як опустилися напружені плечі, випросталася шия. Здається, вона досі ходила, втягнувши голову в плечі.

Не дивно. Чутки про розпуск бібліотеки почалися ще рік тому. Через сім місяців пішли перші наради й документи. Два місяці тому про плани закрити бібліотеку повідомили офіційно, а три тижні тому вона вже точно знала: якщо не пройде інтерв'ю, втратить роботу. Проте оця її невпевненість, нездатність зробити рішучий крок, щось вирішити у своєму житті — вони були ще раніше.

Вдивляючись у далечінь, Ніна намагалася чесно проаналізувати своє життя. Звідси все бачилось особливо чітко, дихалось легше, довкола не було натовпів

людей, які кудись мчали, смикали, штурхали, кричали, досягали бозна-яких цілей, що ними потім хвалилися у фейсбуці та інстаграмі, змушуючи інших почуватися невдахами.

Одні заїдали свої страхи, інші заливали алкоголем, ще хтось поринав із головою в організацію розкішних заручин чи весіль, аби лише не залишатися сам-на-сам із невеселими думками. А Ніна, щойно життя поверталось якимось не тим боком, брала в руки книжку. Книги втішали її, коли ставало сумно, підтримували, коли було самотньо. Латали розбите серце і давали надію в найбільшій скруті.

Проте хоч як не хотілося визнавати, книги — то не справжнє життя. Ніні вдавалося залишатися осторонь від усього цілих тридцять років. Проте зараз реальність насувалася зі швидкістю поїзда, і з нею треба було щось робити. Хоч якось реагувати. Саме про це й казала Суріндер, коли Ніна запитала, що вона думає про ідею з фургоном.

— Просто дій. Хоч щось роби. Можна помилитися, а тоді виправити помилку. Але якщо нічого не робити, то й виправляти буде нічого. І залишиться тільки шкодувати, що так промарнувала життя.

Ніна раптом усвідомила, що в цьому є сенс. Раптом зрозуміла, якими жалюгідними й недолугими були її відмовки: я не зможу, я не впораюся, куди мені власний бізнес, нічого не вийде, я той фургон з місця не зрушу, куди я лізу, треба триматися за роботу...

Дівчина дивилася на долину, на маленькі села, в яких жили своїм неквапним життям люди, які не дбали про тренди, ні за чим не гналися, нікуди не пнулися, — і речі для неї наповнювалися новим смислом.

Вона виросла в місті, навчалася в місті, працювала та жила в ньому. Однак зараз почувалася так, ніби повернулася додому.

На небо наповзла хмарина, і враз стало холодно. Ніна пересмикнула плечима й замислено рушила назад до паба. Біля барної стійки знову сиділи два діди, яких вона тут зустріла вчора. Один зосереджено читав залишену нею книжку.

— Подобається? — приязно спитала дівчина.

Сюжет справді захоплював: герой-одинак серед снігів Арктики відчайдушно змагався зі стихією, полярними ведмедями та лиховісними істотами, що чаїлися під полярною кригою.

Дід винувато блимнув очима:

— Звиняй, дівча. Узяв подивитися, а тоді... не зміг відірватися. Сам не знаю, що на мене найшло.

— Так це ж чудово! Хочете, залишу вам її, як дочитаю?

— Та ну що ти, дівча! Така велика книга, дорога, мабуть...

Його водяві очі раптом затягло смутком.

— Знаєш, у нас тут були своя бібліотека і навіть книгарня. Тепер нема.

Його приятель кивнув.

— До великої бібліотеки довше добиратися. Це ж проїхатися на автобусі. Піти вибрати книжку. Чайку попiti.

Чоловіки презирнулися.

— Життя не стоїть на місці, Х'ю, сам знаєш.

— Так отож, Едвіне. Так отож.

Двері заскрипіли, розчиняючись, і на порозі виріс Вуллі. Примружився, вдивляючись у присмерк бару, глипнув у бік Ніни та роззирнувся, ніби сподіваючись іще когось знайти і відтягти неминучу розмову. Нікого не було, і чолов'яга розчаровано повернувся до дівчини.

— Здоров, Вуллі, — привітав відвідувача Аласдер, виставляючи на стійку запінений кухоль пива. — Як справи?

Похнюпившись, Вуллі підійшов до стійки, вмос-
тився на стільці та зітхнув:

— От же ж...

— Юна леді готова до тест-драйву! — радісно сповіс-
тив господар паба. — Хай вона ще дівча, але...

— От же ж, — повторив Вуллі.

У пабі запанувала тиша.

— Ну, — врешті зібрався на думці дід, знімаючи по-
ношеного капелюха. — От чесне слово, тільки-но був
подумав, що продам його нарешті.

— Гей, привіт! — нагадала про себе дівчина, висту-
пивши вперед. — Я Ніна, пам'ятаєте? Я приїхала поди-
витися на ваш фургон.

— От же ж... Це ж велика машина, сама бачила.

Він зробив добрий ковток пива і повторив:

— От справді був певен, що нарешті продам. — І по-
хитав головою: — Не розумію, чому покупців нема?

— Як нема, коли є? — почала втрачати терпіння
Ніна.

— Це не для писклі машина, — відрубав Вуллі.

— А я й не пискля, хай що воно значить. Я цілком
здатна водити фургон і приїхала перевірити, як він
їздить.

Едвін і Х'ю захихотіли. Такої вистави у цьому селі,
напевно, давненько не бачили.

— Він великий, — повторив Вуллі.

Ніна роздратовано видихнула:

— Можна ключі? Я вам писала.

— Але ж я не знав, що ти дівчисько.

— Мене ж Ніна звуть, я писала!

— Ну, просто, це ж іноземне ім'я. Я й подумав...

— Вуллі, — несподівано посуворішав зазвичай
добродушний Аласдер, — це дівча бозна-звідки при-
їхало, щоб подивитися на твій фургон. Ти його продаєш.
У чому проблема?

— Не хочу, щоб вона собі в'язи скрутила, от у чому проблема, — похмуро відіззався Вуллі. — Розіб'ється, а мені потім відповідай. У мене й без того проблем купа.

— Не буду я розбиватися! — запевнила Ніна.

— Скільки фургонів ти водила?

— Ну, не те щоб багато, але...

— Яка в тебе машина?

— *Mini Metro*...

Вуллі пирхнув.

— Вуллі, не припиниш грубіянити, ні пінти тобі більше не наллю!

— Май совість, чоловіче, я з п'ятої ранку на ногах!

Господар паба з погрозливим виглядом потягнувся до його кухля. Вуллі сердито на нього зиркнув і поліз по кишнях, яких мав купу, і всі глибокі. Врешті витягнув велику зв'язку ключів і жбурнув їх на найближчий столик:

— Потрібна застава.

Ніна витягла закордонний паспорт.

— Підійде?

Дід набурмосився:

— До Шотландії й без закордонного пускають. Поки що.

Дядьки за стійкою схвально засміялися.

Ніна була майже готова здатися — вона ненавиділа конфлікти, — але оте вранішнє відчуття... Про нього не можна було просто забути. Вона буде незворушною, як Кітнісс Евердін, безкомпромісною, як Елізабет Беннет, сміливою, як героїні романів! Просто проїхатися майданчиком, а тоді гори воно все вогнем! Розвернеться і піде. Поїде додому. Сподіватиметься, що не виженуть із бібліотеки. Цей чолов'яга добряче підкосив її рішучість, але трохи відваги в запасі ще було.

Дівчина взяла ключі:

— Я скоро.

Вийшла з паба і попрямувала до майданчика. Її трясло. В бібліотеці Ніна, було діло, давала раду і малолітнім хуліганам, і сердитим боржникам, з яких списувала пеню за невчасне повернення книжок. Проте вся та агресія не стосувалася її особисто. А тут дівчині чітко дали зрозуміти, що їй не раді.

Чоловіки висипали за нею надвір — Ніна спиною відчувала їхні погляди. Де тут, у біса, всі жінки подівалися? Перетнула майдан і підійшла до білого одоробла, припаркованого в бічній вуличці. На мить затрималася, роздивляючись старомодні фари.

— Привіт, фургонище. Не знаю, що я тут роблю, але й ти не знаєш, правда? Стільки стояв на вулиці, самотній і нікому не потрібний. Допоможи мені, а я допоможу тобі, згода?

Ніна розблокувала двері. Початок покладено.

Тепер залізити в кабінку. Внизу сходинок, але щось і вони зависокі. Підсмикнула спідницю аж до стегон і подерлася вгору. Не до елегантності зараз. Відчиняючи дверцята, Ніна похитнулася та якусь мить думала, що зараз гепнеться вниз, але втрималася і вже наступної миті вмощувалася на великому сидінні з потрісканою шкіряною оббивкою, залатаною клейкою стрічкою.

Всередині кабінки пахло сіном і трохи свіжоскошеною травою. Ніна обернулася. Фургон таки був величезний. Проте це не вантажівка, на яку потрібна особлива категорія прав — фургоном може їздити хто завгодно. Купа людей їздить.

Але враження було, ніби сидиш у автобусі. Ще й припаркували на такій вузькій вуличці: кам'яні стіни будиночків обабіч майже торкалися коліс.

Ніна ковтнула слину, знову повернулася та уважно оглянула приладну панель. Усе як у звичайному автомобілі, тільки діставати далі. Дівчина покрутилася на си-

дінні, вмощуючись, і присунулася ближче до великого керма. Важіль зчеплення теж був великим і громіздким. Дзеркала заднього виду не було, а бокові Ніну тільки налякали.

Вона якусь мить просто тихо сиділа, а тоді глянула в бік паба, де стояли чоловіки, не спускаючи з неї очей, і раптом відчула в грудях відчайдушну рішучість. Потяглася вперед, поправила дзеркала, не менше п'яти разів перевірила, чи важіль на нейтралі, вставила ключ у вимикач запалення та повернула.

Фургон заревів. Набагато голосніше, ніж її *Mini Metro*. Ніна взагалі не думала, що машина може так ревити. Над будинками сполохано злетіла зграя птахів.

Затамувавши подих і подумки помолившись, Ніна перевела важіль на першу швидкість, обережно поставила ногу на педаль газу і потягла вниз важке ручне гальмо.

Фургон стрибнув уперед і відразу заглухнув. Ніна краєчком ока побачила, — а може, то їй тільки здалося, — що чоловіки біля паба пересміюються. Вона сердито звузила очі. Повернула ключ у зворотний бік і почала спочатку. Цього разу машина плавно рушила вперед і виїхала на майдан, підстрибуючи на бруківці.

Ніна не знала, куди їхати, тому звернула ліворуч на першу ж широку вулицю, що, як незабаром виявилось, вела вгору схилом до вересової пустопаші. Незграбний на перший погляд фургон виявився досить прудким. Ніна перейшла на другу швидкість і вже впевненіше покермувала далі.

Так високо машиною вона ще не заїжджала. За бе-лебнем виднілося море з величезними танкерами на ньому. «Певно, кораблі з Китаю, Нідерландів та скандинавських країн, — подумала Ніна. — Привозять сюди іграшки, меблі, папір, а назад везуть мастило й віскі».

Гучно сигналячи, фургон обігнала величезна червона вантажівка. Ніна підстрибнула на сидінні, але це, схоже, було просто дружнє здоровкання від водія-колеги на такій самій великій машині.

А от коли на незвично крутому повороті перед нею зненацька вискочив і промчав повз маленький спортивний автомобіль, Ніна не на жарт злякалася. Зупинилася на першому ж придорожньому майданчику і завмерла, вчепившись у руль. Руки тремтіли. Відчинила вікно і, щоб заспокоїтися, кілька разів глибоко вдихнула прохолодне повітря. Потім вилізла з кабіни, спустилася сходинками вниз і роззирнулася.

Проблема в тому, думала Ніна, обходячи машину й обстукуючи ногою шини, що вона про фургони майже нічого знає і тому гадки не має, на що тут дивитися і що перевіряти.

Не знає навіть, чи є якийсь сенс у тому, щоб гупати по колесах. Хіба що заради власного задоволення — он які вони здоровецькі. Щонайменше, шини не стерті. Відкрила капот, теж не дуже уявляючи, на що там дивитися. Іржі немає, мастило є. Перевірити мастило навіть вона вміла.

У кузові теж усе було до ладу. Хіба що прибрати трохи та сіно повикидати. Тепер можна було чіткіше уявити, де розмістити стелажі з книгами, як організувати зону для читання позаду. Бокові двері відчинялися легко, а під ними так само запросто розгорталися сходинки.

Ніна оглядала фургон, а в душі тим часом знову почало вирувати приємне збудження. Вона знала, як усе буде. Припаркується на ось такому ж чудовому майданчику при дорозі. Хоча ні, який майданчик? Краще в самому містечку, щоб усі бачили і підходили. Усередині все яскраво розфарбує, на полицях будуть найкращі

книги, які лиш можна дістати. Вона кожному підбере таку книжку, від якої життя кардинально зміниться, або в грудях спалахне кохання, або зцілиться розбите серце.

А дітям розкаже, з якою книжкою можна буде попірнати в річку, повну крокодилів, або політати між зірками, або відчинити дверцята шафи, які ведуть зовсім не в шафу...

Отак вона й сиділа якусь мить, поринувши у власні фантазії, уявляючи, як усе буде святково і гарно та як їй казатимуть: «Ніно! Яке щастя, що ти тут! Мені конче потрібна книжка, яка мене порятує!»

Дівчина схвильовано зачинила дверцята.

Так! Усе вийде! Знову згадала свої вранішні почуття. Вона ще покаже тому дідугану з паба, чого варта!

Купить цей бісів фургон, розкрутить бізнес і все буде чудово! Ніна була в такому збудженому стані, що дорогою назад чотири рази зупинялася, а ще один раз вона звернула не туди і настрахала коня з вершницею. Шляхетного вигляду пані так по-простонародному її вилаяла, що в дівчини до самого Кіррінфіфа палали вуха. А коня їй було відверто шкода — від того вереску психічна травма в нього буде куди більшою, ніж від раптової зустрічі з фургоном.

— Я передумав, — заявив Вуллі, коли вона акуратно припаркувалася біля паба. — Фургон не продається.

Ніна ошелешено витріщилася на нього.

— Я ж змогла розвернутися, я з усім упоралася!

Ну, не на всі сто балів упоралася, але трохи потребується, і наступного разу казусів не буде. Якщо знов якась ненормальна не верещатиме, що Ніна її коника зобидила.

— Я його не продаю.

— Це дискримінація!

— Мій фургон, що хочу, те й роблю.

Вуллі розвернувся і почав до виходу.

— Ви не можете! — з відчаєм гукнула Ніна. — Я вже все розпланувала, а інші машини не такі, як мені треба! Я так далеко їхала! Я добре про нього дбатиму!

Вуллі озирнувся, і серце Ніни на мить завмерло.

— Не, — відрубав дідуган і вийшов.

Двері за ним із гуркотом зачинилися.

Розділ шостий

Ніна сторожко глипнула на Кеті Нісон, що з незворушним лицем сиділа край стола, переплівши руки. «Хоч би усміхнулася», — подумала дівчина. Руки Ніна тримала на колінах, обтягнутих новенькими чорними панчохами, і щосили намагалася не смикати ліктями і не стискати долоні. У неї має бути спокійний і впевнений вигляд. Дала б хоч якось знати, що пригадує. Невже так важко? Якось особливо до співбесіди дівчина не готувалася. Вона досконально знала, як працює бібліотека, як оформлювати замовлення, вести каталоги, знала кожну книжку, кожного читача...

Не знала вона тільки, що в Кеті Нісон цього тижня співбесіда із сорока шістьома кандидатами на дві нещасні вакансії. На обидві їй звеліли взяти молодих активних людей, які вміють красиво говорити, бодай трохи щось читали й готові працювати за копійки. Кеті намагалася відвоювати хоча б одного спеціаліста, та хто її слухав. Керівництво, як завжди, знало краще. Йому були потрібні молоді дешеві працівники, ладні братися за будь-яку роботу. Досвід, кваліфікація та мізки більше не мали значення.

— На перше місце я б поставила бесіди з читачами та розуміння їхніх потреб, — продовжувала розповідати Ніна, відчуваючи, що смисл сказаного губиться десь у просторі та аж ніяк не долітає до комісії. Ніби вона просто беззвучно ворухить губами. Нестерпно захоті-

лося бовкнути якусь дурницю, тільки щоб перевірити, чи вони взагалі слухають.

— Гаразд, — промовила ще одна незворушна пані з комісії, подаючись уперед. Зодягнена вона була в строгий брючний костюм, а на губах у неї ясніла яскраво-рожева помада. — А що ви робитимете з *не* читачами?

— Перепрошую? — розгубилася Ніна, не зовсім зрозумівши запитання. — З ким?

— Ну, ви ж намагаєтеся зрозуміти та задовольнити потреби наявної бази клієнтів, так?

— Ну... так, — кивнула Ніна, відчуваючи, що розмова завертає кудись не туди.

— А що ви запропонуєте *не* читачам?

— Ну, ми збираємо діток двічі на тиждень, читаємо їм... Хоча краще було б тричі на тиждень, мами дуже тішаться, що можуть отак зібратися й побалакати. І я на пам'ять знаю всю секцію дитячої літератури, можу запропонувати щось цікаве навіть тим, хто не любить читати. У нас повно пригодницьких книжок для хлопчиків, а хлопчиків, як ми знаємо, трохи важче долучити до читання... А ще в міському відділенні проводяться мовні курси для дорослих. Ми завжди спрямовуємо туди читачів. Навчити людину грамотно писати і читати — найкращий спосіб їй допомогти.

— Ні, ви мене не слухаєте: що ви запропонуєте *не* читачам? Не тим, хто *не* вміє читати, а тим хто *не* любить. Якщо це дорослий.

Ніна завмерла. За вікном торохтіли машини. Сміт-тевоз здавав назад, гучно сигналячи, а тоді з гуркотом і дзенькотом почав перевертати бак із пляшками десь за бібліотекою.

Густо червоніючи під суворими поглядами чотирьох членів комісії, одна з яких — Кеті Нісон, хто ж іще! — уже вичитувала з телефону прізвище наступного кандидата, Ніна врешті спромоглася на відповідь:

— Таким я запропоную *дійсно* хорошу книжку...

Рожевогуба пані була розчарована:

— Ви, здається, зовсім не розумієте, про що йдеться. Заперечити Ніні було нічого.

Бо вона таки не розуміла.

— Треба було розказати про інтерактивність! — пошепки grimнув на Ніну Гріффін. Вони сиділи в кав'ярні за рогом і попивали фрапучино — треба ж було якось втішитись і заспокоїти нерви. За таких обставин фрапучино — найкращий вибір.

За вікном лив рясний безрадісний весняний дощ, від якого все довкола враз стало сірим, а люди — похмурими і злими. Вони супили брови, і ті нависали над очима низько й грізно, як хмари над містом. Машини з ревінням і хлюпанням неслися через калюжі, й на перехожих фонтаном бризкала брудна вода. За такої погоди в Бірмінгем краще не потикатися.

Кафе було забите торбами, куртками й колясками. А ще людьми з великими навушниками на голові, які люто зиркали на кожного, хто намагався протиснутися повз них чи підсісти за їхній столик. Дітиська штурхалися, хихотіли та наминали солодкі кекси. Ніна і Гріффін вмостилися за всипаним крихтами столиком біля туалету. Поруч якась жінка бурхливо обговорювала з юристом майбутнє розлучення. Не прислухатися до розмови було важко, проте Ніна нагадала собі, що в неї й власних проблем вистачає, відтак підняла очі на Гріффіна:

— Яка ще інтерактивність?

Отим запитанням її співбесіда, вважай, і завершилася.

— Не має значення: комп'ютер, віч-на-віч, інтегрована взаємодія! — сичав Гріффін. — Їм усе одно, треба тільки частіше повторювати новомодні терміни з їхніх

методичок. А вони в себе позначають: оце сказав, оце згадав, оце знає. Набереш потрібну кількість — ура-ура, тебе взяли, тільки грошей тепер платитимуть менше.

Він сьорбнув фрапучино і спохмурнів:

— Треба було послати їх до дідька. Безграмотні офісні щури!

— А чого ж не послав? — ураз зацікавилася Ніна. Вона стільки порад свого часу наслухалася, що цілком могла й сама кілька дати: — Ти розумний. Освічений. Тебе нічого не тримає. Можеш робити, що заманеться. Податися в мандри. Написати книжку. Поїхати в Китай вчителем англійської. Зависнути на пляжі в Каліфорнії. Ну, тобто, ти молодий, не одружений. Усе в твоїх руках. Чому не послати їх справді?

— Я й зараз можу все переграти, — похмуро відповів Гріффін. — Не сидіти ж тут до пенсії. Але це ти в нас жаба-мандрівниця. Це тобі на місці не сидиться.

Ніна знала: Гріффін потай радів, коли вона приїхала з Шотландії з порожніми руками. І навіть знала чому. Як це так, затюкана, ні на що не здатна Ніна вирвалася з цього болота, а Гріффін не зміг? Він що, нездаліший за неї?

— Знаю, — зітхнула дівчина. — Це була божевільна ідея. — Вона роззирнулася: — Але все це якось... Після всього...

І аж здригнулася, згадавши холодний погляд і ввічливу посмішку Кеті Нісон, якими завершилася та зустріч. Власне, час іще заставався, а от сенсу продовжувати безглузду співбесіду вже не було.

Ніна майже не спала, відколи повернулася з Шотландії. Місто безжально тиснуло на неї. Повітря було сірим і задушливим, а гамір і велелюддя, які вона так любила, тепер дратували. Здавалося, тут було так тісно, аж дихнути нема як. Ніна перечитала купу книжок про людей, які змінили життя на краще, але легше від того

не стало. Здавалося, її дедалі глибше затягувало в трясовину, тоді як інші давно з неї вибралися та займаються чимось цікавим і важливим.

Ніна облазила всі сайти з роботою, але вакансій для бібліотекарів не було.

Потрібні були офісні працівники, секретарі, консультанти, маркетологи, але й близько нічого схожого на те, чим вона займалася все життя й хотіла займатися надалі: добирати людям книжки.

Їй бракувало свіжого повітря, простору, сонячних променів на жовтих полях, яскраво-зелених пагорбів і загадкового неспокійного Північного моря. Аж дивно, вона там тільки день була, приїхала змучена й розчарована, а краєвиди й досі стояли перед очима, хотілося згадувати і згадувати.

Дівчина опустила очі на свій фрапучино. Повз неї пропливла пишнотіла дама, мало не вдаривши в обличчя величезною модною сумкою.

— Яюсь усе це... — повторила Ніна.

— Та не переживай, тебе точно візьмуть, — абсолютно нещиро сказав Гріффін. Ніна тільки тепер помітила, що він обрізав волосся.

У неї зателенькав телефон. Вони глянули одне на одного і завмерли.

— Першим вони дзвонять тим, хто пройшов, — швидко відіззався Гріффін. — Молодець. Тебе взяли. Вітаю. Може, вирішили лишити все по-старому?

— Номер незнайомий, — пробурмотіла дівчина, дивлячись на телефон так, ніби то був отруйний павук. — І це не з Бірмінгема телефонують.

— А з нього й не повинні. Мають із центрального офісу, у Свіндоні чи де він там.

Ніна підняла телефон і обережно натиснула зелену кнопку:

— Ніна Редмонд. Слухаю.

Зв'язок був поганий, нічого не чути, у слухавці тріскотіло, а ще й у кав'ярні стояв гамір.

— Алло? Алло?..

— Здоров, — почулося нарешті на тому кінці. — Це Ніна?

— Так, це я.

— Чуй, Ніно, це Аласдер Мак-Рей.

Нікого з таким іменем Ніна не знала, але шотландський акцент було важко не впізнати. Вона зосереджено звела брови.

— Слухаю!

— Господар отого паба, «Роб Рой».

Ніна мимоволі усміхнулася.

— Так-так, пам'ятаю. Я щось у вас забула? Книжку можете залишити собі!

— О, книжка просто супер. Едвін віддав її мені, як прочитав.

— Рада це чути.

— А я тоді дав її Вуллі.

— Он як...

— Слухай, він такий сумний тут сидів...

— Книжки для всіх, — погодилася Ніна. Не вистачало ще книжку комусь жаліти.

— Але я чого дзвоню. Ми з парубками порадилися...

Ніна не зразу здогадалася, що «парубками» Аласдер назвав отих двох дідуганів, які постійно сиділи в пабі.

— І що?

— Словом, той Вуллі, не слухай ти його. У нього в житті все шкереберть.

«Як і в мене», — подумала Ніна, і сама здивувалася цій думці.

— Ну, ми порадилися тут утрюх... Ми знаєш, що зробимо? Викупимо в нього той фургон, а тоді продамо тобі. Ну, якщо ти не передумала.

Запанувала тиша.

Дівчині просто бракувало слів. Пропозиція була вкрай несподівана.

— Ти не думай, ми не виторг зробити. Я собі думаю, він нам його навіть дешевше продасть, ніж продав би тобі. Просто щоб не знав, що віддає його дівчиську.

— Це просто...

Ніна досі не могла отямитися.

— Ми подумали, тобі потрібна допомога. І нам сподобалася книжка. Було б добре, якби ти привезла ще.

Ніна поділилася тоді планами з Аласдером, і він причепився, як реп'ях.

— А цей фургон нам тут тільки очі мозолить. Дурний він, що не продав його тобі.

У голосі власника паба вчувалося сум'яття. Напевно, він ще ніколи таких довгих промов не тримав. Ніна швиденько відгукнулася із вдячністю:

— Ви й справді так зробите? Це було б...

— Ну, тобто, якщо ти не знайшла щось краще...

— Ні-ні, не знайшла. Нічого не знайшла.

Ніна глянула поперед себе. Дощ тепер бив у вікна, а, щойно відчинялися двері, до кафе із завиванням ври-
вався вітер. Кав'ярня була забита вщент. Уздовж стійки тяглася черга, всі голосно розмовляли, верещали діти, люди натикалися одне на одного і сердито блимали очима. Дівчина глянула на Гріффіна. Той щось видивлявся в телефоні, аж раптом підскочив і тріумфально тицьнув кулаком угору.

Дівчина моргнула.

— Аласдере, це просто чудова пропозиція. Мені треба подумати. Я вам передзвоню?

— Авжеж.

Він назвав ціну, за яку думав придбати фургон — це було набагато дешевше, ніж вона сподівалася, — і Ніна поклала слухавку.

— Узяли! — радісно гукнув Гріффін, аж розчервонівшись від емоцій. — Ура! — Але, глипнувши на Ніну, опустил руки та засоромлено пробурмотів: — Тобто... Шкода, що не тебе... Тобто, це, певно, помилка якась. Ти б підійшла їм куди краще.

Ніна глянула в телефон. Там висвічувалося електронне повідомлення. Навіть відкривати не треба, бо першим рядком на екрані попереднього перегляду йшло «На жаль, ви не...»

— Ти молодець, — підбадьорила вона Гріффіна, і це вийшло в неї майже цілком щиро.

— Я буду керівником «динамічної молодой різноспрямованої команди», — щасливо зачитав Гріффін, а тоді схаменувся, глянувши на її обличчя. — Звісно, це буде абсолютно жахливо... Вибач.

— Усе нормально. Справді. Хтось мав отримати цю роботу. Я рада, що вона дісталася тобі. Я б нізащо не впоралася з керуванням різно-чимсь-там.

— Точно. Тобі б не сподобалось. Я певен, що й мені не сподобається.

Його пальці прудко бігали по клавіатурі. Уже виклав на фейсбуці, зрозуміла Ніна, зачувши перші сповіщення про виставлені «Подобається».

— Слухай, я, певно, піду, — промовила стиха.

— Ні-ні, зажди, — почав умовляти Гріффін. — Не тікай. Ходімо вип'ємо чогось міцнішого. Я пригощаю.

— Не варто, — похитала головою Ніна. — Чесно, я в порядку. Усе нормально.

Гріффін знову втупився в телефон.

— Тут за рогом мої приятелі зараз. Ходімо вип'ємо пива. Подумаємо, що тобі далі робити. Я знаю, хто може допомогти.

Таким жвавим Ніна його вже бозна-скільки не бачила. Дівчині хотілося посидіти десь у тиші, випити чаю й обміркувати ситуацію.

— Мені треба йти, справді. А тобі удачі. Ти молодець.

Надягнула пальто, і Гріффін підвівся, щоб провести її до виходу. Та спершу довелося пропустити цілу вервечку колясок, і Ніна ледь усміхнулася супутнику, поки вони перечікували цей парад.

— Ніно, — раптом посміливішав хлопець, коли вона нарешті рушила з кав'ярні.

Довелося обернутися:

— Що?

— Тепер, коли ми не працюємо разом... Ми вже не колеги, а я саме розійшовся з дівчиною... Може, підемо в паб? Ну, знаєш... Просто вип'ємо чогось. Ходімо, га?

Дівчина глянула на його бліде схвильоване обличчя і зніяковіла, а разом з тим углибині зріло рішення. Повагавшись якусь мить, зітхнула:

— На жаль, не можу. Мені треба... Треба декому передзвонити в одній справі.

Ніна пройшла повз коляски й торби, повз запітнілі вікна і школяриків, які жбурляли одне в одного що під руку трапить, повз зіжмакані пакетики з-під цукру, заляпані тарілки та брудні чашки, розчинила двері й вийшла на мокру вулицю. А там, натягнувши на голову капюшон, дістала телефон. Або вона зробить це зараз, або не наважиться ніколи. І, зачувши голос у слухавці, відгукнулася:

— Аласдере, дуже дякую за допомогу. Я згодна.

Розділ сьомий

Коли Ніна обдзвонила всі служби та з'ясувала, скільки паперів треба зібрати, щоб отримати дозвіл на продаж товарів з автомобіля, ентузіазму поменшало навіть у завзятої Суріндер. Здається, відкрити ятку з чаєм, бурге-рами та хот-догами було б набагато простіше.

Проте ж хот-доги набагато небезпечніші для гіпотетичного громадянина, ніж книжки. Дати дуба через несвіжу сосиску набагато легше, доводила Ніна муніципальному чиновнику. А той у відповідь на повному серйозі спитав, чи читала вона, взагалі, «Капітал» Карла Маркса. Дівчина мусила визнати, що ні, не читала. На тому розмова й скінчилася.

І попри те вона знову купила квиток на автобус і, прихопивши трилогію «Удосвіта до Кендлфорда» та всю серію «Чужинки», рушила на північ.

Із кожним кілометром ставало холодніше, але небо було ясне, і в незвичному східному мареві Единбург, повз який вони проїжджали, світився, як Москва. Велетенський міст знову видався воротами в казкову далечінь. Міста, машини та люди залишалися позаду. І призахідне сонце тепер осявало тільки маленькі села, зграї птахів над левадами, отари овець на соковитих зелених пасовищах та ще червоні потяги, які ліниво чухикали вздовж звивистих доріг.

На одній зі станцій Ніна пообідала пирогом із вишнями, не відриваючи голову від книжки, а коли при-

була в Кіррінфіф, раптом усвідомила, що почувається так, ніби повернулася додому. Це почуття тільки посилювалося, коли в пабі її радо зустріли Аласдер і Едвін.

— Книжкова дівчина! — заусміхалися вони, а Аласдер відразу налив їй пів пінти світлого пива. Певно, помітив, як довго Ніна цідила темне, навмання замовлене минулого разу.

— Що ти нам привезла?

Звісно ж, Ніна приїхала не з порожніми руками. Тому розстебнула сумку і дістала звідти добірку трилерів і детективів. Чоловіки їх похапали і заходилися роздивлятися. Врешті Едвін мовив:

— То ти справді наб'єш цю вантажівку книжками?

Усміхнений Аласдер уже шукав, куди дів ключі від фургона. Ніна вручила йому чек. Це були майже всі гроші, які їй виплатили як відступні за скорочення.

— Еге ж, саме це я й збираюся зробити.

Щойно в Ніни визрів план, ходити на роботу стало легше. Залишилося відпрацювати кілька тижнів, але тепер нікого не турбувало, о котрій вона приходить на роботу, як довго обідає та чи не вивозить щовечора додому торби книжок. Бо, власне, саме це Ніна й робила. Почуваючись так, ніби рятує від смерті сиріт.

Гріффін почав носити сорочки з краватками. Позбувся бороди. На роботу приходив удосвіта, постійно пропадав на нарадах, і вигляд мав тепер стурбований, а не знуджений і невдоволений, як колись. Одного вечора він зупинив Ніну і звелів писати заявки на кожну взятую книжку. «Серйозно?» — здивувалася дівчина, а Гріффін у відповідь так скривився, що Ніна вже вкотре потішилася, що йде звідси.

— О, це буде просто чудово, — схвально кивнув Едвін. — Не забудь заїхати в Карні. І ще в Бонні-Бенкс. І у Віндігейтс. Там у мене сестри. До них колись їздив бібліотечний автобус, але вже не їздить. То краще вже

ти, ніж геть нічого. Може, влаштуєш у фургоні бібліотеку, а не книгарню?

— Боюся, не вийде, — похитала головою Ніна. — Мені треба на хліб заробляти.

Дівчина уважно подивилася на чоловіків.

— Ви ж розумієте, що я заберу фургон? Перевезу в Бірмінгем.

Чоловіки відверто розгубилися.

— Як так? Він має бути тут! — озвався Едвін. — Ми його для того й купили!

— Фургон поїде на південь, — почала їм пояснювати Ніна, як дітям. — Бо я там живу.

— Але на півдні, та ще й у великому місті, книжок і так повно, — заперечив Аласдер. — У них там книгарні на кожному кроці, і бібліотеки, і університети, і ще купа всього. Вийшов та й купив. Це в нас книжок нема.

— Проте ж живу я там, — повторила Ніна. — Там у мене дім. Мені треба повернутися.

У відповідь запанувала тиша.

— Ти б могла оселитися тут, — запропонував Аласдер. — Новеньких ми любимо.

— Я не можу сюди переїхати! — вигукнула Ніна. — Я ніколи не жила в селі.

— І фургона з книжками в тебе теж ніколи не було, — висловив логічний аргумент Едвін.

— Я міркував, що ми тобі допоможемо, і в нас буде своя книгарня, — розчаровано протягнув Аласдер. — Я вже всім відвідувачам розповів.

— Я думала, крім Едвіна і Х'ю тут нікого не буває.

— Багато ти знаєш. Усі так зраділи...

— Я б залюбки. Але я справді не можу. Мені треба повернутися. Облаштувати цей фургон і почати справу.

У пабі запанувала тиша.

Ніна почувалася жахливо. Вона мимоволі обманула цих людей, хоча й не збиралася.

— Але... — почав був Едвін, проте Ніна твердо сказала:

— Мені шкода, але не вийде.

Вона збиралася цього ж вечора повернутися на фургоні до Бірмінгема. На ночівлю — навіть у такому чудовому й недорогому пабі — у неї не було грошей. До того ж Суріндер чітко дала зрозуміти, що, коли сусідка негайно не прибере з будинку книжки, то або будинок під їхньою вагою завалиться, або Ніна заробить по шиї. Треба було поквапитись.

— Мені час, — сумно сказала дівчина.

Усі подивилися на ключі, що лежали на стійці бару.

— Ви мені дуже допомогли. Велике спасибі.

Чоловіки щось буркнули собі під ніс і відвернулися.

Надворі вже стемніло, останні промені сонця згасали за пагорбами на заході. Крокуючи бруківкою, Ніна ловила дрижаки через холоднечу, яка наповзла на село, щойно зайшло сонце. Щільніше закуталася в пальто й обвела очима фургон — на тлі тихого маленького майданчика він здавався просто велетенським. Глибоко вдихнула. Такою самотньою дівчина ще ніколи не почувалася. Але відступати пізно. Пора торувати власний шлях у житті.

Глянула на телефон, який тримала в руці. Він якось примудрився вловити сигнал, поки Ніна сиділа в пабі, і тепер на екрані висвічувалося електронне повідомлення. З дільничного муніципалітету.

Шановна пані Редмонд!

Повідомляємо, що вашу заяву стосовно дозволу на паркування класу 2Б (торгівля та постачання непродовольчих товарів) було відхилено через обмеження, що діють у цьому регіоні.

Рішення перегляду не підлягає.

Ніна вилаялася. Голосно.

Тексту було багато, але дочитати повідомлення до кінця не вдавалося через сльози. Проблеми сипалися одна за одною, як із торби. Досі вона, наприклад, навіть не замислювалася, де паркуватиме цього велета. У сутінках він здавався просто безконечним. Якщо поставити його у дворі, фургон затулить сонце у вікнах на першому поверсі. І в сусідів теж. Про що вона взагалі думала?

Вона втратила роботу, бо не підготувалася як слід до співбесіди. А не підготувалася, бо голова була зайнята іншим. А тепер постала найочевидніша проблема.

Доведеться шукати нове житло. Щоб там було місце для фургона. Треба сповістити Суріндер. А що, як не вдасться нічого знайти? Хто здасть житло безробітній? Господи, їй доведеться жити у фургоні! Видно, все до цього йде.

По щоках котилися сльози, в душі наростала паніка. Дівчина озирнулася. Звісно, ні душі. Село ніби вимерло. Ніна замерзла і почувалася одною-однісінькою на цілому світі.

Вона спробувала уявити, що б на її місці зробила Ненсі Дрю, або Елізабет Беннет, або Молль Фландерс. Проте її кумири безпорадно розводили руками. До такого їх життя не готувало. Ніна не могла пригадати жодного роману, де б героїня отак стояла в чужому краю перед гігантською вантажівкою, яку не продаси і ніде не дінеш, дрижала від холоду та не знала, де ночуватиме завтра.

З болісним зусиллям вона розправила плечі. Руки тремтіли. Вона не знала, куди їхати. Де можна припаркувати фургон та ще й залишити його без нагляду? Такі місця взагалі є?

Врешті, так нічого й не надумавши, залізла в кабінку і повернула ключ запалювання.

Водіїв постійно попереджають не сідати за кермо у стресовій ситуації. А Ніна за звичайних обставин — дуже відповідальний водій. Еге ж, саме за звичайних обставин.

А зараз, стурбованій і стривоженій, їй було дуже страшно їхати на здоровенній вантажівці, яку вона вдруге в житті бачила. Дівчина розуміла, що вести фургон у такому стані не варто. Але куди подітися? Готель стояв неподалік, але на нього не було грошей.

Не було й навігатора. Телефон не ловив сигнал і от-от мав розрядитися. Увімкнувши фари на повну потужність, Ніна їхала безконечними сільськими дорогами, жодна з яких не вела туди, куди їй було треба. Дівчина втерла сльози долонею та постаралася заспокоїтися. Пальне є, попервах має вистачити. Вона щось знайде. Обов'язково знайде.

На залізничному переїзді вже горів попереджувальний сигнал, але шлагбаум поки не опускався. Значить, потяг ще далеко, і вона цілком встигне. Ніна сміливо виїхала на колію. І тільки тут помітила оленя. Він вистрибнув із чагарів біля червоних вогнів і кинувся під колеса. Ніна просто перед собою побачила темні нажахані очі та автоматично натисла на гальма. Фургон підскочив, здригнувся і став навскіс на колії.

Олень кулею відлетів від машини, хвицнувши борт копитами, і, цілий та неушкоджений, зник у хаші. Ніна перевела дух. Почулося бемкання дзвона. Дівчина підняла погляд і з жахом побачила, як попереду опускається шлагбаум, відрізаючи її від дороги.

Усі думки враз повилітали з голови. Охоплена панікою, Ніна рвучко повернула ключ, забувши натиснути на зчеплення, і ніяк не могла зрозуміти, чому машина не заводиться.

Уже було видно вогні потяга, вони стрімко наближалися і сліпили очі. Треба вибиратися! Ніна рвонула

дверцята, але вони чомусь були заблоковані. Ще раз спробувала завести машину, і знову марно.

По радіо лунала весела музика. Руки не слухалися. Інстинкти, що веліли нападати або тікати, із ситуацією не впоралися. Ніна повернула голову в бік потяга. У голові, що аж дзвеніла від його грюкоту й скреготу, раптом чітко оформилася найдикіша у світі думка: мамі буде вкрай незручно зізнаватися знайомим, що її розумна й освічена донька так по-дурному застрягла на переїзді і потрапила під потяг.

Під потяг!

Ніна закричала, але не почула навіть сама себе. Земля здригалася під колесами, потяг оглушливо гуркотів, сліпив вогнями і мчав просто на неї. В очікуванні неминучого дівчина заплющила очі.

Розділ восьмий

Довкола панувала темрява та мертва тиша. Радіоприймач якось сам вимкнувся — як саме, Ніна уявлення не мала. Фари також згасли. Дівчина кліпнула очима. Вона що, померла? Проте не було ні удару, ні болю... Може, так завжди в кінці? Темрява довкола була нескінченною та непроглядною.

Але ж ні, вона досі сидить у кабіні. У потемках розгледіла ручку дверцят, вхопилася за неї та штовхнула.

Дверцята легко розчахнулися. Вони не були заблоковані — ні тоді, ні тепер. Що взагалі сталося?

Ніна обережно спустилася на землю. Ноги не слухалися, проте кілька непевних кроків уздовж фургона зробити вдалося. І дівчину знудило в кущі.

Намацавши в сумці пів пляшки води, зробила кілька ковтків. Допити не наважилася — її могло знову знудити. Тіло била пропасниця. Деякий час Ніна просто намагалася вирівняти дихання, а тоді наважилася огледітися.

Фургон був цілісінький, а за якихось кілька метрів від нього стояв локомотив довжелезного вантажного потягу, що пашів і дрижав, мов живий. Ніні здалося, її зараз знову знудить.

Біля локомотива, притулившись до нього спиною, стояв чоловік і теж намагався перевести дух.

Він помітив Ніну і рушив до неї.

— Що...

Його голос тремтів, чоловік заледве міг говорити.

— Що, твою... — Він із видимим зусиллям втримався від лайки, готової зірватися з язика: — Що... Що, в біса... — І врешті натужно захрипів: — ЩО ТИ В БІСА НАРОБИЛА???

— Я... Там був олень... — із зусиллям вичавила з себе Ніна. — Я загальмувала...

— ОЛЕНЬ??? Ти нас усіх мало не вбила через ОЛЕНЯ?? Ти, БІСОВА ІДІОТКА... Чим ти ДУМАЛА???

— Я не встигла... Я не думала...

— Та невже?! І чому я не здивований! Вона не думала! Дивись сюди: десять клятих метрів...

Раптом з другого боку почулися швидкі кроки і з-за потягу, ледь переводячи подих, вискочив ще один чоловік. Довкола нього туманом клубочився дим від гальм.

— Що сталося? — гукнув він.

У голосі вчувався акцент.

«Звідкись із Європи», — майнуло у Ніни в голові.

— Ця малолітня ідіотка мало не вбила тебе, мене, себе і добру половину місцевого люду, якби витекло пальне! — гаркнув перший чоловік. Його обличчя аж пашіло від люті.

Другий чоловік глянув на Ніну.

— Ви як?

— Як вона?! Вона мало не вбила!..

— Так, Джиме, так. Я знаю.

Джим мотнув головою. Його досі була пропасниця.

— Біда. Біда, біда, біда.

На переїзді знову загорілося дозвільне світло, забемкав дзвін, шлагбауми почали підніматися.

— Вони не повинні цього робити, — сказав другий чоловік. — Ми ще не проїхали.

І знову звернув увагу на Ніну, яка саме притулилася до фургона, бо ноги не тримали.

— З вами все гаразд?

— Треба поговорити з диспетчерами, — вирішив Джим.

Другий підійшов до Ніни. У нього було темне, трохи задовге кучеряве волосся, чорні очі з довгими віями і втомлений погляд. На смаглявому обличчі різко виділялися вилиці. Середнього зросту, міцної статури.

— Усе гаразд?

Ніна моргнула. Вона ще не відійшла від шоку і не могла вимовити ні слова.

— Дихайте. Випийте води, чуєте?

Ніна ковтнула води і похлинулася. Сперлася долонями на коліна та вже вкотре спробувала вирівняти дихання.

— Я думала, — врешті видавила, клацаючи зубами. — Я думала, що померла.

— Ніхто не помер. Усі живі. Ось я тут, Джим тут, і вовна ціла, і віскі, і мастило, і джин. Ніхто не помре. — Він уважніше глянув на дівчину: — Ви змерзли. Ходімо, ходімо.

І потягнув Ніну до потяга. Перший чоловік уже заскочив у кабінку і тримав у руках рацію. Вистромив голову до напарника:

— Я не знаю, що їм казати. Що тут узагалі можна сказати?

— Усі живі-здорові. Джин, мастило, вовна — усе ціле. Ніхто не постраждав.

— Якщо сказати так, як є, почнеться розслідування. Поліція і все таке. Затягнеться на кілька місяців. — Він суворо глипнув на Ніну: — У неї будуть великі проблеми.

— Звісно. От нічого і не кажи.

— Я не... Я не... — Ніна й досі не могла зв'язати двох слів від шоку.

На обличчі Джима промайнуло співчуття.

— Повідомити доведеться, вони вже самі питають, що сталося. Не розійдемося. — Уважніше глянув на дівчину: — Господи, піднімайтеся сюди, вип'єте чаю.

— Точно, чай! — Чорнявий напарник чемно підштовхнув Ніну вперед. — Чай ніколи не завадить. Лізьте в кабіну. Ну ж бо. Там тепло, не потрібно мерзнути.

Оторопіла Ніна слухняно зробила кілька кроків уперед, а під самою кабіною завмерла. Вона не вилізе. Ніяк не вилізе. Руки були мов драглі. Її супутник спритно заскочив нагору та простягнув дівчині руку.

— Ну ж бо!

Рука нового знайомого була міцна, жилава, вкрита темними волосинами та брудна від мастила. А на його підборідді Ніна розгледіла жорстку темну щетину. Він ухопив дівчину за вузьку долоньку та витяг нагору, ніби вона геть нічого не важила.

У кабіні було тепло й затишно, хоча й тісно. Джим сидів за великим сірим пультом керування, його напарник жестом вказав, щоб дівчина теж там мостилася, але натомість вона безсило опустилася на підлогу й заридала.

Чоловіки презирнулися.

— Чаю? — врешті запропонував чорнявий. Джим кудись поліз і дістав термос. Налив окропу в чашку і простягнув гості. Ніна з вдячністю обхопила її долонями.

— Не плач, дівча. Пий.

Чай був гарячий і дуже солодкий. І справді трохи допоміг бідоласі оговтатися.

— Вибачте, — схлипнула вона. — Мені дуже-дуже шкода!

— Господи, — пробурмотів Джим. — Це скільки тепер папірців писати. Поліція, певно, вже їде. Триндець, що почнеться.

— Проте ніхто не постраждав, — нагадав йому напарник. — Ти герой, Джиме.

Запанувала тиша.

Машиніст довго не відповідав, а тоді зронив:

— Ну, в такому ключі я не думав.

— Ви справді герой, — втрутилася Ніна, до якої поступово верталось самовладання. — Справжнісінький. Я думала, мені кінець. Ви мені життя врятували. Ви в останній момент зупинили потяг. Це просто неймовірно!

Чай подіяв на Джима заспокійливо: його гнів, відчувалося, майже вщух.

— Це я чисто інстинктивно, — скромно відізвався.

— Про тебе в газеті напишуть, — усміхнувся його напарник і підморгнув Ніні. — Ще й фото надрукують.

— Думаєш?

— Ви мені життя врятували, — повторила Ніна, щаслива, що машиніст більше не сердиться. — Я ваша боржниця.

Джим сьорбнув ще чаю та усміхнувся:

— Ну... В дорозі всяке буває. Ніхто не застрахований.

Поліцейські, що таки прибули на місце події та довго допитували кожного учасника: машиніста Джима, який уже зовсім оговтався і готовий був по сто разів у подробицях розказувати, як упорався з гальмами, врятувавши ситуацію; другого чоловіка, який виявився інженером на ім'я Марек і всіляко намагався прискорити процедуру; врешті, саму Ніну, насмерть перелякану перспективою потрапити під суд.

На щастя, втрутився Марек і аргументовано пояснив, що справжній злочинець тут — олень, його й слід арештовувати. Ніну та Джима оглянули лікарі швидкої. Дівчину ще й перевірили на алкогольне сп'яніння. Залишалося прибрати фургон із переїзду та можна було роз'їжджатися. Слава Богу!

Ззаду вже підійшов нічний потяг із Інвернесса, і машиніст був дуже невдоволений затримкою. Заміна Джимові не знайшлася до самого Дарлінгтона, але Марек запропонував свою кандидатуру. Він сам поведе товарняк далі.

Залишалася ще одна проблема: Ніна перебувала не в тому стані, щоб кермувати фургоном, а підвезти її було нікому. Один із поліцейських відігнав фургон на найближчий придорожній майданчик, за що дівчина була дуже вдячна, і почепив на нього наліпку «Під наглядом поліції». Але куди діти Ніну?

Поліцейські запропонували підкинути її до паба, куди мали відвезти Джима, щоб той виспався й оговтався. Проте Джиму ночівлю оплачувала залізниця, а Ніна собі такої розкоші дозволити не могла. І куди подітися о другій ночі? Вона часто кліпала очима, намагаючись стримати сльози, і відчайдушно шукала якогось виходу. Врешті до неї нахилився Марек:

— Знаєте, ми, взагалі-то, до Бірмінгема їдемо.

Ніна підняла очі. Поліцейські презирнулися: вони не були певні, чи це за правилами, але позбутися проблеми дуже кортіло. Джим уже махав рукою на прощання.

— От і вирішили, — нарешті кивнув один із поліцейських, вручивши Ніні протокол. — Більше на залізничні колії не заїжджайте, домовились?

Ніна кивнула.

— Нізащо у світі!

Відтак усі роз'їхалися, блакитні вогники розтанули вдалині, а Ніна з Марекком сіла в кабінку. Інженер зв'язався з диспетчерами, шлагбауми знову плавно опустилися, шлях був вільний, і потяг повільно рушив уперед.

Марек наполог, щоб Ніна закуталася у плед і зручно вместилася на сидінні. Після всіх цих подій у дівчини злипалися очі, але сон не йшов. Досі вона ніколи не сиділа перед лобовим склом у кабіні локомотива, хіба

що малою в Доклендському метро, де потяг їздить без машиніста. Шиби були високі та широкі, а до них — це чомусь вразило Ніну найбільше, хоча, якщо подумати, що тут такого? — прикріплено звичайнісінькі «двірники». Коли локомотив почав набирати швидкість, дівчина зацікавлено подалася вперед до вікна. Потяг мчав через ліси та поля, і краєвид виділявся на тлі нічного неба чорним силуетом. А саме небо було зовсім не чорне: поцятковане зорями, воно переливалося сотнями темних оксамитових відтінків, і серед того багатства горів місяць майже уповні. У придорожніх заростях раз по раз спалахували чийсь очі, у кущах хтось вовтузився, а на колію у світлі фар постійно вистрибували дрібні кролі. У Ніни щоразу перехоплювало подих, але вони були такі прудкі, що жоден не втрапив під колеса.

— Геть як ви, еге ж? — усміхнувся Марек.

Він акуратно перемикав важелі, скеровуючи потяг крізь ніч.

— Вони мене лякають, — зізналася Ніна.

— Та й ви Джима мало до інфаркту не довели. Це ж треба було.

— Я не хотіла, справді.

— Та я знаю.

У кабіні було темно — щоб краще бачити, що робиться ззовні. Вони проїжджали безлюдні міста й села, у шибу світив місяць, і в присмерку Ніна могла роздивитися хіба що профіль свого нового знайомого та його колюче від щетини підборіддя.

— То що ви посеред ночі робили на переїзді? — спитав Марек. — Ви ж не місцева?

Ніна хитнула головою.

— Бірмінгем?

— Я з Честера, але живу в Бірмінгемі. Якось так... А ви звідки?

— З Латвії, — буркнув її супутник.

— То ми обоє далеко від дому, — зробила висновок Ніна.

Марек промовчав.

— Я... Я перевозила в місто фургон. Для роботи.

— А ким ви працюєте? Водієм?

— Я, власне... Я хотіла книгарню відкрити.

Марек на мить повернув до неї голову.

— А-а-а, книгарню. Книгарня — це добре. Книжки всі люблять.

Ніна кивнула.

— Сподіваюся. Я хотіла... Ну, знаєте... Добирати людям книжки. Щоб кожному порадити щось цікаве.

Марек усміхнувся.

— А де ваша крамниця? У Бірмінгемі?

Ніна знову заперечно похитала головою.

— Я збиралася облаштувати її... у фургоні.

— Просто всередині? Крамниця у фургоні?

— Знаю, — зітхнула Ніна. — Дурна затія. Та й не щастить мені щось.

— То ви збиралися роз'їжджати у фургоні й шукати читачів для своїх книжок?

— Еге ж.

— А мені яку б запропонували? Тільки не російського автора.

Дівчина глянула на його й усміхнулася.

— Щось про роботу в нічну зміну. Є одна книжка... Вона про чоловіка, який потрапив на війну і всю ніч стоїть на чатах, аж поки вранці дають наказ іти в бій. До побудки в нього є час на роздуми, спогади. Він згадує сім'ю, дитинство, різні веселі й сумні моменти. А ще він думає про ворожого снайпера: йому здається, що той хоче його вбити. І виявляється, що таки хоче. Хороша книжка, місцями сумна, але відірватися неможливо. Це ніби всеньке життя, втиснуте в одну ніч.

Марек кивнув.

— Знайомо. Тільки замість снайпера у мене годинник. Але сюжет мене зацікавив. Я б таку книжку купив. Ви вгадали.

Ніна усміхнулася.

— Справді?

— Справді. Думаю, що купив би. Ви мене переконали. Може, й нам вагони під книжки облаштувати? Будемо мати свій книжковий потяг.

— А що, чудова ідея! — підхопила Ніна.

— Напевно, краще все ж почати з малого. Але ж ви в Бірмінгемі, а фургон тепер у Шотландії.

— Знаю, — зітхнула Ніна. — Яюсь розберуся.

— Продавати з нього книжки на такій відстані буде проблематично.

Ніна підозріло придивилася, чи Марек, бува, не на-сміхається з неї. Проте обличчя в нього було незворушним.

Тоді дівчина зітхнула:

— Ваша правда. Але мені ніде подіти його в Бірмінгемі. Не знаю, що з цього вийде. У мене в житті самі проблеми.

Марек яюсь невесело посміхнувся сам до себе, лиш зблиснули в темряві зуби.

— Думаєте, у вас проблеми?

— Ну, у мене немає роботи; все, що я маю, — це фургон, який зараз стоїть припаркований на придорожньому майданчику бозна-де; сусідка мене пришелемонить, якщо від книжок обвалиться стеля; і мене щойно мало не переїхав потяг. Тому — так, я просто впевнена, що у мене проблеми. — Співрозмовник здвигнув плечима. — А ви думаєте, я всі заощадження витратила на фургон, на якому навіть їздити не вмію, просто щоб розважитися? — Ніна щільніше загорнулася в плед: — А чого ви вирішили, що в мене немає проблем?

Марек знову здвигнув плечима.

— Ви молода. Здорова. У вас є фургон. Багато моїх співвітчизників вам би тільки позаздрили.

— Може, й так, — тихо мовила Ніна.

Вони промчали якимось мостом, сполохавши зграю чапель, що мостилися довкола озера. Птахи стрімко злетіли в небо, і їхні обриси чітко вимальовувалися на тлі місяця.

— Ох ти ж! — захоплено видихнула дівчина. — Бачили?

— Коли їдеш нічним потягом, багато цікавого бачиш, — відгукнувся Марек. — Гляньте он туди.

Він показав на маленький хутір, в якому на всі хати світилося одне-єдине віконце.

— Там світиться майже постійно. Цікаво, чому. Хазяям не спиться? Мала дитина? Я кожного разу намагаюся уявити, хто тут живе біля залізниці, в усіх цих будиночках. І як добре, що вони дозволяють хоч на мить долучитися до їхнього життя.

— Гадаю, жити попід самою колією не дуже весело, — посміхнулася Ніна.

— Тоді я вдячний їм іще більше, — відгукнувся чоловік, і вони надовго вмовкли.

Коли підїхали до Ньюкасла, Марек звелів Ніні відсисти від вікна, щоб її не помітили. На товарній станції було шумно й людно, вона вся сяяла, як різдвяна ялинка, і видно було, як удень. Голосно перегукувалися робітники, чіпляючи контейнери з вагонів до гаків крана або до вантажних тягачів. Там вовна для Бельгії та Нідерландів, пояснив Марек, а ще, звісно, віскі, масло, джин. А прибувають товари з Китаю для крамничок із дріб'язком і дешевими продуктами: іграшки, сільнички, рамки до фотографій, банани, йогурти, листівки та ще купа всілякого мотлоху. Усе це вивантажать у велетенських доках Гейтсхеда, розкладуть по вантажівках і потягах, і ті розїдуться нічними дорогами по

всій країні. Ніні спала на думку аналогія із кровоносною системою. Про цей нічний світ дівчина й не думала ніколи, дістаючи зубну щітку, вмикаючи кавомолку або відкриваючи баночку меду. Грюкання та галас не стихали, і вона непомітно заснула в кутку кабіни. День був дуже довгим, та й ніч видалася важка.

Прокинулася Ніна якимось ураз, коли потяг уже мчав через скелястий Пік-Дистрикт. Не зразу усвідомила, де вона, і облизала пересохлі губи.

Марек усміхнувся.

— Я вже думав, ви так до кінця поїздки і проспите. Здається, нічна робота не для вас. Не бути вам нічним бібліотекарем.

— Яка хороша ідея, — сонно пробурмотіла Ніна. Дівчина ще не зовсім прокинулася, і їй здавалося, ніби поїзд летить понад хмарами. — Можна було б, поки діти сплять, міняти їм книжки, щоб, коли прокинуться, у них уже була нова історія. — Вона потерла сонні очі й розирнулася: — Вибачте, мелю казна-що.

Чай у термосі вихолов, але Марек його все ж запропонував, і Ніна не відмовилася. За вікном пропливали ранкові краєвиди, гуркотів двигун, раз по раз вмикалося радіо.

— То що там у вас на думці? — раптом спитав Марек.

— Та то я спросоння, — відмахнулася дівчина.

— Ні, я про ваші плани. Чим би ви хотіли займатися решту свого життя? Яка ваша найбільша мрія?

Ніна сіла рівно.

— Ну... Напевно, жити серед книг, щоб вони завжди були під рукою. Я б роздавала їх людям. У мене були б особливі книжки для щасливих і засмучених; для тих, хто планує відпустку; і тих, кому треба відчувати, що вони у цьому світі не одні. А ще книжки для дітей, які люблять мавпочок. Та які завгодно! Я б приїздила туди, де потрібні мої послуги.

— А там, де ми вас підібрали, ваші послуги не потрібні? Де це було? В Шотландії?

— Та потрібні, напевно, але ж я там не жила ніколи і...

— Краще вже в Бірмінгемі?

— Та ні. Зовсім ні. Тут тісно, нема де припаркуватися, купа бібліотек, і книгарень, і такого іншого... Було, правда, ще більше, але й зараз вистачає.

— М-м-м... — протягнув Марек. — А в Шотландії вам не сподобалося?

Ніна згадала, як стояла на вершині пагорба, дивилася на поля, на старовинні кам'яні мури, як за обрієм сідало сонце, а небом пливли темні хмари, кидаючи на землю довжелезні тіні.

— Дуже сподобалося. Там просто неймовірно гарно. Проте я там нікого не знаю.

— У вас є книжки. І ви тепер знаєте мене. Я, можна сказати, теж купу часу проводжу в Шотландії. Переважно поночі.

Потяг чухикав далі на південь, а за вікном народжувався новий день. Зорі поволі згасали, над обрієм уже виднілася тоненька золота смужка. Міста тепер були більші й довші, тяглися без кінця-краю, однаковісінькі, тільки назви станцій змінювалися. Передмістя поволі прокидалися, і на дорогах більшало машин.

— А де ви живете, Мареку? — спитала Ніна.

— Там, де й ви, — відгукнувся хлопець. — У Бірмінгемі, атож.

Оце його «атож» звучало так просторічно по-англійськи, що дівчина мимоволі всміхнулася.

— Воно й видно, — піддразнила його, дивуючись, як вони так обое осіли в одному місті.

— Мені тут не подобається, — зізнався Марек. — Дорого, гамірно, ритм скажений. Я більше люблю, коли

тиша й простір, коли вільно думається і можна дихати на повні груди, як удома. От Шотландія мені подобається. Там як удома. Дуже гарно й не спекотно.

— А чому ви не переїдете?

Співрозмовник усміхнувся.

— А я там теж нікого не знаю.

На станції в Бірмінгемі Марек допоміг дівчині спуститися долі та показав, де вихід. О п'ятій ранку було вже світло, проте страшенно холодно.

Ніна глянула на супутника.

— Дуже вам дякую.

— Джиму дякуйте, — відказав той. — Це йому вдалося не наїхати на вас і не розмастити по рейках разом із фургоном. Будьте обачніші, будь ласка. Якщо вас хтось інший розмастить по рейках, він образиться.

Ніна усміхнулася.

— Буду обережною. Обіцяю.

Вони подивилися одне на одного.

— Ну що ж, — сказала дівчина.

До ранку щетина на підборідді Марека ще підросла, і тепер це була майже ціла борода. Ніби почувши Нініні думки, він провів по підборіддю рукою. Темні очі зблискували на вилицюватому обличчі.

— Бувайте, книжкова дівчинко.

Ніні нестерпно хотілося в душ і спати. На сталевий бік потяга упав сонячний промінь, і вона тільки тепер роздивилася, що там вибито назву: «Аргайльська леді». Дівчина рушила до переходу через колію. Рейки тут якось геть несподівано закінчувалися, і тільки по дощаній загорожі було знати, що далі ходу немає.

— Книжкова дівчинко, заждіть! — раптом прозвучало позаду.

Ніна озирнулася і звела брови. Її наздоганяв розчервонілий Марек із папірцем у руках, великий і не-

зграбний, як ведмідь. Підійшовши, він втупився очима в землю та несміливо запропонував:

— Якщо раптом захочете... Я б міг відвезти вас до фургона. Одна ніч — і ми там. Ми не завжди удвох їзимо. Часто хтось один. І я пам'ятаю, де фургон.

Ніна здивовано кліпнула.

— А вам можна когось із собою брати?

— Категорично заборонено.

— О... Ну, тоді... Ні, дуже дякую за пропозицію, це було б чудово, але напевно... Ну, тобто... Я не хочу, щоб вам за це перепало.

— Цим не переймайтеся, — заспокоїв Марек, спаленівши ще більше, і простягнув папірець.

На ньому була нерозбірливо нашкрябана електронна адреса.

Ніна усміхнулася і взяла папірець.

— Дякую.

Почувся різкий гучний гудок — сигналив котрийсь із поїздів на станції. Дівчина перетнула колію, мимохідь подумавши, що *пройшлася по самісінькому краю*, тоді попрямувала вздовж дротяної загорожі та вийшла на якусь безіменну вуличку в тій частині міста, де досі ніколи не бувала.

На щастя, просто за рогом їй трапилося кафе для місцевих робітників — маленьке приміщення із запітнілими вікнами. Останні п'ять фунтів Ніна витратила на сандвіч із беконом і чашку чаю, що аж парував, такий був гарячий. За вікном повільно виїжджала з депо «Аргайльська леді», яка позбулася тут частини вантажу і тепер прямувала до Лондона.

Розділ дев'ятий

Двері відчинила сонна й не вельми втішена ранньою побудкою Суріндер.

— Як з'їздила? І як примудрилася приїхати так рано?

Ніна вже відкрила було рота, щоб усе розказати, а тоді враз передумала і махнула рукою:

— Довга історія.

— Ну то заходь. Повиносити нарешті ці кляті книжки. Я на це цілий день виділила. Раніше почнемо — раніше закінчимо.

— Розумієш... — пробурмотіла Ніна, міркуючи, чи доречно піти зробити собі кави, а вже тоді пускатися в довгі пояснення. — Є одна маленька проблема. Річ у тім... Словом... Є одна проблема. Я не зможу тут припаркуватися.

— Тобто?

— Дозвіл на паркування не дали. Здається, для Еджбастона цей фургон занадто великий.

— Так от чого ти так рано! Ти літаком прилетіла!

— Ну, не зовсім.

— Добре хоч, що не купила той фургон. Але ж Ніно! — Суріндер поставила порожню чашку на стос англійських романів епохи Регентства, і хитка конструкція відразу осіла на підлогу, мов зомліла леді. — Що тепер робити з усім цим?

— Я його таки купила, — одночасно з нею випалила Ніна, вирішивши відразу прояснити ситуацію.

— Ти не... Ти що?!

Розгубившись, Суріндер безпорадно роззирнулася, випадково зачепила добірку творів Оруелла (майже новісінькі, в ідеальному стані!), і ті теж посипалися на підлогу.

— Обережніше! Джордж! — смикнулася Ніна.

— Джордж?! Ніно, та що з тобою? Про що ти взагалі думала? Чому було не почекати відповіді про парковку, а тоді вже купувати фургон?

— Не знаю. Думала, з цим проблем не буде.

— Ти, не дочекавшись, поки ситуація хоч якось проясниться, пішла та віддала всі свої гроші за фургон! Чим ти думала?

— Не знаю. Я просто... Я подумала, що, якщо не зроблю цього зараз, то вже ніколи не зважуся.

— Ніно...

Ніна ніколи не бачила Суріндер такою розлюченою.

— Ніно, я довго терпіла. Я намагалася тебе підтримувати. Справи йшли кепсько — і ти купувала книжку, справи йшли добре — і ти купувала книжку, надворі дощ — і ти приносила книжку, надворі сонце — і знову ти на порозі з книжками. Проте...

Уже згодом Ніна втішала себе думкою, що перекриття просто не витримало сусідчиного вереску. Не одна ж вона була в усьому винна!

Проте це вже згодом. А тієї миті Суріндер розпачливо змахнула рукою та зачепила хиткі перила сходів, які від того руху гойднулися і скинули з горішньої сходинки стос книжок. Ті книжки посипалися на купку книжок сходинкою нижче, потім усі разом на наступний стос — і ось уже, мов на вповільнених кадрах якогось фільму жахів, сходами посунула лавина книжок, внизу налетіла на велику вазу, і та гепнула на підлогу, так струснувши будинок, аж у вітальні луснула штукатурка на стелі, випустивши з тріщинки хмарку пилу.

Ніна мовчки стежила, як кружляє в повітрі штукатурка, поволі осідаючи на підлогу. Повільно і невідвратно. Просто собі маленька біла хмарка. Насправді ж це була вона — остання крапля. Дівчина перевела погляд на Суріндер.

Остання соломинка на спину верблюда. Крапка в їхній історії. Обидві знали, що рано чи пізно цим завершиться.

— Гаразд, — сказала Ніна. — Гаразд. Я з'їжджаю.

Щойно рішення було прийнято — радше щойно Ніна його озвучила і вони обидві заспокоїлися, — Суріндер зажурилася. Дівчата жили вдвох у цьому будиночку чотири роки, і загалом то були дуже непогані чотири роки. Суріндер узяла з Ніни решту плати за поточний місяць, щоб полагодити на ці гроші стелю. Проте відразу ж і проциндрила частину суми на кілька пляшок просеко та величезну упаковку желатинових ведмедиків. З цими трофеями дівчата наступного ж вечора вмостилися у вітальні, щоб докладно все обговорити.

— То де ти житимеш? — поцікавилася Суріндер.

— Не знаю, — здвигнула плечима Ніна. — Не думаю, що там дороге житло. Точно дешевше, ніж тут. Що дуже доречно, оскільки я без грошей.

— А скільки братимеш за книжки?

— Вирішу на місці. Подивлюся, що там за публіка, і тоді поставлю ціну.

— Думаєш, вийде? — засумнівалася Суріндер. — А раптом твоя бібліотекарська сутність візьме гору, і ти просто роздаси книжки всім охочим?

— Як не стане грошей на хліб, швидко прийду до тями, — безжурно відказала Ніна і потягла ще жменю желатинових ведмедиків.

— Сказала мамі?

Ніна наморщила носа. Її мамі тільки дай привід похвилюватися. І цих приводів зазвичай удосталь їй давав Нінин менший брат Ент.

— Я її сповіщу імейлом, щойно облаштуюся.

— І навіть не попередиш, що їдеш в іншу країну?

— От коли ти це так кажеш, звучить кепсько.

— Ну, не зна-а-ю... — повела очима Суріндер, яка провідувала маму мало не щодня і верталася від неї з повними судками смаколиків. Прохолодні стосунки між рідними були їй геть не зрозумілі.

— Гаразд-гаразд, скажу, — здалася Ніна. — Дай спершу хоч оговтатись. Усе так швидко помінялося...

Суріндер потяглася до пляшки, знову наповнила бокали та змовницьки їй підморгнула.

— А ти хоч знаєш, хто там живе?

— Старигани одні, — махнула Ніна рукою. — Я з ними вже здибалася.

— Ні! — мотильнула головою Суріндер. — Ні й ні. Я не про це. Знай, що там парубків — хоч греблю гати.

— Справді?

— Звісно! Суворий незвіданий край. Сама подумай: хто там живе? Фермери. Ветеринари. Може, якась військова база неподалік. Туристи лазять по горах. Байкери на гірських велосипедах.

— Не думаю, що в мене складеться з байкером. Їм би лиш ото в дощ і сніг по горах стрибати. А я таке не люблю.

— Це просто до прикладу. Є ще геологи. Студенти-агрономи. Лісники. Чоловіки, чоловіки — усі вони чоловіки! Цілий кагал на тебе одну.

— Думаєш?

У бібліотеці в них було на вісім працівниць усього два чоловіки: Гріффіні і старий Мо Сінгх.

У новому медіацентрі працювало близько сорока жінок, переважно молодь. Про це Ніну сповістив Гріффіні. Він був у захваті.

— Звісно! А тут їх узагалі нема.

— Ти ж десь знаходиш.

Суріндер закотила очі. Її постійно звали на побачення, але ніхто не був дівчині до душі — надто вже рафіновані ті молодики, та ще й бородаті через одного, а це вже ні в які ворота.

— Та хай їм... От побачиш. Хлопців там — оберемки на кожному кроці.

— Я туди не через хлопців їду. А через книжки.

— Але, якщо нагодиться варіант, або навіть два, ти ж не заперечуватимеш?

— Я тобі вже казала. Їм там усім по сто років, і вони не вилазять із паба. І перестань насвистувати мені мелодію з «Чужинки»!

Розділ десятий

Лив дощ. Ніна думала, що того, хто живе в Бірмінгемі, дощем не здивуєш. Наївна. Як виявилось, справжнього дощу вона ще не бачила. Бо в Бірмінгемі, коли починає лити з неба, ти собі швиденько забігаєш у найближче кафе чи в торговий центр, де можна пів години погуляти з комфортом, або перечікуєш у своєму затишному будиночку з центральним опаленням.

У горах Шотландії дощ все лив, лив, лив, а важкі чорні хмари все сунули й сунули, і виливали на тебе той дощ, і нависали так низько, що, здавалося, зараз якась сяде тобі на голову.

Хай би собі, звісно, дощило, але ж треба було якось дістатися до фургона, який уже п'ять днів стирчав при дорозі, де його залишили тієї пам'ятної ночі! Ніна спакувала все, що змогла, у свою найбільшу валізу та забила коробками з книжками задню частину *Mini Metro*, так що й задньої шиби не було видно.

Книжок у будинку від виносу кількох коробок не сказати, щоб дуже поменшало, однак Суріндер ще не відійшла від учорашнього і поблажливо махнула на це рукою.

Обійнявши та розцілувавши Ніну на прощання, сусідка вручила їй пластиковий контейнер із харчами в дорогу та пообіцяла провідати, щойно подруга облаштується, себто продасть машину і знайде житло.

Проте спершу треба було забрати фургон. Зійшовши з автобуса, Ніна відразу попрямувала в паб. Запитання, де тут викликати таксі, Аласдера неабияк спантеличило. Варіант під'їхати до місця на тракторці Гюго Ніна відкинула зразу. Тоді їй люб'язно запропонували старий велосипед, який заради такої okazji витягли десь із задвірків.

Це була допотопна громіздка конструкція з масивною рамою, трьома швидкостями та обчухраним брунатним кошиком спереду. Завзято крутячи педалі, Ніна просто під дощем рушила в напрямку переїзду, де мав стояти фургон. На щастя, пересування на цьому мастодонті вимагало стільки зусиль, що дівчина враз зігрілася і могла не перейматися, що змерзне дорогою.

Коли вона, захекавшись, підбиралася до вершини пагорба, хмари над головою на мить розійшлися, і з прогалини вирвався палахкий золотий промінь. Ніна, як соняшник, відразу повернула голову в той бік. На самій вершині дівчина зупинилася та замилювалася хмарами. У місті їх ніколи не було видно: скло й метал затуляли огляд, та й глянути вгору не було коли — завжди дивилася під ноги або в телефон.

Ніна витерла мокре обличчя та стріпнула волоссям — ото вже стирчатиме на всі боки. Втім хто тут її бачить? А дощ враз ущухнув, ніби за командою, і краєвид знову залило сонячним світлом. Воно зблискувало в кожній краплині, підсвічувало мокрі листочки та золотило рапсові поля, що тяглися схилом аж до маленької бухти. Хмари прудко, ніби наввипередки, бігли небом, кидаючи долі темні латки тіней, а в проріхах палахкотіла велетенська веселка.

Ніна глибоко вдихнула неймовірно свіже повітря, а тоді глянула праворуч: колією вздовж дороги мчав червоний потяг. Марека там бути не могло — це, взагалі, був якийсь пасажирський поїзд. Проте дівчина все одно

скочила на велосипед і погнала схилом слідом за ним, не спускаючи очей із вагонів, що прямували в Перт, Дані, а може, в Единбург, Глазго або ще далі.

Ніна раптом усвідомила, що Британія — зовсім не маленька, скоцюрблена, захаращена країна, яку пово-леньки підгрибає під себе хижими лапками Лондон, за-ковуючи дедалі більше землі в бетон та зводячи на місці сіл і ферм похмурі урбаністичні страхіття з кав'ярнями на кожному розі та безликими шпаківнями. Мешканці тих багатоповерхівок туляться в тісних дорогих квар-тирках і не вилазять з мережі та не відривають погляду від екранів. І їм усім байдуже, нехай за вікном виросте ще з десяток хмарочосів, що закриють від них небо і хмари, відбираючи повітря, — це ж «прогрес»! Ось та-кою Ніні уявлялася країна досі, але ж ні, все не так!

Дівчина відпустила педалі, велосипед набирав швидкість, попереду мчав потяг, у неї не було ні ро-боти, ні грошей, ні сім'ї — анічогісінько, окрім старого торохтливого фургона, — а почувалася вона при цьому вільною, як ніколи в житті.

Переїзд був набагато далі, ніж Ніна пам'ятала, — вона встигла добряче зголодніти, поки туди дісталася. Фургон стояв при дорозі, цілий та неушкоджений, тільки тепер із поліційною наліпкою.

Було б це в Бірмінгемі, Ніна не стала б знімати на-ліпку — це ж можна паркуватися, де завгодно, і ніхто слова не скаже. На сонці вантажівка не здавалася та-кою страхітливою, як поночі, коли дівчина її бачила востаннє.

Щойно Ніна зішла з велосипеда, як на переїзді за-миготіли червоні вогні, й шлагбауми почали опуска-тися.

Подих в дівчини перехопило: вона ніби знову опинилася в пастці — Божечки, її мало не розмастило

по колії! Згадалося, як вона безпорадно борсалася в кабіні, намагаючись відчинити дверцята... Ніна не дала паніці себе захлеснути і не відвела погляд, коли повз неї прогуркотів потяг, що здався їй величезним і оглушливим, хоча насправді то були кілька службових вагончиків.

На сонце набігла ще одна хмара, і тіло вхопили дрижаки. Дівчина притулилася до найближчого стовбура. Усе нормально. Усе гаразд. Вона впорається. Треба просто повторювати, що все гаразд, і не давати уяві розгулятися. Просто дурна аварія, потяг вчасно зупинився, такого більше не станеться.

Треба пошукати, може, тут є інша дорога — без переїздів. Мусить бути. Нею вона й їздитиме — навіщо зайві ризики?

А потім Ніна сказала сама до себе: «Стоп. Не можна піддаватися страху. Треба покінчити з цим раз і назавжди».

Шлагбауми не піднімалися. Ніна сторожко глянула далі по колії. Звідти сунув величезний товарняк — на щастя, рухався він куди повільніше за пасажирський потяг. Може, це через ту аварію машиністів змусили гальмувати на переїзді?

Несподівано для самої себе, ніби хтось ізсередини підштовхнув її, дівчина підступила до шлагбаума. Вона так і не надіслала електронного листа Мареку, хоча й думала про нього. Просто не змогла розшифрувати чудернацькі ієрогліфи, нашкрябані на папірці.

Він її підтримав, хоча мав усі підстави злитися; і навіть підвіз, хоча то, звісно, нічого не означає. Просто людина хороша.

Чоловік був набагато старшим за Ніну та, звісно ж, мав дружину й дітей — як не тут, то в Латвії. І попри все, читаючи черговий роман із пристрасним чорнооким героєм, дівчина на якусь мить — дуже-дуже ко-

ротеньку мить! — давала волю уяві та згадувала темні теплі й сумні очі свого нового знайомого.

Спершись на огорожу, Ніна витягла шию, щоб зазирнути в кабінку локомотива. Потяг і справді вповільнював рух. Напевно, тепер у них нові правила. Дівчина роздивилася за шибою лисину та широкі плечі в блакитній форменій куртці. Оце несподіванка — Джим! Певно, цього разу в нього денна зміна. Ніна енергійно замахала рукою.

Поїзд уповільнився ще дужче, Джим висунувся з вікна, і Ніна з полегшенням розгледіла на його обличчі усмішку. Машиніст щось гукнув — слів було не розібрати до пуття за гуркотом поїзда, але смисл дівчина вловила: «Через вас отаких тепер доводиться гальмувати!»

Проте вигляд при цьому в Джима був веселий — він навіть тричі просигналив, коли локомотив минув переїзд і повз Ніну одна за одною покотилися численні платформи.

Дівчина перечекала товарняк, нарахувавши п'ятдесят п'ять вагонів, але Марека ніде не було.

Він казав, що машиністи не завжди по двоє їздять — залежить від вантажу. Та Ніна не втрачала надії й продовжувала махати рукою. Може, він десь у хвості потяга! Останній вагон був облаштований чимось на кшталт балкончика. Напевно, це для другого машиніста. Він стоїть там і дивиться, як повз нього проноситься цілий світ. Але не цього разу. Цього разу на балкончику не було нікого.

Ніна відчинила фургон. У кюветі вона знайшла табличку з координатами якогось агентства з нерухомості й прихопила її з собою. У раптовому пориві вдячності витягла з сумки ручку — їх там було вдосталь, бо канцтовари Ніна скуповувала пачками, як ото інші жінки

помаду, — і написала на табличці великими літерами, жирно наводячи контури: «ПРИВІТ, ДЖИМЕ Й МАРЕКУ! БЕЗМЕЖНО ВАМ ВДЯЧНА! НІНА».

Звісно, все це потече за першого ж дощу, який може початися хоч зараз. Але дівчина все ж таки взялася за вбитий у табличку цвях і вкрутила його в кору дерева. Далі дістала із сумки спеціально відкладену книжку — давнє й рідкісне зараз видання оповідей англійського мандрівника про балтійські країни, — запхала її в целофановий пакет і теж почепила на цвях.

Врешті поплескала фургон по кузову, подумки прочитала коротку, але палку молитву й витягла ключі.

Розділ одинадцятий

Здається, період невдач добігав кінця. Не встигла Ніна перетягнути коробки з *Mini Metro* до фургона (там вони сиротливо притулилися в кутку — уже видно було, що книжок потрібно набагато більше!), як на маленьку машинку знайшовся покупець: модно вбрана дружина місцевого фермера, яка планувала їздити в ній по околицях у своїх справах. Вона ж і порадила Ніні житло, біля якого можна було припаркувати велетенське одоробло, так щоб воно нікому не заважало.

Питання з житлом турбувало дівчину найбільше, бо коштів на нього практично не було. Суріндер свого часу виставила їй ціну, меншу за ринкову, оскільки в ролі сусідки Ніна її цілком влаштовувала (звісно, до того, як обвалила будинок). У дівчини були гроші від продажу машини та ще якийсь залишок соціальних виплат за звільнення. Зарплату Ніна тратила ощадливо, але тільки до першої книгарні, звідки ніяк не могла вийти без оберемку книжок. Невідомо було, чи вигорить її бізнес, тому перші кілька місяців вона мусила якось протягти на запасах.

Вона зателефонувала в місцеву раду, і там їй без проблем дозволили раз на тиждень паркуватися для торгівлі в різних містечках і навіть пообіцяли вислати електронною поштою список фермерських ринків і барачок, де можна було б орендувати місце. Звучало не-

погано. Проте спершу треба було все підготувати, а для цього — десь оселитися.

Ферма Леннокса стояла за селом майже при самій дорозі. Здавалося б, великий розкішний будинок яскраво-помаранчевого кольору мав би різко виділятися на тлі зелених пагорбів, але насправді він дуже мальовничо вписувався у краєвид, навіть о цій порі. А восени ця місцина, певно, мала просто казковий вигляд.

Пані, яка придбала *Mini Metro*, розповіла, що власниця ферми відремонтувала котедж біля головного будинку, щоб здавати його на вихідні заїжджим любителям відпочинку на природі. Однак щось там пішло не так, стався якийсь скандал, подробиць якого вона не розкрила, тож тепер той котедж можна було зняти надовго.

— Напевно, він зараз зовсім занедбаний, — застерегла жінка.

«Здається, справи на тій фермі кепські», — подумала Ніна, сподіваючись, що будиночок не розвалився до решти. Проте вибору в неї однаково не було.

Керуючись туманними вказівками нової знайомої, дівчина доїхала до ферми, але ніхто її там не зустрів. Не помітити фургон не могли: по-перше, дорогою він на все кидав густу й довгу тінь, а по-друге, Ніна їхала ним зі швидкістю тридцять кілометрів на годину — про всяк випадок. Ферма була безлюдною. Тільки одинока курка, що бадьоро чимчикувала подвір'ям, зупинилася, щоб краще роздивитися, хто це приїхав. Дівчина припаркувалася та вилізла з кабіни.

— Агов! — гукнула, почувуючись дуже незручно.

Пошукала щось про це місце в інтернеті, але знайшла лише занедбаний вебсайт із кількома світлинами та неробочими посиланнями.

«Сумне видовище, — думала Ніна, розглядаючи сторінку. — Колись це був сміливий перспективний проєкт,

а зараз від нього залишилася тільки жменька даних, які не зразу й науглиш. Напевно, так і з котеджем», — безрадісно вирішила дівчина. Напівутілена-напівзанедбана ідея. Але спати у фургоні було б ще гірше.

— Агов! — гукнула ще раз, а тоді піднялася на ганок і постукала в двері.

І чомусь відразу зрозуміла, що в будинку нікого немає. Зітхнувши, зазирнула у вікно. Там була кухня — гарно вмебльована, чисто прибрана, проте якась дуже необжита: ні тобі картин на стінах, ні газет на столі, ні брудних чашок. Може, це і є той котедж, який здають приїжджим? Але ж ні, на вигляд — цілком собі дім, у якому має мешкати фермер. За мощеним подвір'ям із одинокою куркою виднівся гараж. Котеджу ніде не було. Ніна знову зітхнула і ще раз перевірила адресу. Адреса була правильна.

Роззирнулася. Щиро кажучи, про ферми вона мало що знала. Хіба що колись у школі їздила з класом на екскурсію, присвячену якраз цій темі. Ворота замикаються, скрізь купи гною, собаки живуть у буді, а не в хаті, а дротяні огорожі б'ються током — ось що Ніна винесла з тієї поїздки. І відтоді ферми її лякали. Однак діватися було нікуди. Вона навіть переночувати у кімнатці над пабом не могла собі дозволити.

Сонце золотило гори на обрії, хоча день був прохолодним. Ніна щільніше загорнулася в зимову куртку, яку, на щастя, прихопила із собою і яка чудово підійшла для цієї вельми весняної погоди, й замислилася, що його робити далі.

Через пів години, коли Ніна, вмостившись у кабіні з увімкнутим радіо, вже з головою поринула в роман Герберта Бейнса, у шибу сердито постукали. Дівчина підскочила та роззирнулася, розгублено кліпаючи. Коли вона читала, то забувала про все на світі, тож і зараз не зразу повернулася до реальності.

Під фургоном стояв кремезний суворий чоловік із картузом на темних кучерях. Ніна опустила шибку та зніяковіло пробурмотіла:

— Ем-м-м... Привіт.

— Тут не можна пакуватися! Це не кемпінг! — гаркнув той.

Ніна ошелешено на нього глянула:

— Так, я знаю.

І потягла ручку, щоб відчинити дверцята. Чоловік неохоче відступив. Дівчина зістрибнула з підніжки. Власник ферми, а це, вочевидь, був він, виявився набагато вищим за Ніну. Його статура й габарити справляли враження. А ще — довжелезна тичка в руках.

— І я нічого не замовляв. Чи ви збилися зі шляху?

Ніна подумала, що випадковий знайомий на диво вдало охарактеризував одним запитанням її метання на теперішньому етапі життя, але вголос цього казати не стала, натомість рішуче випнула підборіддя:

— Мені порадили заїхати подивитися на ваш котедж. Я думала, вас попередили.

Запанувала тиша. Потім чоловік потер чоло та буркнув:

— А, так... Справді. Зовсім забув.

Знову помовчав. Ніна сподівалася, що цей нечема хоча б вибачиться. Але він і не думав.

— Люди тут часто паркують машини і розставляють намети? — запитала врешті вона.

— Еге ж. Зазвичай я не проти. Але хоч би спитали спершу. Словом... По-різному буває.

— Залежить він того, наскільки вони прикрасять собою краєвид? — пожартувала Ніна, намагаючись розрядити ситуацію.

Чоловік не відповів, тільки тихенько зітхнув.

— То що, підемо дивитися на котедж?

— Залюбки.

Дівчина простягнула руку.

— Ніна Редмонд.

Чоловік глипнув на неї, а тоді узяв її долоню у свою — велику, сильну, обвітрену. Зразу видно — трудівник. Тепер Ніна роздивилася, що він молодший, аніж здавався попервах.

— Леннокс, — коротко назвався фермер.

— Як Леннокс Льюїс, боксер? — вирвалось у Ніни, і вона відразу ж прикусила язика.

Чоловік спохмурнів іще більше, хоча й так був похмурий, як ніч.

— Як вам завгодно, — відповів із відчутним мелодійним акцентом.

От же ж. Треба було таке ляпнути.

— Гаразд, тоді ходімо, — і широким кроком рушив через подвір'я, розігнавши курей, що саме висипали йому назустріч.

За двадцять метрів від обійстя стояв кам'яний будиночок. До нього вела ґрунтова дорога, яку Ніна ретельно обдивилася й вирішила, що вантажівка тут цілком поміститься.

— Ви справді не проти, щоб тут стояв фургон? — спитала трохи занепокоєно.

— На біса вам, такій дрібній, той фургон? — відповів запитанням на запитання Леннокс.

— Відколи це невисоким людям заборонено водити фурғони? — сердито відказала дівчина. — І я нормального середнього зросту. Це ви височенний.

— Зате мені не потрібна драбина, щоб залізити в машину.

— А я зате не б'юся лобом об одвірок, як заходжу до хати!

Ніні несподівано сподобалося грубіянити у відповідь. Відразу так вільно на душі ставало. Зазвичай вона собі такого й близько не дозволяла.

— Гм-м-м... Можете ставити його тут, — буркнув фермер. — Якщо зумієте розвернути.

— Сподіваюся, ви не сексист? — підозріло глянула на нього дівчина.

— Ні... Гм... Точно не знаю. Не в курсі останніх тенденцій.

Ніна обдивилася схил біля будинку.

— Справлюся! — постановила врешті, постаравшись, щоб це прозвучало якомога впевненіше.

— Гадаю, варто ставити його на ручне гальмо. Хоча ви, безперечно, й самі це знаєте, бо чудово розбираєтесь в усьому на світі, — не поліз по слово в кишеню Леннокс.

Ніна рушила до будинку. Ззовні він був схожий на комору для зерна чи сіна.

— У вас ключі із собою?

— О... Так... Ключі, — промимрив Леннокс. — Я про них не подумав. Ми тут рідко замикаємось.

— Знаєте, якщо я винайму будинок, ключі мені будуть потрібні.

Леннокс примружив очі проти сонця:

— Я точно пам'ятаю, що десь там їх поклав... Десь мають бути.

До «комори» вели важкі дерев'яні двері. Ззовні споруда мала похмурий і грізний вигляд, тож Ніна злякалася, що вона така сама й всередині. Що насправді її не встигли переобладнати і там, за дверима, просто стара комора зі скиртами соломи, старими інструментами та відкритим вітру піддашшям. У романі «Хайді» подібна комора описувалась як найпрекрасніше місце на землі, але Ніна щось сумнівалася, що захоче в такій оселитися. І затамувала подих, коли Леннокс штовхнув двері та заходився навпомацки шукати вимикач.

— Слава тобі, Господи, — зітхнув полегшено, коли світло ввімкнулося. — Я вже й не пам'ятав, чи підвели сюди електрику. Але, на щастя, підвели.

Ніна набрала повні груди повітря та переступила поріг. У будинку було холодно, трохи пахло вільгістю й пилом, як ото буває в необжитих приміщеннях. Проте Ніна цього не помітила. Геть зовсім не помітила.

Лише заворожено пройшла у глиб кімнати, дивлячись просто поперед себе. Усю задню стіну комори, якраз навпроти дверей, займали величезні панорамні вікна. Комусь вони явно обійшлися в копійку. То була південна сторона, тож із вікна не було видно ні ферми, ні дороги, ні гір, що тяглися на північ, — тільки безко-
нечні пологі пагорби із залишками кам'яних мурів, білі кульки овець, укриті польовими квітами луги та довга-
довга річка з крутим містком через неї. Як рекламна картинка, якою заманюють туристів.

— Яка краса! — видихнула Ніна. — Просто неймовірно!

А тоді згадала, скільки в неї грошей, і вже стриманіше додала:

— Тобто, непогано... Уявляю, скільки тут було роботи.

І пройшла далі.

Світла було вдосталь і без лампочок: кімнату заливало сонце, на якому хотілося по-котячому мружитись, а кусючий вітер лишився ззовні.

Будинок був невеликий. У кутку стояла дров'яна плита, уздовж стіни висіло недешеве кухонне начиння. Вузькі спіральні сходи вели на другий поверх. Колись там було горище, а зараз під скошеною стелею облаштували спальню з великим двоспальним ліжком і ванну кімнату. І там, і там були величезні вікна з видом на пагорби. Уздовж дальньої стіни з необробленого сірого каменю тяглися книжкові полиці.

У Ніни просто подих перехопило. Про таке житло вона й мріяти не могла, і зараз її найбільшим бажанням було тут оселитися. Хтось облаштував цю комору

зі смаком та завзяттям. Запідозрити Леннокса у схильності до новаторського дизайну якось не виходило, хай як мало вони були знайомі.

Ніна спустилася дерев'яними сходами та обережно спитала:

— А дорого ви берете за цей дім?

Леннокс уважно роздивлявся будинок, ніби вже добрий рік сюди не заходив (так воно, власне, й було).

— Та ні. Я ще... не здавав його. Не було часу на цю дурню. Це просто... — він хвилю помовчав. — Просто цим моя дружина займалася. Незабаром уже колишня.

Було видно, що Ленноксу боляче про це говорити, і Ніна вирішила не розвивати тему.

— Що ж. Зрозуміло.

Чоловік повернувся до неї спиною.

— Байдуже, — махнув він рукою, мало не збивши зі столу лампу. — Словом... Якщо вам підходить, то беріть.

— Е-е-е-е. Але ж скільки? — ще раз спробувала допитатися Ніна.

Леннокс зітхнув:

— Господи, та не знаю!

А тоді назвав суму, куди меншу, ніж Ніна могла навіть сподіватися. Дівчина мало не підстрибнула з радощів, а тоді враз відчула провину: будиночок насправді вартував набагато більше. За таку суму в Бірмінгемі навіть кімнату в гуртожитку не винаймеш. А тоді роззирнулася і згадала, що у фермера сорок тисяч овець, а курей стільки, що він їх навіть не пантрує — бігають, де хочуть. Схоже, у нього всього було вдосталь. Що йому купувати, новий картуз?

— Непогано, — сказала Ніна обережно. Вона згадала, як останнього разу шукала житло в Бірмінгемі. Поки не натрапила на Суріндер, переглянула купу страхітливих халуп із вогкими стінами і пришелепку-

ватими сусідами. Коштували ці халупи при цьому достобіса. І вже впевненіше та емоційніше додала: — Мені підходить.

— Гаразд, — здвигнув плечима Леннокс. — Віддам ключі, як знайду.

— Ключі мені дуже потрібні.

— Увімкну вам воду та що там ще треба... — Чоловік невпевнено покрутив рукою. — Що завгодно, тільки скажіть. Постільна білизна? Ще якесь начиння? У нас цього добра без ліку. Кейт... Вона збиралася й решту споруд переобладнати. Просто загорілася цією ідеєю. — Чоловік із зусиллям проковтнув клубок у горлі. — А тоді втекла з дизайнером інтер'єрів. Я навіть не думав, що він по дівчатах. Менше з тим.

— Співчуваю, — машинально відказала Ніна, роздивляючись прегарну картину, яку щойно помітила на стіні.

Темна й похмура за колоритом, на грубому полотні, вона зовсім не пасувала до витонченого інтер'єру. Цікаво, звідки вона тут узялася.

— Нічого не вдієш. Певно, час залишити все це в минулому. Хоча б для того, щоб від мене відчепилася клята Мерилін Фрієрз із села. Дістає по телефону, розказує, що треба жити далі, здати комусь цей будинок... — і враз схаменувся. — Ну, от вам і здаю.

— Спасибі, — подякувала Ніна. — Обіцяю добре про нього дбати.

Леннокс раптом визирнув за двері, примружився і навіть приклав долоню козирком до чола.

— А то не ваш фургон котиться з пагорба?

— Що? Ні-ні, я поставила його на ручне гальмо! Точно поставила!

— Ну, якщо він мені курей передавить...

— Мій фургон!

Ніна з вереском вискочила з дому й помчала схилом.

— Назад! — гукнув Леннокс. — Не лізьте! — Він гупотів слідом за дівчиною та врешті легко її обігнав, що й не дивно з такими ножиськами.

Фургон весело набирав швидкість, цілячись просто в баюру за полем. Спритно й без поспіху Леннокс вскочив у кабінку — на щастя, не замкнену — і з таким завзяттям рвонув на себе гальмо, аж запахло паленою гумою. Фургон спинився, і перед ним сполохано пробігла курка.

Ніна підійшла ближче і, трохи помовчавши, зітхнула з нещасним виглядом.

— Здається, мені дістався фургон із суїцидальними нахилами. Він уже не вперше намагається самовбитися. Іноді сам-один, іноді разом зі мною. Можливо, в нього вселився якийсь злий дух?

Леннокс виліз із кабінки і похмуро буркнув:

— За машиною дивитися треба. Наприклад, ставити на гальмо.

Ніна почервоніла.

— Вибачте. Я просто потрапила в аварію... Ну, мало не потрапила... Я не могла зняти машину з гальма і відтоді боюся на нього ставити.

— Мене мало переймають ваші трагічні взаємини з гальмами. Але якщо збираєтеся ставити машину тут, паркуйте надійно.

— Гарзд. Буду. Вибачте.

Леннокс знову зазирнув у кабінку.

— Що це там у вас? Книжки?

— Угу.

— Повен фургон книг?

— Ще не зовсім повен... Але я працюю в цьому напрямку. Ви любите читати?

Леннокс здвигнув плечима.

— А смисл?

Брови дівчини поповзли вгору.

— Серйозно?

— Ні, ну я виписую «Тижневик фермера», його й читаю. Читати я вмію! — наголосив так, ніби його запідозрили в невігластві.

— Не сумніваюся. А читали щось просто задля розваги?

Фермер глипнув на дівчину. Його блакитні очі зі зморшками в кутиках повік різко виділялися на засмаглому обличчі, а брови були суворо зведені. «Можливо, Ленноксу непросто показувати будинок, який нагадує про щасливіші часи, — подумала Ніна. — А взагалі, не схоже, щоб він бодай щось робив просто задля розваги».

Помовчавши, чоловік похитав головою.

— Ніколи не розумів, навіщо вигадувати якихось нових людей, якщо в цьому світі й без них мільярди йолопів, котрі мені до одного місця.

Решту дня Ніна облаштовувалася на новому місці. Вона віддала господарю гроші за перший місяць, той похмуро взяв конверт і пішов у своїх справах кудись аж за пагорб. Певно, фермерські угіддя простягаються на багато кілометрів, майнула думка.

Дівчина витягла із сумки свої скромні манатки та почепила речі в красиву вбудовану шафу — надто вже розкішну для простого дачного будиночка. Сюди вклали стільки коштів, що й за сто років не окупляться. Можливо, загадковій колишній дружині Леннокса просто потрібен був привід, щоб раз по раз викликати дизайнера?

Ніна провела рукою по важких двошарових шторах, глянула крізь шибу на безкраї поля та спробувала уявити цю жінку. Можливо, вона тужила за містом? Як Ніна, яка, сидючи у своїй крихітній спальні в Еджбастоні та дивлячись на довгий ряд будиночків із терасами на протилежному боці вулиці, раптом затужила за без-

країми полями та свіжим повітрям. «Можливо, вони обидві жили не своїм життям», — майнула в голові чудна думка. Ніна ковзнула поглядом по дорогих мостинах зі світлого дуба, по обкладеній деревом ванній кімнаті з ванною на ніжках у вигляді лев'ячих лап, по широченному ліжку майже два на два метри — і кривувато посміхнулася. Авжеж, вони з місіс Леннокс, напевно, були цілковитими протилежностями. На щастя для Ніни.

Розділ дванадцятий

Розклавши свій небагатий скарб, Ніна замислилась, що його робити далі. Глянула на фургон: його не завадило б добре почистити. Проте поїздка в село могла стати проблемою. На колишній маленькій машинці можна було протиснутися де завгодно, а фургон — великий і невороткий, як слон, такий не в кожную вуличку в'їде. Дівчина суворо глянула на свого велетня і розважила, що, певно, доведеться ще не раз позичати в Едвіна велосипед.

Однак Ніна взяла себе в руки, влізла в кабінку та почухикала в село зі швидкістю п'ятнадцять кілометрів на годину — довіри в цьому плані між нею та фургоном поки що не було. Дорогою дівчина міркувала, як розв'язати ще одну проблему: перевезти решту книжок із Бірмінгема.

По-хорошому, треба просто поїхати та й забрати їх, але Ніні точно забракне духу на таку подорож, особливо зважаючи на те, чим завершилася минула поїздка.

У селі була своя бакалійна крамничка, пофарбована ззовні в ніжно-блакитний колір. Про прихід відвідувачки сповістив тельнянкою дзвоник над дверима, і жінка за прилавком привіталася з Ніною. Місця було небагато, але торгували тут, здається, всім на світі.

Ніна звернула увагу на загорнуті в папір баранячі відбивні. На них значилося: «Ферма Леннокса». У Бір-

мінгемі вона купувала м'ясо в супермаркеті, у пластикових лотках. І досі не бачила, щоб його так запаковували. Натрапивши поглядом на курятину, враз згадала веселу молоденьку курочку, що хазяйновито порпалася в землі під вікном її нового будинку. І мусила собі нагадати, що живеться місцевій птиці куди краще, ніж тій, яка потрапляла на її стіл із супермаркету. Але все одно почала видивлятися цвітну капусту, яку буде смачно запекти із сиром. Сирів тут було просто море, і всі місцевого виробництва. Ніна таких досі ніколи не бачила.

Продавчиня помітила її розгубленість.

— Допомогти вам? Вибір у нас і справді багатий.

— Я тільки недавно приїхала, — усміхнулася зніяковіло Ніна.

— Я знаю! Я Леслі. Ви навіщось купили фургон Вуллі і досі не навчилися на ньому їздити, а ще ви перебралися в загадковий палац Леннокса.

І жінка усміхнулася, вкрай задоволена собою. Вона була невисока й тоненька, з гладенькою шкірою та обвітреними щоками.

— Загадковий палац?

— Авжеж, його ніхто не бачив, відколи Кейт поїхала. І як там всередині? Я чула, вона витратила купу грошей, привезла цілу бригаду аж із Единбурга, бо навіть у ближчому Інвернессі не знайшла потрібних майстрів!

— Так і є.

— То що там? — Леслі переплела руки на грудях і приготувалася слухати. Схоже, плітки тут ішли доважком до покупок.

— Там дуже гарно. Ціла скляна стіна, спальня під дахом і чудовий краєвид.

Леслі зітхнула.

— Справді гарно. Утеплений?

— Не знаю, не питала.

— Ви винайняли будинок, не запитавши, чи він утеплений? — витріщилася на неї продавчиня. — Зразу видно, що іноземка.

Ніна досі й не думала, що вона тут іноземка.

— Там дров'яна плита, — додала вона з надією покращити справлене враження.

Леслі глипнула на неї та засміялася:

— А, ну коли так...

Від того сміху Ніні стало якось некомфортно. Вона набрала стільки мийних та очисних засобів, скільки могла донести.

— І для чого це все?

— Митиму фургон.

— А навіщо він вам узагалі? Меблі перевозити? На вантажника ви не схожі.

— Ну, взагалі... — почала Ніна й обірвала себе, бо голос її звучав тихо й невпевнено.

Це її життя, воно в її руках, вона справиться, але коли мусиш робити все самотужки, мимоволі відчуваєш образу на цілий світ, мов мала дитина. От і Ніна зараз відчула те саме.

Тому глибоко вдихнула і мовила вже голосніше:

— Взагалі, я хочу облаштувати книгарню на колесах. Їздити по селах, де немає книгарень, як от тут.

Брови Леслі поповзли вгору.

— Серйозно?

— Так, — кивнула Ніна і стурбовано роззирнулася: раптом у цю блакитну крамничку, деś у кутку за стелажми, влізла ще й повноцінна книгарня, а Леслі вже гострить зуби на майбутню конкурентку?

— А є у вас новий роман Еріки Джеймс?

— На жаль, ні, — розвела руками Ніна. — Але можу дістати! А ще в мене є книжка, яка сподобається вам навіть більше.

— Сумніваюся, — підозріло скосила на неї очі продавчиня.

— Можете мені повірити.

— Мені краще знати, що мені подобається, — відрубала Леслі.

Ніна опустила очі та полізла в гаманець:

— Ну... хай там як, сподіваюся, ми ще зустрінемося.

Довкола фургона вже стояв гурт місцевих, і щойно Ніна відчинила задні дверцята, всі почали зазирати всередину. Книжки досі були в коробках, але люди похапали ті, що зверху, та стали роздивлятися.

— Привіт усім, — трохи зніяковіло сказала Ніна, тримаючи на оберемку пляшки з мийними засобами.

— Це нова бібліотека? — спитала якась старша жінка з продуктовим візком. — Бібліотека нам потрібна.

Її сусідки закивали.

— Боюся, що ні, — відказала Ніна. — Це буде крамниця.

— Це ж фургон.

— Так, знаю. Це буде крамниця у фургоні.

— А як добре було з бібліотекою!

— Ага, я теж усе згадую.

Ніна смикнулася.

— Ну, щойно я тут все обладнаю, привезу вам багато цікавих книжок.

Біля фургона спинилася весела молодичка з коляскою.

— Привіт! Продаєте книжки? — приязно запитала вона. — Для дітей щось є?

— Звісно! — втішилася Ніна та нахилилась над коляскою. — І тобі привіт!

— Це наш Ангус, — познайомила їх жінка. — Усі кажуть, малим треба читати, але йому швидко набридає, і він починає коляску рсзгойдувати або гризе все, до чого дотягнеться. Переважно гризе.

Ангус широко усміхнувся, показавши дрібні молочні зубики.

— Подер усі книжки на клапті. Мене тут запитали, чи є в нас собака, то я мало не відповіла, що є.

— А полотняні книги пробували?

— Авжеж, — страдницьки зітхнула молода мама. — Він їх зжував. Тож ми повернулися до картонних. Там хоча б клітковина є.

Ніна усміхнулася:

— Зачекайте!

Заскочила у фургон і винесла звідти майже новенький примірник із назвою «Не кусайся!». Це була дуже популярна картонна книжка про зубатих тварин, яка навчала дітей вказувати пальчиком на свої зубики, а не застосовувати їх.

— Що це?

— Тут багато зображень, на які треба вказувати. Може, коли він навчиться тицяти в книжку, то перестане її гризти.

— Або почне гризти свій палець, — з надією сказала жінка. — Для тренування згодиться. Спасибі, беру! До речі, я Мойра.

— Мойро, Ангусе, рада з вами познайомитися. І з вашим невидимим собакою теж, — приязно відказала Ніна та подумала, що треба буде понадписувати ціну на обкладинках.

Мойра заплатила й радісно тицьнула книжку Ангусові, який зразу ж запхав її до рота.

— Краще, напевно, тримайте в сумці, поки не навчитеся показувати пальчиком, — порадила Ніна.

Початок торгівлі виявився вдалим. Ніна з усмішкою провела Мойру очима, а тоді розпродала всю колекцію книжок Джорджетт Гаер і Нори Лофтс зграйці літніх пані, які досі товпилися біля фургона, зітхаючи за своєю бібліотекою.

Ніна повернулася до свого будиночку, посмажила цвітну капусту з сиром — і відразу зареклася повторювати цей кулінарний експеримент за обставин, коли не можна наглухо зачинити кухню (бо вона не відгороджена) або відчинити навстіж усі вікна й двері (бо холодно), — а тоді заходилася чистити фургон. І подумала, що варто чимскоріше забрати решту книжок. Бо справи, схоже, пішли вгору.

Наступного дня Ніна милувалася з вікна полями та спостерігала за куріпками, що перелітали з місця на місце, й боривітрами, які ширяли у вишині. Тут було море пташок. І дуже багато неба для них. Над морем клубочилися хмари та наввипередки насувалися на берег. Їх прорізав яскравий стовп світла.

Над пагорбами йшов дощ, поливаючи чиюсь ниву, і довкола нього розходилося сизе марево. Вечоріло, й різнобарвні поля вдалині осявала тоненька рожева смужка на обрії. Щоразу, піднімаючись на пагорб Кіррін, Ніна бачила довкола золоті поля рапсу, що аж очі вбирали на тлі блакитного неба. Погода немов зароджувалася на її очах, а небо видавалося величезним екраном, де весь час щось пересувалося й вирувало.

Здається, не завадить надягти ще один светр. І куртку. Бо залишатися вдома Ніна наміру не мала.

Пора навідатися до залізничного переїзду. Суріндер під час останніх посиденьок із вином наполегливо радила їй побороти страх. Так, це було неабияке потрясіння, та не варто йому піддаватися! А ще Ніні було цікаво — просто цікаво, нічого більше, переконувала вона себе, — чи забрали Марек і Джим її торбинку з дерева.

Дурна то була ідея насправді. Торбину міг забрати хто завгодно. А машиністам навряд чи можна висовуватися з вікна. Від неї й так було багато клопоту.

Міркуючи собі так, Ніна обережно загальмувала та припаркувала фургон на придорожньому майдан-

чику перед переїздом. Торбинки не було. Звісно, це нічого не означало. Аж тут дівчина помітила іншу торбину, яскраво-жовту, що висіла досить високо на гілляці.

Усміхаючись сама до себе, Ніна полізла на дерево, згадуючи, як підлітком ховалася на яблуні з книжкою. Спочатку повільно піднялася по стовбуру, потім вхопилася за нижню гілку, вилізла на неї та поповзла до торбини. Зблизька роздивилася, що на торбині великими друкованими літерами написано «Ніна». Схвильовано відв'язала її.

Всередині лежав маленький томик віршів російською та англійською в старій обшмуганій коленкорівій палітурці. Поет був Ніні незнайомий — Федір Тютчев. Дівчина втішено усміхнулася. На форзаці ніяких посвят, зате між сторінок втулено коротку цидулку від Джима: *«Сподіваюся, з вами там усе гаразд. Ще раз вибачте, що накричав. То я з переляку. Марек каже, ми могли б з приязні вам щось перевезти. Дайте знати»*. А внизу електронна адреса.

Цієї миті з-за стрімкої хмари визирнуло сонце, яскраво осяяло стовбур дерева і пройшлося теплою хвилюю по Нініній спині. Дівчина трохи позадкувала, притулилася спиною до стовбура, зручно вместилися — що-що, а вмощуватися на деревах вона вміла — і розгорнула книжку.

*Мовчи, приховуй і таї
і мрії, й почуття свої —
нехай в душевній глибині
зринають і горять вони,
мов тихі зорі уночі, —
милуйся ними — і мовчи.*

Дівчина довго дивилася на перший вірш, бездумно розминаючи пальцями зелений листочок.

Як дивно, що людина, з якою вони так ненадовго зустрілися, та ще й за таких незвичних обставин, настільки точно відчула її настрій. І не просто відчула, а ще й знайшла спосіб його стократ покращити.

Вірш в оригіналі, російською, теж заворожував. Принаймні на вигляд, бо розібрати кирилицю Ніна не могла. Вона ще раз перечитала поетичні рядки, вмлїваючи від тепла та затишку свого імпровізованого кубельця на дубі. Тільки б не задрімати та не впасти долі! А довкола було тихо-тихо, тільки гуділи вниз бджоли на синіх дзвониках та скрикували час від часу чайки десь у піднебессі. Всередині росло відчуття миру та спокою.

Бін!

Від раптового сигналу автівки Ніна аж підскочила та мало не навернулася з гілляки.

Бін!

Внизу, займаючи мало не пів дороги, стояв великий пихатий «лендровер». Та якого біса, там же повно місця, щоб проїхати! В чім проблема?

— Ви проїдете! — гукнула дівчина вниз, проте «лендровер» не зрушив з місця.

І знову просигналив. Отепер Ніна розлютилася. Вона б залюбки чимось у нього шпурнула, шкода що навесні на дубах ще немає жолуддя. Стривожені різким звуком, з гілок спурхнули пташки. Спокій, тиша, єднання з природою — все пропало, і тільки через дурнуватого водія, який аж трясеться, так боїться подряпати своє дороге бокове дзеркальце.

Дівчина сповзла з дерева.

— Ви проїдете! — сердито гукнула вона у відчинене вікно. — Там досить місця! Не такий він уже й великий!

У присмерку кабіни вона наткнулася на грізний погляд. Звідти відповіли:

— По-перше, саме такий! І не великий, а величезний!

За кермом «лендровера» сидів Леннокс, господар її будиночка. Ніна не відразу його впізнала, а коли роздивилася, це її аж ніяк не заспокоїло. Що ж цей шотландець так завзято псує їй враження від свого рідного краю?

— А по-друге, ви хіба не бачите, що гілка, на якій ви розсілися, як у себе вдома, наскрізь струхнявіла? — правив своєї фермер.

Ніна глипнула вгору: з нижнього боку гілляки, на якій вона сиділа, облущувалася кора і по оголеній деревині розповзалися зелені плями.

— Вона відмирає, — суворо сповістив Леннокс.

— Ого. Я не помітила.

— Звісно, — пирхнув Леннокс. — Треба було ще звідти впасти на колію. Вам уже можна чіпляти значок багаторазової чемпіонки зі створення небезпечних ситуацій на залізниці. Ви що там, узагалі, робили?

Ніна здвигнула плечима та притиснула до себе книжку.

— Просто так залізла.

— А інше дерево вибрати не могли?

— А мені саме це сподобалося.

На якусь мить запанувала тиша. Леннокс, здавалося, не знав, що його робити далі.

Пошкріб потилицю долонею.

— То як там ваш бізнес?

Ніна опустила очі на книжку і, почуваячись так само незручно, відповіла:

— Ну, є над чим працювати. Але ви не турбуйтеся, за житло в мене гроші будуть!

— Та я не про це, — Леннокс порожевів аж до вух. — У селі тільки й мови що про вас. Я таки думаю, що то дурна затія. Але жінки тішаться.

— Авжеж, книжки — то бабські забаганки! — знов почала закипати Ніна. — Щоб ви знали, жінки просто обожнюють начитаних чоловіків!

І відразу перелякалася, що переборщила, бо Леннокс почав вилазити з автівки. Проте він просто став поряд із нею та на Ніну навіть не дивився. Тоді зітхнув і клацнув пальцями. Із заднього сидіння вмить виплигнув чорно-білий пес і притулився до ноги хазяїна. Леннокс опустив руку та на автоматі почухав йому за вухом. Зручно було б, напевно, мати при собі спеціальний пристрій, який автоматично чухає тебе за вушком і налаштовує на мирний лад, подумала Ніна.

— Обожнюють, кажете?

— Який песик! — не втрималася Ніна. — Гарненький.

Той підійшов ближче і обнюшував їй руку. Він і справді був дуже славний.

— І розумний! Але ж ти й симпатяга! Гарнюній-гарнюній песик!

— Це службовий собака, — сухо сказав Леннокс, — а не «гарнюній песик». І нам час до роботи.

«Лендровер» рушив з місця, розплескуючи грязюку. Ніна якийсь час проводжала його очима, а тоді зітхнула. Злити власника будинку було не найкращою ідеєю в її ситуації. Погляд упав на книжку та послання від Джима, яке вона досі тримала в руці. З другого боку, невдалим день теж не назвеш.

Дорогою до ферми Ніна поринула у фантазії: вродливий шляхетний іноземець із безконечною тугою в очах і негасимою романтикою в серці мчав крізь ніч на красивенному коні — ну гаразд, на величезному потязі. Дурниці, звісно. Але Ніна нічого не могла із собою вдіяти. Такою вже вона вдалася. І в неї тепер була електронна адреса, яку можна розібрати.

Розділ тринадцятий

Не спати до півночі, щоб зустріти нічний поїзд, здавалося справжньою пригодою.

Джим в електронному листі кілька разів наголосив: те, що вони затіяли, категорично суперечить правилам, їх навіть можуть звільнити, якщо хтось дізнається, тому Ніна має тримати все в таємниці. Вона заприсяглася мовчати, почуваячись відчайдушною героїнею роману про шпигунів.

На переїзді їй слід бути рівно о 12:10. Джим їхатиме швидше, ніж належить, — чого, як було сказано з усією урочистістю, він ніколи досі не робив, — а тоді повідомить диспетчеру, що має зробити зупинку, щоб скоригувати часову різницю та прийти за розкладом. Однак усе доведеться робити швидко.

Почуваячись співучасницею змови, Ніна зодяглася в усе чорне, натягнула на носа шарф і послала своє фото Суріндер, шкодуючи, що не може розділити цю пригоду з нею. Суріндер не відповіла, і дівчину це трохи зачепило. Ще й Гріффін постійно хвалився у фейсбуці, як йому весело живеться в класному новому медіацентрі, постив купу фотографій, і було не розібрати, чи то він справді в такому захваті, чи то для начальства старається, яке моніторить співробітників у соцмережах. Із рештою друзів Ніна час від часу обмінювалася заяложеним «привіт-як-справи», але далі зазвичай не заходило.

«Просто всі зайняті, — сказала вона собі. — У всіх своє життя. А тут така пригода!»

Ніна рішуче попрямувала до дверей і вимкнула світло. В будинку фермера, який було видно з її пагорба, ще світилося. Їй здавалося, що фермери мають рано лягати спати. Можливо, Леннокс був винятком? Можливо, він тому такий похмурий весь час? Може, він п'є зараз віскі, гортає весільний альбом і плаче? Дівчині враз стало до болю шкода господаря ферми. Не треба його таким собі уявляти. Нікого не треба. Від цього на душі важко. Ніна тихенько прокралася повз фермерський будинок, хоча сенсу в тій таємничості не було, бо фургон, щойно вона повернула ключ, заревів так, що й мертвого розбудив би.

На вже знайомому переїзді дівчина зупинила фургон і вимкнула фари. Здавалося, що, крім неї, тут у радіусі сотень кілометрів нікого не зустріти. Та, власне, чого здавалося? Так воно й було. Ніна підсмикнула шарф до носа і вийшла з кабіни.

Надворі стояла холоднеча. У кронах дерев пугкали сови, шурхіт крил зливався з шелестом листя. Минула північ, але навколо було досить світло. Місяць і зорі яскраво сяяли над латками полів — у місті з його безконечними вервечками ліхтарів їх і вполовину так добре не було видно. Холодне повітря обпікало горло, і світ довкола видавався дуже незвичним.

Раптом здаля почулося двигтіння, потім Ніна розрізнила стукіт коліс по рейках, дедалі повільніший, а тоді з-за повороту вирвалося сліпуче світло. На якусь мить дівчину охопив жах, і вона інстинктивно обернулася, щоб переконатися, що фургон не на колії. Ні, онде він стоїть, за шлагбаумом, на безпечній відстані від переїзду.

Поночі потяг здавався величезним, чорним і нескінченним, мов залізний дракон. Не дивно, що колись

люди так боялися поїздів. Локомотив уповільнював рух, насуваючись темним зловісним силуетом на тлі сірих полів, а тоді в кабіні загорілося світло, і Ніна побачила усміхненого Джима. У кабіні він був не сам.

Вздовж колії почулися квапливі кроки. «Цікаво, хто ж тоді в кабіні?» — мимохідь подумала Ніна, коли у світлі фар, білозубо усміхаючись, з'явився Марек. Забачивши його, Ніна почервоніла. Вона ж уже, як то не раз бувало, нафантазувала собі казна-чого, створила в уяві романтичний ідеал, не гірший за книжкових героїв. І зразу ж відчула себе дурепою. Проте усмішка Марек була щирою — він був справді радий її бачити. Пасма хвилястого чорного волосся падали на темні очі з важкими повіками.

— Ну ж бо! — гукнув він. — Розвантажуймо!

Ніна так широко усміхнулася, аж щоки заболіли.

— Іду!

— А ще! — гукнув Марек. — Зараз побачиш!

Джим зіскочив на землю та поквапив усіх:

— Швидше, швидше! Довго стояти не будемо. Нічний нам зараз під зад піддасть.

— Нічні потяги все одно прибувають надто рано, — пробуркотів Марек. — Вони нам ще подякують, що на три хвилини довше валялися в ліжку. Дивись, хто там!

Хтось вистрибнув з кабінки позаду Джима. От кого Ніна не сподівалася побачити, то це Суріндер.

— Сурі! — заверещала Ніна втішено, кинулася до подружки та рвучко її обійняла. — Ти приїхала! Але як? Я так скучила!

Суріндер широко усміхнулася.

— То Марєкова ідея. Вони приїхали по книжки та запропонували й мене прихопити. До речі, як це ти змусила двох таких здорованів батрачити на себе?

— Горді та незалежні шотландці ще й не таке вміють, — пожартувала Ніна, так радіючи зустрічі — з усіма трьома! — аж самій було дивно. Ніби ж тільки тиждень тому бачилися.

— Гайда! — поквапив їх Марек. — Ворушіться!

Вони підбігли до першої платформи, і Джим, сторожко роззирнувшись, зняв кріплення. На щастя, довкола не було ні душі. Під брезентом, як уже знала Ніна, лежало сімдесят коробок із книжками. Дівчина винувато глипнула на друзів.

— Я й не думала, що їх так багато.

Звісно, це була неправда.

— Та невже? — відразу розкусила її Суріндер, ухопивши дві коробки. — Після того, як я тобі сто разів наказувала розгребти ці завали?

Ніна розхвилювалася:

— Я була, певно, найгіршою сусідкою у світі.

Суріндер закотила очі.

— Я вже знайшла тобі заміну і, здається, поквапилася. Вона постійно ридає у ванній. А коли я питаю, що сталося, каже: «Все добре, але чому тут стільки книжок?»

Ніна нахмурилася.

— Який жах. Напевно, в неї депресія. Я могла б порекомендувати кілька чудових книжок!

Суріндер закинула коробки у фургон через задні дверцята:

— Давай. Перекину гроші дорогою назад.

— Не треба! Я така рада тебе бачити! Як ви перетнулися?

Дівчата відійшли вбік, а чоловіки тим часом вивантажували з платформи величезні коробки.

— Доїхала до Інвернесса, де вони мене й підібрали. Чудова була поїздка! У мене ще відпустка залишилася. Нашу контору можуть розігнати. І, думаю, таки розженуть. Мені треба трохи відпочити від того гадючника.

Суріндер спостерігала, як Марек, нахилившись, акуратно й без видимих зусиль ставить у фургон цілу башту з коробок.

— А ззаду нічогенький такий!

— Суріндер! — вражено ахнула Ніна.

Її думки про Марека були куди романтичнішими.

Суріндер перевела на неї лукавий погляд.

— Та годі тобі, ще скажи, що не звернула уваги.

Ніна враз згадала збірку віршів і почервоніла.

— Не верзи дурниць! Він просто чемний і погодився мені трохи підсобити.

— Трохи підсобити! Та вони ж роботою заради тебе ризикують!

Суріндер озирнулася.

— А скажи, він трохи схожий на Марка Руффало?

— Припини!

— Та я просто спитала!

— Чи не схожий мені латвійський машиніст на Марка Руффало?

— Трохи схожий, еге ж?

— Гей, ви двоє! Ану поквартуйтеся! Не хотілося б вилетіти з роботи за незаконні перевезення державною залізницею.

Дівчата враз випросталися та захихотіли.

— А ще в мене є чай, — люб'язно додав Джим, показуючи термос. — Треба все це вивантажити, поки він не захолов.

Подруги підбігли до потяга і взялися до книжок.

— Але ж так і справді можна провезти щось нелегальне, — раптом сказала Ніна, щойно їй це спало на думку. — Можна возити з одного кінця країни в другий якийсь гидоту. Контрабандою.

Чоловіки усміхнулися.

— Тільки не в нашу зміну, — запевнив Джим. — Я змалечку бачив, що роблять наркотики з людьми.

Тому не матиму справи ні з чим таким. Нізащо. Хай йому!

Марек нахмурих брови.

— Знаєте, коли мої батьки ще були дітьми, у нас заборонялося видавати книжки латвійською мовою. Тож я, на жаль, спершу все читав російською, а вже потім — співучою рідною мовою. Отак. Тому я за те, щоб книжок було більше і щоб вони були скрізь. Це не наркотики. Вони нікому не шкодять.

Увесь гурт вмовився на сходинках під кабіною, по колу передався гарячий солодкий чай. Ніна сиділа б так до ранку, але в кабіні задзвенів перемовний пристрій, і одночасно з цим з-за потяга прозвучав гудок. А значить, хлопцям час рушати.

Джим застрибнув у кабіну та запустив двигун, що зразу загуркотів, аж затряслася земля довкола. Суріндер заявила, що змерзла, як цуцик, і залізла в кабіну фургона грітися. Тоді й Марек вистрибнув на платформу. Ніна всміхнулася йому:

— Я навіть не знаю, як вам віддячити.

— Дуже просто, — тихо відповів чоловік. — Залишайте мені тут час від часу книжку. Як згадаєте.

— Я щодня вас згадуватиму! — пообіцяла Ніна, почервонівши.

— Кожен день — було б чудово, — схвалив Марек і теж почервонів.

— Мені сподобалися вірші. Дуже сподобалися.

— Поезія допомагає людям на чужині.

— Так і є. Справді.

Потяг голосно засигналив, а тоді повільно і плавно рушив у далеку путь під зоряним небом. Ніна озирнулася. Суріндер дрімала, вмовившись на передньому сидінні у фургоні. Видно, дуже вже втомила за сьогодні. А Ніна стояла при дорозі, аж поки потяг Джима затихнув у далині. Зразу за ним промчав довгий і кра-

сивий — бордово-синій — нічний потяг: у вагоні-ресторані було людно й гамірно, у сидячих вагонах дрімали робітники та всілякий незаможній люд, вікна вагонів першого класу таємниче сяяли приглушеним світлом. Сповідьнившись, нічний плавно перетнув переїзд, і ніхто з пасажирів навіть не підозрював, що зовсім поруч стоїть у темряві дівчина, одна-однісінька, і дивиться просто на них.

А тоді все стихло, рейки перестали гудіти, і темні шотландські простори знову належали совам, метким білкам, трепетним оленям, шурхотливому вітру та яскравому місяцю ген угорі. Над світом панував мир і спокій, і Ніна, хоча й замерзла, почувалася дуже зворушеною та вдячною за цю мить. Вона й не пам'ятала, коли ще їй було так хороше.

Розділ чотирнадцятий

Суріндер спала всю дорогу до ферми, прокинулася, лише щоб зайти в дім і звереснути: «Серйозно? Ти тепер тут живеш? Це все твоє? Ніхто не займає ванну і таке інше? Де справедливість?» — відтак відразу впала на диван і вирубилася.

А от Ніна спати геть не хотіла, хоча вже була друга ночі. Вона визирнула у вікно на північній частині та помітила, що у великому будинку досі горить світло. Тим часом спалахнула ще одна лампа і ще одна, потім грюкнули двері, і з будинку вийшов Леннокс. Здається, він був чимось невдоволений. Ніна відскочила від вікна, швидко надягла пальто та гумові чоботи і вислизнула за двері.

— А щоб тебе!

Ніна не збиралася підкрадатися до Леннокса і лякати його до чортиків, але вийшло саме так. Чоловік сахнувся, ніби вона вже замахувалася лопатою, щоб опустити її бідолашному фермерові на голову.

— Вибачте! Я не хотіла!

— Що... Що ви, в біса, тут робите? Посеред ночі, чорт забирай!

— Я не хотіла, чесне слово! Просто вирішила дізнатися, що ви тут робите.

— А що ви, чорт забирай, гадаєте, я тут роблю?

Здається, це було риторичне запитання, в кожному разі, Ніна не знала, що на це відповісти.

— Ну... Не знаю. Я подумала, може, ви почули щось підозріле.

— Почув, — сухо відказав Леннокс. — І це виявились ви.

— О...

Леннокс зітхнув:

— Ви все життя в місті провели, еге ж? Думаєте, на фермі працюють з дев'ятої до п'ятої? От щоб ви знали: ні. Якщо вам так цікаво, Рорі вважає, що на горішньому пасовищі буде важкий окіт, тож я маю глянути на ту вівцю і викликати Кайла, якщо що. Це наш ветеринар. Ветеринари — це такі лікарі для хворих тваринок.

— Так, так, я зрозуміла.

Леннокс зупинився біля «лендровера»:

— Ви ще тут?

Ніна не знала, що відповісти, але їй тікати не збиралася. Нічна пригода додала їй відваги, а спати не хотілося геть. Тому вона просто здвигнула плечима.

Після секундного мовчання Леннокс спитав:

— Не хочете з нами? Пара тоненьких рук зайвою не буде.

— Гаразд, — погодилася Ніна, дивуючись сама собі.

У машині, на її подив, уже сидів знайомий собака. Хоча, що в тому дивного? Кудлань лизнув їй руку.

— Як звуть вашого песика?

— Він пес, а не песик! — обурено гарикнув Леннокс. — Службовий собака, спеціально навчений для роботи на фермі. І дуже дорогий.

— А кличка в нього є чи тільки цінник?

Леннокс почував пса за вухом, як робив часто, вочевидь, на автоматі.

— Петрушка.

Ніна здивовано витріщилася, а тоді широко усміхнулася. Оце несподіванка! Вона гадала, буде щось брутальніше, як-от Боб чи Рекс.

— Привіт, Петрушко! — нахилилася до пса. — У тебе чудове ім'я!

Петрушка тицьнувся носом в Нініну руку і лизнув їй долоню.

— Дурнувате ім'я, — буркнув Леннокс.

— А мені подобається! Чудове ім'я для чудового псика! Тобто пса.

«Лендровер» їхав по розмоклій дорозі, підстрибуючи на вибоїнах, а Ніна розмірковувала, чому через Ленноксову нечемність вона сама почувається значно розкутішою. З таким сусідом не виходило соромливо мовчати, щоб, бува, не бовкнути зайвого. Фермер ні з ким не церемонився, це вже напевно, і цим ніби давав Ніні дозвіл і самій нахабніти.

Дівчина повернула голову в його бік. Міцні щелепи, жорстка щетина на щоках, чітко окреслені ніс і підборіддя, блакитні очі з віялом зморщок — через те, що постійно мружився, — з-під картуза стирчить густа чуприна. Такому було б тісно в будь-якому приміщенні, навіть салон «лендровера», здавалося, його сковував та обмежував. Кремезний і довгоногий, він був створений для того, щоб широким кроком перетинати вересові пустопаші, аж вітер за плечима. А ще він весь складався з гострих кутів і ламаних ліній — жодної м'якої риси.

«Лендровер» несподівано загальмував, здавалося, посеред пустки, бо темінь була — хоч в око стрель. Леннокс перехилився на заднє сидіння, дістав ліхтар із дужкою зверху і ввімкнув на повну потужність.

— Рорі? — пошепки гукнув у пільму.

— Шефе, я тут! — прозвучало звідкись іззаду.

— Де саме?

— У прибудові. Їй зовсім зле. Я намацав двох. Переплелися в клубок.

Леннокс вилаявся і кинувся туди. Ніна невпевнено плелася за ним.

— Дзвонив Кайлу?

— Еге ж. У нього корова телиться по той бік вигону.

— Казна-що! — вилаявся Леннокс, опускаючи ліхтар.

Прибудова була збита недбало, але, що головне, добре захищала від вітру. Вівця лежала на боку і жалібно бекала. Вигляд вона мала вкрай жалюгідний.

— Знаю-знаю, маленька, — мовив до неї Леннокс, і Ніна вперше почула в його голосі щось схоже на ніжність. — Потерпи, потерпи ще трохи.

На підлозі стояла велика банка з якимось мастилом, схожим на вазелін. Леннокс закотив рукави та заходився ретельно мити руки у відрі. Ніна раптом згадала оповідки «Про всі створіння — великі та малі».

— Ви що?.. — перелякано пролопотіла вона. — Ви запхнете руку їй під хвіст? Як у книжках Джеймса Герріота?

Рудий Рорі скосив очі в її бік.

— Не звертай на неї уваги, — порадив Леннокс.

— Хто це? Практикантка? — Акцент у Рорі був такий сильний, що Ніна заледве второпала, що він каже.

А далі рудий додав щось гаельською, і Леннокс засміявся. Це було дуже нечемно з їхнього боку, дівчина ж ні слова не зрозуміла!

Фермер похитав головою:

— Нумо подивимося, що тут.

Рорі тримав вівцю за ноги, щоб вона не смикалася, Леннокс обережно просунув руку тварині під хвіст, а Ніна витріщилася і ніяк не могла відвести погляд від цього дійства.

— Та годі вам! — видихнув Леннокс, якого реакція дівчини одночасно і дратувала, і веселила. — Одна справа — жити в місті, і зовсім інша — у вигаданому світі рожевих поні. А давайте не будемо допомагати цій вівці, хай здихає!

— Ні-ні, я нічого... Я просто ніколи не бачила...

— У книжках такого не пишуть, еге ж? — єхидно відіззався фермер.

І відразу ж нахмурився.

— Не можу вхопитися. Долоня надто широка. Ну ж бо, малий! Ходи сюди.

Вівця знову жалібно бекнула.

— Моя хороша. Ну потерпи, — заспокоював Леннокс, обережно повертаючи зап'ястя. — Чорт забирай. Може, ти? — звернувся до Рорі.

— У мене такі ж, — відказав той, простягаючи широкі мозолясті долоні.

— Не можу одночасно витягти і руку, і ноги.

— Розумію.

Чоловіки помовчали.

Потім Леннокс уважно подивився на Ніну.

— Я думав, з вас буде якась користь, але ви, схоже, надто балувана для такої роботи.

Ніна ковтнула слину. Вона свого часу прочитала багато історій про тварин — не те щоб це її аж так цікавило, просто малою дівчина читала все, що потрапляло до рук. Каліграфія, криптографія, черевомовлення — вона не пропускала жодної палітурки в бібліотеці.

А от досвіду спілкування з живими тваринами, та ще й на якомусь дикому хуторі, у неї не було. Ягнят дівчина бачила хіба що на столі в запеченому вигляді або з вікна потяга, коли на мить відривала погляд від книжки. А зараз перед нею була жива велика налякана смердюча тварина, і що з нею робити, Ніна просто не знала.

Лякливо підступилася, відчуваючи на собі погляд Леннокса. От хто ні секунди не сумнівається в її нікчемності. Думка додала сміливості. Пихатий фермер і без того вважає її балуваною городянкою, не варто давати йому зайвий привід.

— Я б могла... Я б могла спробувати, — обережно сказала дівчина.

Леннокс ледь помітно двигнув бровою.

— Точно?

— Я можу зашкодити?

— Можете. Щось чути від Кайла?

Рорі підняв очі від телефону.

— Досі там.

Леннокс гірко зітхнув і знову глянув на Ніну.

— Гм-м-м...

— То мені спробувати чи як? — схвильовано й сердито уточнила Ніна.

— Ця вівця мені важить більше, ніж ви, от що, — буркнув Леннокс.

Матка бекнула від болю, і всі здригнулися.

— Ну нехай уже. Ходіть сюди. — Він опустився на коліна біля вівці. — Тільки постарайтеся і справді не зашкодити.

Ніна старанно вимила руки в балії з милинами, намастила долоні вазеліном і спробувала призвичаїтися до запаху. А тоді обережно торкнулася вівці.

Леннокс засміявся:

— Це ж вівця! Вона не кусається.

— Це жива тварина, — заперечила Ніна. — І вона цілком може мене вкусити.

— Якщо ви так і будете базікати, живою вона залишатиметься недовго, — буркнув чоловік.

Бідолашна вівця напружилася та вигнулася від болю. Ніна глибоко вдихнула і просунула руку всередину. Ліву, оскільки була шульгою. Леннокс відразу підвівся, обійшов її та сів з другого боку.

— Гаразд. Щось намацали?

— Клубок невідомо чого, — прошепотіла Ніна, відчуваючи, як у глибині душі наростає паніка.

Її руку затиснуло.

— Не виходить...

— Спокійно, спокійно. Розслабтеся, треба просто призвичаїтись. Ви не щодня залазите рукою у вівцю, це нормально.

— Не щодня, — погодилася Ніна.

— Заплющте очі, — порадив Леннокс. — Так ви краще відчуватимете на дотик.

Ніна заплющила очі і справді почала краще розуміти, що там під пальцями. Вона намацала ягнятко: носик, вушка й цілу купу ніжок.

— Там усе переплуталося! — вигукнула дівчина. — У нього багато ніг! Більше чотирьох! Як таке може бути?

— Спокійно, — сказав Леннокс. Кутики його рота смикалися.

— Чому в нього стільки ніг?

Здається, в неї зараз почнеться істерика: під рукою був якийсь інопланетний павук!

— Давайте припустимо на секунду, що ягнят там більше ніж одне.

— Ой, точно, — полегшено видихнула Ніна. — Двійня. Звісно. Ви ж казали.

Рорі пирхнув у кутку, і Леннокс кинув на нього застережливий погляд. Рудий вийшов по воду, і вигляд у нього при цьому був дуже скептичний.

— А тепер... Ви маєте зібрати докупи чотири ноги, які належать одному ягняті. Зрозуміло?

Ніна кивнула. Тепер вона могла розрізнити двох ягнят — вони переплелися в клубок, як і казав Рорі. Дівчина обережно випростувала ніжки малюків, аж поки затисла в руці потрібні чотири. Ура! Це як навпомацки витягати ковдру з підукривала, перестеляючи ліжко.

— Один є! — сповістила вона.

— Чудово! Трохи потягніть його на себе. Дуже обережно. Ледь-ледь.

Малий посунувся вперед, а тоді в щось уперся.

— Застряг, — повідомила Ніна, а вівця тим часом знову жалібно закричала. — Він застряг! Далі не йде!

— Не страшно, — відповів Леннокс і дістав линву. — Нате. Витягніть руку і обв'яжіть копитця.

— Ви витягнете ягня линвою? — витріщилася Ніна.

— А ви пропонуєте зробити кесарів розтин? — огризнувся Леннокс, швидко зав'язав петлю та простягнув її дівчині.

Нініні руки були зашмаровані, аж гидко дивитися. Їй довелося зняти куртку й закатити рукави, тому холод, що стояв у кошарі, пробирав до кісток. Усередині вівці, правда, було аж гаряче, але це не рятувало. Дівчина взяла линву і знову полізла до ягнят. Разу з третього-четвертого їй таки вдалося затягнути петлю на копитцях.

— Ну що ж, — сказав Леннокс. — Усе готово? Бо я тягну, і, якщо линва зісковзне, доведеться починати все спочатку.

— Не так я собі уявляла роботу фермера, — пробурмотіла Ніна, з тривогою дивлячись на мотузку в його руках.

— Не про все можна прочитати в книжках, щоб ви знали, — пирхнув Леннокс. — То готово чи ні?

— Тягніть уже. Я змерзла, як цуцик.

— Гаразд. Раз... два... три.

Ніна витягла руку, а Леннокс обережно, не смикаючи, почав тягнути линву: спершу повільно, потім швидше — і ось назовні випало й заблимаło очицями новонароджене ягня, мокре як хлющ.

— О Боже! — вражено видихнула Ніна. — Боже ж ти мій!

Леннокс сердито примружився.

— А що, ви сподівалися, звідти вилізе? Лялька в подарунковій упаковці?

Тут вівця радісно стріпнулася, напружилася в переймах і виштовхнула назовні друге ягня. Воно впало на соломку та здивовано підсліпувато озирнулося. Ніні аж подих перехопило.

— Ой-ой!

Поки Ніна відмивала руки, Леннокс обтер новонароджених свіжим сіном і перевірів кожному носик і ротик. З вівці тим часом вийшов слід. А тоді, ніби й не було стільки тривоги і клопоту з їхньою появою на світ, ягнята підвелися на тремкі тоненькі ніжки та нерішуче зробили кілька кроків, тихенько бекаючи. Вони були такі гарні — просто очей не відвести!

— Мої ж ви крихітки! Ви лише погляньте! Це неймовірно! Це просто диво!

Ніна заворожено дивилася, як новонароджені, керуючись інстинктом, подибуляли до матки, що, виснажена тяжким окотом, досі лежала на боці. Тицяючись носиками їй у живіт, ягнята знайшли вим'я та присмокталися до діжок. Від зворушення дівчина аж розплакалася. Вівця, яка, здавалося, геть виснажилася від болю та напруги, якось примудрилася підвестися на передні ноги та незграбно всістися, а тоді заходилася вилизувати малят.

— Але ж ти й молодчина, мамусю, — похвалила її Ніна. — Величезна молодчина!

Леннокс усміхнувся.

— Можете кепкувати з мене, скільки заманеться, — заявила дівчина. — Але це справжнє диво!

— Я не кепкую, — відказав фермер. — І цілком згоден. Я сотню разів бачив, як народжуються ягнята, але й досі думаю, що це диво. Щоразу як уперше. Отшибники!

Незграбно погладив малих і повернувся до Ніни.

— Ходімо. Будемо пити чай.

Лише коли підвелася на ноги, Ніна зрозуміла, що промерзла до кісток. А надворі з подивом помітила, що з-за обрію вже вибиваються перші промінчики вранішнього сонця.

— Ми так довго там пробули? Я думала, менше.

Леннокс кивнув.

— Трохи загаялися. Уже по третій.

— Тут що, світає о четвертій? Не може такого бути. Ми ж не за полярним колом, де всю ніч сонце!

У фермерському будинку було тепло та затишно, у камінній пічці весело потріскував вогонь. Леннокс підкинув дровець і пішов кип'ятити воду на чай. Ніна вирішила ретельніше помитися, хоча здавалося, овечим духом від неї тепер тхнутиме вічно.

Ванна кімната була облаштована за останнім словом техніки та дизайну: скрізь полірований мармур, джакузі й окремо відгороджені душові. Навіть білі пухнасті рушники — як у фешенебельному готелі.

— Гарна у вас ванна, — похвалила дівчина, повернувшись до вітальні.

Леннокс коротко кивнув, і Ніні спало на думку — не була б вона така втомлена, то спало б і раніше, — що ванну облаштовувала Кейт. Звісно, що вона.

Вітальня теж нічим не нагадувала фермерське житло — скандинавський мінімалізм із його дощаними підлогами та дерев'яною оздобою, де тільки можна. Стиль цей геть не пасував до Леннокса, чий одяг, бай-дуже що чистий, був таким старим і збляклим, ніби його до фермера ще три покоління носило. Господар був надто масивний, надто різкий і кутастих для такого декору.

Хай якою аскетичною здавалася вітальня, по ній було відразу видно, що зусиль для створення такого ефекту доклали чимало і навіть трохи перестаралися —

особливо з оберемками фактурних гілок і оленячими рогами на стінах.

А ще тут не було жодної книжкової полиці. Зате був кошик для журналів — звісно, білого кольору, — забитий «Фермерським тижневиком», з-під якого перелякано визирали кілька старих примірників «Інтер'єрного дизайну». Цікаво, Леннокс забув їх викинути чи просто не помітив?

Ніна підійшла ближче до каміна, перед яким уже з усім комфортом розлігся Петрушка, трохи посунула пса, сіла поруч і заворожено втупилась у вогонь. Леннокс простягнув їй чашку чаю, в який — як незабаром виявила Ніна, закашлявшись від несподіванки, — щедро плеснули віскі.

— Що це?

— Щоб зігрітися. Чай, спеції, алкоголь.

Дівчина сьорбнула ще, і тілом прокотилася приємна хвиля тепла.

— Те, що треба.

— Здається, ви задоволені собою.

Дівчина підняла очі.

— Щоб ви знали, дуже задоволена. Я врятувала двох ягнят, а зараз гріюся біля вогню та п'ю віскі в компанії чудесного собаки. Ніч, я вважаю, пройшла дуже вдало!

Вона відставила чашку.

Леннокс широко усміхнувся.

— Що ж, справедливо. Тільки дивіться не засніть біля вогню. — Застереження запізнилося. Опустивши обважнілу голову на груди, Ніна непомітно для самої себе заснула. — Сьогодні ви молодець, — додав Леннокс, але дівчина його вже не чула.

Розділ п'ятнадцятий

У будинку Леннокса Ніна проспала майже до обіду.

Прокинулася вона на модній софі з кремовою оббивкою та плетеними бильцями, накрита такого ж кольору кашеміровим пледом, коли сонце вже яскраво світило у вікна. І не зразу второпала, де це вона. Поступово в пам'яті зринали події минулої ночі, і, хоч голова ще була ватна зі сну, Ніна поквапилася встати, поки Суріндер не підняла на вуха всю округу.

Леннокса з Петрушкою не було ні видно, ні чути. Вони взагалі спали цієї ночі? Дівчина уявила, як вічно невдоволений, похмурий Леннокс турботливо накриває її пледиком, і захихотіла. А ще їй стало трохи соромно: це ж треба, ковток віскі — і вона вирубилася, де сиділа. Певно, він думає, що сільське життя не для неї.

Сонце так шпарило крізь шиби, що здавалося, Ніна десь на півдні, в Іспанії наприклад. Проте варто було розчинити двері, як на неї війнуло холодом. Небом квапливо пливли хмари, ніби спізнювалися на якусь важливу зустріч.

Ніна усміхнулася та бадьоро вигукнула:

— Доброго ранку, Шотландіє!

Чоботи дівчина знайшла там, де й залишила, — біля задніх дверей. Взулася, вийшла надвір, привіталася з курми, що заклопотано порпалися на подвір'ї. Цікаво, як там учорашні ягнята? Чи можна буде дати їм імена?

А тоді згадала, для чого взагалі розводять овець і споруджують ферми. Так-так, треба позбуватися цієї дитячої наївності й сентиментальності.

На порозі її будиночку стояв невеликий кошик. Ніна нахилилася до нього. Кошик був повен яєць — ще теплих. Деякі були замурзані — в магазині таких не знайдеш. Вона мимоволі всміхнулася і підняла кошик. Напевно, від Леннокса.

Суріндер ще дрімала на софі. Треба було її на ліжку в мансарді вкласти, а то стояло порожнє всю ніч. Хоча нема чого марнувати такий погожий день у ліжку! І Ніна заходилася біля кави.

— Ти вже виходила? — сонно запитала Суріндер. — Не схоже на тебе. Зазвичай ти на вихідних зо три годинки читаєш у ліжку, а вже тоді повзеш у крамницю за рогом по бекон на сніданок.

— Ну... По-перше, вже майже полудень. А по-друге, я не ночувала вдома.

Суріндер умить підскочила і сіла на софі.

— Ану розкажуй! Ти помчала за потягом і наздогнала його в Единбурзі?

Ніна похитала головою, вимкнула кавоварку та нарізала скибками хліб. Вона була страшенно, просто страшенно голодна.

— Смаженю будеш? — бадьоро запитала в Суріндер. — Від фермерських курей, отих, що надворі.

Суріндер звузила очі та простежила за ситими птахами, що розгулювали під панорамними вікнами.

— Щоб я їла те, що щойно вилізло з курячої дупи?

— Ти їси яйця! Ти їх весь час їси!

— Але ці теплі! Щойно з курячих дуп!

— Вони не з дупи виходять, а з...

— Фу-у-у! — гидливо скривилася Суріндер. — Це ще гірше!

Ніна пирснула:

— Серйозно? Ти така смішна! Де, ти думала, їх беруть? У кондитерській печуть?

— Ні, — буркнула Суріндер.

— А якщо я їх розіб'ю, а шкаралупки викину? Все «фу-фу-фу» піде в смітник, а тобі дістанеться сама смакота.

— Годиться. Так і вчини. — Суріндер знову заплющила очі. — І не змушуй дивитися, як ти їх готуєш.

Ніна кинула на розігріту сковорідку кілька шматочків місцевого бекону — пахощі відразу попливли по всьому будинку, — поклала скибки хліба в дорогий дизайнерський тостер, і незабаром уже ставила тарілки зі сніданком на дерев'яну стільницю.

Суріндер, забувши, як щойно жахалася яєць, накинулася на сніданок.

— О Боже! — раптом видихнула вона, завмерши. — Що я їла всі ці роки?

Ніна підлила їй у каву молока від місцевих корів, густого й жирного, як вершки.

— Тобто?

— Ці яйця! Цей бекон! Вони неперевершені! Таких у нашому продуктовому не купиш!

— Твоя правда, — погодилася Ніна і сумно глянула на порожню тарілку. Вона була така голодна, що проковтнула сніданок, навіть не розкуштувавши.

— Тут і справді гарні продукти.

— Не просто гарні! У кафе органічної їжі за такий сніданок стягли б мільйон фунтів! Це все місцеве?

— Звісно. Вирощують на тутешніх фермах.

Суріндер глянула на подругу й тихо зізналася:

— Знаєш, усі вирішили, що ти з глузду з'їхала, коли сюди перебралася.

— І ти тільки зараз мені це кажеш? — здивувалася Ніна. — Серйозно? Геть усі? Я думала, ви в захваті від того, як стрімко й рішуче я змінила своє життя.

Суріндер закотила очі.

— Ну, знаєш, треба ж було щось казати. Пригадуєш, як Келлі зібралася заміж за того підстреленого французика, якого підібрала на ярмарку?

— О, так. Ми тоді всі дружно прикидалися, що на милуватися на нього не можемо.

— Отож. — Кілька хвилин подруги жували мовчки. А тоді Суріндер докинула: — А він ще й, до всього, не був ніяким французом.

Ніна широко усміхнулася:

— Боже, я й забула!

Суріндер підхопила ще один тост і махнула ним у бік панорамного вікна:

— А зараз... Поглянь на все це. Ти просто геніально все придумала!

— Це сьогодні просто сонячно. А таке нечасто буває. Хіба що кожні десять хвилин. А тоді йде дощ, тоді сніг, потім град — і знову сонячно.

— Шикарно! А тепер кажи, де була вночі. Не змушуй вибивати з тебе зізнання.

Ніна усміхнулася.

— Я приймала пологи у вівці! Точніше, помагала приймати. Ні, таки сама приймала. З помічниками.

І Ніна геть усе розповіла.

— Так я і знала, — пирхнула Суріндер. — Жодного мужика за чотири роки, а щойно переїхала сюди — будь ласка, купа залицяльників. Я знала, що так буде! Але вернімося до фермерського будинку... До речі, той твій фермер — сексуальний красунчик? Я от їх собі уявляю кругловидими, рум'яними, з придуркуватого-веселим виразом на обличчі, у гумових чоботях, а в руках ціпок.

— Надивилася картинок у дитячих книжках?

— Еге ж. Ну ж бо, здивуй мене. У нього виголено пів-голови? Дреди? Сандалі?

— Ні, — відказала Ніна. — Тут ти права, до таких крайнощів наш фермер не дійшов. Він грубий і похмурий. Саме в процесі розлучення. Високий, жилавий, з різкими рисами. Трохи сумний.

— М-м-м, непогано, — промимрила Суріндер. Хвилинку подумала і запитала: — Страшний, як фермер із фільму «Поросятко Бейб»?

— Ні! Припини приміряти на нього всіх фермерів, яких бачила по телевізору! Цілком нормальний сучасний чоловік. Молодий. Просто працює фермером.

— Ну ні! — заперечила Суріндер. — Усі сучасні чоловіки, яких я знаю, фанатіють від автомобілів, катаються на велосипедах по вихідних і нудно, дуже нудно про все це розповідають. А ще вони відрощують дурнуваті бороди, носяться зі своїми фітнес-браслетами та розказують, що їм там хто прислав у тіндері. Отакі тепер чоловіки. — І вже тихіше додала: — Казна-що, а не чоловіки.

— Я думала, тобі такі подобаються.

Суріндер проігнорувала цю репліку.

— А ще ти заснула в нього на дивані, а він навіть не спробував нічого такого... Хлопці, яких я знаю, обов'язково скористалися б ситуацією. — Вона зітхнула: — Менше з тим. Які в нас плани на сьогодні? Розпаковувати книжки не буду, зразу кажу. Я допомагала Мареку їх пакувати.

— Чудово! Бо в мене, знаєш, навіть на думці не було сновигати весь день у тебе перед очима, шумно перетягуючи коробки й тяжко зітхаючи, поки ти безсердечно спочиватимеш на дивані.

— Це аж ніяк не змусить мене встати, — відгукнулася Суріндер. — Я ще ніколи на такому зручному дивані не сиділа. Не думаю, що це один із тих, які рекламують по телевізору, обіцяючи віддати зі знижкою за три копійки.

— Згодна, — кивнула Ніна. — Я навіть не думаю, що такі дивани опускаються до реклами. Їх треба навколішки благати вшанувати твій дім своєю присутністю, обіцяючи за це торбу грошей і кров християнських немовлят.

— А якщо диван вирішить, що ти недостойний такої честі, він навіть бильцем не поворухне, — підхопила Суріндер. — Так і сидітиме у своєму маєтку. Ой!

— Ти що, каву на нього пролила?

— Слухай, я перед клієнтами так не нервую, як перед твоїми меблями.

— Я теж, — зізналася Ніна, роззираючись. — Ходімо надвір?

— Нізащо! Я валятимусь на цьому дивані цілий день! Я спеціально заради цього відпустку взяла!

Ніна на це нічого не сказала, тільки взула зі страдницьким виглядом чоботи, долила в чашку кави, вийшла у залиту сонячним сяйвом полудневу проходу і стала до роботи. На стінках фургона були готові пази для стелажів, тож їй без особливих зусиль і сторонньої помочі вдалося повставляти туди замовлені в Інвернессі полиці. Тепер дівчина гучно увімкнула радіо й заходилася відмивати у машині стіни та підлогу. А коли вони аж сяли чистотою, взялася до найприємнішої частини роботи — витирати від пилу й розкладати книжки.

Романи будуть праворуч від входу, вирішила Ніна, бо їх найбільше купують. Документальна література — ліворуч. А дитячі книжки — вглибині, щоб діти могли залізти у фургон і там їх роздивлятися. Ніна придбала кілька дешевих барвистих крісел-мішків, на яких вмотиться малеча, коли вона читатиме їм казки. Сертифікат, що засвідчував право на торгівлю, дівчина з гордістю почепила зсередини на вікно. На саму згадку про цей документ у Бірмінгемі всі розводили руками і хи-

тали головами, а тут його видали швидко та без проблем.

Час за роботою збігав швидко, і сонце вже хилилося до обрію, коли Ніна, підспівуючи радіо, відкрила останню коробку. І здивовано ахнула. Усередині були не книжки, а різні дрібнички до них, які дівчина скупували роками. Вона й сама постійно дивувалася, навіщо їй цей крам (або мотлох, як називала його Суріндер). Проте зараз, оглядаючи порожні стіни фургона, нарешті усвідомила, для чого так ретельно все це збирала.

Дівчина розвішала довкола гірлянди ліхтариків у вигляді дрібних квіточок, виклала для дітей кумедні підпірки для книжок: одна у вигляді маяка, а друга — веселого монстрика. Набір різьблених бронзових літер К-Н-И-Г-И з лампочками всередині можна буде виставляти назовні, коли вона ставатиме в торговому ряді на ярмарку. Ошатні блокноти в красивих обкладинках підуть на бухгалтерські книги. Зону для дітей чудово прикрасили барвисті картинки в рамках — з літерами і казковими сюжетами, а під стелею тепер висіли гірлянди з прапорців, на яких вибито сторінки вінтажних книжок.

— Цей фургон, певно, деренчить, аж за морем чути, — гмикнула Суріндер.

Вона прямувала до подруги через двір із чашкою в руках, сторожко косячись на курей і розплескуючи на ходу чай.

— А от і ні! Я не їжджу швидше ніж тридцять кілометрів на годину. Ніколи. І мені байдуже, хто там ззаду. Нема чого спішити. — Ніна витягла банку із синьою фарбою: — Ну от, і для тебе знайшлася робота.

— Ні-і-і-і, — заскиглила Суріндер. — Я ще сплю! Я все зіпсую.

— Потім замалюємо! Ну ж бо, у тебе це класно виходить.

Дівчина капризно випнула нижню губу, але Ніна й не думала здаватися: у Суріндер був навдивовижу гарний каліграфічний почерк. Її постійно просили підписувати запрошення на весілля, і Суріндер обов'язково спочатку стогнала та впиралася, але врешті-решт завжди погоджувалася.

— Справді?

— З мене завтра сніданок. Ти ще місцевих ковбасок не куштувала.

— Серйозно? — простогнала Суріндер.

— Ти таких в житті не їла. А ще в мене десь має бути печиво, яке тут печуть.

— І на що воно схоже?

— А побачиш! — заінтригувала подругу Ніна, яка ще й сама не куштувала ласощів «до чаю» у сріблясто-червоних смугастих обгортках.

— Ти починай, а я піду їх знайду.

— Між іншим, коли я останнього разу запрошення підписувала, мені принесли шампанське й до шампанського.

— Печивко й ковбаски, — нагадала Ніна. — Ти тут і так балувана стала, що далі нікуди.

І вона попрямувала в будинок.

— Гей, зажди! — гукнула їй услід Суріндер. — А як твоя книгарня хоч називається?

Ніна обернулася:

— А й справді. Щось я не подумала. Може, давай просто «Книжковий автобус»?

— Не годиться. Подумають, що бібліотека.

— Гм... «Книгарня»?

— Як служба доставки. Яка везе книжки куди завгодно, тільки не сюди.

— «Купіть собі книжку»?

— Оце ти так свій магазин назвеш?

— «Книжковий автобус Ніни»?

— Ти не тьотя-ведуча освітньої програми для дітей. Хоча вдягаєшся, як вона.

Ніна зітхнула.

— Що таке? Подумай краще, ти ж про цю книгарню роками мріяла. Подивися, скільки мотлоху назбирала. Ти ж фанатієш від книжок і всіляких розумних слів. Ні-защо не повірю, що ніколи не думала про назву.

— Ну... — Ніна знітилася й опустила очі долі.

Вона ніколи нікому не зізнавалася. Навіть собі.

— Я так і знала. Я знала! Ану кажи! Кажи тітоньці Сурі правду!

Ніна здвигнула плечима:

— Ти скажеш, що це дурня...

— Ти подалася світ за очі зі старим фургоном і торбою книжок. Я давно в курсі, що ти дурисвітка.

— О, справді. Щось я забула. Ну... Я завжди мріяла, що, коли відкрию свою маленьку книгарню — саме маленьку крамничку, а не великий магазин, — то назву її... «Маленька книгарня щастя».

Якийсь час Суріндер мовчки на неї дивилася, і Ніна відчула, що густо червоніє. Потім подруга підійшла ближче та зазирнула у фургон. У кутку Ніна облаштувала читацький куточок: примостила світильник, поставила стіл і зручний стілець, а на підлогу постелила килимок на липучках.

Суріндер обернулася з усмішкою:

— Супер! Мені подобається. Ні, серйозно, подобається. Так і напишу.

— Справді? — не повірила Ніна.

— Справді. Ти глянь на цей стіл і стілець. Це так мило. І назва така претензійна. Але твоєму фургонові підходить. Гадаю, це спрацює. — Вона взяла в руки пензель, а Ніна широко усміхнулася. — Але вважай, усе це схоже на запрошення просидіти тут цілий день. Що, коли хтось і справді засидиться?

— Значить, так треба. Але ми ніде не зупинятимемося на цілий день. Ми, як те чарівне дерево з романів Енід Блайтон, з'являтимемося і зникатимемо без попередження.

Суріндер усміхнулася і закотила рукави.

— Ти, головне, дивись, не втрап в аварію. Знову.

Ніна саме міркувала, чи не переборщила часом з квітковими гірляндами.

— Поки що дивлюся, щоб не спалити тут усе.

Вона принесла дві банки пива, а тоді відійшла і збоку спостерігала, як Суріндер спершу нанесла крейдою на бік фургона обриси літер, а тоді красиво й рівно вивела фарбою: МАЛЕНЬКА КНИГАРНЯ ЩАСТЯ. Такою щасливою Ніна, певно, ще ніколи не почувалася.

Нарешті Суріндер сповістила, що задоволена результатом. Вони обидві відійшли, і Ніна на радощах, трохи незграбно з незвички, дзенькнула своєю бляшанкою об подружчину.

— Стрічки бракує, — гмикнула Суріндер. — Щоб урочисто перерізати.

А Ніна не могла відвести очей від своєї крамнички. Вона була просто чудова, набагато місткіша, ніж здавалося ззовні, з рівними рядами книжок, кріслами-мішками та навіть маленькою бібліотечною драбинкою, яку Ніна прихопила з роботи, коли новий начальник з розвитку запитав, яка з цієї драбини буде користь в новому медіацентрі.

Дівчата широко відчинили задні дверцята, хором порухували до трьох і ввімкнули світло. Квіткові гірлянди та великі бронзові літери засяяли, мов різдвяні вогні, а прапорці весело затріпотіли на вітрі.

— Ура! — вигукнула Суріндер і несподівано для самої себе заплескала в долоні.

Ніна приголомшено дивилася на свою втілену мрію, що стояла ось просто перед нею, на тлі ланів і левад, де

над дрібними маргаритками пурхали безтурботні метелики, а вдалині пугикала сова.

Дівчина сама собі не вірила, і усмішка не сходила з обличчя:

— Гайда продавати книжки! Звідки почнемо?

У цей момент до воріт ферми завернув «лендровер», голосно сигналячи. Ніна глянула на годинник — майже шоста вечора, а на дворі ще день білий! — і обернулася на прибулих, прикривши долонею очі від сонця. Зазвичай народ на фермі не сигналить, щоб не лякати курей, але червонощоким веселим хлопцям на позашляховику було не до церемоній.

— Ленноксе! — голосно гукнув один із них.

Дівчат новоприбулі помітили, тільки коли заїхали у двір і заглушили мотор. І здивовано на них витріщилися.

А Ніна з подивом виявила, що всі парубки були в кілтах.

— Оце так! — радісно вереснула Суріндер. — Ти тільки подиви на них!

— На себе подивись! — негайно відізвався один з гурту переливчастою місцевою говіркою. — Ми красунчики, а ти вся у фарбі!

— Що це тут у вас? — спитав другий. — Виглядає круто.

— Це наш книжковий автобус, — зразу ж відгукнулася Суріндер.

Один із парубків вискочив з машини:

— А що за книжки?

Інші зареготали й засвистіли йому навздогін:

— Про Вінні-Пуха у вас там нічого немає?

— Мовчали б уже! На відміну від вас, я хоча б читати вмію. А ви тільки картинки з голими дівками в інтернеті дивитесь.

— Різні, — відповіла йому Ніна. — Зайдете?

З гурту ще засвистали, але хлопець радо застрибнув у фургон і заходився перебирати книжки на полицях. Врешті з цікавості до фургона підтяглися й інші.

— Симпатично тут у вас, — водячи ногою по траві, похвалив той, що нещодавно грубіянив.

Ніна посоромилася спитати, куди це вони так вирядилися, бо ж раптом вони завжди так ходять. Кілти були красивенні. Дівчина знала, що тартан вказує на приналежність до роду та клану. Найбільше їй сподобалися давні на вигляд кілти з грубої, трохи збляклої вовни в червоно-зелену клітинку. Але поєднання насиченого вишневого з чорним теж вбирало очі. Особливо на контрасті з бежевими гольфами на міцних литках. Хлопці були дужі, кремезні і, як стало зрозуміло з подальшої розмови, всі зайняті роботою на фермах.

— Погрюкайте хтось тому Ленноксу, скільки можна! Що він там робить?

— Він усю ніч на пасовищі був, — кинулася на захист Ніна. — Там вівці котилися.

Хлопці вибухнули реготом:

— Хто б міг подумати? А ми в цю пору року тільки й знаємо, що вилежуватися!

— Куди це ви всі зібралися? — поцікавилася Суріндер.

— На танці, — повідомив зеленоокий хлопець із яскраво-рудим чубом. — Танці для молодих фермерів. А ви хіба не йдете? Я думав, ви заради них і приїхали. Нам там завжди дівчат бракує.

— Які-які танці? — витріщилася Суріндер. — Надворі що, 1932-й?

Ніна на секунду відволіклася. У цей момент із будинку вийшов ошатно вбраний Леннокс, який явно не звик так виряджатися і від того почувався трохи незручно. Тим більше, що з гурту хлопців відразу почулися схвальні вигуки і свист.

З-під блідо-зеленого твідового піджака виднілася проста сорочка кремового кольору. Кілт на господарі був блідо-зелений у тонку червону смужку, гольфи прикрашено стрічками з таким самим візерунком, на ногах — грубі міцні черевики. Чуб він пригладив, правда, не дуже успішно, бо вже де-не-де пробивалися кучері.

— Швидше давай!

Ніну трохи зачепило, що Леннокс і словом не обмовився про танці. Хоча й не повинен був, якщо подумати. Вони ж не приятелюють. Дівчина просто винаймає в нього будинок. Чого б то він мав запрошувати її на танці? Це його компанія, його розваги. Вона тут, узагалі, чужа поки що. Сама має давати собі раду.

— Ти що, не запросив дівчат? — почулося з гурту.

— Я навіть не знав, що їх тут дві, — відказав Леннокс і підійшов до Суріндер, щоб потиснути їй руку. — Приємно познайомитися.

— О-о-о! — вигукнула вражена Суріндер і кинула швидкий погляд на Ніну. — Досі не доводилося бачити чоловіків у кілтах. Я теж дуже рада з вами познайомитися... м-м-м... сер.

Ніна пирснула сміхом, і Суріндер сердито на неї зиркнула.

Леннокс підняв брови. А тоді звернув увагу на фургон, біля якого товклася Ніна.

— Це ж треба! — сказав, відійшовши на кілька кроків, щоб добре роздивитися. — Хто б міг подумати.

Здається, він був приємно здивований побаченням.

Із фургона тим часом вискочив хлопець, який єдиний зацікавився книжками. Він тримав у руці три книжки про Другу світову війну.

— Гляньте, що я знайшов! — переможно вигукнув він. — Я їх беру!

— От кому не потрібні ні дівчата, ні танці, аби ото почитати, — прокоментував один із гурту.

— Та туди часом такі приходять, що краще вже почитати, — гмикнув другий, але на нього всі відразу зашикали. — Ой... Тобто я хотів сказати, усі такі чарівні та милі приходять, — виправився він, густо червоніючи.

Ніна радо взяла гроші за книжки — новісінькі примірники в лискучих твердих обкладинках. Нового господаря вони не розчарують.

— Ну, гаразд, — сказав рудочубий Хеміш. — Пора рушати, а то потім буде не протовпитися. — І кивнув дівчатам: — Ви з нами?

Ніна мимоволі глянула на Леннокса.

— Ви... ви можете поїхати, якщо хочете, — судячи з тону, йому було байдуже. — На таких вечірках завжди бракує дівчат.

— Вам треба в Бірмінгем, — порадила Суріндер. — Там дівчатами аж кишить. Просто нема куди від них діватися.

Запанувала незручна мовчанка.

Усі нервово товклися на подвір'ї.

— Так, звісно, ми теж їдемо, — нарешті вирішила Суріндер.

— Справді? — захвилювалася Ніна.

Їй було незатишно від думки про багатолюдну галасливу вечірку з купою незнайомих людей. Вона б радше провела вечір із Суріндер, побазікала б із подругою за бляшанкою пива, а тоді почитала б на ніч якийсь історичний роман.

— Не будь занудою, Ніно! — припечатала подруга. — Я не для того сюди так довго їхала, щоб весь вечір дивитися, як ти читаєш.

Хеміш глянув на годинник:

— Тільки постарайтеся швиденько, гаразд?

— Дайте нам дві години, максимум три, — жваво відгукнулася Суріндер. — Та жартую!

— Оце так пригода! — раділа Суріндер, поки подруги наносили на губи помаду, стоячи рядком перед дзеркалом у ванній. — І що б ти без мене робила!

— Навіть не знаю. Берегла б честь і репутацію?

Цю репліку Суріндер проігнорувала.

— Цікаво, наскільки вони справді голодні до дівчат.

— Суріндер!

— Агов! Тут повно чоловіків. Симпатичних брутальних фермерів. Це ж сказитися можна! Я, відколи приїхала, ще жінок тут не бачила. Якщо й є якісь, їм до нас далеко.

— Суріндер, май совість! Я сюди тільки-но переїхала.

— А я тут — у відпустці! Цікаво, чи можна буде замовити пінаколаду.

— Щось я дуже сумніваюся.

От що Ніна не додумалася із собою взяти, так це парадний одяг. У списку найнеобхіднішого цей пункт був десь далеко внизу.

В її гардеробі знайшлася лише симпатична квітчаста сукня. Вона мала геть не урочистий вигляд, та й прикрас до неї в Ніни не було. Зате світла тканина чудово пасувала до засмаглих ніг — Ніна з подивом виявила, що вже встигла засмагнути, цілими днями буваючи на сонці.

Дівчина зачесала волосся назад, трохи в стилі сорокових, нафарбувала губи яскраво-червоною помадою із запасів Суріндер і вирішила, що далі чепуритися нема куди.

Зате Суріндер була завжди готова до несподіваних вечірок і красувалася в густо всипаному стразами топі, в якому не соромно було б піти й на офіційний прийом у посольство.

Дівчата спустилися у двір через двадцять хвилин, вислухали море компліментів, а тоді вся компанія залізла в «лендровер».

Леннокс майже не розмовляв і, як підозрювала Ніна, уже трохи шкодував, що запросив їх. Ну що ж, сам винен. Сонце було ще високо в небі, довкруг золотилися поля, повівав приємний свіжий вітерець і життя здавалося чудовим. Дівчина повернула голову, щоб наостанок ще раз помилуватися своєю «Маленькою книгарнею щастя», і не втрималася від задоволеної усмішки.

— Пишаєтеся, еге ж? — озвався Леннокс, помітивши її погляд.

— А вас це дивує?

— Ні-ні, — відказав він і знов поринув у мовчання.

«Лендровер» петляв сільськими вуличками, час від часу виїжджаючи на мальовничі пагорби, з яких було видно всю округу аж до моря, розкреслену світлими і темними латками. На полях, немов гвардійці, шеренгами вишикувалися вітряні турбіни.

— Оце свинство з твого боку не нагадати мені прихопити куртку, — пробуркотіла Суріндер. — Тут же ж кілометри вітряків!

— Авжеж, — пафосно протягнула Ніна. — Це набагато гірше, ніж кілометри однакових будинків і магазинів.

Вечірку вони почули задовго до того, як підїхали. Наприкінці тісної грузької вулички перед величезною прикрашеною квітами коморою рядами стояли трактори та заляпані багном «лендровери». У дворі на паках соломи сиділи місцеві мешканці. Чоловіки — усі як один у кілтах — пили пиво та смалили цигарки.

— Танці влаштовують раз на три місяці, — пояснив Хеміш, поблискуючи зеленими очима. — Щоб хлопці могли підшукати собі наречених.

— Серйозно? — подалася до нього Суріндер.

— Ну, зараз уже ні, це ж не виставка худоби.

— То тепер тут ніхто собі пару не шукає?

Хлопці занепокоєно заговтузилися.

— Ну, як сказати. По-всякому... Більшість шукає.

— Здається, 1932-й віднедавна — мій улюблений рік, — радісно сповістила Суріндер.

У коморі через розпашілий від танців натовп було дуже спекотно, але худобою не тхнуло. Натомість густо пахло дезодорантами, лосьйонами після гоління, щедро набризканими на одяг і тіло парфумами, а ще пивом і тютюном.

Галас стояв неймовірний. У кутку сиділи музики — скрипка, бубон-боуран, сопілка й акордеон, — виграючи мелодії у просто скаженому ритмі. З одного боку комори облаштували своєрідний бар, поклавши стільниці на дерев'яні барильця.

Молоденькі бармени із блискавичною швидкістю наливали охочим кухлі місцевого пива, отого що «80 шилінгів», великі склянки джин-тоніку та бокали вина, практично жбурляючи посуд через усю стільницю.

Гроші просто кидали у великий жбан. Черга до бару вишикувалася чималенька. У другій частині приміщення люди... Ніна навіть не відразу второпала, що вони роблять. Там творився якийсь хаос, і, тільки зосередившись, їй вдалося розгледіти злагоджені рухи. Чоловіки крутилися дзигами та крутили жінок із запаморочливою швидкістю. Здається, це й були танці. А на вигляд — справжнісіньке божевілья.

— Ого, — тільки й спромоглася пробурмотіти дівчина.

Подивитися їй справді було на що. Відразу впадало в око, що чоловіків набагато більше, ніж жінок. Але хай скільки було тих жінок, вони змусили Ніну відчувати себе бідною родичкою. У вечірніх сукнях, довгих парчевих спідницях, тісних мереживних топах на міцних плечах, з пишними високими зачісками і густим макіяжем... І всі як одна — на підборах.

Ніна ж, порівняно з ними, ніби й не на вечірку збиралася. Втім, оскільки вона ні на кого не планувала справляти враження (а саме цей момент вічно змушував Ніну нервувати на урочистостях), почувалася дівчина в цій спекотній, густо насиченій парфумами коморі легко й невимушено. І навіть фразу Суріндер: «Слухай, а ти на вигляд геть чисто сільська дівчина!» — Ніна сприйняла як комплімент.

Подруги взяли по коктейлю та стали до балачки з хлопцями, хоча ті постійно витріщалися на місцевих красунь і мало в'язів собі не скручували, варто було котрійсь розкішно вбраній й густо напахченій кралі пройти поруч.

Ніна почувалася абсолютно щасливою, слухаючи їхні балачки про марки добрив, запчастини до тракторів, м'ясо на продаж і ще купу речей, у яких вона анічогісінько не тямала.

Після кількох кухлів пива хлопці були готові танцювати. Ніна і Суріндер відхилили кілька запрошень, почасти тому, що приїхали не кавалерів собі шукати (ну, себто Ніна не по це приїхала, а Суріндер поки що перебувала в роздумах), а почасти тому, що вперше такі чудернацькі танці бачили.

Чоловіки підхоплювали дівчат у повітрі, крутили довкола себе, і хтось із них регулярно як не таранив стільницю, то гепався на підлогу. Але це була просто забава — усі реготали, галас нарастив, а вертких танцюристів ставало дедалі більше. На підлозі біля танцмайданчика вже валялася не одна пара скинутих черевичків на високих підборах.

Ніна угледіла Леннокса, який байдуже стояв на краю танцювального майданчика.

Вона усміхнулася чоловікові та вже хотіла запитати, як там ягнята, аж тут він гукнув із другого кінця зали якогось знайомого — літнього джентльмена в неоко-

вирних картатих штанях, — і вони відразу стали до розмови.

Хлопці біля Ніни обговорювали кормові суміші, а вона, набравшись відваги після порції міцного джин-тоніка, підійшла-таки до Леннокса та чемно до нього звернулася:

— Привіт! Я хотіла запитати, як там ті ягнята.

Обидва чоловіки дуже некультурно на неї витріщилися.

— А... чудово, — байдуже кинув Леннокс і знов повернувся до співбесідника.

Оце було образливо. Вона, значить, усю ніч помагала йому з вівцями, а він мало того, що на танці не покликав, так ще й ігнорує!

— Не танцюєте? — з викликом спитала Ніна.

Леннокс нахмутив брови і сухо кинув:

— Ні, дякую.

Його співбесідник дивився кудись убік.

— Я ж не запрошувала, — сердито відхрестилася зніяковіла Ніна. — Просто поцікавилася.

— Ні, — так само коротко відповів Леннокс. — Танці не для мене.

Мовчання ставало незручним, і Ніна напружено думала, як його гідно ретируватися, аж тут, на щастя, підійшов якийсь юнак і, трохи хвилюючись, запросив її на танець. Дівчина збиралася чемно відмовити, аж раптом помітила Суріндер, яка вже кружляла в напрямку танцювального майданчика в обіймах якогось молодика.

— Ти... що... коїш? — прошипіла їй услід Ніна.

— Та розслабся ти! — гукнула Суріндер. — Що такого? Ми тут ненадовго! Хоч спробуємо!

Ніна похитала головою.

— Сказилася дівка.

І тут помітила, що юнак, який запросив її на танець, Арчі, стоїть як у воду опущений і явно почувається ідіотом. З другого кінця приміщення за ними, вишикувавшись рядком, уважно стежили товариші Арчі, тож Ніна, глипнувши ліворуч, де Леннокс знову заходився щось обговорювати зі співбесідником, простягнула кавалеру руку та голосно мовила:

— Залюбки!

Арчі при цьому почервонів так, що злився кольором зі своєю чуприною.

— Скажеш, що робити, бо я зовсім не знаю цих танців, — пошепки попрохала Ніна, виходячи на танцмайданчик, який тепер видався їй гладіаторською ареною.

Арчі, схоже, трохи оговтався від переляку і навіть гордовито розправив плечі:

— Не переживай! Ти тепер зі мною! Просто повторюй мої рухи.

Ага, повториш тут. Ніна ні за ким не встигала. Це був якийсь скажений ярмарковий вальс, на якому що гучніше репетуєш, то швидше тебе крутять. Крик, вереск, хлопці міряються силою — здавалося, тут не танцювали, а вбивали одне одного.

Арчі кілька разів показав їй рухи, що повторювалися, і Ніна поступово второпала, як присідати, де крутитися і коли плескати в долоні. А тоді хлопець ухопив її та став крутити довкола себе. Ніну заволонала весела мелодія, вона сміялася від захвату, але, щойно увійшла у смак, як музики вмовкли. Захекана дівчина розчаровано зупинилася.

Наступний танець був простіший: усі стали в коло і рухалися то в один бік, то в другий на рахунок «вісім». Із широкою усмішкою Арчі розкрутив її та витяг з кола, а коли Ніна повернулася, він уже крутив іншу дівчину, а до неї так само широко усміхався й простягав руки бородатий молодик.

Захмелівши від загальних веселощів, алкоголю, відчуття, що вона неймовірно далеко від дому і, взагалі, ніби й не вона зараз, Ніна з головою поринула в танець. Вона була досить зграбна, але надто несміла, щоб танцювати на людях. А тут ніхто ні на кого не дивився. Не треба було справляти враження, демонструвати свою привабливість, привертати увагу. Просто кружляй собі в танці — безжурно, безтурботно та бездумно. Це був справжній катарсис, і Ніна почувалася абсолютно щасливою.

Голова йшла обертом, десь неподалік чувся сміх Суріндер, яка раз по раз налітала на столи. Ніна вже не відчувала себе окремою людиною — вона рухалася, мов частина єдиного живого організму, лиш музика гриміла у вухах дедалі голосніше та запальніше.

Коли танець скінчився, вона приєдналася до аплодисментів, потім присіла в реверансі й жадібно припала до пляшки з місцевим сидром, яку їй вручив Арчі.

— А тепер, — проголосив один із музик, — «Бравий білий сержант»!

Ніна здивовано глипнула на Арчі, а той з ентузіазмом закивав головою. Народ довкола заметушився, всі хапали собі партнерів і розбивалися на групки.

— Що відбувається?

— Треба стати по троє.

Нам потрібна ще одна дівчина. Або хлопець, — пояснив Арчі.

Вони роззирнулися. Усі вже поділилися на трійки і дівчат розібрали. Поза майданчиком стояла лава дебелих хлопців, але явно не зацікавлених у танцях і зосереджених виключно на кухлях із пивом. Обличчя в них були яскраво-червоні.

Ніна озирнулася. Нікого. Хіба що... Вона глянула в бік Леннокса, але той був зайнятий. От і прекрасно. Кому він узагалі потрібен.

Арчі звідкись витягнув Тема, який приїхав з ними в «лендровері», і вони утрюх приєдналися до іншої трійки, де були дві дівчини.

Арчі стисло пояснив суть танцю. Спочатку вони ведуть танок в один бік, потім — у другий. Тоді Ніна, яку поставили в центр, має по черзі станцювати з хлопцями обабіч від себе і з центральним танцюристом другої трійки.

Танцювати ж у парах треба так: крок із підскоком і граційним присіданням в один бік, тоді в другий, потім узятися за руки та покружляти, а далі пройтися вперед, розвернутися — і в тому ж темпі назад. Нарешті вся трійка разом проходить під руками другої трійки і повторює танець спочатку з наступною групою, до якої добіжитьь.

Ніна наморщила чоло. Звучало складно. Проте варто було танцю початися, як дівчина зрозуміла послідовність рухів і вже бачила красивий у своїй простоті малюнок кіл, які сходилися, схилялися в поклони та розходилися. Згори це, певно, було схоже на квітку, що розпростує пелюстки.

Легка квітчаста сукня Ніни була просто створена для запальних кружлянь, так само, як і зручні м'які балетки.

Дівчина ще ніколи не почувалася так розкуто й невимушено. Її бліде личко розчервонілося, а волосся підстрибувало й розвівалося під час танцю.

Забачивши такі переміни в зазвичай скутій і сором'язливій подрузі, коли їм трапилося зійтися в одному колі, Суріндер з подивом вирішила, що явно недооцінювала Шотландії та її чудодійного впливу.

Ближче до завершення танцю Ніна черговий раз пірнула під руки попередньої трійки та опинилася перед наступною, в центрі якої, якраз навпроти неї, стояв Леннокс.

Добряче захмелілі дівчата по обидва боки від нього хихотіли та відверто загравали до фермера, але він, здавалося, цього не помічав. Танцював він, одначе, добре: з ритму не вибивався, рухався зграбно та без зусиль підхоплював і крутив верескливих партнерш. Зібраний і зосереджений.

Коли їм настала черга танцювати в парі, Ніна сердито зиркнула на партнера:

— Не танцюєте, значить?

І відразу пожалкувала, що не втрималася від шпильки — ще вирішить, ніби їй не байдуже, що якийсь пихатий підтоптаний фермерюга танцює з п'яними кралями, а не з нею.

А Леннокс раптом підхопив її за талію і прокрутив довкола себе, високо піднявши над землею. Дівчина відчула себе підхопленою вітром пушинкою: волосся розвівалося, спідниця майоріла.

Торкнувшись врешті ногами землі, спробувала зазирнути партнеру в обличчя, але він знову її підхопив і знову закрутив так легко, ніби вона геть нічого не важила, а тоді поставив точнісінько там, де взяв. Їй нічого не залишалося, як усміхнутися, граційно присісти і продовжити танець. Ніна хотіла впіймати його погляд, проте загаялася, а коли підняла очі, Леннокс уже десь зник.

Більше того вечора вона його не бачила.

Додому Ніна й Суріндер їхали в кузові вантажівки. Машина торохтіла до села у світанковому мареві. Поля рожевіли й золотилися обабіч дороги, а роса вкривала все довкола блискучою павутинкою.

Ніна й не помітила, як сплинув час. Уже було по четвертій, коли музики нарешті почали пакувати інструменти, а дівчата заходилися шукати в соломі погублені черевички.

Ніна від душі натанцювалася й насміялася і, хоча вона була страшенно втомлена, почувалася дуже щасливою.

Вона зрозуміла, що Суріндер хоче сісти поруч із Темом, і пройшла в глиб кузова, де вже куняли троє патлатих хлопців.

— Щоб ти знала, вони з танців одразу поїдуть на роботу, — пояснив Арчі, якого, здається, в сон зовсім не хилило. — Я теж, до речі. — Сорочка в нього була розстебнута, а веснянкувате обличчя випромінювало приязнь.

— Справді?

— Еге ж. Ми в селі. Тут нема коли розлежуватися.

Вантажівка доїхала до мощеної дороги, що вела на ферму Леннокса. Арчі дивився на дівчину.

— Моя зупинка. Дякую. Дякую за чудовий вечір. Я давно так не веселилася.

Хлопець подався вперед:

— А може... Може, ми...

— Ні, — відказала Ніна. — Дякую. Вечір був неймовірний. Але гадаю... Гадаю, на цьому й спинимося. Хоча як учитель танців ти неперевершений.

Хлопець усміхнувся:

— Дякую. — А тоді уважно на неї глянув і додав: — Ти не тутешня.

— Ти оце щойно помітив?

— Ні-ні, я не те хотів сказати. Я знаю, що ти не тутешня. Але при цьому ти, здається, чудово вписалася. А це не кожному вдається.

Ніна втішено усміхнулася:

— Спасибі.

Арчі гупнув по кузову, і вантажівка зупинилася. Ніна поплескала по плечу зайняту сусідом Суріндер, і та теж зупинилася.

— М-м-м... — невдоволено протягнув Тем.

— Іншим разом, хлопче, — сказала Ніна, виско-
чивши з машини та простягаючи руку Суріндер.

Та випила куди більше сидру, ніж Ніна, і тепер задо-
волено бурмотіла:

— Яке чудове місце! Воно таке... Таке чудове! А ще
мені Тем подобається.

Дівчина йшла босоніж із черевичками в руці.

— Ти йому теж. Він на тебе накинувся, як, не вече-
рявши, на сніданок.

— Та невже? Гадаєш, просто зголоднів? А ти мені
сніданок приготуєш?

Розділ шістнадцятий

Спали дівчата цього разу довго. Ніна прокинулася об одинадцятій. Суріндер уже встигла зварити каву, а тоді вони почали радитися, як приготувати принагідно куплені Ніною «картопляні оладки». Врешті вирішили просто посмажити і їсти з маслом. Вийшло неперевершено, і подружки ум'яли всю порцію, сидячи біля вікна та позираючи на залиті сонцем краєвиди.

— Який чудовий день! — вигукнула Ніна.

— Вітер сильний, — поскаржилася Суріндер.

— Еге ж. Це щоб ти не впріла.

— Ти вже геть тутешня.

— Куди мені до тебе! Я ще тут ні з ким ДНК не обмінювалася.

— Ти відколи така нахабна стала? — здивувалася Суріндер, встромляючи зуби в чергову оладку. — Боже мій, яка смакота!

— Не знаю.

Ніна й сама помітила, що змінилася. Вона відчинила двері та стала на порозі, підставляючи обличчя сонцю й ласкавому вітерцю.

— Гадаю... Гадаю, коли ми перевезли книжки. Знайшли їм дім.

Суріндер кивнула:

— Твоя правда. Зняла психологічний тягар з душі.

— І фізичний тягар з твого будинку, — гмикнула Ніна. — Але й справді. Ми тепер можемо нормально товаришувати, і ти мене більше не шпетиш на кожному кроці.

— Ти мені стелю обвалила! — обурилася Суріндер.

— Еге ж. Саме так. От і прибрали тягар!

— Я ще дещо помітила, — хитро глянула на неї Суріндер.

— Що саме?

— Ти без книжки.

— Ну... Я ж зараз піду у свій книжковий фургон. Повний моїх любих книжечок. Поїду трохи продам їх десь.

— Хай так. Але ти не читала за сніданком.

— Я з тобою балакала.

— І в ліжко книжку не потягла.

— Ми були п'яні, і це була четверта ранку.

— Ти вже не чіпляєшся за них, як за соломинку, і не відгороджуєшся ними від усього світу.

— Я так не робила!

— М-м-м... — багатозначно мугикнула у відповідь Суріндер.

— Та що поганого в книжках?

— Нічого поганого, я вже сто мільйонів разів тобі казала. Просто зараз ти нарешті навчилася суміщати: читаєш-живеш-читаєш-живеш і так далі, по черзі.

Ніна кинула оком на вистелений квітами луг ліворуч від нижнього поля. Квіти ніжно похитували голівками під легеньким вітерцем. З лісу долинали пахощі синіх дзвоників.

— М-гм-м-м...

— Сама знаєш, що я правду кажу. Ти тут щаслива. Це помітно.

— Я й не заперечую. Просто хочу ще одного картопляника.

— І апетит з'явився. Це хороший знак, точно тобі кажу.

— Мовчи вже! Я, щоб ти знала, їду на роботу. Ось так-от. А ти лежи тут і байдикуй.

— Саме це й збиралася робити. Взяла із собою щось почитати?

— Ти знов? Будь наготові! Сюди може навідатися наш дорогий сусід фермер Задериніс!

— М-м-м?

— Ні слова! Він паразит.

— Так точно!

Розділ сімнадцятий

День був вітряний, але сонячний, тож Ніна, що була в сукні та рейтузах, натягнула поверх ще й светра. «Маленька книгарня щастя», що полегшала на кілька томів про Другу світову війну, у світлі нового дня мала такий самий розкішний вигляд, як і вчора. Дівчина оглянула брезентові ремені, якими щільно перетягнула полиці, щоб із них не посипалися книжки, тоді залізла в кабінку і тричі перевірила, чи працює ручне гальмо та чи важіль передачі на нейтралі — тепер вона завжди так робила, перш ніж рушати, — глибоко вдихнула і завела фургон.

У сусідньому Охтердабі сьогодні був ярмарковий день, і почати Ніна вирішила з нього. Вона заздалегідь усе розвідала і збиралася їздити по окрузі, тримаючись ярмаркових днів. У ятках продавалися домашній сир (а ще — сиродій у невеликих пляшечках, який діставався з-під прилавка, якщо гарно попросити), солом'яні ляльки, ще теплі яйця і великі пухкі бісквітні коржі з найнеймовірнішими наповнювачами. Ніна пригледіла собі імбирний. Купить, як розживеться грішми.

Були також домашні ковбаси — з дичини, яловичини та навіть страусятини. Ще продавалися перші в цьому сезоні артишоки й замурзана чорноземом картопля, великі темно-зелені качани капусти і свіжа молода салата. Тепличні помідори були дрібні й непоказні,

а от морква і цвітня капуста вдалися на славу. А в сезон, як казали Ніні, тут бувало стільки полуниць, що ягоди просто не вміщаються в кошики та розсипаються довкола.

Уздовж мощених вуличок в тіні будинків із сірого каменю вже вишикувалося чимало заляпаних багном машин різних марок, з-поміж яких особливо виділялися «лендровери» і джипи. Однак Ніна досить швидко знайшла місце й для свого фургона. Вона ще не встигла виставити свої підсвічувані літери, як довкола зібрався гурт цікавих. А варто було широко розчинити двері, покупці — переважно жінки — практично увірвалися всередину, щоб роздивитися, що тут дають.

Ніна з гордістю подивлялася на своє хазяйство. Книжки стояли на полицях акуратними рядами і вбирали очі барвистим оформленням. Особливо красиві дівчина розвернула обкладинками до покупців. Уранці на Ніну щось найшло, і вона почепила на стелю цілу люстру. На диво, зараз оздоба видавалася доречною і красиво погойдувалася на вітрі.

Одна із жінок обвела поглядом полиці й усміхнулася до Ніни:

— Ого! Не знаю, з чого й почати.

— Розумію, — кивнула дівчина.

Жінка глянула на невгамовного малюка, якого тримала на дитячих віжках. Він саме радісно жував кутик крісла-мішка.

— Я, як була вагітна, читала тільки про немовлят. А зараз і поготів відвикла.

Серце в Ніни радісно забилося, і вона кинулася в бій.

— Що ж, можливо, вам підійде ось це.

І витягла книжку «Ми тепер дорослі дівчатка» російського автора — багато ілюстровану та чудово оформлену під середньовічний молитовник. Це була серія коротеньких розповідей про перший досвід ма-

теринства: від переживань із приводу затримки місячних до страхітливих історій про Бабу Ягу, якими автора в дитинстві лякала бабуся, і життєвих порад, як дати раду малюку, що одного січневого ранку вирішив іти гуляти без комбінезончика.

Глянувши на ілюстрації, жінка аж засяяла:

— Те, що треба! — і тут-таки скрикнула: — Томасе, ти що робиш! Ану припини!

Але Томаса було не спинити. Він угледів і стягнув з полиці велику блискучу книжку з барвистими автобусами, вантажівками, екскаваторами і підйомниками.

Новоспечена продавчиня відвела очі, почувуючись дуже незручно. Вона не звикла, щоб люди платили за книжки, — хіба лише штраф за невчасне повернення, та і його Ніна часто скасовувала, якщо бачила, що відвідувач не з багатих або дуже засмучений ситуацією.

Жінка замислено глянула на сина і мовила:

— А знаєте що? Може, хоч кілька хвилин посидить спокійно, поки я скуповуюся. А не хапатиме булочки.

Вона взяла обидві книжки, а Ніна виявила, що брати гроші та відраховувати решту не так уже й складно.

Слідом підійшла літня пані і, зітхнувши, поскаржилася, що геть не розуміє сучасних авторів. Вони пишуть зовсім не те і не так, ви ж розумієте, про що я, сором один, а не література. От би знайти сучасну книжку із тими цінностями, які зараз геть не в моді. О так, Ніна чудово розуміла, про що йдеться! Вона дістала з полиці потрібний роман — перший із захопливої серії про молододу медсестру з красивим старомодним ім'ям Маргарет, яка влаштовується на роботу в лікарню, але замість очікуваної біганини в організаційних справах і нищення над папірцями самовіддано дбає про пацієнтів, любить усіх без винятку, незалежно від національності і походження, і регулярно когось рятує від наглої смерті. А в перервах у неї розвивався одночасно бурхливий і на

диво цнотливий роман із талановитим і відважним хірургом доктором Рейчел Мелчітт.

— Ось, — простягнула вона книжку жінці. — «Лікарня святого Світіна». Має підійти. Якщо ж ні, завжди можете обміняти її в мене на щось інше. Коли ж сподобається, то в серії ще сорок сім томів.

Пані тим часом прочитала анотацію ззаду книжки і задоволено кивнула:

— Гадаю, це мені підійде. А у вас немає видань зі збільшеним шрифтом?

Ніна подумки вилаяла себе. Такі книжки в бібліотеці були, але дуже потерті, бо їх часто брали, тож на продаж вони не підходили.

— Немає. Проте обов'язково будуть наступного разу!

Далі люди пішли суцільним потоком. Одним було цікаво просто роздивитися, інші запитували конкретну книжку. Якщо відвідувач сам не знав, що хоче, Ніна розпитувала, що йому подобається, і пропонувала різні варіанти. Вона вручала покупцям книжки і брала за них плату — готівкою або кредитною карткою, яку зчитував встановлений на айфоні хитромудрий пристрій (ним подругу навчила користуватися Суріндер), — аж раптом помітила, що біля фургона вже якийсь час товчється дівчина — незграбна, ще по-дитячому повненька і в окулярах. На вигляд їй було років шістнадцять. На дівчині був кардиган із довгими — аж до пучок — рукавами, в яких пророблено дірку для великого пальця.

— Привіт! — приязно озвалася Ніна.

Дівчина злякано глипнула на неї та позадкувала.

— Заходь, не бійся. — Ніна усміхнулася якомога доброзичливіше. — У мене можна просто зайти і подивитися, не обов'язково щось купувати.

— Не, я тут просто... — І дівчина, понуривши голову, швидко почимчикувала геть.

Ніна й сподіватися не могла на такий успіх першого ж дня, тож додому вона їхала в чудовому настрої і з пляшкою просеко, яким планувалося відсвяткувати грандіозний (ну, за їхнім масштабом) успіх. Спільний успіх, бо це ж Суріндер малювала букви, на чому вона неодноразово наголошувала. Потім дівчата сиділи у вітальні, і Ніна записувала, які книжки продала та які треба замовити.

— Це наймарудніша частина роботи для тих, у кого власний бізнес, — позіхнула Суріндер.

— Ха, наймарудніша буде, коли в мене спустить колесо. Боже, як я втомилася.

— То ходімо спати.

— Я просто... Я збиралася на переїзд. Ну, там, Мареку помахати...

— Серйозно? У тебе там екранізація сентиментального роману «Діти залізниці»?

— Та ні, просто... Я йому тут книжку підібрала...

Це було дуже давнє — але в хорошому стані! — видання роману Анни Хольм «Я — Давид» про хлопчика, який мандрує окупованою гітлерівцями Європою. Може, Марек і читав цю книжку, думала Ніна, але якщо ні, вона йому неодмінно сподобається. Врешті, він добре знає, як воно — блукати світами.

Суріндер суворо глянула на подругу:

— Нічого розказати не хочеш?

Ніна почервоніла. Зізнаватися, що вона постійно думає про цього чужинця, про його ніжну поетичну душу, дуже не хотілося. Він був такий сумний, такий несьогосвітній!

— Та просто подумала собі...

— Іди спершу випиш, а тоді побачимо, може, передумаєш, — постановила Суріндер.

Розділ вісімнадцятий

Кілька днів минули у роз'їздах і клопотах, а тоді Ніна вирішила влаштувати «годину казок» для малюків. День був похмурим, небо затягло сірими хмарами, тож сім'ї з дітьми швидко набилися у фургон, варто було лише виставити грифельну дошку з написаним крейдою оголошенням.

Ніна читала вголос казку про дев'ятьох спритних принців, що зіткали небо, а малюки сиділи довкола неї, сопіли забитими носиками, із присвистом видихали крізь щілини в зубах і захоплено слухали. Попит на книжки від вдячних батьків після такої акції різко зріс, але й безлад діти залишили після себе неймовірний. Особливо старалися менші братики та сестрички слухачів, яким кортіло скрізь поповзати і все помацати. Ніна крутилася у фургоні з ганчіркою в руках, одночасно обслуговуючи покупців і намагаючись бодай трохи прибрати, аж раптом знову побачила ту дівчину.

І впізнала погляд. Жадібний, голодний до книжок, відчайдушне бажання бодай потримати котрусь у руках.

— Ти знову тут! Скоро почну брати в тебе гроші за оренду цього місця, — пожартувала Ніна. — Заходь все-редину. Роздивишся ближче.

Дівчина незграбно піднялася двома сходинками — вона страшенно горбилася — і зайшла у фургон. І вже

там просто засяяла, враз ставши навдивовижу гарненькою — усмішка в неї була просто чарівна.

— Як тут гарно, — прошепотіла так тихо, що Ніна її заледве розчула.

Гостя заворожено підійшла до полиць, провела пучками по палітурках, усміхаючись деяким книжкам, ніби добрим давнім друзям.

— Ти які книжки шукаєш?

Дівчина враз спохмурніла.

— Я... Я не зможу нічого купити. У мене немає грошей. Гей, оця не на місці!

І витягла томик Деніела Клоуза, що затесався між двома книжками Френка Дарабонта.

— Спасибі, — Ніна не могла приховати здивування.

Дівчина передала їй книжку та продовжила уважно роздивлятися асортимент.

— Любиш книжки?

— Понад усе на світі, — кивнула гостя. — Гадство, що бібліотеку закрили. Я не... У мене вдома книжок нема.

— Узагалі нема?

— Жодної. Мама б відразу продала. Якби знайшла.

Це було сказано байдужим тоном. Просто констатація факту. Ніна враз побачила, що одягнена дівчина бідно і надто легко, як на таку погоду. А тоді перевела погляд на безлад, який залишили після себе малюки, і розважливо мовила:

— Що ж... Мені б тут не завадила допомога час від часу. Хоча багато платити не зможу, зразу кажу.

По правді, на цьому етапі їй і самій із заробітку нічого не залишалось, хіба що на якийсь бутерброд, і то не часто — все йшло на бензин і закупівлю нових книжок.

— Просто пів годинки твого часу вряди-годи. А як закінчиш, можеш узяти почитати книжку. Підходить?

Дівчина засяяла:

— Серйозно?

— Я тебе не на роботу наймаю, — квапливо пояснила Ніна. — Не збираюся тебе експлуатувати і все таке. Просто наводитимеш тут іноді лад швиденько.

Але дівчина вже почала акуратно розставляти дитячі книжки: для менших — на нижчі полиці, для старших — на вищі, щоб малюки могли дотягнутися до барвистих обкладинок, які зацікавлять їх найбільше.

— То як тебе звуть?

— Ейнслі, — відповіла та, так поринувши в роботу, що навіть голови не повернула.

— Молодець, Ейнслі, спасибі.

Ніна повернулася до покупців і відразу ж продала повний комплект шаблонних романів про любовні пригоди в епоху Регентства суворій пані в цупкій вовняній сукні. У неї був страхітливий акцент і величезний лабратор на повідку. Розплатилася пані чеком на велику суму, з якого Ніна вчитала її ім'я та навіть титул: леді Кінросс. Аристократка. Ніна аж розгубилася. Загалом, чеки вона не приймала, але дама була дуже вже солідна, та й книжок прикупила багато.

— Це дама з великого будинку на головній вулиці, — повідомила Ейнслі, коли жінка пішла. — У неї в будинку сто кімнат. У деякі вона навіть не заходила ніколи.

Хвилин за двадцять Ейнслі навела лад на полицях і заходилася підмітати підлогу. Ніна навіть не очікувала від помічниці такого завзяття, тому пригостила її кавою — хоча та знічено відмовлялася — і замислилася, яку книжку їй запропонувати.

Врешті зупинилася на розкішно оформленій і дуже дорогій книжці коміксів «Дівчина-дозорча» молодої авторки з Південної Америки. То була розповідь про супергероїню, що вершить правосуддя в Ріо-де-Жанейро, відбираючи зароблене нечесним шляхом у багатіїв і роздаючи бідності у фавелах. Весела, яскрава, розбишакувата історія.

Обличчя Ейнслі засяяло, як новорічний ліхтарик. На ньому й сліду не залишилося від пригніченого зацькованого виразу.

— Можна, я ще прийду? — прошепотіла дівчина.

— Звісно. Приходь у суботу, тут знову буде ярмарок.

У Ейнслі аж руки затрусилися з радості. Ніна звернула увагу на те, як ретельно дівчинка пакує книжку: запихає її аж на дно торби та закладає обчухраними та пожмаканими зошитами й аркушами паперу. Так, ніби ховає від лихого ока. Ейнслі помітила, що за нею спостерігають, почервоніла та швиденько почимчикувала геть. Ніна провела її замисленим поглядом.

— Мені треба зв'язатися з Мареком, — сповістила вона подругу. — Серйозно. Цього разу у важливій справі. По роботі.

— Контрабанда набуває нового розмаху? — гмикнула Суріндер, яка на час перебування у Ніни в гостях люб'язно погодилася вести її бухгалтерію в обмін на їжу. Що й казати, місцеві продукти були того варті. Подруги безперестанку смакували шотландські сири, фрукти-овочі та свіжу рибу. — Знаєш, я щось не впевнена, що це правильно.

Ніна зітхнула.

— Я просто не думала... Не думала, що буде стільки замовлень.

Так і було. Хоч би де з'явилася «Маленька книгарня щастя», її відразу оточував натовп книголюбів, які дуже страждали від відсутності книгарень і бібліотек поблизу.

— Розумію. А пригадуєш, як у тебе робочий день закінчувався о четвертій?

— Лише по *середах*! — запротестувала Ніна. — Не щодня. Один день на тиждень. А до речі, ти сама коли збираєшся на роботу?

Суріндер здвигнула плечима.

— У мене ще море невігуляної відпустки в запасі.

— Це я знаю, але ж думала, що ти припасла її на поїздки в Лас-Вегас або в Майямі, у місця, що просто створені для таких розкішних жінок, як ти. Сама ж казала. Ти й словом не обмовилася, що хочеш провести всю відпустку в глушині в Шотландії, перебираючи бухгалтерські рахунки.

— Та знаю, просто... — Суріндер знітилася й опустила очі на свої...

— Ти купила гумові чоботи?!

Еге ж, Суріндер була взута в новенькі й дуже гламурні квітчасті чобітки.

— Навряд чи в Лас-Вегасі зараз модно носити гумові чоботи.

— Звідки тобі знати?

Що ж, справедливо. Але Ніна не дала збити себе з пантелику і підозріло звузила очі:

— Ти зустрічаєшся з Темом?

— Не твоя справа!

Ну все. Суріндер вперлася, тепер немає іншої ради, як міняти тему розмови. І Ніна повернулася до того, з чого почала:

— Словом, я подумала... що, коли попрошу Марека...

— У нього будуть проблеми через тебе, — застерегла подруга.

— Просто Гріффін розказав мені про ще одну бібліотеку. Її теж закривають, і вони розпродують все, що мають. Я можу задешево купити купу книжок.

Ніна вже налаштувалася везти книжки та навіть дала Гріффіну імейл Марека, але з самим Мареком цю справу ще не обговорювала.

— Вони й далі закривають бібліотеки, — зітхнула сумно.

— От паскудники!

— Еге ж.

— Проте Марек тут яким боком? Він може роботу втратити. Він же тобі ніби небайдужий?

— Я б назвала це евакуацією книжок у безпечне місце. Порятувати їх і випустити у світ на радість людям. Це ж шляхетна справа!

— Ага. Трохи, правда, незаконна. З таким самим успіхом Марек динаміт може провозити.

— Книжки — не динаміт!

— А «Майн кампф»?

— Суріндер!

— Га? Просто спитала. Ти втягуєш його в незаконні обладунки.

— Гадаю, він не буде проти.

— Він погодиться, бо *ти* його попросиш. А це ще гірше.

— Гаразд, — здалася Ніна. — Напевно, твоя правда.

— І не напевно, а точно.

— Я просто збиралася в нього спитати. Він навіть сам пропонував.

— Пропонував. А все одно не вплутуй! Нінусю! Я все розумію, ти тепер суперуспішна бізнес-леді і все таке. Але повторюю: це неправильно.

Ніна довго мовчала, а тоді кивнула:

— Гаразд. Твоя взяла. Не буду його просити. Знайду інший спосіб.

— Молодець!

— То які в нас плани на вечір?

Суріндер знову знітилася та відвела очі.

— Взагалі-то... Взагалі-то мене запросили. Я... У мене, типу, побачення.

— Не може бути! — аж підскочила Ніна. — Я так і знала! Неймовірно!

— Що таке? Тобі так дивно, що хтось запросив мене на побачення?

— От дурна! Звісно, тебе кликатимуть на побачення! Хто з них? Сподіваюся, Тем?

— Ні, він був аперитивом у моєму шотландському меню. Цього разу в мене Ангус чи Фергус. Словом, хтось на «-гус».

— Ти його навіть не запам'ятала?

— Міцні м'язисті руки. Широкі мужні плечі. Густе кучеряве волосся.

— Ти ніби бортовий журнал ведеш. А чим Тем не вгодив?

— Ой, я тебе прошу, він був чисто для розігріву, — відмахнулася Суріндер. — Це інший хлопець із танців. Симпатяга. Правда, він так балакає, що я геть нічого не розумію. Бачиш, навіть імені не розібрала. Втім яка різниця?

— І куди ви налаштувалися?

— Спершу в театр на прем'єру, а тоді в ресторан високої кухні. Жартую! Звісно що в паб. Куди тут ще можна піти?

Суріндер збиралася на побачення, і Ніна їй трохи заздрила. Можна було б піти навести лад у фургоні, але Ейнслі вже з цим упоралася, та й книжок на продаж залишилося не так багато. Краще розігріти суп і перечитати щось зі списку давніх улюблених книжок. Вони завжди піднімають настрій.

— І я серйозно тобі кажу: не ходи до Марека. Не роби дурниць, — ще раз застерегла Суріндер, готуючись на вихід.

— Я й не збиралася! І знаєш що? Ти там теж, гляди, не нароби дурниць із тим своїм хлопцем, чийого імені не знаєш!

— Я про інші дурниці. Про перевезення книжок. Тобі втрата роботи пішла тільки на користь, але не всім так щастить.

— Я зрозуміла.

За вікном мигнуло світло фар, і на доріжку в'їхав великий позашляховик.

— О-о-о-о! — щасливо вигукнула Суріндер. — А ось і мій «Гогвортс-експрес»!

Вона розцілувала Ніну в щоки і, пританцьовуючи, вискочила за двері. Надворі було ще зовсім світло, хоча вже минула восьма вечора. З машини виліз високий хлопець і відчинив для своєї дами дверцята. А тоді вони поїхали у затканий маревом вечір.

Ніна намагалася читати, але ніяк не могла зосередитися. Рядки плигали у неї перед очима, а бекання ягнят, яке доносилося з пасовищ, відволікало. Дівчина відразу починала думати, чи не її це ягнята.

Вкрай треба було докупити книжок. Пошук в інтернеті виявив, що в Единбурзі продається сила-силенна неймовірно красивих раритетних видань і старовинних манускриптів — Ніна аж забула про час, розглядаючи їх, — а от того, що їй потрібно, в Шотландії, на жаль, не пропонували.

Ні, вона знала, де є поклади новісіньких, майже безкоштовних, книжок, які покупці враз розметуть і з якими її бізнес стрімко піде вгору. І знала, як до них дістатися. Треба тільки...

Щоб не думати про книжки, Ніна заходила пекти печиво. Борошно, цукор і масло — виходило дуже просто і дуже смачно. Вона напекла цілу гору хрумких ласощів. Дивилася Ніна на неї, дивилася, а потім взяла й відгорнула частину і склала в красивий пакет зі своїх запасів. І ще в подарункову коробку, яку їй привезла Суріндер.

На годиннику була вже 9:15 вечора, а надворі ще світло. Чудовий час для прогулянки. Вона не зустрічатиме потяг, він усе одно прибуває тільки вночі. Просто пройдеться перед сном.

Дівчина взула чобітки та пішла полем, роздивляючись на вітрові турбіни, що поволі оберталися вдалині, та на ягнят, які весело стрибали вздовж огорожі.

Зірвала жмут соковитої трави і простягнула вайлуватій вівці. Припрошувати не довелося — вівця охоче заходилася жувати стебла, а маленькі ягнята тим часом припали до маминого вимені.

Це була така мила пасторальна сцена, що Ніна мимоволі усміхнулася. А тоді пішла далі. Вона цілий день провела у фургоні, тож треба трохи розім'яти ноги. Ставало прохолодно, і дівчина щільніше загорнулася в куртку.

Тепер вона горіла завзяттям продовжувати свою справу і аж сама собі дивувалася. «Маленька книгарня щастя» потрібна людям, тепер Ніна це знала. У кожному селі й містечку їй зустрічалися люди, які любили читати не менше за неї. То де ж узяти книжки?

Ніна ще здалеку побачила, що на дереві щось висить. Високо. Якщо не знати, де шукати, і прицільно не видивлятися, можна було й не помітити, навіть коли ноги самі несуть тебе на той переїзд.

Сіру обчухрану торбину з квадратним дном закинули на гілляку за допомогою мотузки з примотаним до другого кінця тягарцем. Це можна було зробити навіть на повному ході.

Ніна обережно залізла на дерево, пам'ятаючи про застереження Леннокса, і зазирнула в торбину. В ній були лісові квіти: яскраво-жовтий улекс, нарциси та сині дзвоники, конвалії та лещиця. Просто неймовірно! Заборонивши собі думати, правильно це чи ні, Ніна прив'язала пакунок із печивом і черговою книжкою до кінчика гілляки.

Починало сутеніти. Дівчина спустилася з дерева та запхала голову в торбину. Занурилася обличчям у квіти

й глибоко вдихнула. Знизу терпко пахло лавандою, густо й насичено — вересом, угорі в пахощі впліталася солодка нотка лісових дзвоників. Ніна почувалася, мов у раю. І всю дорогу додому весело розмахувала торбиною.

У вечірньому присмерку на лавці під фермерським будинком сидів Леннокс. Спершу Ніна не второпала, що він там робить, і ледь кивнула, минаючи його.

Фермер щось буркнув у відповідь. Ніна придивилася, здивовано кліпнула, а далі не змогла втриматися від усмішки.

— Викапаний ви.

Річ у тім, що Леннокс тримав на руках крихітне ягня та годував його з соски. Він сердито глипнув й огризнувся:

— Еге ж, коли ягнята здихають — це так смішно!

Ніна закотила очі.

— І ця людина постійно мені нагадує, що треба тверезо дивитися на життя й на роботу на фермі. Що з малим?

Фермер подивився на ягня із геть не властивою йому ніжністю.

— Матка відмовилася. Буває.

— Чого це вона? У неї є ще ягнята?

— Ні, тільки це. Іноді від малюків відмовляються. Не всім матерям потрібні їхні діти.

— То ви його всиновили?

Леннокс здвигнув плечима.

— Просто заступив на зміну. Хлопці по хатах порозходилися.

— У селі робота ніколи не закінчується, — пробурмотіла Ніна, вражена до глибини душі.

— Саме так. На побачення ходили?

Згадалися високі вилиці Марека і довгі тіні від вій на них. Ніна дозволила собі помилуватися улюбленим образом цілу секунду.

— Та які побачення, ще день білий.

Леннокс опутив ягня на землю, і те подибуляло в будку, де, вочевидь, ночувало з Петрушкою.

— А для мене вже ніч. Якраз час на бокову. Добраніч.

Діставшись до будиночка, Ніна відразу ж пішла спати і не прокинулася, навіть коли з гульок повернулася Суріндер — пізно вночі й добряче напідпитку. Тільки чула крізь сон, як подруга голосно хихоче й наказує комусь не шуміти.

Розділ дев'ятнадцятий

— Ти витаєш у хмарах.

Ніна виразно глянула на Суріндер.

— У тебе там залицяльник на ліжку, пропонуєш натомість на нього витріщатися?

Якимось незбагненним чином коротенький вікенд в Шотландії перетворився для Суріндер на повноцінні канікули. Погода стояла на диво гарна для цього краю: небо було ясне й чисте, лише іноді пробігав по ньому кучерявими овечками табунець високих білих хмарин. Місцеві безхмарному небу не довіряли та позбуватися курток не поспішали.

Ніна свого слова дотримала: з Мареком не зв'язувалася та нічого в нього не просила.

Але книжки все одно приїхали.

Гріффін сам домовився з Мареком і передав йому книжки з чергової бібліотеки, яку от-от мали закрити. До книжок він додав рахунок на невелику суму й емоційну цидулку, в якій просив розглянути його кандидатуру, якщо потрібні будуть працівники, бо сил у нього вже немає на цих дурнуватих недоростків, з якими доводиться працювати, вони йому всі нерви вимотали та скоро в могилу зведуть. Гріффіну хотілося працювати з книжками, а не наглядати цілими днями за дітиськами, щоб ті не лазили на порносайти в обхід системи безпеки.

Марек просто виклав книжки біля колії, Джим попередив Ніну про це імейлом, і вона забрала коробки вранці.

Суріндер це не сподобалося.

— Промишляєш контрабандою книжок? Це неправильно. А якщо його поліція вистежить? Якщо диспетчери завважать, що він постійно зупиняється на тому переїзді? Що, коли його виженуть з роботи? Смішки смішками, але думай про наслідки.

У кожній коробці було щось від Марека: жартівливе послання, вірш, в одній з коробок навіть мальований пес. Управшись із роботою, Ніна щодня відкривала нові коробки та знаходила ще якусь дрібничку. А роботи було багато. Її чекали у великих і малих селах, у містах і містечках — і скрізь до фургона стікався натовп людей, яким дівчина продавала найпалкіші романи, найзакрученіші детективи та найкривавіші трилери з японської серії про маніяка-убивцю. Цією серією зазвичай цікавилися найскромніші й найінтелігентніші на вигляд покупці. Та й узагалі, що чемнішою і спокійнішою була людина, то більше її тягло на розпусні й кровожерливі історії. «Напевно, — думала Ніна, — так Всесвіт збалансовує крайнощі».

Популярністю користувалася також «Острівна кухня», авторка якої поселилася на крихітному острові десь біля західного узбережжя Шотландії та їла тільки те, що там росте. Переважно у вареному вигляді. Рецепти були марудні, зате худнули на такій дієті дуже швидко.

Суріндер могла пирхати скільки завгодно, але й вона змушена була визнати, що справи подруги йдуть вгору.

Ейнслі тихо, як завжди, розпаковувала коробки. А на останній вражено ахнула.

— Що там? — нахилилася до неї Ніна.

— Ціла коробка історій «З даху на дах», — захоплено прошепотіла дівчинка. — Повнісінька коробка! Це ж чисте золото!

— Часом не перше видання?

— Я не... У моїй старій школі був тільки один примірник. Мені навіть торкатися його не дозволяли.

— Оце так! Вони що, не бачили, які то книжки? Їх же можна було продати!

— Так вам і продали, — глянула на неї Ейнслі.

— Я купила сотню коробок, навіть не знаючи, що там. Розпродували бібліотеку, я все забрала. Ніколи не знаєш, чим розживешся. Але це... Це справжній скарб.

Ціла коробка книжок у твердій обкладинці, що переливалася золотом, і з чудовими графічними ілюстраціями — перше видання знаменитої історії про трьох дітей, які зуміли пройти через весь Лондон, не торкаючись землі.

— Тільки поглянь на це... — нахилилася над книжками Ніна. — Може, зачинимо книгарню, посідаємо тут і до вечора читатимемо вголос улюблені уривки?

— Ейнслі? — почулося знадвору.

Ніна й Ейнслі одночасно повернули голови.

— Хто це?

— Ніхто, — швидко відповіла дівчинка, враз спохмурнівши. — Давайте замкнемо двері!

— Не думаю, що це гарна ідея.

— Ейнслі!!!

— Бене, я зайнята! — несподівано для Ніни крикнула Ейнслі у відповідь. — Не заважай! Іди звідси!

Ніна спустилася сходишками.

Унизу стояв хлопчик, розхристаний і замурзаний, із чорними нігтями та вимазаними чимсь липким щочками. Стригли його, здавалося, канцелярськими ножицями.

— Привіт, — розгублено сказала Ніна.

Хлопчик — на вигляд йому було не більше восьми — невдоволено зиркнув на неї з-під лоба.

— Ейнслі!!! Я хочу їсти!!!

У дверях показалася сердита Ейнслі.

— Я ж казала сюди не приходити! Тут їсти не дають! На кухні в буфеті ще було печиво!

— Я його вчора з'їв!

— Ну, значить, сам винен!

Хлопчик скривив личко, збираючись заплакати. Ніні не хотілося лізти не у свою справу, та все ж вона обережно спитала:

— Це твій... братик?

Ейнслі тепер приходила в книгарню зранку перед школою, і Ніна їй щось там трохи платила.

— Еге ж, — буркнула дівчинка та неохоче витягла з кишені гроші, які отримала від Ніни напередодні.

— Можна я піду булочку куплю? — запитав хлопчик.

— Іди. Але не вертайся.

Ніна промовчала, остерігаючись сказати щось не те, хоча вся ця сцена їй дуже не подобалася.

— А де ваша мама? — врешті м'яко спитала вона.

Бен зухвало глянув на дівчину, заявив: «Не твоє діло!» — і вихопив у сестри з руки гроші.

Ейнслі повернулася у фургон розбирати книжки, і з виразу її обличчя було годі зрозуміти, як вона почувається. А розпитувати Ніна не насмілилася, тим паче, що її увагою саме заволодів один із постійних покупців, який читав виключно романи про постапокаліпсис. Йому не важило, що саме призвело до кінця світу — зомбі, вірусна інфекція чи вибух атомної бомби, — головне, щоб усі повмирали і не плуталися під ногами в героя.

Спілкуючись із покупцем, Ніна якоїсь миті глянула на майданчик перед фургоном. Хлопчик стояв там, їв

сосиску в тісті й не зводив із них очей. Дівчина заохотливо йому усміхнулася. Розпрощавшись із шанувальником постапокаліпсису, вона заходилася допомагати Ейнслі розкласти золотисті примірники серії «З даху на дах».

Малий непомітно заліз у фургон і, зазирнувши сестрі через плече, голосно спитав:

— Це що?

— Іди звідси! — прошипіла Ейнслі. — Я ж казала сюди не приходити!

— Можеш приходити будь-коли, — усміхнулася йому Ніна, проігнорувавши сердитий погляд Ейнслі.

— У вас нудно, — заявив Бен.

Проте на обкладинку хлопчик дивився з цікавістю: там були зображені троє дітлахів і голуб у циліндрі на ім'я Поштар Роберт — і все це на тлі бані собору святого Павла.

— Нас чекає дорога в далекі краї... і зустріч із королевою Захмар'я, — мрійливо процитувала Ейнслі. — Як я заздрю тим, хто ще не читав цієї книжки!

Ніна з розумінням усміхнулася.

— Вона змушує повірити, що й ти можеш літати.

Ейнслі кивнула.

— Тут купа дітей, які її не читали.

— О ні, цю книжку мають прочитати всі! — вигукнула Ніна. — Щоб відчувати, як воно — літати над хмарами...

— Люди не літають, — зневажливо заявив Бен.

Тепер він їв чіпси, витягаючи їх жменею з пакета та розсипаючи крихти по підлозі.

Ейнслі сердито на нього глипнула:

— У цій книжці — літають! Що ти взагалі про книжки знаєш, дурню!

— Там одні вигадки й нічого цікавого!

— Можеш сам подивитися, — запропонувала Ніна, хоча її трохи непокоїло, що новенький примірник, ще й такий коштовний, братимуть липкими брудними руками.

— Це дурня якась, — стенив плечима Бен і відвернувся.

— Тобі все дурня! — сердито відказала Ейнслі та поскаржилася: — Він не ходить до школи.

— І ти не можеш його змусити? А мама?

— Ха! Він нас не слухає!

— Книжки для телепнів! — раптом випалив Бен. Вуха в нього аж паленіли. — Самі читайте свою дурню! А мені воно не треба!

А тоді жбурнув пакет із чіпсами на підлогу, вискочив із фургона і побіг геть через майданчик. Ейнслі зітхнула та стенила плечима.

— Отак завжди. Я не дам йому ради.

Ніна глянула вслід хлопчику.

— А зі школи не допомагають? Вони ж відповідають за дітей.

— Вони не хочуть цим займатися. Сам він до школи не піде. Мамі байдуже. У школі тільки раді. Він, бачте, «подає поганий приклад». — Дівчинка опустила голову. Для неї це була напрочуд довга промова. — А іншої школи не знайдеш і за п'ять миль звідси. Та всім просто байдуже.

— Хочеш, я зателефоную в соціальну службу?

Ейнслі підскочила, і на її обличчі відобразився справжній жах.

— Ні! Тільки не це! Будь ласка! Вони нас заберуть!

— Зараз усе геть по-іншому, — запевнила Ніна. Їхня бібліотека часто співпрацювала із соціальними службами. — Нікого не кривдять і справді намагаються допомогти. Чесно.

Ейнслі затрясла головою, в очах у неї блищали сльози.

— Не треба, будь ласка! Дуже вас прошу! Не треба, прошу, не треба! У нас усе добре! Усе гаразд, чесне слово. Усе добре!

Вигляд у дівчинки був такий нещасний і переляканий, що Ніна розгубилася. Аж тут до фургона зайшла інша дівчинка, доглянута й ошатно вбрана. З мамою.

— Поглянь сюди! — вигукнула мама. — Я вже сто років цієї книжки не бачила! «З даху на дах»! Це ж треба! — Її строге обличчя осяяла мрійлива усмішка: — Я дуже любила цю книжку. Коли її читаєш, здається, що й сам можеш літати.

— Купиш її мені? — зацікавилася дівчинка.

— Звісно, люба. Читатимемо її вдвох. Тобі обов'язково сподобається!

Це була найдорожча книжка в книгарні, але жінка без вагань простягнула Ніні гроші. Ейнслі спостерігала за всім цим із кам'яним виразом обличчя.

Розділ двадцятий

Життя поступово входило в звичний ритм. Завершивши роботу, Ніна підраховувала заробіток і починала розмірковувати, що б іще такого залишити Мареку на їхньому дереві. Це вже був повномасштабний флірт. Часом їй хотілося бути дотепною, часом серйозною. Іноді вона просто писала все, що було на думці, а він відписував. Дівчина усвідомила, що вже роками не писала листів — так, щоб вдумливо та неспішно виливати думки на папір, а не відсилати одне за одним коротенькі електронні повідомлення. Вона розмірковувала, аналізувала, глибше поринала у відчуття.

А перед очима стояли темні та щирі очі Марека, згадувалася його зворушлива турбота. Він розповідав, за чим сумує далеко від дому, описував кумедні сценки, які підгледів у нічних вікнах. Його англійська була недосконалою, писав він із помилками, зате щиро викладав думки і часом дуже оригінально висловлювався, тож Ніна його чудово розуміла.

Хай скільки товкмачила їй Суріндер, що все це несправжнє, що вона живе фантазіями, дівчина просто не могла відмовитися від цього листування.

Річ у тім, що навіть із Суріндер під боком і новими знайомствами щодня Ніна почувалася дуже самотньою — ще зовсім чужою в цьому зеленому, всіма забутому куточку світу. Мрії про Марека зігрівали їй серце

і сповнювали радістю. Вона цілий день думала, що б йому сподобалося, чим би його розвеселити, що б такого цікавого залишити в торбині. Це могла бути маленька фігурка ведмедя, куплена за кілька пенні в непримітній крамничці; книжка з різьбярства, яка не зацікавила покупців; мініатюрна пляшечка віскі, отримана в містечку, де саме проводилася рекламна акція; букетик пахучого вересу.

Марек залишав пакетики солодощів зі своєї батьківщини, олівець із красивим різьбленням (напевно, сам зробив, думала Ніна), кілька саморобних аркушів поштового паперу, які дівчина берегла як найдорожчий скарб.

А тоді одного вечора, неквапно ідучи лугом уздовж залізничної колії та розмірковуючи, як таке взагалі може бути, що о пів на одинадцять надворі день білий, Ніна розгорнула останню цидулку від Марека, написану знайомим незграбним почерком, ніби величезній ведмежій лапі було незручно утримувати малесеньку ручку.

Там стояло всього кілька слів: «Субота. Нічного пасажирського не буде».

Серце відразу затріпотіло. Знаки уваги, які вони так вигадливо й делікатно виявляли одне одному, ураз перетворилися на щось дуже реальне й бентежне.

Щовечора перед сном Ніна мріяла про Марека, згадувала його гречне поводження, незвичні чужоземні манери, його врівноваженість і незворушність. І віддавалася почуттям, що так несподівано зродилися між ними. Вона знала, що дерево біля переїзду, хай яке воно поцвіле й всохле, важить для нього так само багато, як і для неї. Його коротенькі послання, в яких було море поезії та часом траплялися слова рідною мовою, були неймовірно ширими й романтичними. Ніна зберегла їх усі, всі до єдиного.

У ті дні, коли Марек не виходив на зміну або нічого не залишав на дереві, Ніна відчувала глибоке розчарування. Натомість, коли бачила на гілці торбину, яку легенько гойдав вітер, серце сповнювалося невимовним захватом.

Але зараз... Вони зустрінуться! Зустрінуться вічна-віч... Нінине серце пійманою пташкою тріпотіло в грудях.

Суріндер її захвату анітрохи не поділяла.

— І що ви там робитимете? Цілуватиметеся в локомотиві? Виваляєшся вся у вугіллі.

Ніна нервово смикнулася.

— Звісно ні! Це просто... Просто в нас буде час побалукати. Нічого такого!

Суріндер пирхнула.

— Та перестань, Сурі! У мене просто... просто так довго...

— А Ферді?

— Ферді не рахується!

Зі своїм останнім кавалером, якщо його можна так назвати, блідим як смерть поетом Ферді, Ніна познайомилася на одному з літературних вечорів, що їх влаштувала бібліотека в Бірмінгемі. Після заходу він довго не відпускав дівчину, читаючи їй свої вірші — просто тому, що більше вільних вух не знайшов. Потім Ферді запрошував її на побачення, на яких знову ж таки читав свої вірші і дуже злився, коли йому здавалося, що Ніна недостатньо ними пройнялася. По правді, вірші були жахливі, щось там про мертвих ворон і «батьку, тобі мене не зрозуміти».

Зате порвати з Ферді було легко. Ніна просто сказала, що не розуміє метафоричного наповнення його останнього доробку із заголовком «Усе в чорноті (17)». Поет ураз оскаженів і обізвав дівчину недалекою міщанкою. Казали, після цього він покинув писати, обрі-

зав волосся та влаштувався на роботу в банк у Естоні, але Ніна не знала напевне, чи то правда.

— Це були не справжні стосунки, хіба ні? Так само, як і з Дем'єном з університету.

— Авжеж, ти заявила, що покидаєш його, щоб мати більше часу на власні справи, бо ж у тебе стільки планів, стільки всього хочеться спробувати й побачити, — а тоді засіла у своїй кімнаті з книжкою на вісім років.

— Хай так! А зараз я тут, життя вирує, і в мене купа можливостей! Ти ж сама казала не сидіти на місці та пробувати щось нове.

— Але ж не з хлопцем, якого ти зустріла на залізничному переїзді!

— А чому ні? Люди зустрічаються в різних місцях. Ти свого, отого що на «-гус», узагалі в хліві зустріла!

— Еге ж, а потім ми почали проводити час разом і зрозуміли, що підходимо одне одному.

— Ти з'ясовувала, чи ви підходите одне одному, на моєму новенькому розкішному диванчику!

— Це й називається «проводити час разом»! Ми не мріємо цілими днями одне про одного, сидячи кожен у своєму кутку, не залишаємо одне одному поеми на деревах, не поводимося як герої романів, чи як підлітки, чи як іще бозна-хто.

— Ну так, правильно. Нам треба провести якийсь час разом. Більше дізнатися одне про одного.

— Чому він удень тебе не провідає? — поцікавилася Суріндер. На це Ніна не мала що відповісти. — От бачиш? Це тому, що він так само загруз у фантазіях, як і ти. Ви живете в якомусь вигаданому світі. Він шле тобі квіточки, але річ у тім, що слатиме їх роками, бо стосунки у вас уявні! Я не сумніваюся, що це дуже захопливо, але це не справжнє життя. І побачення опівночі на якійсь товарній станції — теж лише продовження ваших фантазій.

— Це не товарна станція. Це залізничний переїзд. І це... дуже романтично.

Суріндер закотила очі.

— Яке їхало, таке здибало. До речі, сьогодні сюди прийде мій Гус, ми приготуємо щось поїсти «із собою» — і вдамо, що замовили доставку всілякої смакоти, бо ми б так і вчинили, якби тут був хоч якийсь ресторан, а його, як тобі відомо, тут немає, — а тоді сядемо вкупочці дивитися кіно.

— Стривай, ти що, вже переїхала сюди? З Гусом?

— У мене канікули, — суворо сповістила Суріндер. Точнісінько таким тоном вона говорила в слухавку, коли їй зранку дзвонили з офісу і чемно запитували, чи не збирається їхня шановна колега повернутися на роботу.

— А першу частину його імені ти збираєшся коли-небудь з'ясувати?

— Я не вважаю доцільним перейматися несуттєвими речами на цьому етапі стосунків.

— Ну то постарайся завчити його ім'я хоча б перед весіллям.

Наближалася середина літа. І хоча після заходу сонця досі було прохолодно — так, що без куртки не обійтися, — природа торжествувала: пишалися красою польові квіти, наливалося зрілістю зерно, гойдалися високі трави, що вдосталь напилися води за довгу зиму, а тепер розросталися під кожним тином і на кожній вільній латці землі. Усе довкола буяло, цвіло й колосилося.

І Ніна теж відчувала відчайдушну готовність випростатися й показатися світу після довгої-довгої зими, позбувшись захисного панцира з книжок, щільних колготок і вічно схиленої голови. Вона так хвилювалася, що ніяк не могла зосередитися. А ще сердилася

на Суріндер. Подруга сама ж постійно казала, що треба «жити на повну». Перестати ховатися від світу. Ну от, вона так і робить. Виходить в люди. Пробує життя на смак. Справжнє життя, не сурогат із телевізора. Не слухає вічні скарги на те, як тяжко живеться поетам у Бірмінгемі та як їх ніхто не розуміє. Тепер у неї оберемки квітів і чудові вірші — справжні, щирі, — а ще, дівчина в цьому не сумнівалася, глибокі й ніжні почуття. І вночі вона піде на переїзд.

Розділ двадцять перший

Ніч була незвично тепла. Вмостившись на загорожі, Ніна прислухалася до її тихого поскрипування й до звуків, що доносилися з опівнічного лісу. І здавалося дівчині, ніби вона сидить на чарівному дереві з казок Енід Блейтон і чує, як воно шелестить листям, шепочучи: «Побажай... Побажай... Побажай...»

Ніна міцно заплющила очі й дуже-дуже захотіла, щоб її бажання здійснилося. Вона усміхалася, серце схвильовано билось в грудях, а довкола шелестіло й шаруділо нічне життя. Коли ж дівчина виринула зі своїх мрій, удалині враз спалахнули вогні велетенського потяга, і до неї долинув гуркіт коліс.

Локомотив уповільнив хід, і серце Ніни забилося ще дужче. Чи готова вона до зустрічі? Очі підведено, губи нафарбовано. Трусики й ліфчик з одного комплекту. Якось дивно було аж так готуватися. Втім з другого боку... Хай там як, але це побачення. Дуже своєрідне, дуже незвичне. Але побачення. Довгоочікуване. Вона не читає про нього, вона на нього прийшла. Дівчина витерла долоні об спідницю: легку й пишну, у стилі п'ятдесятих, із широким поясом. До неї Ніна добрала однотонну блузку, а зверху надягла кардиган.

Потяг загальмував дужче, гальма заскреготали по колії, і в повітрі вже вчувався характерний запах азбесту, який Ніна колись терпіти не могла, а зараз майже

любила, адже він нагадував про ту ніч, коли вони з Марекком уперше зустрілися. Нарешті локомотив зупинився. Здавалося, він здригається та повільно видихає.

Довкола стало дуже тихо, а в Нініній крові вирував адреналін. Вона притисла долоню до вуст. Тиша. Потяг стоїть. І ніхто не виходить.

Сьогодні має бути тільки Марек. Без напарника. Дівчина вже завчила розклад їхніх змін. І пасажирського теж не буде. Не треба стежити за часом. Принаймні пильнувати кожну хвилину. Лише вони удвох посеред Шотландії. І більш нікого.

Двері кабіни тихо відчинилися, і Ніна ступила крок назустріч. Тоді ще один. Від хвилювання і збудження подих зривався.

Марек не показувався, і дівчину на мить охопила паніка. Раптом він узагалі не приїхав? Раптом у кабіні хтось геть інший, і їй зараз прочитають довгу нотацію про те, що не можна влаштовувати такі виграшки на залізниці?

Нікого. Набравшись духу, Ніна пройшла через щілину в загорожі. О цій порі на переїзді ніколи нікого не було. Не буде й сьогодні. Не може ж їм аж настільки не пощастити. Дорога, як завжди, була порожня, навкруги стояла тиша, фермери й робітники спочивали у своїх ліжках від трудів праведних.

Дівчина поволі рушила в бік локомотива, за яким стояла довга вервечка вагонів. Обережно ступаючи, підійшла ближче та задерла голову.

Марек був там. Він стояв, спершись на двері кабіни. Вираз очей у нього був трохи насторожений, кучері, як завжди, розкуйовдилися. Забачивши Ніну, він широко усміхнувся:

— Я не... не був певен, що ти прийдеш, — сказав, кліпнувши очима.

Так, ніби досі не вірив, що вона йому не примари-
лася, а й справді тут стоїть.

— Ти запросив мене.

— Запросив.

Вони мовчки дивилися одне на одного.

А тоді Марек у цій нічній тиші обережно, повільно
протягнув дівчині долоню, і та вклала в неї свою.

У тісняві кабіни обоє почувалися ніяково. Не знали,
що сказати та як поводитись.

— У мене... У мене пікнік із собою.

Ніна усміхнулася. Вона із собою нічого не при-
несла — усі думки були про те, як вони врешті зустрі-
нуться.

— Пікнік — це добре. А ми маємо час?

Марек здвигнув плечима.

— Гадаю... Гадаю буде без проблем. — Він лагідно
поплескав по пульту: — Усе добре. Я повідомив диспет-
черів про технічну зупинку. Вони не проти.

— О, навіть так! Що ж, чудово!

Вони спустилися з кабіни, знайшли латку м'я-
кої трави, і Марек із певною церемонністю розстелив
покривало, на якому вони й вмостилися. Потяг затуляв
їм романтичний краєвид, зате й від вітру теж затуляв.

— Це ж треба, — усміхнулася Ніна. — Опівнічний
пикнік!

Марек урочисто відкрив плетений кошик і почав ви-
тягати звідти наїдки, яких Ніна ніколи й не бачила: ма-
ленькі м'ясні кнедлики, налисники та мариновані овочі.
Дівчина скуштувала кілька страв, потім потяглася по
свіжий редис. Наостанку чоловік витяг маленьку пля-
шечку шампанського. Ніна захоплено сплеснула доло-
нями.

— На зміні мені пити не можна, — зніяковіло пояс-
нив він. — Але я подумав, може, ти будеш...

Він обережно відкоркував пляшку, і Ніна захихотіла: це було так кумедно і так мило! Шампанське Марек теж скуштував і схвально кивнув. Потім вони розмовляли про різні дрібниці, чоловік пригощав Ніну наїдками з маленьких контейнерів, Ніна хвалила, яке все смачне.

Коли з їжею було покінчено, запанувала мовчанка. Ніна дивилася на великі натруджені руки латвійця, вкриті темними волосками, і згадувала записки, вірші, польові квіти... Він сидів зовсім поруч. Ніна подумала: що станеться, якщо вона присунеться ближче та візьме його за руку?

Підняла очі. Марек не зводив із неї погляду, у його темних очах палахкотіла надія. Він удавав незворушність і невимушеність, але виходило не дуже. Великий, пристрасний і неймовірно привабливий. Ніна дозволила руці ледь помітно ковзнути по траві ближче до його долоні.

Марек теж посунув руку ближче і раптом накрив її долоню своєю, ніжно провівши по ній пальцями. Дівчина подалася вперед, Марек обхопив її зап'ястя та притягнув ще ближче. Ніна вже сиділа мало не в нього на колінах. А тоді він узяв у долоні її обличчя та повернув до себе. Його повні м'які губи та великі карі очі були зовсім близько. І ось вони вже цілуються. Те, що вона стільки разів уявляла, про що стільки мріяла, відбувалося просто зараз, із нею, в реальності! Це була її остання думка, перед тим як світ довкола розсипався на міріади скалок і дівчина забула про все на світі. Дужі руки стискали її в міцних обіймах, а палкі гарячі губи пристрасно цілували.

І раптом в очі ударило сліпуче світло, почувся рев двигуна, і з пагорба злетів чорний «лендровер». Він загальмував перед шлагбаумом і оскаженіло засигналив. Ніна й Марек відсахнулися одне від одного й завмерли,

переводячи подих. Дівчина перелякано глянула на дорогу. З автомобіля, розполохавши опівнічну тишу, прозвучав дуже сердитий і напрочуд знайомий голос:

— Що тут, в біса, відбувається?! Приберіть цей клятий потяг!

Марек скочив на ноги та підбіг до шлагбаума, де перед «лендровером» уже стояв розлючений Леннокс.

— Вибачте, у нас технічна...

— Прибери чортів потяг!

Ніна догнала Марека на переїзді. Леннокс роздратовано видихнув:

— І тут без тебе не обійшлося! Якого біса?

— Ви чого такий злий? — зухвало поцікавилася Ніна. — Ніч надворі, куди це ви запізнюєтеся? — І тут побачила, що в нього на руках ягня. А на куртці кров. — Що з ним? — спитала перелякано.

— Приблудний собака, — буркнув Леннокс. — Придурки. Спустили з ланцюга. Треба було пристрелити.

— У вас рука підніметься застрелити собаку?

— Якщо будитиме посеред ночі — запросто! Забери потяг, чорти б вас усіх узяли!

Марек уже був у кабіні та заводив двигун. Він з відчаєм поглянув униз на Ніну:

— Їдьмо разом!

Ніна розгублено дивилася на нього. Леннокс уважно стежив за нею. Серце дівчини розривалося. Марек благав її поглядом темних красивих очей. Леннокс гарчав від нетерплячки.

— Я... я не можу, — врешті прошепотіла дівчина.

Марек кліпнув очима і кивнув. Вони знову не могли відвести очей одне від одного.

— А я мушу...

— Знаю...

Леннокс за її спиною мало не скарчав від злості. Аж ось нарешті потяг повільно рушив.

І цієї миті, цілком несподівано для самої себе, Ніна скочила на підніжку локомотива та через вікно поцілувала ошелешеного Марека в губи, ніжно провівши долонею по його щоці. Його губи були ніжними й гарячими, і дівчині відчайдушно хотілося залишитися з коханим, але ж як? І коли потяг знову трохи пригальмував, вона зіскочила на гравій.

Леннокс повернувся до свого «лендровера» та напружено стежив, як потяг чухикає колією, набираючи швидкість. Коли той минув переїзд, фермер презирливо зиркнув на Ніну та відчинив дверця автівки.

Ніна підбігла до нього.

— Вибачайте, підкинути не зможу, — сердито сповістив чоловік. — Я до Кайла, не забули?

Дівчина перевела погляд на ягня. У нього на боці була кривава рана, і мале тихенько жалібно бекало.

— О-о-о, бідолашне! Дайте-но його мені! Ти ж моє маленьке!

— Не дам! У вас он ціла залізниця для розваг. Убивайтеся там.

— Та чого ви лютуєте постійно?

— Я тут намагаюся тварині життя врятувати. Вибачте, що змушений був перебити ваше дурнувате женихання.

— А от не лізьте куди не просять, — побіліла від злості Ніна. — Ви не поліція, щоб тут командувати!

Леннокс рвучко завів двигун.

— Ну, коли вам можна паркувати потяг, де заманеться, і всю ніч женихатися на колії, то й мені можна висловити до цього своє ставлення.

Фари, увімкнувшись, освітили залишки пікніка. Пляшка з-під шампанського сиротливо лежала на вогкій траві. Вони обоє подивилися в той бік.

Леннокс ще раз обернувся до Ніни, яку всю трясло від злості й холоду.

— Ви хоч щось про нього знаєте? — поцікавився він. — Тому що я знаю чоловіків, які їдуть далеко від дому, працюють на найважчих роботах і не гребують найважчими нічними змінами. І це завжди... Вони це завжди роблять заради сім'ї.

«Лендровер» рвонув з місця, лиш закурилося за ним.

Ніна залишилася на дорозі сама, зла, як сто чортів, і лиш похмуро дивилася, як удалині зникають червоні вогні автівки. Вар'ят старий, озлоблений на весь світ! От правильно його жінка покинула! Як він сміє? Це, чорт забирай, узагалі не його справа! Що він, узагалі, знає?

Авжеж, вона не дізнавалася про минуле Марека, просто насолоджувалася тим, що відбувалося зараз. Їхні стосунки були такими ніжними, такими романтичними... Він ніколи не говорив про Латвію, тож вона ніколи й не допитувалася, от і все. Вона не хотіла... просто не хотіла про це думати. Про те, що десь у холодній, засніженій країні, у маленькому селі чи в типовій радянській багатоповерхівці на нього хтось чекає. Люди, які на нього покладаються.

Дівчина вже було рушила назад до ферми, коли ззаду під'їхав «лендровер» і дверцята відчинилися.

— Совість не дозволяє кинути вас тут саму серед ночі. Хоча декому дозволила.

— Сама доберусь.

— Авжеж. Сама ви чудово лазите по трухлявих деревах і плигаєте по колії. Так що, вибачайте, немає в мене причин довіряти вашому здоровому глузду.

Леннокс мовчки довів її до будиночка та поїхав назад, не випускаючи ягня з-за пазухи. Ніна навіть подякувати не встигла.

Сон не йшов. Ніна згадувала поцілунки Марека. Його ніжні губи і великі загрубілі долоні. А душа поета...

Це Ніна точно знала. Їм не вдалося доскочу поспілкуватися, але дівчина відчувала його, як себе. Хіба такого не може бути?

Десь о четвертій ранку по даху ковзнуло світло фар «лендровера». Леннокс повернувся. У Нініній душі знов спалахнуло роздратування. Клацнули дверцята машини, почулося тихе бекання та заспокійливе бурмотіння, яке розлютило її ще більше. Авжеж, цей тип завжди ставитиметься до тебе з турботою та ніжністю — якщо в тебе чотири ноги.

Дівчина ще гнівалася, коли через дві години у дворі завоктали кури і Леннокс рушив на роботу. Лише тоді вона усвідомила, що за всю ніч не склепила повік. Цього ранку Ніна почувалася ще гірше, ніж коли жила в місті: усе тіло було напружене, шия задерев'яніла. Дівчина встала з ліжка і довго стояла під душем. Та бадьорості це не додало. Проте спати не було коли. На неї чекали справи. Тепер вона була при роботі.

Зате Суріндер мирно сопіла на дивані, поки Ніна варила собі каву в дорожній кавоварці, а тоді понуро плелася до фургона. Погода категорично відмовилася підтримувати її похмурий настрій — сонце сяяло, мов на екваторі. Ніна моргнула і вперше, відколи сюди переїхала, наче пила сонцезахисні окуляри.

Розділ двадцять другий

«Книга для розлючених». Ніна мало не пирснула, забачивши її, настільки цей заголовок був зараз у тему. Величезний томище з описами помсти: від історій про те, як злодію заливали очі розплавленим сріблом, до рекомендацій, як спорядити собі піратський корабель, якщо іншого способу поквитатися немає.

«Мені байдуже, — повторювала подумки Ніна. — Мені до нього байдуже». Однак їй хотілося знову побачитися з Мареком. І знову цілуватися з ним під місяцем.

Дівчина зітхнула та глянула на годинник. А тоді помахала рукою Едвіну і Х'ю, що саме чимчикували до паба через вимощений каменем майданчик. Ті з ентузіазмом помахали у відповідь і запитали, чи не бажає леді посидіти з ними за столиком просто неба за пінтою пива.

Ніна не знала, як пояснити, що з пивом нічого не вийде, бо: а) вона за кермом і б) зараз тільки восьма ранку. Зате знала, чим їх втішити, і добула з коробки заплутану сагу з південноазійським колоритом. Х'ю на них добряче підсів останнім часом. То був її спосіб подякувати за все, що ці двоє для неї зробили. Якби не вони, не бачити б їй фургона! Х'ю не хотів брати книжки безкоштовно й наполягав на оплаті. Тоді Ніна підбирала губи та сповіщала: «На жаль, Х'ю, книга дорога. Один фунт і п'ятдесят пенсів», — перед цим уважно переви-

ривши, щоб на обкладинці ніде не значилася справжня ціна. Х'ю тяжко зітхав, Ніна відразу пропонувала со-
лідну знижку, але той галантно відмовлявся. Так її зна-
йомі отримували книжки задешево, а дівчина могла ви-
явити вдячність. І всі були задоволені.

Ейнслі о цій порі зазвичай уже з'являлася на гори-
зонті й починала сторожко підбиратися до фургона.
Ніна щоразу щиро їй раділа, але дівчинка продовжу-
вала поводитися так, ніби її звідси гнали: довго не нава-
жувалася зайти і товклася збоку біля кузова, ніби хова-
ючись. Проте сьогодні її не було видно.

Зате був дехто інший. Брудний і зухвалий, у подер-
тій футболці й шортах, які відкривали подряпані ко-
ліна: менший брат Ейнслі.

— Бене?

Малий пирхнув. На замурзаному личку засохли
соплі, а на футболці красувалися довгі чорні лінії. Він
хвацько промарширував до фургона та з викликом спо-
вістив:

— Ейнслі сьогодні не буде.

— Чому?

— У неї... Не знаю.

Ніна спохмурніла:

— Щось пов'язане зі школою?

— Ага.

— Іспити?

Бен похитав головою.

— Не. Не, їй сказали, що не допустять до іспитів.
Вона засмутилася і все таке. Іспити — дурня. Кому вони
взагалі треба.

Ніна роззирнулася. На ярмарку ще майже нікого не
було. Вставши вдосвіта після безсонної ночі, вона при-
їхала надто рано. Дівчина позіхнула. Кілька літніх чоло-
віків вигулювали собак, а поодинокі жіночки прискіп-
ливо розглядали товар.

— Чому її не допустили до іспитів? Це якесь непорозуміння. Вона ж така розумна дівчинка!

Бен стенив плечима:

— Не знаю.

Дівчина моргнула та пригадала, як перелякалася Ейнслі, коли Ніна намагалася розпитати її про сім'ю.

— Гаразд... Гаразд. Дякую, що сповістив.

Але Бен нікуди не поспішав. Він зазірав усередину, роздивляючись червоні та жовті крісла-мішки. Ніна хвилинку зачекала і запитала:

— Хочеш зайти?

— Не.

Вона, помовчавши, кивнула:

— Ну що ж...

Бен і не думав йти геть.

— Тоді я, напевно, сяду ось тут, на підніжці, — обережно сказала Ніна. — Посиджу на сонечку і трохи собі почитаю.

Бен на те тільки гмикнув.

Ніна вже хотіла спитати, чому він не в школі, але вирішила, що таких запитань малий уже наслухався, тому промовчала. Натомість узяла примірник «З даху на дах» — книжки розпродалися вмить, залишилося тільки дві, й одну з цих двох Ніна припасла для себе — і спустилася з ним на підніжку. Вона чудово пам'ятала, як читала цю історію малою та як щиро вірила, що коли зустрінеш чарівного голуба та звирятимешся за банею собору святого Павла, як за компасом, пам'ятаючи, що «північ — правда, захід — оновлення, південь — джерело, а курс слід тримати на схід, тільки на схід!», то все наприкінці вирішиться на краще.

— На схід, тільки на схід, — мовила вона вголос, уважно стежачи за Беном.

Той напустив на себе байдужий вигляд, але залишився на місці.

Тим часом до фургона неквапно підійшла Хетті, щаслива мама чотирьох малюків, на обличчі якої надто вже часто з'являвся вираз «убийте мене, убийте мене просто зараз».

— Ого! Ви вже із самого рання тут! — втішено сказала вона.

— Та й ви теж, — відказала Ніна.

— Жартуєте? Уже восьма тридцять, я з п'ятої ранку на ногах! Для мене вже обідня пора. Еване! Ану припини! Не чіпай собаку! Тілді! Тілді!

Двійнята в колясці дружно заревли. Хоч би де Хетті з'явилася, все довкола неї вмент ставало обсипаним крихтами. От як зараз майданчик біля фургона.

— У вас тут часом не «година казок»?

Хетті не втрачала надії вмовити Ніну змінити умови «години казок» так, щоб можна було залишити на неї всіх своїх дітей і піти у справах. Однак Ніна стійко опиралася, бурмочучи, мов захисне заклинання: «Безпека. Безпека дітей — головне». Хетті якось на це приречено зітхнула та відповіла: «Якщо одного десь загубиш, не страшно, у мене повно запасних», — і зайшлася сміхом, трохи, правда, істеричним.

Ніна моргнула.

— Якщо треба, можу влаштувати, але ви залишитесь з дітьми.

— А як щодо малесенької перерви для втомленої мами? Я ж небагато прошу. Крихітну перервочку на сорок вісім годин у Нью-Йорку, га?

— Боюся, на це мого магічного книжкового резерву не вистачить. Проте можу запропонувати книжку про навколосвітні подорожі, розкішні готелі, дорогі круїзи. Раптом полегшає?

— Звісно! — зраділа Хетті. — Я читатиму її у свій вільний час — по дві секунди щодня. Саме стільки в них займає вияснити, що мама замкнулася в туалеті.

Ніна зручніше вместилася і заходилася вголос читати «З даху на дах». Двійнята враз угамувалися — не тому, що стежили за сюжетом, а тому, що голос читця завжди діє на немовлят заспокійливо. У Гріффіна була теорія, що це закладено на генетичному рівні, бо в давнину виживали тільки ті немовлята, які сиділи на місці та зачаровано слухали казки. А тих, хто в цей час тікав у ліс, усіх з'їли волохаті мамонти.

Коли трійко дітей опинилися на даху будівлі, здолавши тисячу сходин, Ніна скосила очі на Бена. Він нишком підбирався ближче й ближче і тепер, схрестивши ноги, сидів просто перед нею.

Дочитавши до кінця розділу, Ніна згорнула книжку. Почулися зітхання. Найголосніше — від Хетті.

— Обожаю цю книжку, — зізналася вона. — Велике спасибі. Десять хвилин тиші й спокою. Це мій рекорд за останні десять років.

Ніна усміхнулася. Діти загомоніли, вимагаючи продовження.

— О, чудово! — усміхнулася Хетті. — Кондитерська відчинилася. Ходімо вимажемося всі в кремі! А тоді буду вас відмивати. До дев'ятої тридцять у мене вже щільний графік. Просто поцікавлюся, ні на що не натякаючи, ти о котрій відкорковуєш пляшечку винця, ну, щоб розслабитися там за вечерею, за обідом, до обіду?

— Ще побачимося, — усміхнулася Ніна, тактовно відводячи від книжки липкі пальчики.

— Я її беру, — потяглася Хетті по гроші.

Проте тоді залишиться тільки один примірник! Ніна подивилася на Хетті.

— Мені вона треба! — переконливо заявила та.

— Гарзд, — зітхнула продавчиня і з жалем віддала книжку.

А потім дивилася вслід галасливій компанії, яка прямувала через майданчик, і хтось там уже рюмсав.

— Так, а що там сталося? — почувся знизу дитячий голосок. — Що було далі?

Ніна опустила погляд.

— Багато всілякого.

Бен надув губи.

— Я хочу знати, що там далі. А кіно вже є?

— Є. Але фільм жахливий.

— Чому фільм жахливий?

— Ну, це не провина режисера. Але знаєш, от коли дивишся кіно, то ніби спостерігаєш за тим, що відбувається, так? — Бен кивнув. — А коли читаєш книжку, то ніби сам береш участь у подіях. І це геть інше.

— Як у комп'ютерних іграх?

— Ні. Не як у комп'ютерних іграх. Грати в комп'ютерні ігри весело, але ти все одно дивишся на екран і тиснеш кнопки. А коли читаєш — ти всередині історії.

Бен примружився.

— Ніби ти справді там?

— Ніби ти справді там. Підключаєшся просто до мозку автора. Лише ти й герої книжки. І відчуваєш те саме, що вони.

Бен якусь мить дивився на неї, а тоді почав водити ногою по бруківці. Обоє мовчали.

— Має бути весело.

Ніна вирішила, що треба випити ще кави, та налила собі з термоса. А тоді дістала книжку «Ходімо по ведмедя» і глянула на Бена.

— Хочеш подивитися?

Бен озирнувся, щоб переконатися, що поблизу немає інших хлопчаків і його ніхто не бачить. А тоді стелнув плечима.

— Гаразд.

— Ходи сюди й сідай.

Вони удвох вмостилися на підніжці під ранковими променями сонця та заходилися розглядати малюнки

та читати історію. Справа йшла повільно, Бен сердито сопів і буркотів, але врешті дочитали до кінця.

Хлопчик був такий втішений, ніби от-от подякує.

— Куди ти тепер? — обережно спитала Ніна. — Додому?

Бен стенив плечима.

— Може, й додому.

Що ж робити? Ніна знову подумала, що варто викликати соціальну службу. Хоч комусь повідомити. Але Ейнслі так просила...

— Можеш і в школу піти, — дуже-дуже обережно запропонувала Ніна, тому що Бен був зараз мов дике звірення, готове щомиті кинутися навтьоки. — Ну, якщо хочеш.

— Інші діти дражняться, — пожалівся Бен. — Кажуть, що я замазура.

Замазурою він і був. Що тут скажеш. Ніна зітхнула. Треба якось дати Ейнслі більше грошей, щоб купила малому нову футболку.

— Можна вмитися в кав'ярні. Вони не будуть проти. І просто піти до школи. Не звертай уваги на однокласників. Кому вони взагалі треба?

— Ненавиджу, — буркнув Бен. — Там тупі дорослі дурню городять, що треба їсти овочі та все таке.

— Знаю, — зітхнула Ніна.

Вона провела малого поглядом через майданчик: він таки зайшов у кав'ярню. А потім до фургона підійшли покупці. Фермер Мак-Неб, що зазвичай приходив раз на тиждень, цього разу купив відразу чотири космічні вестерни — на щастя, в коробках їх було багато, бо знайти таку вузькоспеціалізовану літературу для поповнення асортименту було важко. Ніна пропонувала йому інші жанри — от хоч би класичні вестерни або космічні опери, — але фермера вони не зацікавили. Тож дівчина вже написала Гріффіну й намагалася бодай

в інтернеті знайти книжки, на обкладинці яких обов'язково мав бути ковбой у скафандрі. Поки продавчиня обговорювала с містером Мак-Небом методи об'їжджання марсіанських коней (головне в цій справі — нейтронна вуздечка), Бен уже десь зник. Ніна хвилювалася за нього весь день.

Покупців приходило багато, з більшістю вона вже встигла заприязнитися й була рада їх бачити.

— Це все ви винні! — сповістила місіс Гардинер і помахала товстеним томом.

То була сага про сучасну жінку індіанського походження, яку магією перенесли просто до королівського двору Генріха VIII. Король негайно вирішив, що йому потрібна ще одна дружина, і далі таке заколотилося, тільки встигай пити заспокійливі краплі.

— Я підсіла на книжки!

— Так це ж добре, — усміхнулася Ніна.

Проте Бен не йшов у неї з голови. Коли сонце вже було високо, прийшла Суріндер і витягла її пообідати.

— Оце тобі щастить... — протягла подруга, завваживши, що очі дівчини самі собою заплющуються. Вони сіли в тінистому дворіку паба та замовили густу калленську юшку з копченої риби й картоплі, яку обидві просто обожнювали, відколи вперше скуштували. До неї подали цільнозерновий житній хліб і копченого лососа, що анітрохи не нагадував ту жирну гумову підосшву, котру Ніна часом за скажені гроші брала в супермаркеті. Здається, це взагалі були продукти з різних планет.

У небі світило сонце, на столі стояло пів кухля холодного шенді, і Ніна відчувала, що поганий настрій поступово її відпускає.

— І де це мені так щастить? — поцікавилася в подруги. — Бо я щось себе улюбленицею долі не відчуваю.

— Ти можеш хоч зараз завершити свій робочий день. Багато ж уже продала? Можеш поїхати додому та завалитися в ліжко.

Ніні таке навіть на думку не спадало. Вона за звичкою працювала з ранку до вечора, та й не могла просто так зачинитися, поки ходять покупці і можна продати ще кілька книжок. Ніна й сама дивувалася, наскільки їй сподобалося вести власний бізнес: експериментувати, стежити за асортиментом і — насамперед! — підшукувати покупцям книжки, які стануть їхніми улюбленими. І це після стількох років роботи звичайним службовцем за зарплату. Вона й бібліотеку свою любила, але зараз, віддаючи покупцям книжки назавжди, а не на тиждень, тішилася набагато більше.

— Авжеж, — зітхнула.

— А хіба ні? Ти ж і так непогано заробляєш.

Спохмурнівши, Ніна розповіла про Ейнслі й Бена.

— О Господи! — вжахнулася Суріндер. — Про це обов'язково треба повідомити.

— Ейнслі просила не повідомляти.

— Але ж ти не знаєш, що там відбувається. У тій сім'ї можуть коїтися по-справжньому жахливі речі. Може, у них там вітчим-садист. А дівчинка зі стокгольмським синдромом чи психологічною травмою. Діти — вони такі: захищають батьків, навіть якщо ті повні виродки.

— Так. Твоя правда.

— А минулої ночі... — протягла Суріндер і вичікувально глянула на подругу.

Ніна розпачливо застогнала й опустила голову на руки.

— Ого!

А тоді вона виклала Суріндер геть усе.

— Знаєш, — розважливо сказала та, вислухавши всю історію до кінця, — Леннокс може мати слушність.

Сама подумай, хіба Марек запрошував тебе кудись по-нормальному?

— Леннокс — упереджений придурок.

— Або Марек відсилає всі гроші сім'ї. — Ніна на це нічого не відповіла. — Та ну годі! Що, ти сподівалася, там мало статися? Думала, Марек владно підхопить тебе своїми дужими руками і впевнено пригорне до широких грудей? — Ніна й на це промовчала. — Що? Він збирався розкласти тебе для любовних утіх просто на підлозі локомотиву?

— Не обов'язково озвучувати все аж так відверто!

— Ти мовчиш, а насправді про те саме думаєш. Сто років уже такого не було! Сто років! — Суріндер засміялася і похитала головою: — Твоя фантазія вийшла з берегів.

Ніна відчула, що червоніє.

— Хай так.

— Ти ж розумієш, що все це несправжнє?

Ніна згадала ніжні губи Марека, його здивоване обличчя.

— Розумію. Несправжнє. Просто хочеться трохи романтики. Хіба це так погано?

Суріндер здвигнула плечима.

— Тут цієї романтики — завались. Чоловіків уп'ятеро більше, ніж жінок. Вибирай — не хочу. І тільки ти безнадійно залипла на тому, хто просто проїжджає повз це село опівночі та ніяк не може зупинитися. Не в Мареку справа. А в тобі.

Ніна вперто випнула підборіддя.

— Ха! — пирхнула Суріндер. — Ти вдаєш із себе ніжну фіалку, а насправді вперта, як віл.

— Зовнішність не завжди відображає те, що всередині.

— Тільки не в моєму випадку! — заявила Суріндер, і Ніна мусила погодитися.

— Слухай, — Суріндер говорила таким серйозним тоном, що Ніна відразу нашорошилася. Хоча й так знала, що та скаже. — Слухай. Мені треба повертатися. Цього разу таки пригрозили, що звільнять.

Вони неквапно брели з паба в напрямку фургона. На Ніну раптом налягла така втома, що вона просто стала посеред дороги.

— Ні, тільки не це! Справді мусиш?

— Угу. Відколи я сюди приїхала, тільки те й роблю, що їм тости й дістаю тебе. Пора повертатися на роботу. До того ж ти тут так трудишся, що я почуваюся ледаркою.

— Мені з тобою так добре було! А як же твій Гус?

Суріндер ледь усміхнулася.

— А що Гус? Я рада, що з ним познайомилася. І рада, що він був мій. Приємно, коли можеш причарувати хлопця, який тобі подобається.

Фургон виїхав на пагорб, і вже було видно ферму з позолоченими сонцем кам'яними стінами.

— Я дуже сумуватиму за цим місцем, — зітхнула Суріндер. — Ти дуже щаслива, Ніно.

— Думаєш?

— Упевнена. Ти знайшла свою справу і знайшла свій дім. Більшості людей так не таланить. У них такого і близько немає.

— Я тут сама-самісінька.

— Та де там! Ти щодня заводиш нових друзів. Тільки не зациклюйся на чоловіках, яких сама вигадала, домовилися? Прошу тебе, зустрічайся з реальними. Тут же їх повно!

Недалеко від них через поле пройшов стрімким кроком Леннокс, і дівчата провели його поглядом.

— Можеш навіть закрутити зі своїм красунчиком господарем.

— Він не красунчик!

— Гм, давай подивимось... Зріст сто дев'яносто, суцільні м'язи, смоляні кучері, стрункий, високий — такі тобі точно подобаються, — сині очі, підборіддя як у Бетмена... — Суріндер методично загинала пальці. — Рятуює маленьких овечок, крокує, як римський легіонер, здає в оренду розкішний будиночок. Чи ж не красунчик?

— Ані разу, бо придурок!

— Хлопець, за яким ти фанатіла в старших класах, був таким самим.

— По-перше, то було в школі, по-друге, він зараз у тюрмі.

— Що тільки підтверджує мої висновки.

Удома Суріндер заходилася пакувати речі.

— Ти поїдеш... Тебе Марек підвезе? — не втрималася від запитання Ніна.

— Іди поспи, ти ледве на ногах тримаєшся! І — ні. Тому що я й сама можу дати собі раду. Вилечу з Інвернесса.

— З Інверніша, — механічно поправила Ніна. — Вона вже встигла перейняти вимову місцевих, з якими спілкувалася щодня і які дружно розгребли всю художню літературу з її запасів. — Тебе підвезти?

Знадвору засигналила машина. Гус. Суріндер вискочила з дому, підбігла до кавалера, міцно обхопила його за стан, а хлопець пристрасно її поцілував. Ніна не змогла втримати заздрого зітхання. Вона теж так хотіла. Звичайних романтичних стосунків. Щоб хтось радів зустрічі з нею. Чому б і не Марек?

— Не їдь! — попросив Гус.

— Приїжджай до мене в Бірмінгем. — Суріндер кинула сумку в його позашляховик.

— Та ну, не люблю міста. І собаку туди не візьмеш.

— Узагалі міста не любиш?

— Узагалі. Натовпи людей, і погуляти нема де.

Вони знову поцілювалися, і Ніна підійшла до них попрощатися.

— Умов її ще приїхати. — Тепер уже Гус просив Ніну. Його веснянки кумедно виділялися на обличчі в яскравому сонячному світлі. — Через кілька днів! І назавжди!

— Це не та, що вмовиш, — посміхнулася Ніна.

— Вибачте, що підслуховую. Я прямо тут, за вашими спинами, — висунулася з вікна автівки Суріндер, а тоді простягнула руку і торкнулася Ніниного плеча. — Це справді твоє місце. Ти ніби тут і народилася. Думаю, ти таки тутешня.

— Це значить «не смій з'являтися в мене на порозі»?

— Звісно, що ні! Обов'язково приїзди. Тим більше, що ми ще не всі твої клятві книжки з будинку повиносили!

Розділ двадцять третій

Літо — час відпусток і канікул. А отже, час масового скуповування дитячих книжок і товстих розлогих романів. Причому не лише розважальних, а й тих, що належать до категорії «серйозна література»: нарешті в людей з'явився час на книжки, які вони відкладали роками. Ніна, наприклад, уже перечитала гору класики.

Коли вона зупинялася в маленьких містечках, кожен їй розказував, куди поїде у відпустку, що візьме почитати, а Ніна охоче радила й підказувала. Її так часто питали, чи збирається вона на свято літнього сонцестояння, що майже переконали туди навідатися.

Крім того дівчина таки зателефонувала в соціальну службу з приводу Ейнслі та Бена, хоча почувалася при цьому зрадницею. Їй відповіли, що дітей візьмуть на облік, але трохи згодом: у них така черга, що наразі цим зайнятися просто нікому. Заходячи дуже здалеку, Ніна намагалася вияснити в Ейнслі щось про іспити, але та набурмосилася, наїжачилася і потім ще чотири дні не з'являлася. Повторювати експеримент Ніна не наважилася, тому лиш давала помічниці гроші — скільки могла зекономити.

Втім не лише цим переймалася дівчина. Набагато більше її хвилювала маленька записка в красиво різьбленій дерев'яній коробочці, що дочекалася її на старому дереві: «Будь ласка, прийди».

Дівчина не знала, що й робити. Не хотілося пропускати ярмарок і втрачати заробіток.

З другого боку, було б цікаво пройтися знайомими вуличками, перевірити, чи змінилося її сприйняття, чи змінилося саме місто. Та й із Суріндер побачилися б — у селі всі про неї питали, подруга явно справила враження на місцевих. А Гус узагалі тужив за втраченим коханням і скуповував книжки про самотніх блукачів, мужніх і відлюдькуватих вовків-одинаків, які, куди не зайдуть, скрізь відразу ж і розкриють якийсь заплутаний злочин. До того ж Гріффін писав, що на аукціон у Бірмінгемі мають виставити чергові запаси книжок. Тож вона вже набралася сміливості для далекої подорожі фургонем.

Але понад усе Ніні хотілося ще раз побачитися з Ма-реком. Просто безтямно хотілося. Вона тільки про це й думала.

І врешті зважилася. Варто було б сповістити Леннокса, але останнім часом вони не перетиналися, тож Ніна вирішила, що фермер обійдеться — йому все одно всі її справи до лампочки. Натомість купила кісточку для Петрушки, щоб він знав, що дівчина за ним сумуватиме.

Повернутися в місто було дивно. Виявилося, Ніна звикла, що в селі її всі впізнають і всі про неї все знають. Вона на подив швидко стала «своєю». До неї зверталися як до давньої знайомої і на пошті, і в банку. І кожен був радий їй допомогти. Це було дуже приємно і зворушливо.

Суріндер міцно обійняла Ніну та відразу ж почала скаржитися:

— Це просто жах. Тут спека й задуха, і всі газони повтикувані жахливими пузатими мужиками, які махають своїми жахливими опецькуватими лапами й зо-

дягнені, як немовлята в дитсадку. Вкорочені штани! Сандалі! Волохаті пальці на ногах! Я вже не витримую. Я хочу назад у Шотландію! Там хоч виспатися можна.

— Тут чимсь смердить, — зморщила носа Ніна. — Я що, раніше не помічала?

— Ага, я теж завважила. Щойно повернулася. Сміттеві баки, зіпсовані продукти і затхле повітря.

Подруги неквапно йшли вуличкою. Асфальт блищав і плавився на сонці. Повітря було гарячим і застиглим. Люди безцільно сиділи на ганках будиночків. Паб на розі виявився переповненим навіть іззовні: біля дверей товкся галасливий натовп із кухлями. Скрізь було людно, спекотно, шумно.

Ніна спохмурніла.

— Здається, я відвикла від такої кількості людей. Їх тут забагато!

— Авжеж-авжеж, — кивнула Суріндер. — Ти б не могла переконати моє начальство відкрити філію в Кіррінфіфі? Не думаю, що зможу аж так здаля їздити на роботу.

Ніна усміхнулася:

— Ага, от нам тільки не вистачало мегаполісу посеред полів. Ти б могла переїхати в Перт.

Суріндер зітхнула і сказала зовсім іншим тоном:

— Не впевнена. Я не така безстрашна, як ти, Ніно. Не можу отак узяти й розвернути своє життя на сто вісімдесят градусів. А маму куди подіну?

— Це ж ти мене мотивувала, — нагадала Ніна.

— Та я не думала, що ти насправді поїдеш! Просто хотіла відвоювати назад свою вітальню.

Гріффін енергійно махав їм із переповненого бару. Без бороди він виглядав незвично, та ще й зодягнений був у якусь дивну футболку з єнотом, а на голові — молодіжна трикотажна шапочка.

— Гріффіне?

Він прийшов із трьома пляшками сидру та обійняв обох дівчат зразу.

— О, нарешті! Дорослі! Слава Богу!

— Що це з тобою?

Гріффін відсунув Ніну на відстань витягнутих рук й уважно роздивився.

— Ні, що з тобою? Ти геть змінилася.

— Неправда. Хіба що засмагла. Багато на сонці буваю.

Гріффін похитав головою.

— Не тільки. У тебе такі щічки... Кров з молоком!

— Я поправилася?!

— Ні! Проте вигляд у тебе... дужчий.

— Іди під три чорти, Гріффіне!

— Згоден, прозвучало не дуже. Я не те хотів сказати. Ти видаєшся... жвавішою. Більш показною. Менш примарною.

— Я не фотограф із фільму «Назад у майбутнє»!

— Я сам не знаю, що кажу. Не зважай. Голова зовсім не варить через цю роботу. Просто повір: у тебе чудовий вигляд. Навіть більше ніж просто чудовий.

Було видно, що він і справді так думає.

— У тебе теж, — повернула йому комплімент Ніна, хоча вигляд у Гріффіна був трохи благуватий. Він явно щосили намагався вписатися у свій «кльовий молодий колектив». Навіть вуха проколов. — Як тобі ведеться на роботі?

Гріффін скривився та хильнув із пляшки.

— Навіть не питай. Я дуже радий тебе бачити, але якщо ти почнеш зараз розповідати, яке в тебе чудове життя, і як ти сама вибираєш, коли йти на роботу, і як роз'їжджаєш зі своєю книгарнею по містах і селах, я піду і повішуся!

— Твоя правда, — кивнула Ніна. — Там просто жахливо.

— Обманюєш. Суріндер усе мені розповіла. Сказала, там чудово та неймовірно і що вона обов'язково поїде ще, щойно виб'є наступну відпустку.

— Або просто скажу, що захворіла.

— А ти теж приїжджай! — запропонувала Ніна.

Гріффін похитав головою:

— Я не витримаю, якщо там справді так чудово. Серце розірветься. Я мушу щоранку бути в офісі о сьомій, де на мене вже чекає купа паперової роботи, бо я тепер і за кадровика. Далі в нас наради з приводу інноваційних шляхів розвитку. Тоді я йду лагоджу всі поламані комп'ютери, бо вони ламаються кожен божий день. Потім намагаюся пояснити дев'яностолітнім бабцям, як цими комп'ютерами користуватися, бо всі філії банків по селах позакривали і всі операції тепер онлайн, а що воно таке, ніхто не знає. Ціле покоління швиргнули у світ технологій, де воно не може дати собі раду і не може при звичаїтис. Однак цим людям просто сказали: вчітьс. княпати по клавіатурі або подихайте з голоду, хай щастить! — Він ще сьорбнув сидру. — А пригадуєш, як було весело, коли діти приходили?

— Ти терпіти не міг, коли приходили діти! — обурилася Ніна. — Сварився, що вони тобі обмацують Френка Міллера липкими пальцями.

— Так, я казав, що не люблю, коли вони приходять.

— Не тільки казав! Ти їх справді терпіти не міг!

— Порівняно з тим, що зараз, то був просто рай. Мир і спокій. Люди приходили поділитися прочитаним або розказати щось хороше. Тепер до нас приходять, щоб пожалітис. Люди відрізані від світу, бо не мають інтернету або в них відібрали пільги, тож вони не можуть звести кінці з кінцями. І нікому про них подбати, тому що зараз усе закривають, скорочують, скасовують. Я — бібліотекар, а тепер ще й навчаю працювати з комп'ютером, надаю психологічну підтримку, консультую

з приводу залежностей і веду соціальну роботу серед населення. А ще в мене колеги, яким по дев'ятнадцять років, і вони ридають у туалеті, бо почуваються недооціненими.

Ніна мовчки переварювала почуте. Та й що тут скажеш.

— Тобі треба переїхати до Ніни, — постановила Суріндер.

— Так само й тобі! — відгукнувся Гріффін. — От тільки ми не настільки круті, як Ніна.

Крутою Ніна аж ніяк не почувалася, але вирішила не сперечатися. Вони утрюх вийшли з паба. Біля бокової стіни назрівала бійка, і якась дівуля з вибіленим нарощеним волоссям товклася біля забіяк, щоб, не дай боже, нічого не пропустити.

На розі радісно верещала зграйка підлітків. Вони були якісь збуджені та загонисті, чимсь вихвалялися, перекрикували одне одного, і ніхто нікого не слухав. Відвідувачі штовхалися на підступах до бару. Ніну це неабияк нервувало. Серце забилося швидше, у голові паморочилося від такої кількості людей, важкого духу викидних газів, голосних гудків машин, дзенькання кухлів, верескливого сміху та всього цього шарварку, що знаменує літній п'ятничний вечір у велелюдному місті.

Ніна знала, що буде далі: босоногі дівчата з туфлями в руках, горлання п'яних натовпів на вулиці, завивання сирен швидкої. Коли вже вони підуть додому?

Чекати довелося недовго. Гріффін сп'янів і впав у меланхолію. Здавалося, от-от заплаче. Аж тут його гукнули з гурту молоді — виявилось, колега з роботи. Його супутники були зовсім юні, кипіли енергією, голосно перемовлялися й реготали.

Хлопець вмент перемінився, став енергійним і життєрадісним, почав сипати фразами на кшталт «прикольна хохма» і «капець безпонтово».

Суріндер з Ніною презирнулися і мовчки дали ходу.

Вони повільно верталися додому, а довкола густішала вогка вечірня темінь.

— А у нас о цій порі ще світло, — згадала Ніна. «Удома», — хотілося їй сказати, але вона натомість після секундної затримки додала: — На півночі.

На паркані затіяли бійку двоє котів, а згори на них хтось горлав, щоб позатикалися. З будинку поруч оглушливо бемкала музика. У той бік теж хтось кричав, щоб зробили тихіше. Дорогою на повній швидкості промчав кабріолет з опущеним верхом і голосною музикою з динаміків. Подруги аж підскочили з несподіванки. Молодики в машині зареготали, а тоді засвістали зграйці дівчат, що йшли їм назустріч.

Суріндер зітхнула.

— Уже дочекатися не можеш, коли назад?

Ніна похитала головою.

— Треба завантажити книжки у фургон, а вже тоді... Гадаю... Гадаю, на довше залишатися немає чого. Я накупила гору книжок на аукціоні.

Суріндер кивнула.

— Я не... Не знаю, чому, але я думала, що там усе вкрите кригою і три людини на хутір. Думала, приїду, порегочу з мужиків у спідницях, виясню, що таке хагіс, поспіваємо з тобою пісні гурту «*Proclaimers*»...

— Вони ж файні!

— Ти геть шотландка. Це вже навіть не смішно.

— І все одно вони файні!

— Проте виявилось... — замислено провадила далі Суріндер, — виявилось, що все геть не так. — Над ними прогуркотів поліцейський гелікоптер, на мить розігнавши темряву сліпучим світлом. — Там усе якось інакше. Просто прикипаєш душею. Не можеш залишитися байдужим. Ті безкраї поля, і сонце аж до ранку не сідає, і люди дбають одне про одного.

— Ми мусимо, — відказала Ніна. — У нас же на сто кілометрів навкруги ні лікарні, ні швидкої.

— І дихається там вільніше, і всі ці щоденні турботи і тривоги зразу відступають і здаються цілковито дурнею. Маєш час подумати про своє життя, про те, чого ти прагнеш. А не гасаєш, як навіжена, на роботу, з роботи, в бар, у спортзал, на побачення, ще бозна-куди...

— І ще там повно шикарних мужиків, — усміхнулася Ніна.

— І це теж, — з посмішкою кивнула Суріндер. — Якщо любиш рудих і веснянкуватих. Бо я люблю.

— Поїхали зі мною. Місця усім вистачить.

Суріндер рішуче похитала головою. Подруги саме заходили у двір. До їхнього низенького паркану хтось старанно примотав целофанову торбинку із собачими какавельками. Дівчата синхронно глянули на неї та зітхнули.

— До речі, про... Ти вже зустрічалася зі своїм чорнооким іноземцем?

Ніна нервово стелула плечима.

— Я залишила йому повідомлення. Сподіваюся побачитися з ним завтра ввечері. — Вона витягла телефон. — Час нам уже зустрітися якось по-людськи.

Суріндер широко усміхнулася:

— Диви-но, телефон! Я думала, ти визнаєш тільки послання на пергаменті.

— Неправда! — буркнула Ніна, хоча їй дійсно дуже не хотілося відмовлятися від обміну записками в їхньому секретному місці. Це було так захопливо і романтично! — До того ж він не відповів.

— Може й відповів, але ти настільки загрузла в середньовіччі, що там телефон не ловить.

Ніна показала їй язика.

— Поїхали зі мною, справді. Житимемо разом.

— Не можу. Я боягузка. Не можу покинути роботу, не можу покинути будинок, у мене ще іпотека не виплачена. І що я там робитиму? Бути твоїм геніальним адміністратором — це не вершина кар'єри, щоб ти знала!

— Я певна, ти знайдеш щось собі до душі.

— А що, коли ні? Ходитиму на якусь роботу, що не приносить ні грошей, ні задоволення. Мені, власне, й теперішня остогидла, але хоч платять добре. От ти скільки заробляєш?

Ніна зморщила носа.

— Небагато.

— Небагато. Ти не зможеш за ці гроші придбати будинок, поїхати на острови чи купити нову машину.

— У мене є фургон!

— Ти знаєш, про що я. Але ти любиш свою справу. І в тебе чудово виходить. Я на таке не здатна.

Суріндер дивилася на маленький миршавий городчик під будинком, а вулицею раз по раз з ревом проносилися машини, залишаючи по собі хмари викидних газів.

— Чаю?

Ніна звернулася по допомогу до друзів, і вони черговий раз відгукнулися на її прохання. Гріффін наступного ранку прийшов дуже пом'ятий і трохи присоромлений. І, як завважили подружки, футболка на ньому була та сама, що й учора. Виявилося, що ніч він провів із однією молоденькою дівчиною з учорашнього гурту, тож вигляд нині мав одночасно і зніяковілий, і дуже гордий. Ніна, зі свого боку, дивилася несхвально, але водночас і тішилася за друга, який аж ніби ожив.

— Не знаю тепер, як із нею зв'язатися, — удаючи трепетного юнака, поскаржився Гріффін, поки Ніна замовляла на всіх каву та швидкий сніданок. — Ну тобто, знайти її в тіндері? Послати есемеску? Просто текстове повідомлення?

Ніна нагадала собі, що й досі не отримала звістки від Марека. Може, він передумав? Або взагалі про неї забув? Або вирішив, що все зайшло надто далеко? Дівчина намагалася тримати себе в руках і не хапатися за телефон кожні дві секунди.

— Сфоткай чашку кави і відправ їй, — запропонувала Суріндер. — Таке навіть вона зрозуміє.

Гріффіна цей варіант вдовольнив.

— Так і зроблю, — сказав він.

Аукціон проводився в старому й вогкому приміщенні занедбаної залізничної станції.

Черговий — високий похмурий чоловік — щось до них буркнув і кивнув, коли Ніна показала документи. Усередині стояли стоси коробок, заповнених книжками. Ніна залюбки позаглядала б у них, але ж часу катма — треба було якомога скоріше повертатися в Шотландію. Зате, за порадою Гріффіна, вона завчасно переглянула списки виставленого на продаж, і результат її цілком задовольнив. Бо якщо інших скупників цікавили рідкісні перші видання, то Ніну — сучасні книжки в хорошому стані. І колекція порадувала: гори художньої та документальної літератури від чемних читачів, які не загинали сторінок і не нівечили палітурок. Оце пощастило!

Цей день, як і вчорашній, видався спекотним і задушливим. Асфальт на дорогах просто плавився. Втім виходити з дому без куртки їй було якось дивно. Ніна так до неї звикла, що зараз відчувала, ніби їй чогось не вистачає.

Ніна відчула, що він тут, ще до того, як його побачила. Дивне поколювання в потилиці змусило її повернути голову. Суріндер і Гріффін із задоволенням сперечалися у півмороці склепінчастої зали. А до них вайлувато наближався темний силует. Він наблизився, виїшов на світло — і Ніна аж підскочила.

— Марек?

Латвієць усміхнувся та простягнув до неї руки:

— Я прийшов.

— Але як ти?..

— Твоя подруга Суріндер сказала, що тобі сьогодні потрібна допомога. Вона мене знайшла. — Його тон змінився, і голос став зовсім ласкавим: — Якщо Ніні потрібна допомога, я завжди прийду.

Дівчина закліпала очима, згадавши, як вони цілувалися тієї ночі, якими ніжними були його губи та як їй хотілося міцніше притиснутися до його великого й кремезного ведмежого тіла. І відразу відчула, що паленіє.

— Я дуже рада, що ти прийшов...

Марек нахилився її поцілувати, а Ніна саме повернула голову до Гріффіна та Суріндер, які вийшли з тіні, тож поцілунок поцілив у вухо. Не дуже зграбно, але Суріндер вже плескала Марека по спині, а Гріффін казав йому: «Привіт!» Тон у нього, правда, був дещо підозрілий, і, якби Ніна звернула на те увагу, то зрозуміла б, що, попри всіх своїх леді з бару, її кавалерами колишній колега досі переймається.

— Як Джим? — запитала дівчина, але Марек у відповідь лише стенив плечима й усміхнувся.

А потім всі четверо почали носити великі коробки з-під чаю, заповнені книжками, і вантажити їх у фургон, куди дівчата вже склали рештки книжок із дому Суріндер.

Ніні кортіло зазирнути в середину кожної коробки. Вона вже помітила старі видання дитячих казок — тиснені золотом новісінькі палітурки, обгорнуті тонким папером. Судячи зі стану книжок, власник або власниця просто скуповували все, що бачили, не дбаючи про те, чи колись цю книжку розгорнуть. Дівчина спробувала уявити, як воно — мати стільки грошей, щоб купувати книжки без упину, ні про що не думаючи.

У коробках Ніна раз по раз помічала книжку, яку хотілося схопити та відразу ж почати читати. Однак дівчина тримала себе в руках, поки більшу частину роботи не було виконано. Поїздка в Шотландію з усім цим багажем стане непростим випробуванням, зате потім можна кілька місяців не турбуватися про асортимент.

Згодом вони гуртом пішли в невеликий парк, де за-ледве відшукали вільну латку, щоб посидіти. Та й на тій довелося спершу згрібати сміття й недопалки, що залишили по собі відвідувачі. А тоді всі четверо вмостилися на траві з морозивом, купленим на вході у фургончику, що зазивав покупців галасливим радіо.

Чоловіки в парку були всі як один у розстебнутих сорочках і через тісняву проходили так близько, що Ніна відчувала запах їхнього лосьйону після гоління. Сонце немилосердно пекло голову, і хотілося бодай якогось протягу.

Гріффін лежав на животі, строчив у телефоні повідомлення новій дівчині та реготав — трохи істерично і заголосно, як на Ніну.

Врешті він скочив на ноги і, кумедно витріщивши очі, сповістив:

— Вибачайте, мушу бігти! Обов'язок, точніше Джуді, кличе!

Усі чемно заусміхалися на цей трохи незграбний жарт.

— У тебе ж досі є ключ від дому? — глянула на Ніну Суріндер. І коли та кивнула, підвелася: — Піду-но я з цієї обтицяної мужиками галявинки. Побачимось пізніше. Але не дуже пізно!

Подруги розцілувалися, і Суріндер рушила на вихід, граційно обминаючи людей і купи сміття, які виросли в парку кожного погожого дня. Серце в Ніни забилося сильніше. Вона глянула на Марека, який сидів із опущеною головою — з коміра виглядала його поро-

жевіла шия, він не дивився в бік Ніни. Сонце вже почало хилитися на захід. Мовчання затягувалося.

— Ну... — почала Ніна, відчуваючи, що час уже щось і сказати. — Як... як у тебе справи?

Марек підняв погляд. Його темні очі загадково виблискували.

— Ніно... Ходімо прогуляємося.

Ніна підвелася. Вона точно знала, що Марек хвилюється не менше за неї, але ця думка чомусь більше не заспокоювала. Латвієць повів її тінистими алеями парку до воріт, а далі до каналу, вода якого виблискувала в полуденних променях сонця. Люди каталися на човнах, вигулювали собак, сиділи за столиками біля ресторанів і барів, голосно торохтіли по телефону, не дивлячись, куди йдуть. Звичайна метушня великого міста спекотного сонячного дня.

А Ніна все думала, чи взяти Марека за руку, якою він погойдував у такт крокам. Це було так дивно: ось вони вдвох ідуть вулицею серед білого дня, як нормальна пара на побаченні. Дівчина нишком зиркнула на супутника. Той теж подивився на неї, і Ніна йому усміхнулася.

— Сюди, — завернув латвієць у бічну вуличку, і дівчина здивовано пішла слідом.

На якусь мить вона стривожилася, але відразу ж і заспокоїлася, щойно Марек їй усміхнувся. А наступної миті вражено ахнула, бо вуличка привела їх у маленький зелений сквер. Ніна тут ніколи не бувала. Насправді сюди взагалі неможливо було добратися, якщо не знати, куди йти. Сквер був огорожений, а над хвірткою висіла табличка «Сад спільноти Крейгхарт». Почерк дитячий, і букви різні — писало, вочевидь, кілька малюків. І від цього табличка, прикрашена квітами й метеликами, видавалася ще милішою. За огорожею тяглися грядки з капустою та морквою. Їх, весело пере-

мовляючись, обсапували літня жінка та кілька дітлахів. Дитячі голоси дзвеніли у вечірньому повітрі, але загалом людей довкола було зовсім мало. Тут густо пахло пізньою жимолостю, яку хтось насадив на клумбі збоку, а над головою гуділи джмелі.

— О... Я навіть не знала, що в нашому місті є таке! Неймовірно! Цей сквер такий гарний...

— Як ти, — щиро сказав Марек і потягнув її в затишний закуток, подалі від грядок і людей.

Ніна дивилася в його прегарні темні очі. Це був неймовірно чудовий вечір.

— О Ніно, — Марек стиснув її руку у своїй. — Відколи я в цій країні... Я приїхав сюди, так далеко від дому, і все тут було таке чуже. А тоді зустрів тебе. І ти така мила, така чуйна й розумна, моя Ніно! Мені так подобалося отримувати від тебе повідомлення й посилати тобі різні дрібнички! — Ніна подалася до нього. — Я майже... Я живу в одній кімнаті з купою інших чоловіків. Це так важко. Працюю всю ніч і не можу поспати вдень через постійний галас. І я сумую за домом, Боже, як же я за ним сумую! А ще за синочком. Дуже. Тут тяжко, всі непривітні, все дуже дороге, Ніно. Ти навіть не розумієш, скільки для мене зробила. Ти зробила мене щасливим...

Ніна завмерла. А тоді рвучко висмикнула руку, ніби обпікшись.

— У тебе є син? — І враз згадала гидкого Леннокса із його засторогами.

— Так, — зітхнув Марек, не вловивши зміни тону. — Показати тобі його фото?

— А живе він... з мамою? — обережно спитала Ніна.

Може, вони розійшлися, розлучилися. Таке ж теж може бути? Цілком нормальний варіант.

Чоловік витягнув старий потертий гаманець.

— Ось, — простягнув їй фотографію.

Хлопчик був викапаний Марек. Такі ж темні довірливі очі під густими довгими віями. Біля дитини, сором'язливо усміхаючись у камеру, сиділа красива тендітна дівчина.

— Хто це?

Серце калатало, як навіжене.

— Цей мій син Арас. — Здавалося, Марек зараз розплачеться. — А це Броня.

Ніна підозріло примружилася на фотографію.

— Твоя дружина?

— Ні-ні-ні... Моя дівчина. Вона мама Араса. Вона живе з моєю матір'ю.

Марек на мить опустив очі.

— То ви досі разом?

— Ти про що? — спантеличено запитав Марек.

— Ви з Бронею разом? Ви пара?

— Пара. Проте я тут уже рік. Так далеко від дому... І я такий самотній, Ніно. Дуже самотній. І тут я зустрів тебе — і ніби раптом сонце засяяло! І у мене тепер є з ким поговорити, є кому написати, є про кого думати...

— Але ж додому ти пишеш?

— Дзвоню щодня. Але про що говорити? Я на заробітках. Я сумую. Вони сумують. Мати й Броня постійно сваряться. Арас росте, а я тут. Він уже вимовляє слова, а я не з ним. Я телефоную, і всі вони там, і вони сумують, і сердяться на Марека. А я в кімнаті з усіма тими чоловіками. Вони кажуть: «Ах, Мареку, ти там у барах сидиш постійно, ночами тебе вічно немає. Ах, Мареку, ти там розважаєшся. Ах, Мареку, а ми сидимо тут без грошей». — Йому на мить забракло дихання. — Це так тяжко, Ніно...

Ніна зітхнула. Щойно вона була зла й сердита на нього, як сто чортів, а зараз аж серце заходилося від жалю.

— Але ж хіба ти не розумів... Хіба не думав, що я не захочу зустрічатися з чоловіком, у якого вдома дівчина

й син? У тебе є сім'я, Мареку. Як я можу перейти їм дорогу?

Марек стенив плечима.

— Не знаю. Може, тут усе не так? Може, у вас якось по-іншому?

У його голосі було стільки надії...

Ніна похитала головою. Вона сама мало не плакала:

— Ні, не по-іншому. Я б ніколи... Я не з тих, хто...

— Я про тебе так і не думав! — гарячково запевнив чоловік. — Я ніколи про тебе такого не думав! Ти для мене особлива, Ніно! Ні на кого не схожа! Не така, як усі!

Його щоки порожевіли. Він стискав у руці відкритий гаманець.

Ніна ніжно торкнулася його руки.

— Ех, Мареку...

Латвієць довго не зводив із дівчини погляду, і надія поволі згасала в його очах.

— Мені так шкода, Ніно... Вибач, якщо зможеш. Я не повинен був думати...

— Нічого. — Ніна щосили намагалася не розплакатися. — Нічого страшного... Ти справді міг вирішити... Міг подумати...

Марек підняв голову.

— Коли ти поцілувала мене в потязі, я був такий щасливий...

Ніна похитала головою.

— Думаю, тобі час повертатися додому, Мареку. Твоє щастя там. Удома.

— Коли зароблю більше грошей і зможу подбати про сім'ю, вивчуся, знайду роботу... Зараз я мушу робити те, що роблю. Щоб бути хорошою людиною.

Ніна обережно його обійняла.

— Я думаю, ти дуже хороша людина. У тебе все буде добре.

— Ні, я не хороша людина, — сумно заперечив Марек.

— Подумай про Араса. Ти йому потрібен. Йому потрібно, щоб ти був поруч.

Марек кивнув.

— Знаю. Щойно зможу працювати машиністом в Латвії, поїду додому.

Вони повільно пішли через сквер назад, до шумних вулиць. Минули бабцю, яка гралася з онуками.

— Проте я сумуватиму, — додав чоловік. — Не за цим. За Бірмінгемом ні. Не за кімнатою із сусідами... Ні. Зовсім ні. Я сумуватиму за Шотландією. Там пахне, як удома, там краплі дощу в повітрі, вітер у травах і зорі над головою. Я сумуватиму. І сумуватиму за тобою.

Марек був такий зажурений, що Ніні захотілося підбадьорливо взяти його під руку.

Але вони вже дійшли до її фургона, повного книжками, тож дівчина просто сказала:

— Мені час їхати.

Марек кивнув.

Його обличчя тоскно витягнулося, весь він ніби похилився і змарнів.

— Я можу й далі возити тобі книжки.

— Ні. Я маю... Ти мені дуже допоміг. Проте в тебе можуть бути проблеми через це. Ти дуже ризикував заради мене. Це неправильно. А я поводитися дуже егоїстично та воліла на це не зважати. А ще з мого боку було егоїстично й неправильно не розпитати тебе зразу про сім'ю. Мені казали, що треба, а я не слухала. Це я винна.

Марек стенив плечима.

— Не ти. Я мусив сам сказати.

Суріндер валялася на дивані, коли Ніна, вся в сльозах, зайшла в дім.

— Я застерігала.

— Знаю. Застерігала. Я просто... Я стільки собі про нього понавигадувала!

— Забагато книжок.

— Я уявляла його таким романтичним героєм, який заблукав і загубився в цьому світі...

— Як він заблукає? Він же по колії їздить.

— Ти знаєш, про що я. Я просто... Просто хотіла... Бодай раз. Щоб усе здійснилося. Щоб усе пройшло добре.

Суріндер сіла рівно.

— Мені дуже шкода, Ніно. Я знаю, він тобі подобався. Він і мені подобався.

— Мені подобався образ у моїй голові.

— І ти йому подобалася. По-справжньому. Люди рідко коли ганяють туди-сюди товарні потяги, ризикуючи роботою. Хіба що заради тих, хто їм справді небайдужий.

— Гадаю, йому підійшла б будь-яка, аби лиш сказала добре слово.

— Не думаю. Він красивий чоловік. Міг би зайти в бар і вийти звідти з оберемком дівуль. Він теж романтик, як і ти. Ви — два мрійники.

Ніна зітхнула.

— Що вже тепер говорити? У нього дитина, дружина і все таке інше.

Суріндер міцно обійняла подругу.

— Мені шкода. Дуже шкода. Я була б рада, якби у вас все склалося.

— Знаю. Знаю.

— Проте поглянь на це з другого боку: мужики злітаються на тебе, як бджоли на мед! Уже попалися Гріффіні і Марек! Ти випромінюєш правильні флюїди!

— Гріффіні за мною упадав, бо нікого більше на горизонті не було. Тому не рахується. А Марек вирішив, що я на все готова і, щойно він кивне, кинуся в його обійми, на ходу стягуючи труси.

— Ні, він так не думав. Хоча ти ще й як стягнула б.

— Замовкни, га?

Суріндер глянула на годинник.

— Тобі обов'язково їхати сьогодні? Ти ж сама собі начальник!

— Треба виїздити звечора — менше машин, та й їхати мені сто мільйонів кілометрів. І до роботи час. Зароблю грошенят, куплю пальне і пляшку білого вина. Отак. — Суріндер уважно на неї подивилася. — Ні. Не має сенсу залишатися та влаштовувати ридальну вечірку на честь себе нещасної.

— Я куплю закусь!

Ніна похитала головою.

— Ні. Не хочу про все це думати. Хочу їхати додому, слухати радіо на повну гучність і до кінця життя не бачити жодного потяга.

Вона міцно обійняла подругу і нагадала, що на півночі Суріндер завжди чекають. А та обійняла Ніну у відповідь і пообіцяла, що приїде, щойно в Бірмінгемі спаде спека, бо тоді вже яка різниця, де мерзнути. А ще попросила Ніну не дуріти, хоча б для різноманітності.

— Пошукай щось реальне. Щось дійсно реальне.

Проїжджаючи цього суботнього вечора повз габімірну залізничну станцію із довгими потягами на запасних коліях, Ніна не втрималася і розплакалася. Невже в неї цього ніколи не буде? Усі знаходять собі пару, а коли й вона знайшла, виявилося, що це чужа пара. Виявилося, що вона закохалася у вигаданий образ, а не в живу людину.

«Пошукай щось реальне», — сказала їй Суріндер. Але як його шукати, якщо Ніна навіть не знає, що воно таке?

Розділ двадцять четвертий

— Ну що, готова? — поцікавилася Леслі.

Продавчиня з місцевої бакалійної крамнички від самого початку скептично поставилася до ідеї відкрити книгарню, не зацікавилася жодною із запропонованих Ніною книжок і взагалі сумнівалася, що бодай із чогось у Ніниному виконанні буде користь. І хоча зараз уже не було сумніву, що Лесліні песимістичні пророкування не справдилися, жіночка й досі полюбляла завітати до фургончика, все прискіпливо роздивитися та на все зневажливо попірхати. От така була розвага в людини. А для Ніни тимчасом стало справою честі знайти книжку, яка буде Леслі до смаку.

Історичні й любовні романи, гумор, кримінальні драми з викраданням дітей — на все вередлива гостя тільки здвигала плечима. На детектив відреагувала зі стриманою цікавістю, але ото й тільки. Жодна палітурка ще не змусила Леслі захоплено вигукнути: «О, так! Саме цю книжку я й шукала! Вона змінить моє життя!» Здавалося, її взагалі мало що в житті радувало.

— Готова до чого? — уточнила Ніна, загортаючи чергову покупку.

На складі аукціону в Бірмінгемі біля книжок ваявся ще й великий рулон коричневого паперу. Ніна поцікавилася в чергового, що це за папір. Той відповів, що гадки не має. Тож рулон теж повантажили у фургон.

Відтоді Ніна наловчилася майстерно обгортати книжки, перев'язуючи пакунок дешевою крученою лінвою, яку тут можна було дістати будь-де. І на подарунок гарно, і просто нести додому зручно.

Леслі глянула на неї, примруживши очі.

— До недільного свята, до чого ж іще?

— Зрозуміліше не стало.

— Ти вже скільки в цьому селі?

— Десять хвилин.

— Сонцестояння, неку ти заморський! Ніч середини літа! Свято!

— У вас тільки й балачки, що про те свято.

— Гей, ти язичниця чи хто взагалі? У найдовший день року завжди влаштовують святкування, це навіть діти знають. Якщо не піде дощ, будуть танці, буде вечірка, будуть розваги. А якщо піде дощ, буде те саме, але вже в Ленноксовій коморі.

— Тоді мені справді краще прийти. Бо я в тій коморі якраз живу.

— Та знаю я, — пирскнула Леслі. — Всі знають. Як він, до речі, бідолаха?

— Бідолаха?! — аж захлинулася від обурення Ніна. — Та він... Він нестерпний безпардонний грубіян, якщо ти раптом не знала.

— Трохи є, — погодилася Леслі. — Проте ж він стільки натерпівся з тією Кейт!

— Яка вона була?

— Модна, стильна й зарозуміла. Така собі відзігорна мадам з вищого світу. На тебе геть не схожа.

— От спасибі.

— Нічим їй було не вгодити. Паб їй не подобався, дідугани, які вічно товчуться біля нього, не подобалися...

Що ж, у цьому з Кейт можна було й погодитися.

— Вічно скаржилася на це містечко, що в ньому ніякого заняття собі не знайдеш.

— Та тут завжди щось відбувається! — здивувалася Ніна.

І то була правда. Тут і кроку було не ступити, щоб не натрапити на якусь придибенцію. Вічно влаштовували то святкування якесь, то виступ хорів, то шкільний ярмарок, то спортивні змагання (особливою популярністю користувався місцевий різновид хокею на траві — «шинті»).

Заходів було просто море як на таке маленьке містечко. Проживши тут певний час, Ніна почала розуміти, що це через відсутність розваг, звичних для мешканців великих міст, а ще тому, що суворі погодні умови змушували людей триматися разом. Це була справжня спільнота, а не просто купка малознайомих людей, яким випало жити на одній вулиці. Дівчина лиш тепер зрозуміла, наскільки тут усе по-іншому.

— Знаєш, тобі, певно, й справді не варто йти, — закрипила губу Леслі. — Тобі ця вечірка не сподобається. І здається, у тебе знову нічого для мене немає.

Ніна витягла з коробки добре знайому книжку та простягнула жінці. Леслі трудилася невтомно, як бджола, і навіть жила над крамницею. Сім'ї в неї, вочевидь, не було, і здавалося, жінка дуже незадоволена тим, як склалося її життя. Хотілося вірити, що цього разу спрацює.

— Спробуй оцю, — м'яко сказала Ніна, простягаючи роман «Серце з уламків скла».

Леслі з підозрою глянула на обкладинку.

— Не думаю.

— Просто погортай і скажи, як вона тобі, — і тихенько додала так, щоб ніхто інший не чув: — Не сподобається, грошей не візьму.

Підібрати щось для Леслі — це вже було для Ніни питанням професійної гідності. Їй конче потрібна книжка! Це неозброєним оком видно. Ніна була свято

переконана, що у світі для кожного знайдеться Своя Книга. Якби ж то і з іншим у цьому світі було так просто.

— Терпіти не можу це сонцестояння, — заявила Ейнслі, яка з величезним ентузіазмом розбирала коробки та захопленими вигуками вітала кожну лиску нову обкладинку, кожне цінне перше видання і кожен непошкоджений корінець. Це була чудова колекція. Ніна пообіцяла, що дасть їй кілька книжок почитати, якщо дівчинка акуратно з ними поводитиметься.

— Чому? Що там відбувається?

Ейнслі зітхнула.

— Усі виряджаються, бігають тут, співають, танцюють і дуріють усю ніч. Ото вже нема чим зайнятися.

— Це так жахливо? Бо насправді звучить весело.

— Анітрохи. Чого не можна просто сидіти вдома і слухати улюблену музику? Навіщо всім збиратися разом, бігати з тими рогами та глухнути від усілякого тельнявання?

— З рогами?

— Ага, великі такі роги. А ще барабани і все таке інше. А ще розпалюють велетенське вогнище. Цілковита дурня.

— Обов'язково підіть на свято, — порадив Мак-Фарлейн, місцевий сімейний лікар. Він стояв біля дівчат і облизувався на коробки, з яких Ейнслі витягала книжки. Чоловік сподівався угледіти там роман про американських гангстерів періоду «сухого закону», якого ще не читав. — Там усі будуть.

— Ото вже вагома причина щось робити, — закотила очі Ейнслі.

Краєм ока Ніна помітила, що у фургон прослизнув Бен. Останній примірник книжки «З даху на дах» вона тримала біля каси, тож хлопчик швидко його знайшов. А тоді зручно вмовстився і заходився читати текст на

задній обкладинці, повільно водячи пальцем по рядках і ворущачи губами. Дівчина усміхнулася та вирішила його поки що не чіпати.

— А як вдягатися?

— Ну, чоловіки, звісно, в кілтах, а от дівчата... дівчата вичепурюються.

Ніна вже досить прожила в Шотландії, щоб зрозуміти, що то комплімент. Вона й сама інакше одягалася, відколи стала працювати в книгарні. Дівчина кинула оком на Ейнслі: та сьогодні підвела очі фіолетовим олівцем, який чудово контрастував із її зеленим волоссям. Дівчинка була схожа на логотип Вімблдонського турніру. Напевне, це був хороший знак. Ейнслі шукала, як самовиразитися. Але Ніна вирішила за краще вдати, що нічого не помітила. Вона ще раз спробувала поговорити з дівчинкою про іспити і знову невдало — та відразу ж наїжачилася.

— Оця має бути цікавою! — Мак-Фарлейн вполював у коробці книжку, на обкладинці якої красувався войовничий інопланетянин із бластером в одній руці та цілком земною на вигляд кралею в другій. — Так, оця!

— Але ж ви і прудкий, — відгукнулася Ніна, здивовано дивлячись на його вибір. — Я на цих ще навіть ціну не проставила.

Проте покупець уже простягав гроші й на прощання нагадав:

— Зустрінемося на святі.

— А мені можна на свято? — почав скиглити Бен, коли Ейнслі потягла його з фургона.

— Ні!

На роботі час спливав непомітно. А от повертатися в порожній будинок, де на неї не чекала Суріндер, що завжди знала, як підбадьорити подругу; не чекали опівнічні прогулянки, від передчуття яких швидше билосся

серце; не чекали записки з віршами й жартами та кумедні малюночки на дереві... Це було справді тяжко.

Удень Ніна спілкувалася з десятками людей, а от самотні білі ночі тяглися нескінченно. Доводилося примушувати себе йти спати о 10:30, навіть якщо надворі день білий. І рахувати години до світанку.

Вона не отримувала жодних звісток від Марека та не ходила на переїзд перевіряти, чи немає чогось на дереві. Не бажала знати. Проте латвієць, хотілося вірити, і сам розумів, що вони надто далеко зайшли і вже були на крок від жахливої помилки.

«А може, й не розуміє», — гірко розмірковувала Ніна одного вечора, переполовинюючи велику коробку з морозивом й упиваючись жалем до себе. Може, він думає, що вона просто собі легковажна британка, яка його продинамила, і вже знайшов собі наступну. А може, взагалі про неї не думає, викинув з голови того ж вечора.

Дівчина зітхнула. Гріффін і Суріндер були переконані, що їй тут напрочуд добре ведеться. І від цього ставало ще тяжче. Так, ніби вороття назад не було, навіть якби їй дуже кортіло.

Не кортить, звісно, але, чорт забирай, їй так самотньо! Ще раз зітхнувши, Ніна залізла в інтернет (дуже, ду-у-уже повільний) і відкрила свою сторінку на фейсбуці. Суріндер змусила її завести в соцмережах сторінку для книгарні. Ніні спершу здавалося, що то дурна затія, але виявилось, з неї була неабияка користь. Тепер усі знали, де та якого дня стоятиме фургон, і могли його легко знайти.

А ще їй написав хтось на ім'я Бібліотека Оркнейських Островів (навряд чи це прізвище, ім'я, по-батькові реальної людини, розважливо вирішила Ніна), запропонувавши перебиратися до них, щойно Ніна вирішить переїхати чи розширити бізнес. Їм-бо теж не завадила б книгарня на колесах на додачу до чудесної книгарні

в Керкволлі. Дівчина перечитала повідомлення й усмінулася. Вона й тут ніби на виселку, а майже безлюдні Оркнейські острови лежать іще далі, на краю світу. Проте непоганий варіант на той випадок, якщо гірська Шотландія видасться їй одного дня надто метушливою, перенаселеною та задушливою. Тож листа Ніна завбачливо зберегла.

Хтось постукав у двері. Дівчина спантеличено озирнулася. До неї рідко хто заходив, хіба що дітлахи, яким просто вкрай припече прочитати черговий том «Гаррі Поттера», «Школи Мелорі Тауерс» або «Нарнії». Їм Ніна не відмовляла, бо добре знала це відчуття.

Тож із цікавістю відчинила двері. На порозі, на її подив, стояла Леслі з бакалійної крамнички.

— Привіт, — сказала вона.

— Гм... Привіт. Ти по книжки? Я, власне, вже замкнула фургон, але якщо тобі щось треба...

— Ні-ні. Слухай, я хотіла сказати... Я прочитала книжку, яку ти мені дала. — По її щоках потекли сльози.

Ніна глянула на годинник.

— Ого! Так швидко?

«Серце з уламків скла» було відчайдушною сповіддю покинутої жінки, що опинилася на краю прірви та кидає в неї уламки свого вдавано благополучного життя, розмірковуючи над сенсом принад цього світу. Книжку, казали, написано за чотири дні. Вона приголомшувала щирістю, влучністю і гумором. Той факт, що авторка згодом безтямно закохалася у видавця її твору та виїшла за нього заміж, тільки додав роману популярності, хоча він і без того цілком заслужено отримав звання світового бестселера.

— Це було... Вона так точно все описала. Саме так і відчуваєшся.

Стоячи перед застебнутою на всі гудзики жінкою, яка рішуче відкидала всі її спроби заприятелювати,

Ніна в черговий раз подивувалася з того, який вир емоцій може насправді ховатися за стриманими манерами. Адже, глянувши на Леслі, ви бачили врівноважену пані середнього віку, що незворушно торгує у своїй крамничці. І несподівано ця пані відчула споріднену душу в навіженій американці, яка в розпачі заливає своєю кров'ю гірський схил, змінює сексуальну орієнтацію та вие на місяць серед вовчої зграї.

Кожна людина носить у собі цілий всесвіт, настільки ж неохопний, як всесвіт довкола неї. І книжки, з досвіду Ніни, — то єдиний (ну, окрім хіба що музики) спосіб здолати бар'єр між внутрішнім всесвітом і зовнішнім та з'єднати їх. Слова ж слугують провідниками між тими двома сферами.

Ніна тепло усміхнулася:

— Я рада, що вам сподобалося. Зайдете на чашку чаю?

Жінка похитала головою.

— Ні-ні, мушу йти. Але після того, що я тобі сказала сьогодні...

— Що саме?

— Що на святі тобі не сподобається. Не слухай мене. Це неправда. Тобі обов'язково треба піти.

Ніна заперечила:

— Що мені треба, так це добре виспатися! Коли надворі так світло, заснути просто нереально.

— Не дурій! — суворо глянула на неї Леслі. — Свято тільки раз на рік. Ти молода незаміжня дівчина. Усі, хто без пари, обов'язково мусять іти на свято. Таке правило.

— Серйозно? — здивувалася Ніна. — Вона ще не відійшла від історії з Мареком і не була готова знову йти в люди. — Не впевнена, що матиму настрій.

— Знаєш, — насупилася Леслі, — я всю молодість змарнувала на чоловіка. Нам обом було по двадцять,

коли ми одружилися. А зустрічалися ще зі школи. І до своїх п'ятдесяти я в бік інших чоловіків навіть не дивилася. Боб був виродком, але я думала, що вони всі такі. Просто ніколи не задумувалася. Життя йшло собі, як ішло. І знаєш що? Він усе одно мене покинув. І тепер для мене надто пізно починати все спочатку.

— І зовсім не пізно! — запротестувала Ніна.

Леслі закотила очі.

— Я вся у зморшках від лоба до п'ят і працюю з ранку до ночі. Оце було найбільше свинство з його боку. Не міг покинути трохи раніше, коли в мене ще був шанс когось зустріти? Коли я ще була бодай трохи в соку. Ми з авторкою тієї книжки обидві знаємо, що варті кращого. Проте королевою середини літа мене вже не виберуть, хоч у яку сукню вберися. А от ти — інша річ. — Леслі простягнула їй целофановий пакет: — Тримай. Має підійти. Я теж була мала й худюща.

— Я не худюща!

— Леннокс сказав, що, якби ти була одним із його ягнят, він покинув би тебе на пасовищі.

— Він ЩО сказав? — умить оскаженіла Ніна, але Леслі її проігнорувала й тицьнула в руки пакет. Ніна опустила на нього очі: — Краще не... Я все одно не піду.

— Слухай, — знову насупилася Леслі. — Ти приїхала в це місто. З книгарнею в тебе вийшло, хоча я не сподівалася. Визнаю. Але ж ми для тебе, гадаю, не лише гаманці на ніжках. Ти в Шотландії. А ми тут тримаємося разом. Залишатися осторонь не вийде. Люди старалися, організовували все, а ти візьмеш і не прийдеш. Не можна так.

— У такому ракурсі я про це не думала, — визнала Ніна.

— Бери! — І Леслі знову тицьнула їй пакет у руки. — Це буде неймовірно гарне свято. Насолоджуйся кожною секундою. І покажи всім, що ти тутешня.

— Просто не вірю, що мене шантажем заманили на вечірку, — пробурмотіла дівчина, але в її душі вже піднімалося легке приємне збудження.

Коли Леслі пішла, Ніна обережно витягла з пакета подарунок і вражено зітхнула.

Сукня була біла, але зовсім не схожа на весільну. Пошита з простого однотонного шифону, приталена, з комірцем під горло та пишною спідницею по коліно. Ще в пакунку був блідо-зелений тартановий шафр, який традиційно приколювали до сукні навскоси як перев'язь. І корсет, який Ніна кілька хвилин захоплено розглядала. Темно-зелений, вельветовий, зі шнурівкою спереду — його, без сумніву, треба було надягати не під спід, а зверну на сукню.

Дуже красивий. І дуже якийсь знайомий. Щось він Ніні нагадував. А, точно! У пам'яті спливла ілюстрація зі старовинної книжки дитячих казок, на якій були зображені сестрички Біляночка та Зоряночка. Дівчина усміхнулася згадці та розклала сукню на ліжку.

Шкода, що Суріндер немає. Вона б оцінила. Дівчина глянула на годинник. Сьома вечора. Святкування починається о восьмій. Закусила губу. Ну що ж, якщо вона планує йти на вечірку — а йти доведеться, бо Леслі тепер з неї не злізе, і якщо Ніна залишиться вдома, то їй потім вік пригадиватимуть і ще й бізнес, не дай боже, накриється, — час збиратися.

Із розміром, як виявилось, Леслі вгадала на сто відсотків. Ніна прийняла душ, помила голову та вирішила залишити волосся розпущеним, а не збирати ззаду у вузол, як звичайно. Воно буде довге й розкуйовджене, але нехай. Тоді натягнула через голову білу сукню. Спідниця так справно лягла на стегнах, ніби була шита на замовлення. Тканина виявилася легшою та еластичнішою, ніж здавалася попервах. Ніби спеціально для танців.

Потім дівчина влізла в корсет. Він стягнув талію та ребра і легенько, але помітно підняв груди.

Ніна недовіриливо роздивлялася себе в дзеркало. Зазвичай вона носила безформний одяг, бо він був зручний. Проте й сукня, до якої дівчина взула легкі балетки, виявилася напрочуд комфортною. І водночас була зухвала й звабна, чим різче відрізнялася від Ніниного повсякденного образу.

На мить дівчина запанікувала. А раптом це так вирішили розіграти наївного новачка? Раптом ніхто більше таким розчепуреним не прийде? А тоді згадала, як описував дівчат на святі лікар Мак-Фарлейн, і заспокоїлася. Ні, дурниці. Ну, дурниці ж?

Ніна аж порожевіла від задоволення, роздивляючись на себе в дзеркало. Корсет зробив талію тонесенькою, а невеликі груди, які зазвичай проходили в категорії «нема на що подивитися», зараз апетитно височіли в декольте та приваблювали погляд. Тепер ясно, чого в давні часи дами з корсетів не вилізали, подумала Ніна. Усміхаючись до себе, дівчина крутнулася, щоб подивитися, як розійдеться спідниця, аж раптом помітила, що хтось стоїть у дверях.

Вона рвучко озирнулася, з переляку аж подих перехопило, і лише тоді впізнала Леннокса. Якусь мить він просто безсоромно витріщався на неї, а тоді отямився.

— Вибач! Вибач! — вигукнув гарячково і аж позадукував, піднявши руки. — Двері були відчинені...

Спровадивши Леслі, Ніна залишила їх відчиненими навстіж, щоб провітрити вітальню.

— Ти мене налякав!

— Вибач, вибач, вибач, я зазвичай не... Чорт, невже так пізно?

Ніна усміхнулася:

— Та не страшно. Просто трохи соромно, що мене заскочили за красуванням перед дзеркалом.

Чоловік знову на неї глянув, але якось нервово, ніби не повинен був цього робити.

— То ти йдеш на свято?

— Ні, що ти! Це я так вдягаюся, коли хочу повалятися на дивані перед телевізором.

Леннокс раптом розсміявся — так, ніби не збирався, але не втримався:

— Я, власне, хотів сказати, що тобі личить.

— Не верзи дурниць.

— Ні, справді. Маєш чудовий вигляд. Ніби скинула нарешті свій кардиган.

— Я не ношу кардиганів!

— Свій метафоричний кардиган. Бібліотекарський кардиган. Ніби... — для Леннокса це була на диво довга промова і під кінець йому, видно, трохи забракло слів. — Ніби ти щось накидаєш на себе, щоб видаватися меншою та непримітнішою... ніж насправді. — Ніна закліпала очима. — Ніби не хочеш, щоб тебе помічали.

— Щоб не залишили, бува, на пасовищі, як роздивляться.

— Що? — спантеличено кліпнув очима Леннокс.

— Забудь.

Чоловік відразу ж розвернувся та пішов геть. Проте на півдорозі, дійшовши до фургона, зупинився та повернувся назад.

— Краще не їдь на цьому одороблі. Давай підвезу?

— А ти теж туди? — здивувалася Ніна.

— Хіба хочеш? Мусиш! — пирхнув Леннокс. — Інакше всі образяться та перестануть купувати в мене вовну. Не хотілося б до цього доводити.

Ніна усміхнулася:

— Тоді гаразд. Може, цього разу почнеш танцювати трохи раніше.

Чоловік наморщив лоба: здається, минулих танців він не пам'ятав.

— Якось не думав про це, — сказав він і рушив у напрямку свого будинку. — Будь готова за двадцять хвилин.

— У тебе що, два кілти? — здивувалася Ніна, роздивляючись святково вбраного Леннокса через двадцять хвилин.

Дівчина довго мучилася із зачіскою, але врешті заплела собі косу короною, перекручуючи два пасма до-вкруг голови. Куди приткнути тартановий шарф, вона так і не придумала. Тепер Ніна бачила, що він тих самих кольорів, що й кілт Леннокса, — сіро-зелений.

— А в тебе що, дві пари джинсів? — огризнувся Леннокс.

Він теж вимив голову, і волосся лежало м'якими кучерями, не сховане, як зазвичай, під кашкетом. Тепер, коли на фермерові не було звичної брезентової куртки, Ніна могла роздивитися і широкі плечі, і міцне жилаве тіло. Не надто худий і не надто накачаний — навряд чи він узагалі качається, подумала дівчина, навряд чи фермерам потрібні додаткові фізичні вправи — саме в міру. Сіро-зелена тканина підкреслювала синь очей.

— Так, але ж...

Ніна прикусила язика, вирішивши не розвивати тему.

— А де шарф?

— М-м-м... Я не знала, куди його...

— І вирішила взагалі не надягати? Неси сюди.

Стоячи біля «лендровера», Леннокс обережно й зосереджено приколював шарф до Ніниної сукні — на плечі й на стегні. А коли випростався, вони опинилися надто близько одне до одного — Ніна аж затамувала подих. А усвідомивши це, дала собі подумки запотиличника, відчинила дверцята і вже поставила ногу, щоб

сісти на переднє сидіння, але відразу ж і відступила, бо там уже сидів Петрушка.

— Петрушка у нас іще той танцюрист, еге ж?

Леннокс здвигнув плечима.

— Він любить вечірки. Куди більше, ніж я.

— То я сяду ззаду?

— Не дурій. Давай, хлопче, гайда назад.

Собака вмить перескочив на заднє сидіння. Ніна повернулася та ласкаво почухала Петрушку за вухом.

— Ти ж мій гарнющій!

Пес лизнув їй руку.

— Вічно ти з ним сюсюкаєшся, — несхвально глянув на це Леннокс.

— Бо він дуже-дуже славний! — І подумки додала: «Ти такого славного друга не заслуговуєш!»

— Кейт завжди казала, що він надто хороший для мене. — Леннокс, здавалося, прочитав її думки.

Якийсь час вони мовчки їхали по розбитій ґрунтовій дорозі. Сьогодні тут було більше машин, ніж зазвичай, просто тому, що зазвичай їх тут не було взагалі, а сьогодні кілька намалювалося, і всі їхали в бік Коран-Мора. Пасажири, всі як один, були веселі й збуджені. А ще Ніна з полегшенням побачила купу дівчат, затулятих у білі сукні. Вечір був ясний і тихий, угорі пливли пухнасті хмаринки, а сонце до неба ніби приклеїлося. Дівчина милувалася природою за вікном, оскільки Леннокс явно не горів бажанням підтримувати світську бесіду. І раптом ні сіло ні впало він спитав:

— Як там машиніст?

— Що? — витріщилася на нього Ніна.

— Ну, він прийде чи як?

— Гм... Ні. Не прийде. Ні, це не... Це було...

— Не зовсім те, на що ти сподівалася? — скопив на неї очі фермер.

У автівці запанувало мовчання.

— Він... У нього, як виявилось, є сім'я. — Визнавати це, та ще й повторювати вголос, було нестерпно. — І це не твоя справа.

Леннокс помовчав, почухав вуха Петрушці, який вистромив голову між їхніми кріслами, і врешті погодився:

— Вибач. Не треба було питати. Я підозрював щось таке. Він ніколи не дивився мені в очі.

— Може, ти йому просто не подобався? І він вважав тебе нечемним і злим?

Фермер здивовано на неї подивився.

— Ні, я зовсім не такий! — Ніна виразно гмикнула. — Ну гаразд-гаразд. Просто я багато працюю. Усі думають, що керувати фермою легко, але насправді тут достобіса роботи і... — Він піймав Нінин вираз обличчя: — Що?

— Нічого.

— Кажи.

— Усім відомо, що працювати на фермі важко. Однак той самий Тем постійно зависає в пабі, та й інші фермери теж розважаються та веселяться. Безліч людей працює в поті чола, але вони при цьому не гарчать на всіх підряд.

Леннокс хвилю помовчав, а тоді визнав:

— Таки ні. Гадаю, що ні... Просто останні кілька років... — Він замислено подивився на яскраво-зелені пагорби, що пропливали за вікном. — Останні кілька років... були важкими. І це ніби... Не певен, чи ти зрозумієш, але річ у тім, що поганий настрій став для мене... ніби звичкою. — Він опустил очі на свій кілт: — Але ж зараз я йду на вечірку...

— Хтозна, що ти там робитимеш, — весело підколола його дівчина. — Може, набундючившись, сидітимеш весь вечір біля бару.

— Я не сиджу!

— На танцях у коморі сидів! Весь вечір балакав з отим чоловіком і всіх ігнорував.

Леннокс зітхнув:

— Ах так, того вечора...

— Ах так, того вечора! — скопіювала його інтонацію Ніна. — Просто диво, що ти згадав, враховуючи, скільки вечірок тут влаштовують щотижня.

Леннокс зіщурих очі, однак не відривав погляду від дороги:

— Так, я згадав. — Ніна вичікувально подивилася на нього. Він же пояснить? Він зітхнув і пояснив: — То був... То мій адвокат Реналд. Хотів поговорити зі мною віч-на-віч. — Леннокс міцніше вчепився в кермо. — Чорт. Ніно, вибач, не хотів тобі казати... Принаймні поки не знатиму напевно. Я намагався все владнати, але навряд чи зможу. Шкода приносити такі новини, особливо перед святом, проте я зайшов... Перед цим... Я, власне, заходив, щоб сказати... — Ніна не зводила очей з його порожевілого обличчя. — Я... Кейт хоче ферму собі. Щоб віддав їй або продав.

— Що?

Ніна згадала дорогі штори, ретельно дібрані предмети декору, інтер'єри, в які було вкладено стільки сил. Людина з таким смаком, з таким тонким відчуттям краси, вона ж не може просто вломитися та все зруйнувати?

І враз Ніні стало соромно за свій егоїзм. У неї тут просто орендоване житло. Леннокс втрачає набагато більше.

— Нічого собі! Це неможливо! Вона не може відібрати в тебе ферму!

— Поки що в неї непогано виходить.

— Проте ж це родинна ферма?

— Не має значення. Ну, тобто, ми з нею й були родиною. Якийсь час.

Чоловік замовк.

— Хіба в неї немає своєї роботи?

Леннокс стенив плечима.

— Здається, це не беруть до уваги.

— Це ж вона тебе покинула.

— І це не важить.

— Що ж ти робитимеш без ферми?

Леннокс кинув на дівчину швидкий погляд і повільно відказав:

— Не знаю. Почну все спочатку, напевно. Наймуся до когось.

Важко було навіть уявити Леннокса найманим працівником.

— Це нечесно! — схвильовано вигукнула Ніна. — Я ж бачила, скільки всього ти робиш для ферми!

— Юристам усе це до лампочки.

Вони повільно сунули вибоїнами, а в Ніни геть пропав настрій, і нічого святкувати не хотілося.

Проте на язика в неї крутилося одне запитання:

— Чому ви розійшлися? Вона справді закохалася в іншого чи це був тільки привід?

Леннокс довго мовчав, а тоді неохоче відповів:

— Причина, мені здається, очевидна.

— Твій мерзотний характер?

— Ні, я не це мав на увазі. Зовсім не це. — Леннокса явно зачепили її слова.

— Тоді ой.

Знову запанувало мовчання. Потім Леннокс неквапно продовжив:

— Вона почувалася похованою живцем. Вважала, що їй обіцяли геть інше. Більше можливостей. Але це неправда. Я нічого такого не обіцяв. Вона знала, на що йшла. І думала, що дасть раду цьому, пристосується. Зможе жити в ізоляції. Але не вийшло.

Він перевів погляд на золоті пагорби.

— Зими тут довгі. Бути дружиною фермера дуже-дуже непросто. Не кожна подужає.

— А як ви зустрілися?

— Я навчався в сільськогосподарському коледжі в Единбурзі... А вона — в художній школі. — Леннокс гірко посміхнувся: — Відразу все було ясно, правда ж?

Ніна кивнула.

— А чому вона взагалі погодилася сюди переїхати? Якщо вже так хотіла жити в місті й стати відомою художницею?

— Думала, тут буде більше умов для роботи. Природа, самота, неквапність — усе, щоб стати справді великим художником.

Ніна згадала абстрактну картину в себе на стіні:

— О-о-о! То це її! Це її робота! Мені щось і на гадку не спало.

Перед очима знову постали похмурі темні кольори, які ніяк не вписувалися в інтер'єр.

— А, так. Вона не хотіла її чіпляти. То я вчепив. Думав... Думав, це її потішить.

— Потішило?

— Ні. Але я справді думав, що це гарно.

— Так і є! — гаряче запевнила Ніна. — Картина дуже гарна. Але чому... Навіщо їй забирати в тебе ферму? Просто тому, що вона її ненавидить?

— Думаю, в Кейт зараз важкі часи. У великому місті художнику важко пробитися. І все дорого. Усе коштує грошей. Гадаю, вона трохи викладає малювання... Але знаючи Кейт... їй це важко дається. Це не для неї. І вона каже, що це заради мене ж, мовляв, я маю вилізти з глухого кута, в який сам себе загнав, знайти якусь легшу роботу.

— Можливо, вона має слушність.

— Ти серйозно? — глянув не неї Леннокс.

— Ти, здається, взагалі не лягаєш спати. Швендяєш по фермі всю ніч, мені чути. І кілометри намотуєш цими полями.

Фермер здивовано звів брови.

— Проте я так звик. Це не через роботу, я просто так живу. Це моє життя. Кейт ненавиділа таке життя, але це її проблеми. Мені воно подобається. Я не уявляю... Я просто не зміг би весь день сидіти в офісі. Працювати за комп'ютером. Я б сказився. Я не талановитий, як Кейт, і не такий розумний, як ти. Ти побачила, чого бракує тутешнім людям, і запропонувала їм це. Я на таке не здатен.

Ніна зніяковіла від компліменту.

— Знаєш, я думаю... Я думаю, здатен. І не лише на це. Якщо я до чогось і дійшла, то це до розуміння, що, поки не спробуєш, ніколи напевно не знатимеш, чого ти вартий.

— Але я люблю свою роботу. Люблю цю землю.

Ніна уважно на нього подивилася.

— Має бути спосіб... Має бути спосіб зберегти ферму.

Леннокс стенув плечима, а тоді простягнув уперед руку. Вони виїхали на пагорб, з якого відкривався чудовий краєвид із залізничною колією вниз. Проте фермер показував на наступний пагорб, де вже зібрався чималий натовп, стояли смугасті намети і яскраво розфарбовані ятки.

Звідти долинав шум, що спершу нагадував Ніні стукіт дощових крапель о дах, а, коли вони під'їхали ближче, виявився гуркотом барабанів. Дівчина примружила очі. Група молодиків — у кілтах, але без сорочок, з вимазаними болотом торсами — молотила в боу-рани, і гуркіт стояв неймовірний. Час від часу хтось із них закидав голову та по-вовчому вив.

— Матінко моя! — пробурмотіла Ніна. — І багато тут такого буде?

Уперше за весь час Леннокс щиро усміхнувся, і до-
вкола його очей збіглися зморшки. Усмішка в нього
була дуже гарна.

— Буде ще краще, — пообіцяв він. А тоді знову спо-
хмурнів: — Вибач, що сповістив тебе про можливе ви-
селення.

Ніна закліпала очима:

— Не страшно. Я навіть... Власне, в мене є ще варі-
анти, де жити.

Леннокс здивовано підняв брови.

— Справді?

Ніна прикусила губу. Їй не хотілося їхати з Кіррін-
фіфа, дуже не хотілося. Але Ленноксу й так було непере-
ливки, хай хоч нею не переймається.

— Ти собі розв'язуй проблему з Кейт, як зумієш. Про
мене не турбуйся.

«Лендровер» загальмував біля ряду припаркованих
просто в полі машин. Він глянув на дівчину і кивнув:

— Гаразд.

Проте обличчя його залишалося стурбованим.

— Я серйозно.

Леннокс вийшов з автомобіля та звично обійшов
його, щоб допомогти Ніні. Дівчина вже й забула, що на
ній вечірня сукня, в якій, як виявилось, дуже незручно
звідкись вилазити. Чоловік простягнув їй велику шо-
рстку долоню, і Ніна вклала в неї свою.

— То куди ти збираєшся переїхати? — спитав, коли
Ніна спритно зіскочила на траву.

— А, на Оркнейські острови, — легковажно кинула
вона.

Леннокс завмер.

— Артні? — перепитав, вимовляючи назву окру-
гу на місцевий лад. — Ти зібралася в Артні? На ост-
рови? Тобі тут забагато людей, і ти знайшла, де їх ще
менше?

— Ну, якщо не буде житла тут, доведеться їхати туди, де воно є, — нагадала про ситуацію Ніна.

— О... Справді.

Вони якийсь час постояли одне навпроти одного, почувуючись вкрай незручно. Барабани звучали дедалі голосніше, а тоді через гуркіт почали пробиватися звуки волинок. Пухнасті хмаринки бігли небом так, ніби за ними хтось гнався. З гурту дітей Ніна почула сміх.

— Слухай, а я точно вдягнена як треба? — захвилювалася вона.

Леннокс уважно обвів її поглядом.

— Ти просто ней... — почав він, проте обірвав себе на півслові. — Знаєш що? — сказав врешті. — Я б випив. Ти як?

— Випив? А як же всі ті маленькі ягнятка?

— Ягнятка гризуть лопушки. А дорослі люди сьогодні п'ють. На честь свята кожен мусить випити. Таке правило, ти не знала?

І тієї ж миті перед ними виріс огрядний дядько, весь вимазаний червоною фарбою та обвішаний гірляндами з квітів і фруктів. У руках він тримав величезний ріг. Впізнати у вирядженому персонажі поштаря було важко, але Ніні вдалося.

— Бахус! Бахус прийшов! Вшануймо бога літнього сонцестояння! — щосили загорлав він.

— Що це? — підозріло спитала Ніна.

— Ніч середини літа, — поважно відказав дядько. — Час веселитися і творити дива! Хай вода стане вином, а квіти вкажуть шлях! З вас п'ять фунтів.

— Це не відповідь на запитання, — дорікнула Ніна, але напій з рогу обережно скуштувала.

У нього був трохи дивний смак — як вино з малиною, — але загалом дівчині сподобалося: напій пінився, освіжав, додавав настрою. Ніна усміхнулася й передала ріг Ленноксу, який зробив добрий ковток й усміхнувся

їй у відповідь. А тоді простягнув Бахусу десять фунтів, після чого той знову загорлав:

— Підходьте, підходьте всі, приєднуйтеся до веселої гулянки! І не забудьте фінансово підтримати нашу пошту!

Далі до них підбігли три молоденькі дівчини, які часто товклися на автобусній зупинці з невдоволеним виглядом і скаржились на все на світі. Зараз вони були вбрані в білі сукенки, а в руках тримали пишні вінки з квітів, один із яких простягнули Ніні.

— Ні-ні, не треба, — відступила та.

— Це на підтримку дівочої організації скаутів, — пояснили їй, і Ніна закотила очі.

— На свято літнього сонцестояння треба брати всі гроші, які є, — підтвердив її підозри Леннокс. — Надягай.

Ніна схилила голову, і дівчата надягли їй на коси вінок.

Свято й справді вдалося на славу. Довкола бігали й стрибали діти: дівчатка були всі заквітчані, у вінках і пишних сукнях, а хлопчики зодягнені в широкі білі сорочки та кілти, як і їхні татусі — дехто навіть мав невеликий кинджал за підв'язкою панчіх.

На вході, де вони купили квитки, стояла велика арка, заквітчана пишними духмяними півоніями і трояндами. У повітрі розливався солодкий аромат квітів. Ленноксу довелося пригнутися, щоб пройти крізь арку, а вже там на них чекало неймовірне видовище.

На самій вершині пагорба, потріскуючи та бухкаючи снопами іскор, палало величезне вогнище. На траві сиділи поодинокі музики та грали на народних скрипках, вплітаючи веселі мелодії в гуркіт барабанів. А в центрі стояла височенна колода. Були б вони в Англії, Ніна припустила б, що це травневе дерево. Хоча

конструкція геть не була схожа на ту тонку чепурну жердину зі стрічками, довкола якої вони дітьми танцювали в народних костюмах. А тут був великий грубо обтесаний стовбур дерева, поставлений сторч і густо обмотаний виноградними лозами та гірляндами з листя. Вінчав його чудернацький трикутник.

Парочки підходили до колоди, обмотували зап'ястя гірляндами, а тоді розкручували «пута», оббігаючи довкола дерева й зі сміхом і палкими поцілунками зустрічаючись по той бік.

Після цього гірлянди чіпляли назад на стовбур, і наставала черга наступних закоханих. Усе це, певно, споруджували не один тиждень.

Звідкись вискочила велетенська фігура — Ніна й кількоро дітей з переляку аж попідскакували. То був зелений чоловік на довжелезних дибах. Весь укритий листям, він здавався просто частиною лісу. Зелений чоловік командував барабанщиками, шикував пари і, схоже, був ведучим цього вечора.

У натовпі знову почали передавати роги з шипучим вином, і Ніна зробила ковток, коли один опинився просто біля її рота. Грала музика, гриміли барабани, шумів вітер у кронах дерев — і все це, здавалося, гупало й гуділо просто в Нініній крові. І хоча вона добре знала, що це лишень збирають кошти на потреби села, що це просто черговий культурний захід, усе довкола здавалося дуже справжнім, диким і чудернацьким.

Натовп поступово відтиснув її від Леннокса, і дівчина опинилася в гурті зодягнених у біле жінок. Більшість із них були з квітами та стрічками у волоссі, а деякі навіть начепили карнавальні маски, так що годі було їх упізнати. Втім, навіть якщо й траплялося знайоме обличчя, заледве вдавалося кивнути — Ніну знову захоплював коловорот танців і сміху. Довкола вирував натовп, гасали й верещали діти.

Ніна знайомилася з купою нових людей, віталася зі старими знайомими, але заледве розрізняла своїх і чужих у цьому гаморі й миготінні обличь. Через шум голосів і тріскотіння полум'я нічого не було чути, тож залишалося просто влитися в людський потік і покірно йти за ним.

За командою зеленого чоловіка, який не слухав нічиїх відмов, усі взялися за руки та стали у два величезні кола, одне з яких пішло за годинниковою стрілкою, а друге — проти.

Під бій барабанів і пронизливий спів скрипок і сопілок усі пішли в дивний танок із притупцюваннями довкола вогнища, рухаючись дедалі швидше й енергійніше. Ніна ледве переводила дух, голова йшла обертом від вражень, але зупинятися вона навіть не думала, раз по раз вибухаючи голосним нестримним сміхом.

— Вшануймо традиції середини літа! — рознісся довкруги підсилений мегафоном голос зеленого чоловіка. — Ось перед нами юнаки й дівчата, а з ними дух розквіту й оновлення, і найкоротша ніч, і найдовший день! Благослови на святкування, Матінко Земле, дай нам на весь рік квітів і плодів від щедрот твоїх!

Усі схвально закричали й заплодували. Потім танцюристи з реготом попадали всім гуртом на траву, а музики продовжували грати. Ця музика, дика, нестримна, нелюдська, первозданна, розносилася у вечоровому повітрі, насиченому солодким густим духом лаванди й чебрецю, напестянки, жовтцю й жимолості, гребінника й лещиці.

Ніні наполегливо порадили зібрати по квіточці кожного виду — сім квіток на сім ночей, — і тоді кохання її не мине. Знайдені квіти дівчата урочисто вплітали одна одній у коси, попиваючи вино з рогів, які передавалися з рук у руки. Коли обряд завершився, підступили, пе-

ресміюючись, хлопці, похапали дівчат за руки та знову потягли в танок.

Ніні було весело як ніколи. Розваги й танці тривали, аж поки о пів на дванадцяту почало сутеніти й повіяло нічною прохолодою. Тоді на траві розстелили картаті пледи, і гості близьенько одне до одного повмощувалися біля вогнища та стали спостерігати, як угорі спалахують зорі.

Небо набрало густо-синьої барви — о цій порі року воно чорним не бувало. Барабани несподівано вмовкли, музика стихла, тільки ледь чутно звучали переливчасті трелі, немов десь далеко-далеко в лісі сам бог Пан вигравав на сопілці.

Та незабаром стихла й сопілка, і на мить на пагорбах запанувала всеосяжна тиша, ніби сама земля затримала подих. А тоді на сході, над озером, у темному небі з'явилося ледь помітне мерехтіння ніжного блакитного, зеленого та рожевого відтінків — сяйво тремтіло й переливалося, мов чиїсь вправні пальці обережно торкалися клавіш.

Натовп зачаровано зітхнув. І тут-таки всі почали тупотіти, радісно галасувати, попідводилися з пледів і заходилися фотографувати природне диво. Це добряче псувало момент, але Ніна нічого довкола не помічала. Вона зачаровано дивилася на мерехтливі барви північного сяйва в нічному небі. Ніколи в житті дівчина не бачила нічого прекраснішого, ба, навіть не читала нічого настільки ж захопливого!

Потім знову почулися команди зеленого чоловіка, зазвучали барабани та скрипки — ще голосніше і веселіше, ніж досі, — люди повставали з пледів і знову пішли водити танок круг вогнища. Проте Ніна нічого того не чула і не бачила: вона не ворушилася та не зводила погляду з неба, поки довкола неї всі танцювали й веселилися.

Аж раптом відчула, що в неї за спиною хтось стоїть, і різко розвернулася. Темним силуетом на тлі надвечірнього неба височів Леннокс. Він нічого не сказав, тільки простежив за її поглядом, зверненим угору, і кивнув. А тоді подався вперед і обережно торкнувся її руки.

Той доторк обпік її шкіру вогнем, і дівчина мимоволі сахнулася. Леннокс якусь мить невідривно на неї дивився, потім відступив і зник у натовпі так швидко, мовби його й не було.

За кілька годин Ніна вже сиділа в гурті нових друзів і дивилася, як сходить сонце, яке ще й зайти до пуття не встигло. І напружено розмірковувала, що ж сталося цієї ночі, якщо взагалі щось сталося. Може, вона все не так зрозуміла?

Інстинкти вимагали триматися осторонь. Вона вже й так добряче обпеклася. Думала, ніби розуміє, що відбувається, а насправді, як виявилось, не розуміла нічого-гісінько. Не вистачало ще повторити печальний досвід. І хоча цього вечора в машині вони вперше по-людськи поспілкувалися, Леннокс залишався тим самим грубим і невихованим типом, який, якщо судити з його розповіді, зараз загруз у проблемах по самі вуха.

Дівчина згадала Марека, його великі темні сумні очі, і зітхнула. Невже ж немає на світі вільного хлопця, призначеного саме їй? Який не проїдеться по ній трактором? Невже таких зустрічають тільки в книжках і власних фантазіях?

Повз їхній гурт пройшла Ейнслі. Дівчинка тут підробляла, допомагаючи готувати розкішний сніданок, що входив у вартість квитка: глечики жирного домашнього молока, яким поливали вівсянку у великих мисках, додаючи за смаком сіль, цукор чи мед, згорнуті трубочками пелюстки копченого бекону, квадратні лорнські ковбаски, рибний плов або омлет зі шматочками коп-

ченого лосося із найближчого озера і літри чаю та кави, щоб привести до тьми силу-силенну захмелілих гостей.

Хоча, по правді, гості й під ранок віддавали перевагу рожевому шипучому вину.

— Розкішний стіл, — поділилася враженнями Ніна. — І свято чудове.

— Ага, — відповіла Ейнслі.

— Весело тут працювати?

— Та не дуже, — стенула плечима дівчинка. — Але мені потрібні гроші.

— Удома все гаразд?

— Ага, — коротко кивнула та, і Ніна зрозуміла, що лізе не в свою справу.

— Вибач, — сказала вона.

Ейнслі глянула кудись їй за спину:

— Що то за сердитий дядько?

Ніна озирнулася. Біля бару стояв Леннокс і глушив віскі. Помітивши, що Ніна на нього дивиться, він хутко розвернувся до товаришів.

— Це фермер, у якого я винаймаю будинок. Дуже неприємний тип.

— Це ж Леннокс? Із ферми Леннокса? Збіса старий, — констатувала Ейнслі.

— Та йому тільки трохи за тридцять!

— Я й кажу: збіса старий.

— Е-е-е... Хай буде по-твоєму.

— Але нічогенький такий. Симпатичний. Як для старигана.

Щоки в Ніни порожевіли.

— Думаєш?

Дівчинка кивнула.

— Ну тобто, не те, щоб моя думка щось важила...

— Ейнслі, — серйозно сказала Ніна, нахилившись до неї. — Твоя думка завжди важить. Хай би хто що казав.

Якийсь час Ейнслі мовчки на неї дивилася, а тоді її гукнули старші офіціантки.

— То що, спробуєш щастя? — змовницьки усміхнулася мала.

— Е-е-е. Ні. Проте твою думку я врахувала.

Ейнслі кивнула, виказуючи цим цілковиту байдужість до предмета розмови, і подибала в сутінки.

Гостей свята розвозили по хатах численні таксі та звичайні машини, які цієї ночі теж виконували роль таксі. Втім геть п'яних залишали на місці святкування, щоб проспалися. Для цього тут розгорнули намети, обладнані всім необхідним. Випиті два літри кави прогнали з голови весь хміль, і Ніна, скооперувавшись із кількома односельчанами, яких зустріла на святі, теж сіла в таксі, радіючи собі, що ніде не наткнулася на Леннокса. Волосся її розкуйовдилось, а що там сталося з тінями довкола очей, і думати не хотілося.

— Як провели вечір? — поцікавився водій. — У молодості я на таких частенько гуляв. Де ще познайомишся з дівчатами, як не тут.

— І що, з багатьма познайомилися? — обізвалася із заднього сидіння нівроку захмеліла панночка.

— Я тут майбутню дружину зустрів. І тепер мені на гулянки зась. Хіба що по роботі. Але було весело. Бачили північне сяйво? Я його досі влітку ніколи не заставав.

— Краса неймовірна, — захоплено відповіла Ніна.

Якщо забути дивний момент із Ленноксом, це був найпрекрасніший вечір у її житті. Дівчина згадала святкування в місті. Жодного порівняння. Таки найпрекрасніший. Хоч і нечасто тут у неї випадає нагода вийти в люди, зате, коли вже виходиш, це справжня подія, яка запам'ятовується надовго. Ех, була б тут Суріндер! Їй би дуже сподобалося. Та й Гус постійно про неї запитував. Здається, він досі ні з ким не зустрічається.

Удома Ніна скинула святкову сукню й уважно її оглянула. На щастя, сукня була ціла й неущкоджена, хіба що трохи бруду на поділ налипло. Треба буде добрати для Леслі кілька нових книжок на віддяку — тепер Ніна знає, що її напевне зацікавить. Однак, уже лежачи в ліжку, дівчина думала не про дикі танці, не про солодке вино і не про північне сяйво над обрієм.

Перед очима вперто стояло обличчя Леннокса — у ту мить, коли Ніна відсмикнула руку. У її душі наростало сум'яття і неприємне усвідомлення, що ні ворожості, ні страху, ні злості вона тоді не відчула, хоча щось таке, певно, й відобразилося в неї на обличчі.

Ніна відсмикнула руку, бо щойно Леннокс її торкнувся — майже невагомо, — усе тіло в неї мов полум'ям охопило. Цей жар її просто спопелив!

Дівчині не хотілося про це думати. Тільки не зараз, коли вона може втратити дім і все, чого з таким зусиллям добивалася.

І, звісно, Ніна й гадки не мала, що за кілька кілометрів на захід, на переїзді, цієї ночі зупинився потяг. З вікна локомотива визирнув машиніст, сумно глянув на порожнє дерево, а тоді дивився в небо на північне сяйво і думав, що немає зараз у цілому світі самотнішого за нього чоловіка.

Розділ двадцять п'ятий

Прокинулася Ніна пізно — сонце вже заливало промінням спальню, — але почувалася напрочуд добре, зважаючи на кількість випитого і танці всю ніч. Довго відмокала у ванні, куди налила неймовірно дорогої піни та накидала ароматичної солі. Ці засоби лежали у спеціальному кошику, як-то буває в люксових готелях. Досі Ніна боялася навіть дивитися в той бік, але, коли вже їй світить виселення, можна наостанок порозкошувати. Після водних процедур настрій у дівчини покращився ще більше.

Поки їй не згадався Леннокс.

Ніна саме розчісувала мокре волосся. То було жахливо. Чим вона взагалі думала? Він такий уразливий. У тих своїх фермерських чоботях, хай би їх. На один вечір розслабився, сам сказав, що хоче напиться.

Йому, певно, зараз так само незручно, як і Ніні. Або й більше. Найкраще буде просто не звертати на нього уваги. Так, це єдине розумне рішення. Тому що одного дня — і дуже скоро — Леннокс зайде в цей дім і сповістить, що ферма тепер належить Кейт, а Ніна може виїхати.

Втім Ніна дасть собі раду. Вона сіла до комп'ютера. Бібліотека Оркнейських Островів прислала ще одне запрошення завітати до них і роздивитися, що там і як. «Північне саяво, — писав відправник, — цього року

просто неймовірно». Ніна усміхнулася: можливо, це й справді гарна ідея — зникнути на кілька днів.

Проте їхати звідси назавжди буде важко. Дуже важко. Ніна згадала минулу ніч, і її губи самі розпливлися в усмішці. Але ж це шотландці! Вони такі — гостинні й щирі, особливо в цих краях. Це не обов'язково означає, що вона стала тут своєю.

А зараз що його робити? Сидіти вдома чи бродити околицями, жаліючи себе, не хотілося. І ще менше хотілося натрапити на Леннокса. Хоч їй було якось ніяково, але треба їхати в люди — може, вдасться щось продати. І саме час поповнити асортимент книжок у фургоні, перевірити, чи все працює... А ще переконати саму себе, що вона воружка, любить мандрувати, долати труднощі та не бере дурного в голову.

Хоча в неділю сільські крамниці не працювали, Ніна вирішила їхати в село. І якнайраніше. До того ж що далі вона триматиметься від Леннокса та його дурної ферми, то краще.

Варто було їй уявити, що він десь вигулькне та кинеться вибачатися, як відразу хотілося крізь землю провалитися. Раптом згадалося, як фермер дивився на неї, коли вперше побачив у білій сукні.

Ні! Стоп! Досить вигадувати. Уже навігадувалася. Суріндер мала слухність. Це нічого не означає. У кращому разі, непривітний самотній фермер вирішив перевірити, чи не перепаде йому чогось від єдиної мадам, яка живе тут, під боком. А зовсім не те, що собі науявляла Ніна.

Проте зрадливі думки знову поверталися до Леннокса, і Ніна, мов наяву, відчувала його сильну мозолясту долоню на своїй руці.

Ні! Ні-ні-ні-ні-ні! Проїхали! Треба рухатися далі. Це не її дім, ніхто й не помітить її відсутності. Просто не тривала зупинка на шляху від нудної роботи до захоп-

ливої кар'єри. Життя триває, вона поїде собі далі, а тут за нею ніхто не сумуватиме.

Виявилося, що несподівано сонячна й тепла для цих країв погода виманила буквально всеньке містечко на вулицю.

Двері паба були розчинені навстіж. Едвін і Х'ю, що сиділи просто неба за дерев'яним столиком, кожен із кухлем пива «80 шилінгів», привітно помахали Ніні.

Дівчина за звичкою зупинилася з ними побалакати і вручила стариганам свої останні знахідки: Едвіну — трилер про підводний човен часів холодної війни, з тих, що він обожнював попри вкрай одноманітні сюжети; і сучасний комедійний любовний роман для Вуллі, який випадково натрапив на один такий і просто закохався в цей жанр, ігноруючи кпини товаришів щодо рожевих із сердечками палітурок.

Роззираючись залитим сонцем містечком, Ніна помітила одну цікаву річ: усі читали. Усі! Мешканці будинків, сидючи у своїх доглянутих садочках. Літня пані в інвалідному візку біля меморіалу на майдані. Якесь дівча, чеберяючи ніжками й тихо гойдаючись на гойдалці, поринуло в історію «Що зробила Кейті». У кондитерській хтось заливався сміхом, гортаючи альбом з карикатурами. Бариста за стійкою робив капучино, зазираючи одним оком у книжку.

Ніна не йняла віри очам. Це що, все вона? Ціле місто перетворило на завзятих читачів? А коли дівчина відчинила свою «Маленьку книгарню щастя», з будинків висипало ще більше людей — усі раділи, що вона приїхала в неділю. Здається, це справді все вона!

— Малі майже перестали грати в «Майнкрафт»! — похвалилася Хетті. — Тепер вони хочуть читати книжки про «Майнкрафт»! Та це все одно диво дивнеє. Сама собі не вірю.

— Навіть не пригадаю, коли перестав читати, — зізнався літній чоловік, узявши до рук одне з найрозкішніших видань «Шерлока Холмса», які Ніна будь-коли бачила. Дівчині дуже не хотілося його продавати, вона навіть ціну задерла безбожно, сподіваючись, що ніхто не поласиться. І от тобі маєш! Нічого, гроші — це теж добре, вони їй скоро знадобляться, зітхнула сумно.

А чоловік тим часом провадив далі:

— Гадаю, я просто перестав бачити книжки довкола. Знаєте, колись у автобусі всі читали. А зараз усі втуплюються у свої телефони або в оті великі телефони, забув, як їх.

— Вони, напевно, читають із планшетів, — примирливо сказала Ніна.

У неї теж була електронна книжка, і Ніна її обожнювала.

— Та знаю. Але ж не видно. Не видно, що читають, не питаєш, чи цікава книжка, не загадаєш собі на майбутнє пошукати таку саму. Одного дня всі книжки просто зникли.

Ніна уважно на нього подивилася.

— Я розумію, про що ви. І знаю, як це.

Вони обоє помилювалися шкіряною палітуркою з орнаментальним тисненням і муаровими форзацами «Шерлока Холмса».

— Вам не хочеться з нею розлучатися? — прозорливо спитав дідусь.

— Не хочеться, — щиро відповіла Ніна.

— Обіцяю добре про неї дбати.

— Гаразд, — усміхнулася Ніна і поклала чек у старий бляшаний ящик каси.

— А ви можете провідувати її, якщо матимете бажання, — грайливим тоном запропонував покупець.

Ніна широко усміхнулася:

— О, я ще не знаю, чи затримаюся тут!

Вона хотіла, щоб це прозвучало безтурботно й легковажно, але, здається, вийшло не дуже.

Сидячи у фургончику, Ніна потай спостерігала за замурзаним Беном, що примостився на сходинках і, ворухачи губами, зосереджено читав книжку. Кожні десять секунд він піднімав очі і сторожко обводив ними майданчик, стежачи, чи не йде хто і чи на нього хто не дивиться. Тут його і застала розлючена Ейнслі.

— Не тікай з дому! Я думала, ти загубився!

— Не загубився.

— Уже бачу. Проте ти не можеш просто взяти і піти собі, нічого мені не сказавши!

Ніна спохмурніла. Ейнслі стишила голос і тепер сварилася пошепки:

— Якщо вони тебе побачать... Якщо вони побачать, що ти вештаєшся вулицями, Бенні!..

— Ну то й що!

— Це важливо!

— Мені все одно!

— Не знала, що ви сьогодні будете, — звернулася Ейнслі до Ніни.

— І я не знала. Просто... Просто приїхала от... — Вона не знала, як пояснити ситуацію, тому просто змінила тему: — Сподобалося на святкуванні? Як на мене, там було чудово.

Дівчинка стенула плечима:

— Та ну, нічого цікавого.

— Там було багато симпатичних хлопців, — пожартувала Ніна, але Ейнслі, видно, було не до жартів.

Вона похмуро озирнулася.

— Усе чисто.

— Еге ж, — кивнула Ніна, яка перед цим заспокоювала нерви ретельним прибиранням. — По правді, тобі тут сьогодні роботи немає.

Ейнслі знову стенула плечима і відвернулася обличчям до майдану. У вранішніх променях сонця її криво пофарбоване волосся та густо обведені чорним очі мали чудернацький вигляд.

— Хотімо, Бене! — різко скомандувала вона. Хлопчик покірно відклав замацану брудними пальчиками книжку — Ніна потім витре її — і, понуривши голову, поплівся за нею.

Саме тоді Ніна й вирішила діяти. Вона й так надто довго трималася осторонь. А оскільки їй скоро виїжджати, можна не боятися, що хтось думатиме, ніби вона лізе куди не просять. Дівчина хвилю зачекала, а тоді тихенько замкнула двері книгарні та пішла вулицею назирці за дітьми.

За центром села мощені вулички з ошатними котеджами змінювалися на побиті вулиці із сірими будинками — так званим соціальним житлом, яке будували у 1950-х роках. Декотрі з них були доглянуті та засаджені квітами, інші занедбані. А довкола буяли зеленню луки та поля.

Ніна подумала, що дітям серед такої краси — роздолля, навіть якщо батьки не найбільшого достатку.

Ейнслі і Бен завернули до найзанехаянішого будинку. Подвір'я було закидане сміттям, перед кущами валялося старе крісло без ніжок і поламані іграшки. Скрізь бруд. На дверях подряпини й вибоїни, шиби у вікнах побиті. Цей дім не любили, і ніхто про нього не дбав.

Ніна прикусила губу. Тепер їй було страшно. Найгірший сценарій, який вона могла придумати, — це вітчим-садист або батьки-наркомани, які просто забили на дітей.

Чи вистачить у неї сміливості? Працюючи в бібліотеці, дівчина нерідко мала справу з різними соціальними проблемами. Вона нишком повідомляла в со-

ціальні служби, коли хтось щодня заходив подрімати за дальнім столиком і було очевидно, що йому просто нікуди більше йти, або коли постійний відвідувач ставав дедалі неохайнішим і за всіма ознаками опускався на соціальне дно. Крім того, більшість людей вважали бібліотекарів своєрідним бюро консультування громадян, а ті й справді намагалися чимось зарадити.

Однак тут було геть інше. Зараз Ніна сама влазила в чужі справи. Виправданням міг слугувати хіба що той факт, що йшлося про дітей. Про маленького занедбаного замурзаного хлопчика, який прогулює школу і у вісім років ледь уміє читати; і про дівчинку-підлітка, яка нічим у світі не цікавиться, крім книжок, що для цього віку дуже тривожний сигнал.

Та виправдання не помагали. Ніна відчувала, що лізе куди не просять, створює людям проблеми на рівному місці, насаджує власні порядки там, де вона, взагалі, чужа та прийшла. У бібліотеці люди самі зверталися по допомогу і були вдячні за небайдужість. А тут Ейнслі рішуче відкидала найменші спроби якимось прояснити ситуацію. Але ж — діти.

Ніна зітхнула. Її просто розривало навпіл. Як буде правильно? Залишитися чи піти? Ейнслі, врешті, ходить у школу, підробляє і, здається, дає собі раду. Хоча її, он, до іспитів чомусь не допустили.

Жахлива ситуація. Які можуть бути проблеми з навчанням у такої розумної дівчинки? Вона зараз має вибирати собі університет і мріяти про безтурботне студентське життя далеко звідси. А натомість вештається містом, свариться з братом і геть не планує своє майбутнє.

Можливо, досить буде просто побалакати з батьками та м'яко натякнути їм, що дочка багато чого в житті досягне, якщо зараз її правильно спрямувати. Авжеж. Отак вона і вчинить. Так буде найкраще.

І, набравшись хоробрості, Ніна рушила до хвіртки. Ручка на ній була зламана, а сама хвіртка заледве трималася на петлях. Дівчина обережно ковзнула у двір і пішла садовою доріжкою, вимощеною потрісканими плитами.

Навколо було порожньо — ні людини, ні машини, лише ліниво кружляв угорі самотній боривітер. Якусь мить Ніна із захватом і трошки із заздрістю милувалася його величним польотом: от кому щастить — жодних тобі соціальних зобов'язань, жодних моральних терзань.

А тоді вона ступила на поріг і швидко, поки не передумала, постукала у двері.

Розділ двадцять шостий

Досить довго зсередини не долинали ні звуку. Світло в домі не горіло. Якби Ніна не бачила, що діти зайшли сюди, то вирішила б, що в будинку нікого немає. А тоді почувся голос Ейнслі, що гукнула: «Не відчиняй!»

Але було запізно. Маленька рука вже смикала за-сувки по той бік дверей, і вони зі скреготом відчинялися.

— Ніна!

На липкому й замурзаному личку Бена розквітла усмішка, і він став геть не схожий на похмурого малого відлюдька, яким Ніна його вперше побачила біля фургона.

— Привіт, Бене.

— Ти принесла книжки?

Ніна подумки вилаяла себе, що не подумала про це.

— На жаль, ні... Хоча й мала принести. Авжеж, я просто забула їх у фургоні, — викрутилася дівчина. — А мама вдома?

Личко Бена вмить набуло непроникного виразу, і він глянув кудись ліворуч. У прочинені двері було видно неймовірно захаращену кухню, закидану сміттям і порожніми пакетами з-під молока. В будинку тхнуло пилом, запустінням і ще чимось незрозумілим.

— Бене! Хто там? — почувся голос Ейнслі.

Вона підійшла до дверей і підозріло витріщилася на Ніну.

— Вам чого?

Звичних спокійних і байдужих інтонацій у її голосі як не було. Дівчинка говорила жорстко, роздратовано і, здавалося, готова була спустити Ніну сходами. Ніна раптом усвідомила, що Ейнслі вища й дужча за неї, тому цілком здатна щось таке вчинити.

— Гм-м-м... Я просто подумала... А мама вдома?

Ейнслі й Бен презирнулися.

— А вам що до того? — грубо озвалася дівчинка.

— Я просто ... Просто хотіла похвалити тебе. Ти не забрала платню, от я тобі її принесла.

— То ви прийшли не просто, щоб встромити носа не у свої справи?

Ніна не знала, що відповісти, і просто опустила очі.

— То мама вдома?

— У нас усе добре, — із притиском повідомила Ейнслі. — Нам милостиня не потрібна.

— Це не милостиня. Це твоя платня. Ти заробила ці гроші. — Ейнслі вагалася. — Ейнслі, послухай. Я нічого поганого не думала. Я не хочу завдавати вам проблем. І не буду, обіцяю. Просто хочу переконатися... що у вас справді все добре.

Око вловило швидкий рух за дитячими спинами. Велика миша чи щур. Цієї миті Ніна зрозуміла, що не відступить. Вона подивилася увічі Ейнслі, яка, певно, дійшла того ж висновку. Дівчинка зітхнула та опустила плечі.

— Не кажіть нікому, що тут були, — попросила вона.

— Не скажу, — погодилася Ніна, знаючи, що, якщо треба буде, порушить обіцянку. Щось тут було негаразд, і вона вяснить, що саме.

— Я просто зайду на хвилинку...

— Не можна.

— Мама вдома?

Раптом з глибини будинку почулося теленькання дзвоника. Усі троє презирнулися. Бен від хвилювання аж підстрибував.

— Ейнсі, — посмикав він сестру за светра, — впусти її! Вона хороша!

Ейнслі так уважно глянула на Ніну, ніби ніколи її не бачила.

— Я ненадовго, — повторила Ніна тихим спокійним голосом.

Вона мусить потрапити досередини. Дівчина стала на поріг і обережно покликала:

— Місіс Кларк? Місіс Кларк?

У відповідь знову зателенькав дзвоник.

У вітальні тхнуло затхлістю і пліснявою, все було старе й понівечене. Скрізь валялися книжки й папірці.

Ніна придивилася:

— Схоже, ти готуєшся до іспитів.

Ейнслі похмуро стонула плечима. Трохи нервова, але завжди готова догодити помічниця з фургона зникла. Тепер перед Ніною був жорсткий і агресивний підліток, який запросто міг проігнорувати запитання.

Ніна роззирнулася довкола і прочистила горло.

— Ем-м-м. То де ж ваша мама?

Щоб відчинити перекошені двері до кімнати у задній частині будинку, Ніні довелося докласти зусиль. Першими впадали у вічі старі щільні рельєфні шпалери рожевого кольору. У кімнаті було чути тальк, а ще витав отой запах, який Ніна вловила на порозі, але не змогла ідентифікувати: пахло хворобою та німеччю.

— Привіт!

Людина в ліжку повільно, дуже повільно повернула голову. Ніна мало не зойкнула. На неї дивилася стара бабця, поморщена й висохла на мумію. Хоча, коли придивитись, можна було виявити, що жінці в ліжку не так уже й багато років — просто обличчя в неї болісно перекошене, а шия вивернута під неприродним кутом.

— Привіт, — кволо відповіла вона тихим шелестливим голосом зі звичним уже Ніні шотландським акцентом. — Вибачте, що не встаю.

— Ви місіс Кларк?

— Ви із соціальних служб?

— Ні.

— Зі школи? Я вже говорила зі школою.

— Ні-ні, я не зі школи... Я з книгарні.

— О, з отого фургона? — перепитала жінка. — Її голос постійно переривався, вона хапала ротом повітря, задихалася і виглядала вкрай хворою. — Я чула про нього. Чудова ідея.

— Я... Я принесу вам щось почитати, — запропонувала Ніна і ризикнула підійти на крок ближче. — Я просто... трохи хвилююся щодо Бена.

— Ох, він ще той шибеник, — повільно промовила місіс Кларк.

Здавалося, кожне слово вимагало від неї нелюдських зусиль. Атмосфера в кімнаті була гнітючою, у Ніни аж мурашки пробігли шкірою. Дівчина змусила себе підступити ще ближче до ліжка.

— Вибачте, що питаю, але що з вами?

— Розсіяний склероз. Часом мені трохи краще, часом гірше, розумієте?

Щось не схоже було, що їй хоч колись кращає.

Ніна ще підійшла.

— Але якщо це розсіяний склероз... Ви ж можете рухатися на візку. До вас хтось приходить, допомагає?

— Ні! — жорстко сказали ззаду.

Ніна обернулася. Ейнслі.

— Ні. Допомога нам не потрібна.

Ніна кліпнула очима:

— Проте ж хоч якісь соціальні служби... Щоб подбали про вас...

Ейнслі грізно замотиляла головою:

— Я сама подбаю про маму! Не треба нам тут ніяких нишпорок, щоб втручалися в наші справи! Обійдемося!

— Вони не втручаються. Вони допомагають прибирати і...

— Мені немає шістнадцяти! — жорстко відказала Ейнслі. — Знаєте, що вони з нами зроблять? Відправлять у дитбудинок. У різні — мене й Бена. А знаєте, що там відбувається, у тих дитбудинках?

Ніна кивнула.

— Але вони вас туди не відправлять... Усе не так відбувається. Я впевнена, вони зроблять усе, щоб ви залишилися вдома, з мамою, або були разом.

— Не зроблять, — відрубала Ейнслі. — Я сама можу доглядати за мамою. У мене добре виходить.

— Вона чудова дівчинка, — вступилася хвора.

— Так, чудова. Я це знаю, вона мені допомагає у фургоні. Але що їй зараз потрібно, то це скласти іспити. А Бен, коли закінчатся канікули, має щодня ходити в школу.

— *Не хочу!* — крикнули з коридору.

— Так, так, — місіс Кларк закашлялася. — Але я без них не справлюся. Коли ми разом, ми просто сидимо тут, на ліжку, і нам ніхто більше не потрібен. Нам дуже добре разом. Навіщо їм кудись іти? Їм у школі все одно не раді.

Ейнслі кивнула.

— У нас усе добре.

Ніна підійшла зовсім близько.

— А може бути ще краще. Вам допоможуть. Я обіцяю. Проблеми можна розв'язати.

— Але я без них не зможу, — жалібно сказала жінка.

Ніна похитала головою.

— Вам потрібна допомога. Проте не від дітей.

— Ми ж сім'я. Вони все, що в мене є.

— Це справді так. Але в них має бути власне життя.

Запанувало мовчання, і Ніна із жахом побачила, що по восковій щоці місіс Кларк котиться сльоза.

— Вибачте. Я не хотіла вас аж так засмутити.

— Ні. Вам легко казати. Ви не хвора. У вас немає дітей, які вас люблять. Ви не знаєте, як це.

Ніна похитала головою.

— Не знаю. Але має бути інший вихід. Ви заслуговуєте на нормальний професійний догляд.

Ніна відчула, як за спиною наїжачилася Ейнслі, і стояла дуже рівно, не ворущачись.

Місіс Кларк зітхнула.

— Але в Ейнслі так добре виходить! Їй подобається доглядати за мамою, правда ж, Ейнслі? Ти прибирала, міняла білизну, готувала обід... Не знаю, чому ти перестала це робити. — Жінка розгублено роззирнулася, ніби вперше побачила безлад у кімнаті: — Я навіть не помітила, що все настільки погано.

Ейнслі зітхнула.

— Ти хіба не відводиш Бена до школи? — спитала місіс Кларк. — Він має ходити до школи, Ейнслі. У тебе ж так добре виходило.

— Авжеж, — відповіла Ейнслі. — Авжеж. Усе це... Я тільки це завжди й робила. Тільки це й мала робити все життя. Батрачити на тебе. Стирчати тут до смерті. Прибирати, прати, чистити. Я не... Я не хочу цього робити. Мені подобається геть інше. — Дівчинка сердито зиркнула на Ніну: — Мені подобається працювати в неї.

По щоках місіс Кларк текли сльози.

— Проте я думала... Ти завжди казала, що тобі подобається.

— Бо не хотіла в дитбудинок! Не хотіла, щоб забрали Бенні. Але я думала... Коли я була меншою, я думала, що ти видужаєш. Я не розуміла, що так буде завжди. Постійно. Я просто не знала... що змушена буду залишитися тут назавжди.

Тепер вони обидві плакали, й місіс Кларк простягнула руку. Ейнслі вхопила її та міцно стиснула.

— Ми можемо все виправити, — сказала їй мама, дивлячись при цьому на Ніну. — Можемо ж, правда?

Ніна роззирнулася:

— Що ж, я навіть знаю, з чого ми почнемо.

Ніні не вдалося переконати Бена залишитися вдома з мамою та сестрою. Він біг слідом і перелякано запитував то про одне, то про інше. Ніна як могла його заспокоювала, але замовк малий лише після того, як йому дозволили посидіти в кабіні фургона. Це було море щастя! І ще більше радості було попереду, коли Бен побачив шкільних приятелів, і Ніна дозволила посигналити їм з машини. Хлоп'ята повернулися та енергійно йому замахали. Ніна усміхнулася. У вісім років дитину так легко зробити щасливою...

Удома вона згребла всі мийні засоби посиленої дії, які купувала для фургона, а заодно прихопила великі чорні мішки для будівельного сміття. Поки дівчина вантажила все це у фургон, у дворі з'явився Леннокс. За ним вистрибом біг Петрушка. Забачивши Ніну, фермер зупинився, порожів і прочистив горло.

— Привіт, — сказав він, підходячи ближче. — Це для чого? Ти когось переїхала і збираєшся знищити докази?

Ніна теж спаленіла і наказала собі не дивитися на його довгі сильні мозолясті пальці. Не думати про них і не уявляти, які вони вправні. Нізащо! І про сині очі теж не думати... які оце саме на неї дивляться.

— Ні, — буркнула у відповідь, не збираючись нічого пояснювати.

— А це хто? Бен Кларк? — фермер кивнув на кабінку. — Гей, Бене, як там мама? Зачекай-но...

Він зник у будинку і вийшов із кошиком яєць.

— Забереш для мами?

— Ти знав про їхню маму?! — несподівано для самої себе розлютилася Ніна.

— Про місіс Кларк? Чув, що вона занедужала, але ж нічого серйозного?

— Вона прикута до ліжка! — вибухнула Ніна. — Ейнслі з Беном приховувала це місяцями... Якщо не роками. Ейнслі при ній доглядачкою, а вона ж іще дитина! Ти не знав?

— Я не лізу в чужі справи, — відказав Леннокс, не зводячи з неї погляду. — І сподіваюся, що ніхто так само не лізтиме в мої.

— Он як.

— А ти в нас тепер благодійністю займаєшся?

— Ну, оскільки ти й пальцем не поворухнув, доведеться мені!

Леннокс несподівано пирхнув і пішов геть. Ніна дивилася йому вслід і шкодувала, що ні з того ні з сього визвірилася на людину. Чого вона взагалі злітає з катушок щоразу, як його бачить?

Ейнслі не перестала скиглити, навіть коли Ніна витягла другу сумку та виклала з неї шоколадне печиво, банани, чай, морозиво і велику пляшку солодкої газованої води.

— Що більше робиш, то більше смакоти отримаєш, — усміхнулася Ніна.

— Мені не чотири рочки.

— Тоді віддам тобі за це твою зарплатню.

Ейнслі відразу повеселіла, вони закотили рукави і взялися до роботи.

Дівчинка підвела маму, а Ніна зняла всі простирадла і запхала все, що змогла знайти, у пральну машинку. Більшість одягу поцвіла, і все, що не вдалося привести до ладу, дівчина викинула або порізала на ганчір'я. Знайде вона їм якось нові речі.

Щойно винесли весь мотлох, будинок одразу набув геть іншого вигляду. Тепер вони мили, терли, шкребли

і один за одним наповнювали мішки непотребом — Ніна їх збиралася потім відвезти на смітник. Бен, ще брудніший, ніж зазвичай, завзято допомагав і навіть погодився скласти поламані іграшки в коробку, коли Ніна пообіцяла привезти йому нові. Вона ще не знала, за які гроші їх купить, однак сподівалася щось придумати. Малому дали завдання пилюсити і мити вікна. На шибках лишалися смуги, але то вже таке.

Потім Ніна з Ейнслі сіла розгрібати листи від різних служб і квитанції, що насипом лежали на столі.

— Ох, Ейнслі! Не дивно, що до такого дійшло. Поглянь! Від вас вимагають підтвердити купу всього, інакше припинять виплати. — У Ніни в руках був лист до Жанін Кларк із вимогою пройти комісію на підтвердження непрацездатності. — Що за дурня? Сказалися вони там?

— Я не знала, що робити, — зізналася Ейнслі. — Мама не встає, а туди їхати на двох автобусах, на ту комісію. Туди не приїдеш на десяту ранку, навіть якщо ходиш на своїх двох. А вона не ходить. Я просто не знала...

— Чому вами не зацікавилася жодна соціальна служба? — не могла зрозуміти Ніна. — Ви ніби за невидимою стіною. Самі ховаєтесь, і вас ніхто не шукає.

— І нас це цілком влаштовувало, — буркнула Ейнслі.

— Проте вічно так тривати не може. Все й так надто затягнулося. — Ейнслі похитала головою. — Усе налагодиться, — пообіцяла Ніна.

— Тільки не... — Ейнслі почервоніла. — Я знаю, ви нам допомогли і все таке, і ми дуже вдячні й усе таке. Але не кажіть нікому в селі. Нам не потрібна милостиня. Не потрібен ношений одяг і шкільна форма з нерозпроданих залишків.

Ніна похитала головою.

— Розумію. Домовились.

— Нам не потрібна милостиня. Будь ласка!

— Гаразд. Подивлюся, що можна буде зробити. Але, Ейнслі, ти мусиш скласти ці іспити! Ти така розумна дівчинка і можеш далеко піти. Якщо ти їх складеш, зможеш чогось досягти в житті. І забезпечити краще життя для мами.

— Без мене?

Довелося визнати, що тут дівчинка має слушність.

— Нема чого журитися заздалегідь. Подумаємо, коли така проблема виникне.

— Добре вам казати. Ви тут з'явилися нізвідки. І незабаром, певно, поїдете далі.

На це Ніна не мала що відповісти.

Працівники екстреної соціальної допомоги перевершили всі сподівання. Вони негайно примчали на виклик, оцінили ситуацію, довго хвалили Ейнслі за те, як чудово вона справилася з роботою доглядачки — а це була саме робота, повторили вони кілька разів, — і вручили Бену велику коробку «Лего». Малий вмотивувався на ліжку біля мами і заходився так вправно та зосереджено збирати якусь конструкцію, що Ніна очам не вірила.

Дівчина повернулася додому брудна, змучена, але неймовірно задоволена. До всього, їй ще пощастило не натрапити на Леннокса. Тепер гарячу ванну — і спати. А про нього вона взагалі не думатиме. От уже людина! Це ж треба так поринути у власні проблеми, щоб нічого під носом не помічати.

Розділ двадцять сьомий

Літо тривало. Бували похмурі дощові дні, коли хмари опускалися так низько, що мало не лежали на даху фургона, і з них лив дощ, пригинаючи траву на луках. Але на зміну їм приходили ясні погожі ранки, і сонце заливало все довкола золотим промінням, повівав теплий вітерець, а небом бігли білі баранці. Пагорбами стрибали дикі кролі, з полів долинав густий запах сіна, і весь світ здавався чистим, свіжим, умитим дощами. Жодного дня Ніна не жалкувала, що живе саме тут, і не мріяла опинитися деінде.

Дамоклів меч висів над нею, але ще не впав.

«Звісно, я не чекатиму з моря погоди, переїду на Оркнейські острови», — повторювала собі Ніна.

Проте сказати було легше, ніж зробити. Вона вже знала, що кому з місцевих подобається, навчилася давати раду з натовпом малюків, яких приводили на її «годину казок» (цей захід став таким популярним, що за бажання Ніна могла б проводити його з повним аншлагом хоч десять разів на тиждень), і не могла пройтися головною вулицею, щоб не сказати «привіт» принаймні шістдесят разів — така от містечкова слава. І як тепер усе це покинути?

Хай там що, а одне не викликало сумнівів: Ніна була тут щаслива.

Ейнслі приходила мало не щодня і все не могла натішитися та надивуватися, якими хорошими й корисними виявилися соціальні служби. До них тепер навідувалася працівниця, що допомагала прибирати в будинку. Дівчинці незабаром мало виповнитися шістнадцять, і місіс Кларк залишалося розв'язати проблему з Беном. Жінка щиро пообіцяла не тримати дітей постійно біля себе й дати їм трохи свободи, але це обернулося тим, що Бен, як ненароком виявила і вжахнулася Ніна, передивився всі підліткові фільми 1980-х років. Скоро мали розглядати їхню справу, і все йшло до того, що дітей залишать біля мами.

Бен тепер ходив у місцевий ігровий літній табір. Більш-менш регулярно — одного сонячного дня Ніна помітила, як цей малий Том Соєр зосереджено прямує до річки, тож мусила відправити слідом Ейнслі, хоча й жалкувала в глибині душі, що позбавляє хлопчика свободи.

А ще малий змусив Ніну порушити залізне правило, якого вона пообіцяла собі суворо дотримуватися: нікому й ні за яких обставин не давати читати книжки безкоштовно. Іноді дівчина могла викупити назад якесь особливо красиве видання, якщо його повертали в доброму стані, але просто дати почитати — ні. Це ж не бібліотека! Ніні теж треба за щось жити, купувати хліб і платити найманим працівникам. Для Едвіна та Х'ю діяли пільгові ціни, у Ейнслі була знижка, як у працівниці книгарні, але всі решта обов'язково мали платити, інакше вона не зведе кінці з кінцями.

Всі, крім Бена. Щойно цей малий допався до книжок, його від них уже було не відірвати. Він перечитав усі серії Гаррі Поттера, «Зачарованого лісу» і «Пригод» Енід Блайтон, «Ластівок і Амазонок» Артура Ренсома — і Ніна просто не могла йому відмовити. Того літа Бена бачили біля фургона постійно. Після ігрового табору він мав

виконати список доручень від мами, а тоді приходив до Ніни і вмощувався, як кіт, на сонечку на сходах.

З допомогою вигорілої на роботі директорки місцевої школи, яка була щаслива, що дожила до канікул і тепер розважалася книжками на кшталт «Як вирватися з учительської» та «Кар'єра космонавта», Ніна обережно й ненав'язливо розмовляла з Беном про навчання. Вона розповідала малому, як чудово навчатися в четвертому класі, особливо зараз, коли в село приїхало багато людей, а значить, у класі буде купа нових учнів, які й гадки не мають, хто там що про нього коли казав. Ніна ділилася з Беном власними спогадами про те, як їздила з класом на екскурсії та як вони влаштовували цікаві експерименти, наприклад, збирали жаб'ячу ікру й вирощували з неї маленьких пуголовків, а тоді жабок.

На відсутність покупців книгарня цього літа поскаржитися не могла: село заповнили приїжджі — завзяті туристи й любителі заміського відпочинку, — яким потрібні були карти місцевості, краєзнавчі довідники і просто цікаві книги, щоб погортати, сидячи на сонечку з кухлем місцевого елю, або почитати вголос для всієї компанії, ховаючись у наметі від затяжної зливи та мріючи провести наступну відпустку в пустелі Гобі. А коли все ж таки траплялася вільна година, Ніна сажала Ейнслі за підручники, щоб та хоч трохи підтягнула географію та історію.

Усіх цих зусиль Ніна докладала не лише заради сім'ї Кларк, а й заради себе самої. Її особисте життя виявилось обманом, надії облаштуватися в цьому краї зійшли нанівець, попереду маячила перспектива переїзду на безлюдні острови...

Проте навіть за таких обставин бодай одну хорошу річ вона зробила.

Розділ двадцять восьмий

Справи «Маленької книгарні щастя» йшли вгору, і Ніна дедалі менше часу проводила на фермі. Після першої невдалої спроби, коли дітлахи здійсняли несусвітний ґвалт і почали жбурлятися родзинками, група «Читайки» стала враз дуже популярною. «Година казок» для малюків ніколи й не втрачала популярності, а на додачу по селах почали організовуватися гуртки книголюбів. Замість радити нові й дорогі книжки, Ніна розшукувала для цих груп найцікавіше з найцікавішого, а найменшим просто подобалися геть усі історії Моріса Сендака.

«Уяви, — наклацала Ніна повідомлення Гріффіну одного вечора, — щоб хтось у наші дні прийшов у видавництво та заявив: я тут написав і проілюстрував історію про маленького голого хлопчика з анатомічно вималюваним пісюном, якого (хлопчика!) мало не запекли в пирозі (о так, вуглеводи на сніданок!) чотири товсті пекарі з фізіономіями, як у Олівера Гарді».

«У тебе там дах їде?» — відписав Гріффін.

«Я весь час на роботі, тому почала думати книжками. Уяви, працюю з ранку до ночі, і це як "Тяжкі часи" Дікенса, а тоді їду додому і там на мене чекає "Незатишна ферма" Стелли Гіббонс».

«Хотів би і я думати книжками, — похмуро відписав Гріффін. — Але нам тут узагалі не дозволяють думати

про книжки. Нас має турбувати лише те, як представити компанію в соціальних мережах».

«Ви там мутуєте у офісний планктон?»

«Вони такі малі, що навіть не знають цього словосполучення. Їм усім по 23, і вони не втрачають надії потягати мене по нічних клубах».

«Я думала, ти таке любиш».

«Я втомився, як собака. І скоро проп'ю рештки печінки. А вони тільки й уміють, що кричати "Супер!", хоч що їм запропонуй. Сподіваюся, це в них надовго, бо мене скоро атестувати мають. У тебе, звісно, й близько нічого такого немає. Добре тобі».

«Немає. І оплачуваних відпусток теж немає. І лікарняних теж. І вихідних».

«Зате повно пригод у стилі Джеймса Герріота. Я от маю написати звіт про планування таргетованої завантаженості на десять сторінок. А я навіть не знаю, що воно таке!!!»

На цьому обмін повідомленнями завершився, і Ніна, зітхнувши, спробувала покращити собі настрій цікавою книжкою. Проте кожен романтичний герой нагадував їй або Леннокса, якщо був похмурий та небалакучий, або Марека, якщо описувався як щирий і веселий.

«Здається, в мене їде дах», — вирішила Ніна.

Всидіти на місці було важко, спати не хотілося, тож дівчина вирішила прогулятися знайомими стежками. Пройшло вже досить часу, і вона сподівалася, що серце не обриватиметься від спогадів. Його там не буде, він не зупиниться, а навіть якщо буде й зупиниться, говорити їм нема про що. А прогулянка перед сном — річ корисна. Можливо, їй навіть вдасться викинути погані думки з голови та повірити, що одного дня вона зустріне іншого, що кохання таки існує, просто цього разу їй не пощастило. А наступного — обов'язково пощастить.

Петрушка, забачивши Ніну, з надією гавкнув, але вона його минула і, щільніше закутавшись у куртку, рішуче рушила в поля, розполохавши курей. Холодна ніч була сповнена пахощами квітучого глоду. Краще вже планувати майбутнє, гуляючи на свіжому повітрі, аніж скніти в затишному будиночку, що їй не належить, а скоро не належатиме й Ленноксу. Його відбере жінка, якій він геть не потрібен, як не потрібен ні ошатний Кіррінфіф, ні ферма, ні стародавній хрест на ринковій площі села, ні рябенькі вівсянки, що веселими зграйками цвірінчать у літньому скверику... Їй геть нічого з цього не потрібно, вона все продасть, забере гроші й поїде світ за очі.

Ніна сердито запхала руки в кишені. Звісно, можна було б пошукати інше житло. Проте вона й так знала, що нічого не знайде. Хіба що ту кімнатку над пабом, але ж це зовсім, зовсім не те. Та й не хотіла Ніна там жити. А з Оркнейських островів тим часом повідомляли, що в них є для неї фермерський будиночок, із ремонтом і всіма зручностями, знімати який дуже дешево. І, до речі, якщо вона привезе із собою на постійне проживання трохи молоді, тисяч так зо двадцять–тридцять, їх теж усіх розмістять і будуть дуже вдячні.

І що робити? Їхати? Замислившись, дівчина не помітила, як дійшла до залізничного переїзду.

А щойно побачила дерево, стала стовпом і вражено ахнула.

Воно було всеньке, ніби плодами, обвішане книгами, що звисали з гілок на взуттєвих шворках. Видовище було просто неймовірне, водночас химерне та принадне: дерево, обвішане книжками, синьої літньої ночі на самісінькому краю світу.

Ніна заходилася роздивлятися врожай. Ох, Мареку, оце придумав! Тут були історичні й художні книжки, поетичні збірки, багато видань російською та латвій-

ською та кілька англійською. Деякі книжки встигли намокнути, а значить, висіли тут уже довгий час. З інших випали сторінки й налипли на стовбур, перетворивши його на велику книжку з пап'є-маше.

Ніна відступила назад і зачаровано на все це дивилася. А тоді налетів вітерець, і книжки почали кружляти й танцювати в повітрі. Вони ніби перетворювалися назад на целюлозну масу і потім ставали деревом, яким і були від початку!

— Просто неймовірно... — прошепотіла дівчина і витягла телефон.

Тоді запхала його назад. Ні! Жодних дзвінків! Бити себе по руках!

Глянула на годинника. Вже скоро. За розкладом потяг уже мав проходити повз переїзд. Може, не буде великої біди, якщо вона його ще раз побачить? Востаннє. Можна просто подякувати. Тепер Ніна розуміла, що почуття Марека до неї були куди глибшими, ніж вона думала.

А може, це просто чергова фантазія самотнього романтика? І чи вийде бодай щось, якщо зійдуться два такі романтики?

Не вийде. У нього маленький син. У нього сім'я. Вона ніколи не зможе розбити чийось сім'ю.

Ніна рішуче видихнула. Ну ж бо! Зараз вона розвернеться. І піде звідси.

Удалині почувся тихий протяжний гудок, рейки ледь чутно завібрували — так очікувано й знайомо! — і в такт їм швидко забилося серце.

Розділ двадцять дев'ятий

Ніна ніби примерзла до землі. Локомотив повільно наближався, тягнучи вантажені скарбом вагони. Ураз забувши всі вагання, дівчина пролізла під шлагбаумом, підбігла до колії та щосили замахала руками. Потяг почав сповільнюватись.

Серце калатало, мов несамовите, а Ніна гарячково думала, що сказати: просто «ні», чи «нам ніяк не можна бути разом», чи сердечно попрощатися, пожалкувавши, що все сталося так незграбно і невчасно...

У голові проносилися тисячі думок, а дівчина стояла непорушно і лиш кліпала очима. У кабіні сидів Джим. Вона погукала його, але чоловік навіть не повернув голови. Здавалося, він і не збирається зупинитися. Але врешті таки загальмував, майже проїхавши переїзд, так що перед Ніною опинився останній вагон, отой із маленьким балкончиком ззаду.

На ньому, звисивши ноги, сидів Марек. Замість уніформи на ньому був звичайний одяг.

— Привіт... — пробурмотіла вона, пильно дивлячись на нього і не знаючи, що робити далі. А тоді підійшла ближче, бо Марек не піднімав голови, і вже впевненіше повторила: — Привіт. Дерево... воно чудове. Проте... Тобто, воно справді дуже гарне, але...

Латвієць підвівся та сумно відповів:

— Ніно, я приїхав... я приїхав попрощатися.

— А куди ти зібрався?

— У мене виникли проблеми. Надто часто затримував нічний пасажирський.

— О ні! Вони ж не... Тебе ж не звільнили?

Марек стенив плечима і посміхнувся:

— Жодних пікніків на колії. Сам винен.

— Ні! Тільки не це! Вони не могли тебе звільнити! За тебе що, ніхто не заступився? — І раптом похопилася: — То це тому Джим зі мною не балакає?

— Він сердитий на тебе, — зізнався Марек. — Вважає, що все це через тебе.

— О Боже, — мало не плакала Ніна. — Мені так шкода! Мені справді дуже-дуже шкода!

Марек похитав головою.

— Це не через тебе. Ти не винна.

— Я теж причетна! — Ніна з відчаєм згадала, скільки всього він для неї зробив — на її спонукання. Вона сама заохочувала його порушувати правила та нехтувати роботою.

— Але ж хіба ніхто з колег за тебе не вступився?

— Звісно, вступилися. Я гарний машиніст. Який часом порушує правила. Проте...

Він вмовк.

— Ти знайдеш іншу роботу?

— Ні, ні. Роботи не буде. Мені не можна залишатися в Британії.

Ніну охопив жах.

— Боже милий! Тебе депортують! Тебе не можуть депортувати!

Вона підбігла до вагона та вилізла на майданчик.

— Це теж порушення правил, — зауважив Марек.

— Хай ідуть під три чорти, — гарячково вигукнула Ніна. — Вони не можуть тебе депортувати! Я піду і скажу їм, що це я винна!

— Можливо, так мало статися, — сумно зітхнув чоловік. — Я сам себе обманював. Уявляв, що в нас із тобою неземне кохання. Як у романах і віршах.

Ніна зазирнула в його великі темні очі, обрамлені довгими віями, і відчула, що по її щоках покотилися сльози.

— Проте ти мала слухність. Усе це було несправжнім. А у мене є реальне життя. У кожного є. Моє життя — це Арас і Броня. Тут — уявне життя. А мені потрібне справжнє.

Її обличчя болісно скривилося.

— То ти... ти поїдеш?

Марек кивнув.

— О так. Поїду додому. Знайду роботу. Я вмію ремонтувати локомотиви. Різні типи двигунів. Хто вміє ремонтувати двигуни, ніколи не буде без роботи.

Ніна кліпнула очима.

— Але... Але ж...

Раптом тишу розрізав голосний гудок. Джим дав знати, що рушає.

— Прощавай, — сказав Марек.

Ніна не зводила з нього погляду. Потяг рушив з місця.

— Сходь, Ніно! — поквапив Марек. — Зійди з потяга, це небезпечно!

— Проте...

Потяг почав набирати швидкість.

— Сходь!

Ніна востаннє глянула на Марека та зістрибнула на гравій. А тоді довго дивилася вслід товарняку, що мчав полями, аж поки той зник за пагорбом.

Стоячи біля колії, Ніна набрала номер Марека, але він не відповідав. Надіслала йому повідомлення, однак й тут відповіді не було.

Тоді дівчина подзвонила Суріндер.

— Я знала, що це необачно! — ридала вона в слухавку, а Суріндер, слід віддати їй належне, навіть не сказала «А я попереджала!», хоча мала на це цілковите право: — Але я думала: «Це так романтично!». Це було так мило! Ніби захоплива гра.

— І він у ній програв, — констатувала Суріндер, а Ніна розплакалася ще гірше.

До ферми вона бігла не спиняючись. Леннокс, почувши її квапливі кроки, вийшов на ганок разом із Петрушкою. З дверей лилося світло, і темний силует чоловіка чітко виділявся на тлі яскраво освітленої вітальні.

— Що сталося? Що, в біса, таке?! — стривожено запитав він, побачивши заплакану Ніну, та інстинктивно розкрив обійми. — З тобою все гаразд? Щось трапилося?

Він ухопив щось з-за дверей.

— Це ще що таке? — витріщилася Ніна, відразу зупинившись, а тоді, про всяк випадок, ще й позадкувавши.

— Дробовик, — незворушно відповів Леннокс. — То що сталося? Тебе хтось скривдив?

Ніна рішуче витерла сльози та мужньо переборола поривання кинутися йому в обійми, заридати на плечі, і щоб він усе сам вирішив і залагодив, подбав про неї, як дбає про своїх дурних кудлатих овець. Натомість постаралася взяти себе в руки.

— Ні, нічого не сталося. Нічого такого.

Леннокс опустил дробовик, і Ніна уважно простежила за його рухом. Нічого собі, отак запросто тримає в домі зброю!

— Це... Це через Марека, — дівчина затнулася і знов розплакалася.

Вираз обличчя фермера на цих словах змінився: став ураз непроникним, ніби в Ніни перед носом хряснули входними дверима. Він поволі опустив руки.

— А, любовні страждання.

І розвернувся, щоб іти назад у будинок.

Ніні враз дуже захотілося пожбурити чимось йому в голову.

— Ні! Ти не розумієш! У нього проблеми!

— Зупиняв потяг, де не треба. Сам винен.

— Але він втратив роботу! Його депортують! Відсилають додому.

Леннокс розвернувся і спокійно мовив:

— Іноді справді краще повернутися туди, звідки приїхав.

Ніна просто мовчки стояла і дивилася на нього.

— Он як...

Леннокс опустив погляд.

— Я не хотів, щоб це так прозвучало, — врешті із зусиллям видавив він із себе. — Мені шкода, що з твоїм кавалером так вийшло.

— Він не мій кавалер! Просто людина. У якої проблеми. Через мене! Він вчинив неправильно, і я теж. І ми навіть нічого такого не робили, хоча це взагалі не твоя справа. А тепер його висилають із країни! Вибач, що вирішила, ніби тобі бодай до чогось є діло, крім твоїх овець!

Дівчина різко розвернулася і рушила до себе.

— Стривай, — сердито озвався Леннокс. — А я чим можу зарадити?

— Я думала, може, у тебе є знайомий юрист, — буркнула Ніна. — Але забудь. Яка різниця? Тобі до всього байдуже.

Фермер ступив крок уперед.

— Я знаю лише одного шотландського адвоката, і він спеціалізується на розлученнях. Не впевнений, що це допоможе.

— Не переймайся, — огризнулася Ніна. — Вибач, що потурбувала.

Через кілька днів прийшло повідомлення від Джима. Він писав, що Марека разом із десятками інших депортованих, біженців і нелегальних туристів відправили літаком додому.

Прочитавши повідомлення, Ніна довго не могла заснути. Назва, яку вона дала книгарні, видавалася їй тепер глузуванням, і дівчина раз по раз запитувала себе, чи знайде вона колись щасття в реальному житті?

Розділ тридцятий

Хмарки весело пропливали небом, на якусь мить затуляючи сонце. Тепер, коли минула середина літа, у вечірньому небі почали з'являтися відтінки рожевого, обіцяючи незабаром повноцінний захід сонця, а не просто сині сутінки замість ночі. Над Ніною й Ленноксом висів дамоклів меч. Вреднючий вар'ят втратить ферму, а вона змушена буде покинути насиджене місце. Це просто справа часу.

Однак хай що коїлося в її житті, серед широких лугов і глибоких озер Шотландії Ніна знаходила те, чого прагнула її душа: спокій і мир. Вона любила ці мальовничі краєвиди, незайману природу і дбайливо виплекані угіддя та була твердо переконана, що технічний поступ не повинен зруйнувати тутешню гармонію, що жодним хмарочосам, понатикуваним на догоду закордонним інвесторам, тут не місце. Пори року будуть пробігати одна за одною, як хмари по небу, але врешті все буде вертатися на свої кола, як і століття тому: так само стоятимуть ферми, тектимуть ріки, височітимуть скелі над морем, зеленітимуть долини. І життя в цьому краї ніколи не бігтиме так швидко, що нема коли й книжку почитати чи посидіти за філіжанкою кави з крихким цукровим печивом.

Як же це тяжко: щойно ти зрозуміла, що знайшла собі справжній дім, як виявляється, що його доведеться

покинути. Можливо, на Оркнейських островах теж буде непогано. Вона чула, там напрочуд гарно, риба вистрибує з моря просто тобі на тарілку, небеса неосяжні, а людям дуже-дуже потрібні книжки... Проте щодня, їдучи знайомою звивистою дорогою через долину до Кіррінфіфа, дівчина відчувала, що вже тужить за цими місцями, хоча ще нікуди не подалася.

Спекотне сонце кидало проміння на невеликий моріжок і гріло бруківку, у сільському сквері було повно туристів і місцевих, Едвін і Х'ю, як завжди, сиділи перед пабом, звісно, обговорюючи все на світі.

Леслі, що викладала фрукти перед крамницею, радісно помахала книжковому фургончику рукою. Так само привітно, як своїй, махали Ніні й інші мешканці села. Кармен, директриса школи, посигналила їй з машини. Ніну мало не до сліз розчулювало таке добре ставлення. На найближчому лужку групка хлопчаків грала в шинті. Дівчина з подивом побачила серед них Бена.

Вздовж дороги аж до самої ферми височіли фіолетові дзвоники наперстянки — якраз була пора її цвітіння. Овець перевели на нижній луг, корови паслися на горішньому, а ягнята, яких залишили підростати, вже були досить великі, щоб відлучати їх від маток. В отарі Ніна розгледіла малого Пухнастика. Він погано ріс, вічно відставав від решти, а на кучерявому боці досі виднівся кривий рубець. Зате, запримітивши Петрушку, малий починав радісно вистрибувати довкола нього. Ніна завжди тішилася, коли бачила їх разом.

До речі, щось сьогодні не видно ні Леннокса, ні Петрушки... Дівчина так звикла спостерігати за їхніми далекими силуетами — один високий і зосереджений, а другий малий і метушливий, — що впізнала б їх і за кілька кілометрів.

«І де це вони ділися?» — занервувала Ніна.

Усе одно доведеться бачитися. І краще перестати з ним сваритися. І, звісно, треба дочекатися сповіщення про виселення та їхати далі.

З кар'єрою все складалося краще, ніж навіть Ніна сподівалася. А в особистому житті... В особистому вона добряче наколотила. Згадалася порада, яку Суріндер дала їй на прощання. Так, усе пішло шкереберть. Проте в житті не все відбувається за планом. Зрештою, Ніна вчасно зіскочила. І принаймні спробувала. Дала собі шанс. Сама ж Суріндер і любить примовляти, що будь-яка любовна історія розвивається не туди, куди треба, аж поки закінчиться. Так і сталося.

Тепер Ніна вже вчена! Тепер вона знає, що робити, коли зустрине ще одного красеня із сумними темними очима. Спершу дінається про його сімейний стан, а тоді вже флірт і обмін віршами — тільки так! А якщо їй трапиться ще один грубий, нестерпний фермер, перше, що вона зробить, — дремене через поля, не розбираючи дороги, і нізащо у світі не думатиме про те, які гарячі в нього руки та як хочеться пригорнутися до дужого чоловічого тіла...

Із фантазій дівчину вирвав Леннокс, який несподівано виріс просто перед нею разом із Петрушкою.

— Спиш і книжки бачиш? — глузливо поцікавився фермер.

Ніна кліпнула очима: у дворі стояв гурт чоловіків з лопатами та іншим реманентом.

— Що за okazія? — здивувалася вона.

— Я подумав, ти захочеш приєднатися, — буркнув Леннокс. — Ми до Кларків.

— Куди?

Леннокс зітхнув і повернувся до чоловіків:

— Вибачайте, я попереджав, що вона трохи макоцвітна.

— Я не оте, що ти щойно сказав! — обурилася Ніна.

— Ті діти. Ейнслі та Бен. Ти, здається, казала, що їм потрібна допомога.

Місіс Кларк була не просто рада їх бачити, вона аж нетямилася від щастя. Ніна й Ейнслі познімали брудні фіранки і запхали їх у пральну машинку, а Леннокс тим часом давав вказівки чоловікам, які мали полагодити розбиті двері й замінити шиби у вікнах. Двоє заходилися фарбувати стіни у вітальні, ще хтось поліз на дах, де повідставала черепиця. Просто дивовижно, скільки всього може зробити гурт людей, якщо злагоджено й відповідально візьметься до справи. Ніна намагалася подякувати Ленноксу, але він узагалі не зрозумів, що від нього хочуть. Це треба було зробити, от він і робить.

Бен радісно гасав довкола і допомагав по черзі то тим, хто працював у саду, то штукатурам, які замащували обшарпані стіни, а в перервах наминав печиво та підкручував гучніше радіо — набагато гучніше, ніж зазвичай дозволяла мама. Сонце пекло немилосердно, але люди працювали весь день майже без перерв.

Ніна час від часу озиралася. Було спекотно, тож Леннокс зняв сорочку, коли заходився рубати якусь стару дровиняку.

— Ви чого спинилися? — запитала в неї Енслі.

— Е-е-е. Просто так.

— Знову той стариган? Ага, бачу-бачу, таки він.

— Ну гаразд, гаразд! — Якусь хвилину вони обидві за ним спостерігали. — Нумо до роботи! — врешті перервала це дозвілля Ніна.

Пополудні Ніна побачила у дворі вже знайомого їй літнього джентльмена. Він був у костюмі й при краватці. Та це ж Ленноксів юрист! Джентльмен нахилився до фермера і щось йому тихо розповідав, а той слухав, опустивши сокиру, і ставав дедалі похмурішим. Здається, навіть тихо вилаявся. Юрист, схоже, вибачався,

а тоді повернувся, щоб іти геть, аж тут підняв погляд і побачив у вікні Ніну. Махнув їй рукою та зазирнув на кухню, прочинивши новенькі двері.

— Мої вітання!

— Привіт, — пробурмотіла Ніна, готуючись до найгіршого.

— Я просто хотів сказати... Мені шкода, що так вишло з вашим другом. Я звернувся в міністерство внутрішніх справ, проте він, схоже, поїхав добровільно, тому вони нічим не змогли зарадити.

— Ви... ви телефонували в міністерство з приводу Марека?

— О так. Леннокс спитав, чи не міг би я поклопотатися...

Далі Ніна не слухала. Вона, мов зачарована, дивилася в кухонне вікно. І навіть не помітила, як юрист пішов.

Леннокс заздалегідь найняв місіс Гарстерс із села, тож, коли втомлені трударі повернулися на ферму, все вже було готово. Місіс Гарстерс обожнювала книжки про жуків і знала про них геть усе. Ніна постійно мусила вибачатися, що не привезла їй найсвіжіший випуск Британського ентомологічного журналу, а жінка пирхала й копилила носа, кажучи, що служба доставки в неї геть ніяка. Хоч скільки дівчина пояснювала, що в неї не служба доставки, а книжковий бізнес, на любительку жуків цей аргумент не справляв жодного враження.

У дворі на довгих столах стояли тарілки із шинкою, а біля них гірчиця та мариновані овочі; лежав свіжий домашній хліб, грубо нарізаний, змащений підсоленим місцевим маслом. Ще були круги білого і блакитного сиру зі «сльозою», картопляний салат з вершковим соусом і апетитний свіжий салат із капусти й огірків, при-

правлений кропом, вівсяними зернами та шматочками апельсинів. На десерт були величезні пироги з яблуками й тепле жирне пінисте молоко з ферми.

Ніна, здається, ще ніколи не була така голодна, але шкіра в неї на руках від усіх тих мийних засобів висохла й потріскалася, тож, перш ніж іти до столу, дівчина заскочила в комору, розташовану якраз за її будиночком. Десь тут Леннокс тримав ланолін, яким змащував вим'я вівцям і власні загрубілі руки. Саме те, що треба.

Вона втерла в шкіру рук ланолін і вирішила налити з крана в пляшку джерельної води, аж раптом побачила Леннокса.

Власне, вона його й не бачила — тільки темний високий силует проти сонця на порозі. Це міг бути хто завгодно.

Проте Леннокс був не хто завгодно. І за якусь частку секунди все змінилося.

Ніна могла його проігнорувати. Запросто. Вона вже так не раз робила. Вона могла цієї миті вчинити як завгодно. Вона була вільна, нікому нічого винна, ніщо її тут не тримало. Але в цю мить їй хотілося всього. Більше вона не ховатиметься.

Те, що почалося з фургона, поволі поширилось далі. Тепер їй хотілося скуштувати реального життя, яке завжди проходило стороною, яким завжди насолоджувалися інші, поки вона сумирно сиділа в куточку, щоб нікому не заважати.

Ніна притиснулася спиною до стіни, відчувши через одяг тепло стародавнього каменю. У коморі густо пахло свіжим сіном, а з отвору в горищі лилося сонячне проміння. Леннокс був розхристаний, в прорізі розстебнутої сорочки виднілася гладенька шкіра без жодної порості.

Ніна кліпнула і раптом усвідомила, що саме це й не виходило в неї з голови весь час. Вона думала про нього.

Мріяла про нього. Проте сама собі боялася зізнатися і не зізналася б нікому, бо дуже боялася, що все то знов її вигадки, дурні фантазії про малознайомого чоловіка.

Але зараз у мозку пульсувала лише одна думка: їй потрібно до нього доторкнутися. Негайно! І поруч не було нікого, щоб осудити чи привести до тями тихого книжного черв'ячка Ніну.

— Хочеш води? — спитала вона несподівано низьким і хриплим голосом.

Леннокс зайшов до комори, і дівчина простягнула йому запітнілу пляшку, дивлячись просто у вічі. Спробувала усміхнутися, проте не вийшло. Вона навіть ворухнутися не могла.

Леннокс, також не відводячи погляду, повільно підходив і врешті став так близько, що дівчина відчула жар його тіла і запах свіжого й чистого поту. У голові запаморочилося. Ніна затамувала подих. Він узяв пляшку не подякувавши і, так само уважно на неї дивлячись, почав пити.

У неї ще був шанс передумати. Малесенький, на пів секунди, але був. Забрати назад пляшку, повернутися, пити. Натомість вона ще сильніше притиснулася до стіни і з викликом дивилася в очі чоловікові навпроти. Сказав би хтось Ніні днем раніше, що вона так уміє, дівчина не повірила б. Серце несамовито калатало, а язик задерев'янів. Дуже вдало вона оце сперлася на стіну, бо й ноги, гляди, тримати перестануть. Дівчина стояла в напівтемній прохолодній коморі, дивилася на темний силует на тлі сонячного дня в отворі дверей і розуміла, що понад усе на світі хоче його. І до дідька все і всіх: Кейт, Марека, наслідки й перспективи.

Якусь мить — довгу, безконечну мить — вони дивилися одне одному в очі, а світ довкола ніби завмер. І серце дівчини тріпотіло, як у юної балерини, що ось-ось має зробити крок на освітлену софітами сцену.

А тоді Леннокс рвучко відступив назад і штурхнув двері комори, які відразу ж із грюкотом зачинилися.

Далі все сталося дуже швидко й несподівано для Ніни, хоча вона сама все вирішила, сама його провокувала, сама тієї миті лиш про це думала і лиш цього бажала.

Проте такої швидкості, напору і шаленства вона не очікувала. Леннокс цілував її вміло, але жорстко, владно, ніби в ньому палав вогонь, який він тримав під контролем лише ціною величезних зусиль.

І це був, поза сумнівом, найкращий поцілунок у Ніниному житті. Дівчина відповіла на нього, палко й жадібно, усвідомлюючи, що досі поцілунки для неї були лише прелюдією, пробою, заохоченням — знаменням того, що буде далі або чого вже точно не буде.

Але не цього разу. Цей поцілунок був чимсь набагато більшим. Чимсь серйозним, змістовним і багатобіцяючим. Він був *справжнім* і пройняв Ніну аж до кісток.

А тоді вони враз зупинилися, і в дівчини просто серце впало. Леннокс — джентльмен. Він тепер вибачиться і дасть задній хід. А далі будуть обговорення, вмовляння, ніяковіння, а з Леннокса ж іще й слова не витягнеш. І за стіл треба йти.

Тому вона просто прошепотіла йому на вухо: «Ще!»

Леннокс глухо загарчав, а тоді рвучко відсторонився, важко дихаючи і дивлячись їй в очі. Знадвору почувся гомін.

— Мені треба... Треба переговорити з робітниками.

Дівчина кивнула, не зводячи з нього погляду.

— Пізніше? — коротко спитав-ствердив Леннокс, і Ніна подумки здивувалася, чому раніше її так переймало, що цей чоловік до неї майже не балакає.

Здається, слова їм узагалі не потрібні.

Розділ тридцять перший

Застілля видавалося їй просто нестерпним. Хоча за інших обставин Ніна була б у захваті.

Коли сонце хилилося на обрій, а в небі з'явилися рожеві й золоті барви, на ферму потяглися дружини робітників з наїдками власного приготування: великими рум'яними пирогами і кавалками копченого м'яса. І це було дуже до речі, бо на вечірку зійшлися мало не всі мешканці села. Великі глечики швидко наповнювалися до країв сидром і так само швидко порожніли. На закуску чудово йшли пухкі домашні паляниці з фермерським маслом і сиром. Ватага місцевих дітлахів із Беном на чолі гасала довкола будинку, вистежуючи абсолютно незворушного фермерського кота, кидала їжу щасливому Петрущці та потай сьорбала сидр.

Хтось приніс народну скрипку, відразу ж почалися танці, за столом співали й жартували. Ніна й Леннокс просто дивилися одне на одного, байдужі до всього, що відбувається довкола, схвильовані й напружені. Дівчині здавалося, ніби всі довкола здогадуються, що в неї на думці. Вона постійно червоніла, ніяк не могла зосередитися, зате кожної миті точно знала, де стоїть Леннокс і в який бік дивиться, і не могла дочекатися, коли вже їм удвох можна буде звідси втекти.

Нарешті зі столу почали прибирати тарілки, і за взаємною згодою, щойно всіх світських правил було до-

тримано, обоє попрямували в будиночок Ніни, вікна якого виходили на інший бік, подалі від чужого ока.

Ніна на мить стривожилася, чи не порине Леннокс у сумні спогади, забачивши розкішні штори, дорогу кухню, стильне ліжко у скандинавському стилі... але чоловік мовчав. А щойно вони зайшли всередину, схопив Ніну та палко поцілував. Відтак потяг угору сходами, швидко та вправно стягнув з неї та з себе одяг й опустив на ліжко.

— Ти, — зачудовано мовила Ніна, не зводячи з нього погляду. — Це ти.

Він так само дивився їй у вічі, а дужі руки тим часом пестили її тіло.

— Це точно я. — Здавалося, Леннокс здивований не менше за неї. — Я не... не думав, що це станеться. Я просто... не міг перестати думати про тебе. Викинути тебе з голови. — Він обережно стиснув у долонях її вилиці: — У тебе таке обличчя, коли ти читаєш у своєму фургоні, таке нетутешнє... Ти така спокійна, непо рушна, а думками далеко-далеко... навіть не уявляю де. І просто скаженію від думки, що мене там немає. І ти так приїхала сюди — просто взяла й приїхала, все життя перемінила... Моя сім'я живе тут з діда-прадіда, мені б ніколи й на думку не спало отак узяти й поїхати кудись, почати все спочатку, змінити професію. Це дивовижно. Ти така тендітна... Ніколи не подумаєш, що в тобі стільки сили. А ще той машиніст... Він мене теж до сказу доводив. Вибач. Я ревнував. — Нінине серце вистрибувало з грудей. — Я не міг... не міг дозволити собі... ще раз втратити голову, потратити стільки сил на безнадійні стосунки, щоб потім залишитися ні з чим і почуватися цілковитим дурнем. А ти поводитися так, ніби вважаєш мене ідіотом...

— Бо сама ідіотка.

Ніна заплющила очі.

— Поцілуй мене. Просто зараз. Жорстко. Так, як ти це робиш.

Він потемнів на лиці.

— Кейт... — Ніна поморщилася. — Кейт... Їй не подобався секс зі мною. Вона казала, що я надто грубий.

Спогад був явно болісним, і це відобразилося в нього на обличчі. У Ніни защипало в очах від цього гострого тонкого надлому.

— Ми всі різні, — мовила вона тихо, проте твердо. — І подобається нам різне. І це нормально. Мені, наприклад... подобаєшся ти. Дуже подобаєшся.

— А на вигляд і не скажеш, — пробурмотів Леннокс, відверто збентежений.

— Не можна судити про людину за обгорткою, — зухвало відповіла Ніна та показала йому язика.

Чоловік нарешті усміхнувся:

— Не можна. Твоя правда. Може, годі балачок?

І балачки вони справді припинили. Навіть опісля не було ні жартів, ні сміху, ні світських розмов. Вони просто притислися одне до одного, ледь переводячи дух, — приголомшені, майже налякані тим, що сталося. Голова Леннокса скотилася Ніні на шию, жорстка щетина колола ніжну шкіру. Серце дівчини швидко билася, на грудях залишилися червоні сліди. І хоча вони ще не встигли віддихатися після розрядки, збудження швидко наростало знову.

А всередині зароджувалося якесь незвідане та незбагненне почуття.

— Я можу залишитися? — врешті прошепотів Леннокс.

— Так, — коротко відповіла Ніна. І не додала ні «дякую», ні «залишся, будь ласка», бо це була якась інша Ніна в якомусь геть іншому світі, і хтозна, чи надовго все це взагалі.

Леннокс ненадовго задрімав, і Ніна завважила, що його обличчя не розслабилося уві сні, як це буває в більшості людей. Крізь зовнішню суворість не проступили ні глибоко прихована ніжність, ні вроджена миловидість, які так зворушують коханих, ні риси маленького хлопчика, яким він колись був.

Леннокс яким був, таким і залишився: стиснуті щелепи, зосереджене обличчя. Який на фермі — такий і в ліжку. Ніна зачудовано дивилася на нього, аж поки він прокинувся. І, ні на мить не збентежившись, відразу ж притягнув її до себе за зап'ястя та прошепотів її ім'я так пристрасно, ніби вже зголоднів за нею. І таки зголоднів.

За вікном до пізньої ночі не вгавали скрипки, а разом із ними не склепили повік і закохані.

Розділ тридцять другий

На четвертий день після тієї вечірки Ніна вирішила, що так далі тривати не може. Це вже було навіть не смішно. По-перше, такими темпами її бізнес скоро накриється мідним тазом, а сама Ніна заgrimить у лікарню. А по-друге, вони з Ленноксом узагалі не розмовляли про те, що між ними відбувається, і з цим уже щось треба було робити.

Адже в Ніни все пішло шкереберть. Вона не могла більше ні про що й ні про кого думати. Не могла правильно порахувати решту, плутала книжки та всім радила еротичні романи Анаїс Нін, від чого в дружини міністра, наприклад, поповзли вгору брови. Втім ошатне видання вона взяла і повертати назад не квапилася.

Щойно в Леннокса видавалася вільна хвилина, він знаходив Ніну де завгодно. Одного разу навіть заявився на засідання книжкового клубу в Жіночому інституті і з абсолютно незворушним обличчям повідомив, що «лендровер» барахлить і його треба відбуксувати фургоном. Негайно. Поважні пані, що саме обговорювали перипетії роману про Другу світову війну, геть нічого не запідозрили та не звернули уваги ні на те, як здивовано Ніна підняла брови, ні на те, як вона пирснула сміхом на виході. А Леннокс завіз дівчину в найближчий ліс і грубо та без жодних прелюдій оволодів нею, притиснувши до дерева. Ніна кричала так, що аж захрипла.

Це було щось неймовірне. Мовчазний і відлюдкуватий чоловік виявився пристрасним невтомним і винахідливим коханцем. І завжди знаходив спосіб донести до неї те, що не міг сказати словами. Ніна пізнавала його й розкривала його душу саме так. Не через довгі розмови, вишукані вірші чи спільні інтереси, а через тілесний контакт. Так він працював із землею й тваринами, так слід було взаємодіяти й з ним. Це видавалося цілком природним, бо й Леннокс був частиною природи.

І Ніну тривожив той факт, що вона дедалі більше закохується в Леннокса. Учиться розмовляти з ним його мовою, втрачає голову, хмеліє й плавиться, гине за ним і від того почувається вкрай уразливою. Якщо виявиться, що для нього це несерйозно, у неї просто серце розірветься.

— Ми такі різні, — скаржилася Ніна подрузі по телефону. — Чесно, це просто... Не знаю. Може, це просто секс?

— Та це все разом! — видихнула Суріндер. — Давай подробиці!

— Не буду я тобі нічого розказувати! По-перше, ти огидна. А по-друге, я відразу ж захочу його побачити, а мені треба бодай трохи поспати, бо я вженуся цим фургоном у якесь дерево.

— Я так і знала, що цим скінчиться, щойно його побачила.

— А от і не бреш!

— Знала-знала! Твій типаж. Тут і гадати не було чого. Весь такий стриманий і незворушний, а всередині просто вулкан. Усі ці притлумлені емоції...

— Годі тобі! Слухати неможливо. Я ж уявлення не маю, що він там собі думає, і від цього мені просто зриває дах.

— Вибач, люба! — покаялася Суріндер. — Я ж не відразу зрозуміла... Що ти влипла по самі вуха!

— Неправда! — перелякалася Ніна. — Не може такого бути. Я б нізащо! Ні-ні, це неможливо.

— Авжеж, саме тому ти так спокійно мені про нього розказуєш, як нормальна врівноважена людина. Роззуй очі! Ти щось подібне відчувала до Марека?

— Ні... Але я й не спала з Мареком.

— Думаєш, із ним було б так само?

Ніна хвилю подумала:

— Ні, з ним ніколи навіть близько не було так само.

— От бачиш.

— Ми навіть не говорили про його колишню! Він, може, досі її любить. Та ми ні про що не говорили!

— А ти на всі сто відсотків упевнена, що не надумуєш собі там чогось?

— А ще мене скоро виселять і доведеться бомжувати, — поскаржилася Ніна, обвела очима свій любий дім, і на дорозі покривало крапнули сльози. — Із Кейт, певно, ніхто не зрівняється. А я просто на заміну. Зручна й невибаглива. Здається, я поквапилась...

— Не винувать себе. Якщо він виявиться мудаком, доведеться прийняти цей факт. А якщо він просто гарний хлопець, у якого тимчасові труднощі, що ж, можна буде за нього поборотися.

— Здається, від мене лишилася тільки купка попелу, — тихо прошелестіла Ніна.

Вона думала, Суріндер накаже не драматизувати. Але подруга промовчала.

Розділ тридцять третій

— Може, підемо прогуляємося?

Леннокс глянув на неї спантеличено:

— Що?

Був ясний недільний ранок, на годиннику 5:30. Леннокс одягався. Ніна лежала в ліжку, виснажена і дуже щаслива.

— Прогуляємося. Ну, знаєш... Помилуємося краєвидами, природою.

Він моргнув.

— Ходячи туди-сюди?

— Еге ж.

— Саме цим я цілими днями і займаюся.

Ніна сіла в ліжку.

— То візьми мене із собою! Ми ж ніде удвох не буваємо!

Леннокс насупив брови. Ніні муляло, що вони не проводять час разом як пара. Не ходять ні в паб, ні в кафе, де можна замовити смачні сосиски в тісті, а тоді їсти їх, сидючи у дворі та бовтаючи ногами, як підлітки, і кидати шматочки тіста Петрушці. Не виїжджають на романтичний пікнік і не бродять, узявшись за руки, узбережжям...

Леннокс натягнув чисту сорочку зі щільного полотна, а тоді куртку. Надворі о цій порі була мінусова температура. У дверях він нахилився, щоб зашнуру-

вати важкі робочі черевики. Із кавничка на плиті налив у термокружку кави. Поснідає згодом. Ніна стежила за чоловіком з ліжка. Здається, він збирався просто мовчки піти.

— То ти йдеш? — врешті буркнув Леннокс.

Ніна підстрибнула та почала швидко натягувати на себе одяг.

— Так!

Схопила з вішалки куртку та вискочила за ним надвір.

Тільки-но починало світати, і холод проймав до кісток. Петрушка радісно вискочив з будки і кинувся до них. Дівчина зустріла його веселим вигуком і заходилася енергійно чухати кудлаті вуха. Леннокс повернувся в дім і вийшов з іще однією кружкою солодкої чорної кави, яку мовчки простягнув Ніні.

Пташки вже попркидалися і цвірінчали в кущах. Над полями стелився вранішній туман. Щільно загорнувшись у куртку і гріючи долоні об кружку гарячої кави, Ніна ледве встигала за Ленноксом, який широким кроком прямував уперед. Дорогою він зазирнув на короварню, щоб перевірити, як іде вранішнє доїння — Рорі коротко йому кивнув, забачивши, — а тоді рушив на горішне пасовище до овець.

Рожеве сонце піднімалося в мареві над далеким пагорбом, і Ніна захоплено видихнула, заворожена цим видовищем. А її супутник просто собі займався справою: перевіряв, чи не кришаться кам'яні мури, чи не пошкодили олені загорожу. Тим часом дівчина просто перед собою побачила лань — з брунатною спинкою в білі плямки. Тварина підняла голову і насторожено повела носом. Кілька секунд вона дивилася на Ніну великими темними очима, а тоді розвернулася і стрілою кинулась у чагарі.

— Ух ти! Ти бачив?

— Оленя? — підняв брови Леннокс. — Та цих паршивців не позбудешся.

— Але ти бачив, який він гарненький?

— Не охоронявся б він законом...

— Нема в тобі романтики, — безнадійно зітхнула Ніна, спостерігаючи, як він замотує дірку в огорожі дротом, орудуючи кусачками з набору інструментів у швейцарському ножі, що його завжди носив у кишені.

Він глянув на дівчину, і та зразу пожалкувала про свої слова. Вона точно була не перша, хто йому таке казав.

— Гм-м-м...

— Я не те мала на увазі! Просто олень дуже красивий.

Леннокс роздратовано розвів руки в сторони.

— Знаєш, ці ліси тягнуться аж до Сатерленду. Тут дерева, яким сотні років. Вони бачили Марію Шотландську і королів до неї. І тут звіку-правіку жили тетери, беркути, їжаки, мільйони різних комах. Але олені з-поміж усіх були найкрасивіші. Усі бачили мультик і знають, що оленятка дуже славні та що їх треба захищати. І тепер ці олені скрізь. Вони гризуть коріння дерев, виїдають насіння, і взагалі, жеруть усе, що бачать. І старих дерев стає дедалі менше, бо олені руйнують екосистему, яка формувалася віками. Тепер тут немає вільшанок, немає зозуль, немає мідянок, немає мокриць. Проте кому яке діло, адже вони не такі гарнющі, як Бембі, еге ж?

— Я не знала, — закліпала очима Ніна.

— Про це не було написано в жодній із твоїх книжок? До ферми вони поверталися мовчки.

Ніна з відчаєм думала, як виправити ситуацію, і, коли вони дійшли до воріт, врешті сказала:

— Вибач.

— За що?

— За те, що сказала, ніби в тобі немає романтики.

— Ну... Таки немає. Зайдеш?

— Так. Я б хотіла... Ми можемо поговорити?

Зітхнувши, Леннокс зайшов до вітальні. Ніна за ним.

— Краще, напевно, не...

— Про що саме ти не хочеш поговорити? Про... колишню? — Леннокс мав втомлений вигляд: — Ніно, нам обов'язково про це говорити?

Ніна довго на нього дивилася, потім похитала головою.

— Гадаю, ні. Вибач. Я думала, це для тебе щось значить. Але бачу, що ні. Якщо ти досі навіть не сказав, чи доведеться мені виселятися з твого дому.

Він підвівся та рушив до дверей.

— Господи, Ніно. Я ще навіть не розведений. Це просто не від мене залежить.

— То це для тебе нічого не значить? Чудово.

Леннокс поглянув на неї та похитав головою, ніби не йняв віри, що вона оце таке верзе.

— Для мене важко! — заявила Ніна й тієї ж миті пожалкувала про сказане.

Якийсь час обое мовчали.

Потім Леннокс повільно підвівся, пішов до дверей і взув черевики.

— Не йди... Не йди! — злякано попросила Ніна, втупившись поглядом у його широку спину.

Вона знала, вона ж чудово знала, який він став уразливий після зради Кейт! І завдала точнісінько такого ж удару в ту саму больову точку: погодилася на те, що він запропонував, а тоді заявила, що цього не досить. Як Кейт.

— Я не... Я не це мала на увазі. Не це.

— Знаю, — буркнув Леннокс. — Ти переймаєшся через будинок. А ще тобі хочеться квітів, романтики і тому подібного. Ти думаєш, що тільки це й важить.

— Ні, зовсім ні! Я так не думаю! — Ніна не зводила з нього погляду: — Ти... повернешся поснідати, пообідати?

— Ми з Рорі поїмо в пабі Аласдера, — відказав чоловік, не піднімаючи очей.

Ніна дивилася, як Леннокс іде геть, і в її душі піднімалася хвиля сум'яття й болю, вирував цілий шквал почуттів. І коли чоловік рвучко переступив через поріг, вона тихо поклікала його на ім'я:

— Джоне...

Звикнувши називати фермера на прізвище, Ніна лише недавно дізналася, як його звуть. Від нього самого ж і дізналася.

Леннокс на мить завмер, проте не обернувся.

— Але ж ти й дуреписько!

— Мовчи! Сама знаю! Але й він теж добрий!

— Ти перша почала. Чого було тиснути?

— Може, це й на краще, тепер я знатиму, який він озлоблений придурок!

— Ой, можна подумати, досі ти цього не знала. Ніно, ти не розгледити реальне життя, навіть якщо воно підійде впритул і дасть тобі по носі!

— Не здивуюся, якщо він теж!

— Ніно, прокинься! — загорлала Суріндер, яку, власне, якраз Ніна й розбудила своїм дзвінком. — Це реальне життя. У нього важкий характер, він бурчить і огризається. Він саме в процесі розлучення. А ще він сексуальний, платоспроможний і турботливий, і якийсь півгодини тому ти йому ще дуже подобалася!

— О Боже!

— Так, я виїжджаю.

— Тобі ж більше не дадуть відпустку.

— М-м-м.

— Що?

— Нічого. Вони мені винні, так що дадуть.

— Не треба їхати. Що ти тут робитимеш?

— Тусуватимусь? Накуплю морозива, щоб тебе втішити? Дам по шиї, щоб вибити з голови всіляку дурню?

— А може, він ще зайде, — з надією сказала Ніна.

— Він не схожий на людину, яка перша біжить миритися, — відказала Суріндер.

І мала слухність.

Розділ тридцять четвертий

Посеред ночі Ніна стояла на кухні навшпиньках, зазираючи у віконце, щоб побачити — просто побачити! — чи не загориться світло в його будинку. Вони майже не перетиналися. Божевілля якесь: три останні тижні вони провели в обіймах одне одного, оголені тілом і душею, абсолютно відкриті, уразливі й близькі настільки, наскільки це взагалі можливо між двома людьми, а тепер просто минають одне одного, як чужі люди. Цілковита дурня! Тепер, коли в Ніни з'явився час усе обмірковувати, вона була неймовірна зла на себе за впертість і покvapливiсть.

Вона його жадала всім серцем. І відчайдушно за ним тужила. Не за сексом, хоча і його страшенно бракувало, — почувалася так, ніби ніколи в житті не бачила, скажімо, шоколаду, а одного дня скуштувала й відтоді не могла ним наїстися. Усе, що траплялося досі — тепер Ніна це розуміла, — було просто приємним вовтузінням, нервовим і ніжним, чорно-білим начерком. А тепер у її житті грали барви: секс із Ленноксом був настільки бурхливим, що аж голова починала боліти. А одного разу Ніна навіть розплакалася. Тоді Леннокс мовчки притиснув її до грудей і втирав сльози, що котилися по щоках. І це подіяло на Ніну так заспокійливо, як не діяли жодні ліки, хай навіть вона сама не знала, чому плаче. Ніні дуже його бракувало.

Бракувало кошика з пів десятком яєць, який вона час від часу знаходила на ганку. Бракувало домашнього сидру, який вони пили на кухні. Бракувало Петрушки, який під час кожної зустрічі радо її обнюхував. (Зараз він цілими днями пропадав у полях із господарем, а в ті рідкісні миті, коли Ніна заставляла пса на фермі, був такий втомлений, що хіба що відкривав одне око, аби простежити, як фургон заїжджає у двір). Бракувало того дивного відчуття, яке огортало її поруч із Ленноксом: хай там що станеться — з ягням, із собакою, з нею, — він усе вирішить, усе залагодить, усе доведе до пуття. Ніна ще ніколи ні з ким не почувалася такою захищеною.

Дівчина ще раз визирнула у віконце та вже збиралася запнути фіранку, аж раптом на якусь коротку мить вловила тінь у вікні навпроти і зрозуміла, що він теж дивиться на неї.

Подих перехопило, вона просто стояла навшпиньках і незмигно дивилася в темінь, не в змозі навіть поворухнутися. Безмежна туга й нестерпне жадання заповнили її до країв, витісняючи всі думки та здоровий глузд і спонукаючи кинути все й бігти до нього через двір.

Раптом щось голосно дзенькнуло, Ніна аж підскочила. Виявилось, вона випадково скинула тарілку в раковину і сама себе налякала. Коли ж підняла погляд, його вже не було. А вона й досі не знала, скільки їй залишалося тут бути.

Немає нічого гіршого за оце мордування, міркувала собі Ніна. Вона дивилася в книжку й не могла прочитати ні слова. І це був уже край. Він забрав у неї секс, забрав спокій, забрав надію на щастя, забрав дім, забрав можливість заробляти на хліб. Проте забрати в неї КНИГИ вона нікому не дозволить!

«Поїду звідси! — хоробро вирішила Ніна. — Поїду на Оркнейські острови. Почну все спочатку. Вийшло раз, вийде й другий. Усе наново. Геть від цього села, від пліток і цікавих очей, від тісного сусідства з чоловіком, який розбурхав стільки всього в душі!»

Ніна твердо постановила, що поїде. Ні, це буде не маніпуляція, не спроба викласти останній козир — поїхати назавжди в надії, що він отямиться, впаде на коліна й благатиме повернутися. Вона просто подбає про себе. Знову.

Ніна одягнула сукню — надто легку, як на цю пору, — тремтячою рукою нанесла на губи помаду — з помадою вона матиме впевненіший вигляд, ніж почувається, — та розчахнула вхідні двері.

Леннокс стояв на порозі, впершись обома руками в одвірок. Дівчина аж підскочила з несподіванки:

— Ой!

— Ніно... — сказав він із перекошеним від болю обличчям. — Я не можу... Не можу без тебе. Просто не можу. Вибач мені. Будь ласка, вибач. Я знаю, зі мною... непросто. Я складна людина. Дай мені шанс. Просто ще один шанс. Будь ласка...

Нічого більше не треба було казати. Ніна міцно його вхопила та потягнула на себе, розуміючи, що хай що там станеться, вона його не відпустить, не випустить зі свого життя, бо він уже там, міцно й глибоко, хоче вона чи ні, і вибору в неї немає.

Дівчина притулилася до нього всім тілом, а він так стиснув її в обіймах, що мало не задушив. І раптом у ній щось вибухнуло — щось, про існування чого Ніна навіть не підозрювала; щось настільки неймовірне, що такого не було ні в її книжках, ні у мріях, ні у найсміливіших фантазіях.

Леннокс нестерпно повільно нахилився, а Ніна спрагло тяглася до його губ, подовжучи солодку мить

перед поцілунком, перед тим, як вона відчує його на дотик, на смак. Він усміхнувся до дівчини, точно знаючи, що вона відчуває та що це значить.

А тоді раптом сахнувся назад, і Ніна теж почула цей звук: шурхіт шин на під'їзній дорозі до ферми. Вона безтурботно усміхнулася — певно, доставка корму або ветеринар, — але Леннокс похитав головою. Він напевно впізнав машину. І в сум'ятті відступив.

— Ніно, вибач. Вибач, мені так шкода!

Хоча дівчина цієї миті ще не розуміла, за що тут вибачатися.

А на подвір'я, розполохавши курей, в'їхав і незграбно загальмував білий *Range Rover Evoque*.

Розділ тридцять п'ятий

З автівки вийшла жінка. Ніна спостерігала за нею зі свого будиночка.

Дивно, Кейт була саме такою, якою її Ніна й уявляла: кучерява білявка, зодягнена в стилі «бохо». Вродлива й розкішна. З Ленноксом вони були непаристі, але, коли стояли разом, на тлі високого широкоплечого фермера вигинисте тіло Кейт здавалося ще привабливішим. Такий собі приємний візуальний контраст.

Ніна задерев'яніла, коли та розцілювала Леннокса в обидві щоки. Вона не знала, що робити. Ховатися було якось безглуздо. Вийти й вимагати, щоб її познайомили з колишньою дружиною Леннокса? Ще гірше — це зовсім не в її стилі. Та й хто вона Ленноксу? Як назвати те, що між ними відбувається? Дурне дитяче слівце анітрохи не підходило, щоб описати, що вона відчуває, коли він поруч: ніби її одночасно пронизують сонячні промені та шарпає несамовитий буревій. Серце стривожено билось в грудях.

А тоді Кейт сама рушила до неї, демонструючи в усмішці рівні білі зуби. Ніну охопило сум'яття. В іншому житті, в іншому світі їй би ця жінка сподобалася, попри те що вони були зовсім різні. А зараз Ніна гостро відчувала, чого їй самій бракує. Ні вишуканого одягу, такого, як у Кейт, що за рахунок старанно дібраних елементів створював враження невимушеності. Ні ретельно накладеного макіяжу, що імітував цілковиту відсутність

косметики на обличчі. Їй бракувало відчуття спільного минулого. Ніна мов на власні очі бачила, як ці двоє прогулюються Единбургом, узявшись за руки, та обговорюють плани на майбутнє. Такі закохані, що не можуть дочекатися весілля. Від картинки, як Леннокс урочисто погоджується взяти Кейт за дружину перед натовпом святково вбраних людей, у Нініному серці неприємно ворухнувся черв'ячок ревності.

— Привіт!

Голос Кейт був теплим і привітним, а погляд — пильним і оцінювальним. Ніна відчула, як її вмент усю просканували — від простеньких черевиків до погризенних нігтів (цієї звички вона набула, годинами тримаючи книжку в одній руці).

— Можна увійти?

Вона нагадала собі, що ця жінка приїхала, аби відібрати в неї те, що Ніна вже вважала своїм: єдине місце, яке стало для неї домом, єдину роботу, яка була їй до душі, єдиного чоловіка, якого вона жадала всім серцем.

Кейт зневажливо зиркнула на стоси книжок, які Ніна згромадила на декоративних поличках, та на розкидані на дивані подушечки, яких його мінімалістичний стиль геть не передбачав.

— Почувається як удома, еге ж?

Удавано жартівливий тон маскував невдоволення.

— Гм-м-м... Так, знаю... Тобто так, я знаю, що цей будинок не для довгострокової оренди і все таке... — винувато відповіла Ніна, сама не розуміючи, чого так стелиться перед цією особою. У неї, звісно, досить повноважень, щоб викинути Ніну звідси, як котеня, та все ж!

Кейт махнула рукою:

— О, так. Мій чоловік геть не розуміється на бізнесі. Дивно, що цю дурнувату ферму ще не рознесли по цеглині.

Вона знову оглянула Ніну з голови до ніг, і та почервоніла. Кейт уже знає? І чому вона досі називає Леннокса своїм чоловіком?

— І як вам Кіррінфіф? — поцікавилася Кейт.

— Ну... Тут досить цікаво, — видавила із себе Ніна. У неї не було слів, якими вона могла б описати свої враження від краю, що за такий короткий час повністю змінив її життя.

— Провінційна діра, еге ж? — по-своєму зрозуміла її Кейт. — Не уявляю, як я тут жила. А коли вирвалася, мало не танцювала з радощів. Я чула, ви теж скоро їдете?

— Справді?

Кейт наморщила чоло.

— Леслі із села казала, ви збираєтеся на Оркнейські острови. Щось мені підказує, що там ще паскудніше.

— А ви де живете?

— Ну... — невизначено протягнула Кейт і, помовчавши якийсь час, додала: — Є в мене певні плани. А тепер треба в'яснити, що замислив мерзотник Леннокс. — Вона розвернулася до розчинених дверей, на мить спинившись, щоб несхвально оглянути гарненький, хоча й трохи потертий килимок, який Ніна купила на розпродажі, і сердито гукнула: — Ленноксе! Ти коли вже припиниш цькувати мене своїм псом?

Чоловік досі розгублено топтався у дворі.

— Ти про Петрушку?

Кейт пирхнула:

— Не про Петрушку, йолопе! Це дурнувате щеня може хіба що зализати до смерті. Я про Реналда!

— Він просто робить свою роботу.

— Ні! Він хоче позбавити мене всіх засобів на прожиток!

Леннокс на мить прикрив очі.

— Може, обговоримо це в будинку?

Ніна подалася в Паттерсміт і там без жодного задоволення продала кілька книжок. На її обличчі відображалось все, що нуртувало всередині, дівчина ні на чому не могла сконцентруватися і не знаходила в собі сили усміхнутися навіть дітям. Треба було викрасти Петрушку. У нього завжди гарний настрій, він би її розвеселив.

Її уява тим часом виходила з берегів. До чого вони там добалакаються? Раптом Леннокс усім поступиться? Вирішить, що так буде простіше. Або що так буде правильно. Хоча уявити Кейт господинею ферми Ніні не вдавалося. Або ж... Оця версія їй геть не сподобалася. Просто Кейт така вродлива... І Леннокс теж... І от, може... Колись же їх тягнуло одне до одного.

Дівчина зітхнула та, поринувши у важкі думки, продала новеньку книжку в твердій обкладинці за ціною копійчаного видання. Рибалка Іннес розплатився, щосили намагаючись не стрибати від радості, і бігом втік, поки вона не передумала.

Вечеряла Ніна в компанії Едвіна та Х'ю, які завжди були раді її компанії, проте сьогодні темою дня був приїзд місіс Леннокс. Така мила жіночка, така симпатична, доїхала вона до вас? Довго Ніна тих балачок не витримала і незабаром з важким серцем уже під'їжджала до ферми.

Колишнє подружжя стояло у дворі. І, схоже, сварилося. Петрушки ніде не було видно. Леннокс благально простягав руки. Кейт розчервонілася, біляві кучері стирчали в різні боки. Об'їхати їх ніяк не виходило, тож Ніна загальмувала та вийшла з фургона.

— Це ще що? — заверещала Кейт, тицяючи пальцем у фургон. — Купив для своєї кралі, яку поселив у МОЄМУ БУДИНОЧКУ!!!

«Ясно, — подумала Ніна. — Спокійно все обговорити не вдалося. Натомість у нас скандал».

— Що тут у вас, в біса, таке?! — кричала Кейт, тепер уже на Ніну. — Хто ти, в біса, така?! На вигляд сіра миша. Я думала, хоч від тебе проблем не буде, а ти, бач, відбиваєш чужих чоловіків!

Ніна завмерла.

— А ви хіба не розійшлися?

Кейт пирхнула:

— Його неможливо витримати. Сама ж, напевно, переконалася. Жодних тобі почуттів. Жодної поезії. Бездушна машина! Як ти з цим миришся? — Вона повільно обійшла фургон і презирливо прочитала напис на борту: — «Маленька книгарня щастя»! Ха-ха-ха. Дуже смішно! Щось я тут нікого аж такого щасливого не бачу!

Ніна закусила губу. Не хотілося визнавати, що Кейт має слухність.

А білявка тим часом так по-хазяйськи пройшлася подвір'ям, ніби ферма вже була у неї в кишені. А може, й справді була? Запитувати не хотілося. Леннокс стовбичив збоку, сторожко водячи за нею очима.

— То чим ти заробляєш на життя? Їздиш і видивляєшся, де чию сім'ю розвалити? — приступила тим часом жінка до Ніни.

— Кейт, припини, — рубонув Леннокс.

— А що таке? У мене є право знати, що тут відбувається. Хоча ти волів би ніколи мене більше не бачити, щоб я сиділа в якійсь норі й не показувалася тобі на очі.

— Кейт, ми вже про це говорили, — втомлено відізвався чоловік. — Це сімейна ферма. Це мій спадок.

— От у цьому ти весь! Тому й сидиш тут, як вовкулака — старий паскудний нікому не потрібний телепень. Ні поїхати кудись, ні в театр піти, ні в ресторані посидіти, тільки робота, робота, робота!

— Це просто не моє.

— Звідки ти знаєш?! Ти ж не вилазиш із цього гною! Ах, точно, у тебе ж тепер є компанія! Серйозно, Ленноксе, ти не міг хоч на пів кілометра відійти від свого ганку? Настільки розлінувався, що підібрав те, що під носом лежало?

— Не смій!

Кейт закотила очі.

— Ой, заспокойся! Ця хитра дамочка сама за себе постоїть.

— ГОДІ!

Розлючений Леннокс посунув на неї, але Кейт тільки вишкірилася у відповідь. Вона точно знала, за які шворки смикати. Красива, талановита й самовпевнена. Ніна завжди заздрила таким людям і дуже хотіла бути на них схожою. Проте зараз ця ідеальна жінка стоїть тут, лютує, верещить як навіжена. Дуже дивно.

Кейт підійшла до Ніни.

— Ану, подивимося, що там у тебе за хобі. Авжеж, як їй, то роби, люба, що душа забажає, так, Ленноксе? Це мені не дозволялося пензля в руки взяти, еге ж?

— Не так. Ти все пробувала і все покидала. Одного дня розписувала чашки, потім бралася до живопису, потім гончарство, потім дизайн інтер'єрів. І ніде нема пуття.

— Бо мене в рідному домі не підтримували! Ти десь шастав цілими днями, а я тут ниділа сама!

Леннокс зажурено похитав головою:

— Колись ти мріяла тут жити.

— Авжеж, ідіоткою була!

Кейт відчинила двері фургона. Ніна відступила і дала їй пройти. Заступати дорогу розлюченій жінці було б нерозважливо. Пробігшись очима по світло-сірих стінах, люстрі, любовно оформлених стендах, Кейт завмерла, розвернулася до Ніни та ще раз уважно її оглянула. А тоді провела рукою по поличках.

— О... Це просто... Дуже гарно!

По тому, як вона торкалася книжок, можна було напевне сказати: читати Кейт любила. Ніна таких зразу бачила, навіть якщо вони поставали перед нею в образі розлючених фурій.

— Вражає. Ти сама все це облаштувала?

— У мене є помічниця, — стенула плечима Ніна.

А Кейт тим часом спинилася біля каси і аж рот відкрила від здивування. Ніна зазирнула у фургон: на що це вона витріщилася?

— Я не... — Кейт затнулася. — Я її вже сто років не бачила.

Це був останній, заяложений, примірник книжки «З даху на дах». Обличчя Кейт ураз пом'якшало, і Ніна ніби побачила перед собою маленьку дівчинку, якою та колись була: гарненьку, залюблену, балувану. Білявка простягнула руку:

— Можна?

Ніна кивнула.

— У мене була точно така, — видихнула Кейт, гортаючи сторінки.

— Мені дуже пощастило знайти саме це видання. Красиве оформлення, правда ж?

— О! Це ж той розділ, де голуб втратив ніжку і вони йому роблять нову з льодяникової палички!

Ніна усміхнулася.

— А ось вони в галереї шепотінь!

— Дуже моторошний епізод.

Кейт кивнула.

— Ага, я теж боялася. А ось далекий берег... Щоразу, як читаю, боюся, що вони не впораються із завданням. — Кейт міцніше стиснула книжку: — А можна... можна мені...

— Цей мій останній примірник, — похитала головою Ніна. — Я не можу його віддати, вибачте.

— О... — розчаровано видихнула Кейт. — Он воно як.

— І це не тільки моя книжка... Вона у нас одна на двох... З іще одним моїм... відвідувачем.

— Мені вона потрібна! — закричала Кейт.

Ніна глянула на неї. Ця жінка, без сумніву, звикла отримувати бажане. Все, без винятку.

— Я не можу її віддати, — м'яко повторила. — Книжка належить іншій людині.

Вони довго дивилися одна на одну.

— Господи! — врешті видихнула Кейт, опустившись в одне з крісел-мішків. — Я так від усього цього втомилася! Просто страшенно втомилася!

Ніна кивнула:

— Розумію. Чудово вас розумію. А в чому ви не можете дійти згоди?

Кейт зітхнула:

— Мій адвокат каже вимагати собі всю ферму. І тоді ми домовимося десь посередині.

— А вам справді потрібна ферма?

— Здуріла? Що я з нею робитиму? Але він просто товче своє: ферму не віддам, не віддам. І не збирається нічого обговорювати. Упертий вісюк!

Ніна стримано усміхнулася:

— Уявляю. І не робить зустрічних пропозицій?

— Каже, що чекає їх з нашого боку. Але мій адвокат теж уперся. Час іде, гроші тануть.

— Хіба ж це проблема! Просто скажіть, хай... — усвідомивши, що збирається сказати, Ніна затнулася. Але ж цьому треба покласти край, хіба ні? — Нехай просто віддасть вам цей будиночок під оренду. Продасте його або здаватимете, і грошей вистачить на все.

Кейт наморщила чоло.

— Але якщо він відмовиться, я програю.

— Не відмовиться.

Ніна враз чітко усвідомила, що Леннокс, відлюдькуватий впертий дратівливий Леннокс, своєю суттю — дуже хороша людина. По-справжньому хороша. Це Ніна точно знала. І любила його за це найбільше.

— Думаєш? — недовірливо глипнула на неї Кейт.

«Думаю-думаю, стукнути б вас обох лобами, упертюхи, от що я думаю!» — буркнула подумки Ніна, але вголос вирішила такого не казати.

Леннокс нервово міряв кроками подвір'я. Петрушка стрибав біля нього, марно намагаючись привернути до себе увагу господаря.

— Гадаєш, треба просто віддати їй ферму? — похмуро глянув він на Ніну. — Не віддам. Я щось придумаю. Якщо придумаю...

— Не дурій! Їй не потрібна ферма. Це просто, щоб почати торгуватися.

— Ось тому Реналд каже, що треба діяти жорстко.

— Поки що ви просто вперлися лобами, як барани на кладці. Чому ти не віддаси їй флігель?

Леннокс насупився.

— Не треба мені таких сусідів!

— Та не буде вона тут жити! Продасть його або здаватиме туристам за купу грошей.

Чоловік уважно глянув на Ніну.

— А ти де подінешся?

— Давай розв'язувати проблеми по одній, гаразд?

— Ти серйозно? Думаєш, спрацює? — зітхнув він.

— Іди у фургон і розберися. Уже йди. Бігом. Поки не налетіли злі адвокати і все не зіпсували.

Ніна сиділа у дворі на низькому кам'яному мурі, нагрітому сонцем. Петрушка вмовстився біля неї, поклавши голову на коліна.

— Знаю, — сказала Ніна, чухаючи йому вуха. — Я теж, Петрушко. Я теж...

З фургона не долинали ні звуку, і сиділи вони там вже досить довго. Ніна важко зітхнула. І що вони, в біса, там роблять? Миряться? Обговорюють плани на майбутнє? Леннокс тільки глянув на Кейт і зразу відписав їй усе майно? От халепа. Вечоріло, і в повітрі вже розливалася прохолода.

Нарешті з фургона вийшов блідий Леннокс. Глянув на Ніну і кивнув.

— На чому зійшлися?

— Я сказав... Не сердься, будь ласка, але я сказав, що віддам їй флігель. Вибач. Мені дуже шкода.

Ніна зітхнула. І промовчала, даючи Ленноксу можливість додати: «Ну, коли так сталося, то, може, переїдеш до мене у великий будинок?» Проте він, звісно, цією можливістю не скористався. Та й чи мусив? Вони разом були всього кілька тижнів і жодного разу навіть не поговорили по-людськи. Тому... Звісно, ні. Уперед, на Оркнейські острови! У горлі пересохло.

— А, — докинув Леннокс. — Вона ще якусь книжку хотіла.

Ніна злякано підняла очі.

— Ти віддав їй книжку?

Чоловік глянув на неї. Якийсь час обоє мовчали. А тоді Леннокс сказав:

— Звісно ні. Я сказав: «Тільки через мій труп».

Ніна полегшено видихнула й усміхнулася.

— Тоді... Чаю?

І цієї миті з фургона вилетів останній примірник «З даху на дах» — книжку пожбурили з такою люттю, що вона вдарилась об стіну та впала просто в купу гною. Леннокс і Ніна ошелешено озирнулися. З фургона вилетіла Кейт із перекошеним обличчям:

— Не все в житті буде так, як ти хочеш! Ой не все!

Із цими словами жінка вскочила в машину та рвонула з місця.

Вони намагалися порятувати книжку, проте та була безнадійно зіпсована.

— Мені дуже шкода, — зітхнув Леннокс. — Я дістану тобі таку саму.

— Легше в курки зуби знайти, ніж ще одну таку. Але нічого. У спогадах вона ще краща.

Вони подивилися одне на одного.

— Зайдеш?

Леннокс похитав головою.

— У мене ще є справи. Треба дещо зробити, я обіцяв Найджу. У нього бензопила зламалася.

— А що за справи?

Чоловік знову похитав головою.

— Тобі не сподобається. Мені була потрібна робота... щоб нагадувала про тебе.

— Можна з тобою?

— Якщо хочеш.

Їхали мовчки. Петрушка поклав голову Ніні на коліна й дивився на неї знизу вгору великими темними очима.

Ніна не знала, куди вони їдуть, аж поки машина не звернула на знайомий переїзд.

— Що? — видихнула дівчина, а серце її закалатало.

— Це... це те твоє дерево, — Леннокс не зводив із неї очей. — Воно трухняве. І от-от упаде. Це небезпечно. Я казав.

Ніна закусила губу.

— Ясно.

Вона зазирнула собі в серце, щоб зрозуміти, що відчуває. Смуток. Не відчай, не горе, просто смуток.

Леннокс заходився витягати з багажника сокиру й бензопилу, а Ніна тим часом попрямувала до дерева. Книжки Марека були складені стосом під деревом, але це були не єдині книжки. З гілок звисали іграшкові пластмасові книжечки, брелоки у вигляді книг, мініатюрні зображення книжок, і на кожній написи:

«Елспет і Джим назавжди»

«Келлі й Донал — вічне кохання»

«Кайлі + Піт = любов»

— Це ще що таке? — здивувалася дівчина.

Леннокс витріщився на дерево та похитав головою.

— З глузду поз'їжджали. Ні, ну реально. Хто додумався?

Обійшовши дерево, Ніна щасливо вигукнула:

— Закохані! Сюди приходять парочки! Це як міст із колодками в Парижі. Ти бачиш? Вони залишають тут маленькі книжки! І пластмасові іграшкові книжки! І вірші! Але як вони дізналися?

Під подихом вітру дерево тихенько брязкало прикрасами.

— Хтось, певно, розказав.

— Просто неймовірно... — усміхнулася Ніна. — Марек би оцінив.

— Досі тужиш за ним? — похмуро буркнув Леннокс.

— Ні. Більше я про це не говоритиму, але ні, не тужу.

Леннокс підняв бензопилу.

— Не треба! Ти не можеш його зрізати! Поглянь, яка краса!

— Ніно, я мушу. Воно трухняве.

— Але ж це так гарно!

— Ніно! Дерево гине. Його треба прибрати. Воно гниє зсередини. І щомиті може впасти на колію. Або на дорогу. Його не можна залишати.

— Проте...

Чоловік похитав головою.

— У селі не на все можна милуватися. Красиве буває небезпечним.

Ніна кивнула.

— Але всі ці книжки...

— Здається, ти впевнена, що книжки живі.

— Вони живі!

Леннокс підхопив Ніну за талію, притиснув до стовбура та пристрасно поцілував.

— І такі ж реальні, як оце?

Ніна глянула йому в очі та хитро усміхнулася.

— Реальні, але по-іншому.

Леннокс поцілував її знову.

— А тепер?

— Знаєш, я думаю, людина може щиро любити відразу кілька речей, не обов'язково щось одне.

Леннокс відступив назад.

— Що ти сказала?

Ніна закліпала очима. Це ж у чому вона щойно зізналася? Дівчина притисла руку до губ і густо почервоніла.

— Я не...

Леннокс не зводив із неї очей:

— Ти це серйозно сказала?

Ніна так збентежилася, що не могла й слова мовити:

— Я не... — він помовчав. — Тобто... Ти справді?..

Потонувши в його синіх очах, Ніна прошепотіла:

— Справді...

Він нахилився та знову її поцілував, вклавши в цей поцілунок усю душу.

Через якийсь час Ніна змогла врешті відліпитися від стовбура.

— Ти що, ось так просто зараз його й спиляєш?

Леннокс широко усміхнувся:

— Ага. Ти взагалі слухаєш, що я кажу?

— Не слухаю.

— От бачиш як пощастило, що я мало говорю.

Ніна востаннє глянула на дерево.

— Не можу на це дивитися. Піду посиджу в машині.

— З нього ще буде користь, — постановив Леннокс. — Зігріватиме нас узимку.

Ніна запитливо на нього глянула, але чоловік вирішив не розвивати тему.

Весь час, поки гарчала бензопила, Ніна обіймала в машині Петрушку, гойдаючи його вперед-назад, і бурмотіла: «О Боже ж мій, Боже ж мій милий!» Через вікно вона милувалася широкою спиною Леннокса, який цілком поринув у роботу. Це втішало, але, коли дерево впало, серце дівчини сповнилося смутком.

Поки Леннокс завантажував у «лендровер» колоди, почало вечоріти.

— Тепер тут так порожньо, — зітхнула Ніна.

— За кілька днів нове буде.

— Що нове?

— Нове дерево. Ти думала, ми тут яму залишимо?

— Хто вас знає, — відповіла дівчина, у якої в голові все змішалось, як у пральній машині.

— Ти геть нічого не знаєш про лісництво. Тут посадять нове дерево, саджанець метрів зо два-три заввишки. А може, й старше якесь. У кожному разі, це буде красиве молоде здорове дерево.

— Он як!

— І твої пришелепкуваті зможуть знов сюди ходити й чіпляти на нього книжки.

— Може, й ходитимуть.

Ніна усміхнулася.

— У тебе задоволений вигляд.

— Бо я таки задоволена. А ти як?

Леннокс кивнув:

— Я теж. — А тоді додав несподівано: — Я тут подумав, може, відпустку візьму на кілька днів.

— Ти?! — вражено вигукнула Ніна.

— А що? Досі не брав, і це мені на користь не пішло. — Він ураз знітився: — Словом... Рорі може покерувати фермою не гірше за мене. Час його трохи підвищити. Ну, і я подумав собі... Ніколи не бачив тих Оркнейських островів. Можна було б з'їздити.

Ніна зиркнула на нього з-під повік.

— Або... Ну, не обов'язково острови. Просто кудись з'їздити. Та якщо вже ти перебираєшся на острови... то краще туди. Тому що... Чорт, Ніно... Що я без тебе робитиму?

Ніна усміхнулася:

— Ну, мені не обов'язково їхати.

— Ти ж ніби казала, що тобі там роботу пропонують. Дівчина похитала головою.

— Я сподівалася... що в останню мить у мене з'явиться привід залишитися.

— Але ж я віддав Кейт твій дім...

— От якби мені ще десть тут знайти притулок.

Чоловік уважно на неї глянув:

— У великому будинку?

— Напевно, туди трохи зарано... Ми ще не настільки добре одне одного знаємо.

Леннокс насупився.

— Настільки-настільки!

На це Ніна лише засміялася.

«Лендровер» звернув на під'їзну дорогу, і кури кинулися врозтіч. Леннокс акуратно припаркувався, і вони вийшли з машини.

— То що ти вирішила? — обережно запитав він.

Петрушка теж вискочив, кинувся до Ніни, а тоді до господаря. Ніна глянула на фургон.

— Треба його підігнати сюди. Припаркувати десть за будинком.

Розділ тридцять шостий

Ніна досі навіть не уявляла, якою темною та холодною може бути зима. Жодних ліхтарів ззовні, тільки темне щільне покривало ночі, що розкотилося небом ще в жовтні та не збиралося посуватися аж до весни. Часом темрява стояла цілий день. Дереву вкривала паморозь, а дороги — товстий шар снігу. І нічим тоді було не до-
братися в село, тільки позашляховиком. Тварини ви-
ди-хали клуби пари, завірюха стукала в шиби. І роботи в
цей час особливої не було. Лишалось тільки зачинитися
вдома і, перейшовши в енергозбережний режим, че-
кати, поки минуть найтемніші місяці.

От як не любити таку чудову пору року?

Ніна вмостилася на підлозі перед багатофунк-
ціональною кухонною пічкою «Aga», чекаючи, поки
підігріється суп та думаючи про Ейнслі, яка зранку
прибігла на годинку й побігла далі. Дівчинка пояснила,
що займається репетиторством у вільний час і платять
їй за це куди більше, ніж у книгарні. Молодець! Ніна
дослухалася, коли в коридорі почуються важкі кроки
Леннокса, а тоді він почне акуратно знімати черевики.

Вони й справді поїхали на Оркнейські острови
та чудово провели час, досхочу ласуючи морськими
гребінцями, устрицями й чорним пудингом. Плавали
на човні мальовничими бухтами, спали в рипливій ри-
бальській хатці та кохалися до самого досвітку. Ніну

щодня дужче заворожував цей мовчазний розважливий чоловік. І коли вони врешті повернулися додому, за яким встигли скучити, переїзд у фермерський будинок стався сам собою. Ніна відразу освоїлася та заходилася наводити там лад і створювати затишок. А Кейт тим часом виставила флігель на продаж. Ніна щодня пересилала Суріндер описи й фотки будиночка. Ну а раптом! Подруга збиралася якось заїхати на вихідних глянути. Ну а раптом!

Цього вечора кроки Леннокса звучали якось незвично. Ніна з Петрушкою нашорошилася, чекаючи, поки він зайде.

Вигляд у чоловіка був трохи зніяковілий. Він підійшов до Ніни, поцілував її.

— Що сталося? — з усмішкою спитала дівчина.

— Нічого, — загадково відказав він.

— Кажи!

— Я тут подумав... ну, знаєш, може, книжки — не така вже й непотрібна річ. — І витяг із пакета новісіньке видання «З даху на дах».

— Де ти її дістав?! — захоплено вигукнула Ніна.

Леннокс широко усміхнувся:

— У мене свої канали.

Вони повечеряли, а тоді Леннокс налив обом віскі з легким присмаком торфу, Ніна сіла перед каміном, а він випростався на підлозі та поклав кучеряву голову їй на коліна. Петрушка розлігся поруч з ними. Чоловік усміхався, дивлячись на неї знизу вгору, і Ніну враз охопило відчуття тепла, затишку й тихого домашнього щастя.

— Що ж, — почала вона. — «Жили собі на світі трійко дітей. І звали їх Волліс, Френсіс і Дельфіна...»

Подяки

Мені в моєму письменницькому житті і щастило з редакторами, і водночас не щастило. Щастило, бо це зазвичай були дивовижні жінки, які надихали й дуже допомагали. А не щастило, бо варто було нам знайти спільну мову, як їм відразу доручали очолити щось грандіозне, і співпраця на цьому завершувалася. Ніяк не можу визначити, тішитися мені цим чи підозрювати всесвітню змову. Хай там як, проте Медді Вест, моя нова редакторка, просто чудова, і я дуже нею задоволена.

Також дякую співробітникам видавництва «*Little, Brown and Company*» Чарлі Кінгу, Джо Вікему, Еммі Вільямс, Талії Проктор, Девіду Шеллі, Урсулі Мак-Кензі, Аманді Кітс, Феліс, Джен, команді з продажу та всій команді загалом; а також відповідальному безвідмовному і просто неймовірному Джо Анвіну; а ще групам «*Orbit*» і «*LBYSR*» за їхню всеохопність. Я ненавиджу слово «всеохопність», сама не знаю, навіщо його написала. Але суть ви зрозуміли.

Вдячна Бенові Моррісу, чийого чудового пса на ім'я Петрушка я позичила в книжку, і Елісон Джек за купу знань зі шкільної програми.

І особлива подяка всім, хто гостинно приймав нас цього року в Шотландії. Я це дуже ціную, справді! Тільки вимкніть хтось дощ, будь ласка! Без нього взагалі буде ідеально!

І для містера Б.: у цій книжці про тебе купа всього написано. Як добре, що ти це не читатимеш :)

Зміст

До читачів	5	Розділ дев'ятнадцятий	187
Розділ перший	13	Розділ двадцятий	194
Розділ другий	23	Розділ двадцять перший	200
Розділ третій	33	Розділ двадцять другий	208
Розділ четвертий	38	Розділ двадцять третій	221
Розділ п'ятий	51	Розділ двадцять четвертий ..	240
Розділ шостий	62	Розділ двадцять п'ятий	269
Розділ сьомий	71	Розділ двадцять шостий	277
Розділ восьмий	78	Розділ двадцять сьомий	287
Розділ дев'ятий	92	Розділ двадцять восьмий	290
Розділ десятий	97	Розділ двадцять дев'ятий	294
Розділ одинадцятий	103	Розділ тридцятий	300
Розділ дванадцятий	115	Розділ тридцять перший	308
Розділ тринадцятий	125	Розділ тридцять другий	312
Розділ чотирнадцятий	132	Розділ тридцять третій	315
Розділ п'ятнадцятий	143	Розділ тридцять четвертий ..	321
Розділ шістнадцятий	168	Розділ тридцять п'ятий	325
Розділ сімнадцятий	171	Розділ тридцять шостий	340
Розділ вісімнадцятий	176	Подяки	342

Літературно-художнє видання

Серія «Авторська серія»

Дженні КОЛГАН

Маленька Книгарня Щастя

Роман

Переклала з англійської *Олеся Сандига*

Дизайн обкладинки *Надії Ганіної*

Головний редактор *Світлана Крупчан*

Відповідальний редактор *Галина Кірієнко*

Дизайн і верстка *Лілії Тарнавської*

Підписано до друку 13.10.2020. Формат 60×90¹/₁₆.

Папір книжковий «Среаму». Друк офсетний. Ум. друк. арк. 21,5.

Тираж 1500 пр. Зам. № 214/10

ВИДАВЕЦЬ ПП «РІДНА МОВА»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №6914 від 18.09.2019

Юридична адреса: 04050, м. Київ, вул. Юрія Іллєнка, 12

Фактична адреса: 04073, м. Київ, просп. Степана Бандери, 6

Тел./Факс: (044) 490-99-01

ЗАМОВИТИ КНИЖКИ МОЖНА

У КИЄВІ:

тел.: (044) 490-99-01

E-mail: sale@ridna-mova.com

В ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІ: ridna-mova.com,

моб.: 098-023-55-41, 099-236-98-85

У ХАРКОВІ:

Філія ПП «Видавництво «Махаон-Україна»,

61070, Харків, вул. Акад. Проскури, 1.

Тел.: (057) 315-15-64, 315-25-81

E-mail: machaon@machaon.kharkov.ua

НАДРУКОВАНО У ПП «UNISOFT»

Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.

61036, м. Харків, вул. Морозова, 13-Б,

www.unisoft.ua